

A' MAGYAR

JÁTÉK-SZÍN.

ELSŐ ESZTENDŐ
Regis. Comarom. Oct. S. Bened.

Annus 1823.

NEGYEDIK, és UTÓLSÓ KÖTET.



P E S T E N,

Nyomt. TRATTNER MÁTYÁS' Betűivel.

1 7 9 3.





FOGLALATYA

A Z

ELSŐ ESZTENDEI

G Y Ű · J T, E M É, N Y N E K.

	KÖT.	LAP.
A MAGYAR Játék-színnek első kezdete	I	IX.
— — — Vizontagságai	1	XIII.
A' T. N. Pest Vármegyének köz- ben járása, és a' Némét Ját- fzó Tárfasággal való izetlen- ségek		ugyan ottan.
A' Tárfaságnak második eszten- débéli történetei	1	XLVIII.
Harmadik esztendőbéli történetei	2	V. VI.
Protasevitz Úr Igazgatónak vá- lasztatik	2	XXI.
Protasevitz Igazgatása alatt elő- adatott Játék darabok Jövedel- meikkel egygyütt	2	XXIX.
Gr. Rádai Igazgatása	2	XXXVI.
Egy ritka kir. Engedelem, melly adatott 1692. esztendőben	2	XLV.
Alkotvánnya a' Magyar Játfzó- Tárfaságnak.	3	V.
Oka, módgya, és sommás fogla- latta az Alkotványnak	3	IX.

	K Ö T.	L A P.
Az Igazgatás formája	3	XVI.
A' Játszó Személyek kötelező írá- fok formája	3	XIX.
— — törvényes tizikkelei	3	XXIII.
— — kötelességei	3	XXVIII.
A' sűgöt illető kötelességek	3	XXXI.
A' Szín-mestert illető kötelességek	3	XXXIII.
Az öltözetek Gondvilelőjét illető kötelességek	3	XXXV.
A' Haj Fodorítónak kötelességei	3	XXXVII.

A Játék darabok.

A' találtt Gyermekek	1	1
Zsugori	1	89
Az Alszonyi Jakobita Klubb	1	231
Etelka	2	1
A' Szerentsétlen Al-kantzellár	2	119
A' Pufzta Sziget	2	267
Ki ki laját Háza előtt seperjen	3	1
Az Ozmondok	3	45
A' Posta Kotsifok	3	143
A' Tifztség el-adás	3	291
Lanaaszfa	4	1
A' Formentérai Remete	4	81
Artaxerxes	4	189
Házi Orvosság	4	295



LANASZSA.

L A N A S Z S Z A.

S Z O M O R Ú J Á T É K

N É G Y F E L - V O N A S O K B A N.

N É M E T B Ő L

KAZINTZY FERENTZ.

A' N E G Y E D I K K Ö T E T N E K I. D A R A B J A.

J Á P P R A I
S P I S S I C H J Á N O S N A K,
Z A L A V Á R M E G Y E

E L S Ö B B I K V I C E - I S P Á N N Y Á N A K,
*'s az 1790diki, 's 1792diki Ország-gyűlésen
követtyének.*

S Z Í N - J Á T S Z Ó I N K kiket, hálá légyen
a' tenger Isteneinek! tsak ugyan nem tsa-
varhatott-le az örvény, — rég ólta vár-
nak tőlem olly darabot, melly annyi gya-
korlottságot 's készüléft, mint Hamlet,
Makbeth, 's a' Lefszing két remekjei,
nem kíván. Tellyesitem végre ígéretemet.
Lanafszám ugyan nem ragyok annyi dra-
maturgiai tökéletességgel, 's díszszel, mint
amazok; nem hánytattya úgy a' szánako-
zás, rémülés, 's komolyság érzésein a' Né-
ző lelkét: mindazáltal a' theatrumnak ter-
mészététől függesztvén-fel betsét, hol a'
gyönyörködtetés nem tziel, hanem elz-



köz, Lanafzfa nem kevésbbé tiszteletes, mint amazok. Annál fikerefebbek Filozofiai tanításai. Nem fonhat az igazságnak tűz-próbáját ki nem álló tanítás, és példa olly kemény hármaskérget a' szókeredeti lágysága felibe, hogy ha a' Teremtészet emeli fel a' maga mindenható szavát, a' kérgesek le ne pattogzanak, 's le ne hulljon a' helytelen tanítás, és példa szemkötője; mert különben haszontalan, 's álnok vezetőt adott mellénk a' Teremtő a' fetétség, ál világ, 's igazi fény szövevényessé tett úttyn; mert különben nem lesz superstitio, és impostura az, a' mit a' szokás helyesnek, az értelem helytelennek kiált; mert különben tselekedeteinket nem fogja belső meggyőződés vezérteni, 's morálitásunk pengő értzé lesz. Ezek azok, a' mellyeket Lanafszám tanít; és ezek tselekszik, hogy e' rövid, és csak nem minden fáradság nélkül készült munkámra gyönyörködve fogok nézni mindenkor. 'S hogy annál nagyobb kedves-



séggel fogadgya-el a' Haza ajándékomat,
általad nyújtom-bé azt néki, meg-világo-
fodott elméjü, tántorodhatatlan egyenessé-
gü, jó Ember és Hazafi! — Ditső példád
adgyon új erőt Lanafszám intéseinek; 's
azok a' kik intéseit hallani fogják, ébred-
gyenek-fel ollyanná lenni, mint Te!

A' jó tanáts tuteláris Istenségei adgya-
nak igyekezeteidnek tellyefedést, munkád-
nak sikert, életednek egészséget! — Reg-
metzen, az első hónapnak 16-dikán 1793.



A' JÁTSZÓ SZEMÉLYEK.

MONTALBAN. Európai Seregnek Vezére,

LANASZSA. Egy Indiai fiatal Özvegy.

PALMIRA, Lanaszszának Barátnéja.

A' FŐ-BRAMIN.

EGY KIS-BRAMIN.

EGY HARMADIK BRAMIN.

Európai Katonaság, és Tisztek,

Indiai Katonaság, és Tisztek.

Braminok.

Lanaszszának Rokonai, Gyász-Afzszonyok, késé-
rő nép.

A Játék helye egy Indiai Város a' MALABÁRI Réven.

BRAMA, Indufok Istene. — BRAMIN, Indús
Pap, —

GANGESZ, Indiai folyó, — BENGALA,
Azsiai Tartomány.

PAGÓDA, Indufok Temploma.





I. FEL-VONAS.

(Egy Pagóda kerítése.)

I. JELENÉS.

FŐ-BRAMIN. BRAMIN. KIS-BRAMIN.

FŐ-BRAMIN.

DELI, egy gazdag Polgárunk, életét hofz-fzas tengeri útazása alatt vesztette-el. (*a' Braminhoz*) Menny, keresd-fel Özvegyét, 's add tudtára, hogy a' halotti tűz-rakás még ma ké-szen várja. Előre látom, hogy vonogatni fogja magát, mert fiatal. Azért valamit a' Vallás, és a' környül állások e' szent szokás fenn-tartása eránt mondhatnak, mind azt add elébe. Mondgyad neki, hogy férjének tsak azzal szerezheti meg az Istennek boldog laká-sába való felvétettetést, ha önként lép-fel a' tűz-rakásra. Menny Bramin! Itt fogom bé-várni izenetét. (*a' Bramin el*)



II. JELENÉS.

FŐ - BRAMIN. KIS - BRAMIN.

FŐ - BRAMIN.

ALDOZÓNAK pedig e' szent napon téged' nevezlek.

KIS - BR. Engem-e, Atyám?

FŐ - BR. Miért hökkensz-meg? — Tudom én hogy mióta a' Bráma Templomába bé-avattattál, ez a' meg-tiszteltetés néked még nem jutott. 'S ugyan ezért bizom reád a' mái áldozáft. Légy állhatatos, és bátor, 's keményítsd-meg szívedet. Vessd alája vakon magadat szent Rendeléseinknek. Valamikor lágy szíved el fog irtózni az emberi vér ontásától, jussøn eszedbe Bráma, és az a' nagy jutalom, melly a' firon túl vár.

KIS - BR. Ó Atyám!....

FŐ - BR. Mit jelent ez a' zavarodás? — Hogyan? még el is fordúlsz? még sohajtaszsz? (a' Kis-Bramin öszve-költsolett karjain hajlik a' Fo-Bramin előtt.) Magyarázd-meg el-némuláfodat.

KIS - BR. Szabad lefsz-e?....

FŐ - BR. Nem vagyok-e Barátod? szólly-bátran.

K I S - B R. Sok izben láttam-e halotti tűz lángjait az egek felé emelkedni, 's hánykodó érzéseimet mindenkor el fojtottam annak elképzelésével, hogy ez régi szent Szokás: de ma — ó Atyám, vond-vissza parantsolatodat! Ez irtóztató szolgálatnak tsak képzelése is el-foglalta szívemet. Nem leszsz eröm tellyesíteni.

F Ö - B R. 'S mit kívánsz, hogy tselekedgyek?

K I S - B R. Tsak egynehány napig halazd-el, míg Városunk forsa el-válik.

F Ö - B R. Az lehetetlen.

K I S - B R. Vessd szemeidet ki-kötönk felé. Vedd számba azt a' temérdek árbötzokat, ha veheted, mellyek népünket, és talám Templomainkat-is el-törléssel rettegtetik. Elfelejtetted-e hogy az Ellenség tsak tizenkét órányi fegyver-nyugvást engedett halottainknak el-takarítatáfokra? Nem zúg e' még az a' fiktitő fegyver tsattogás, melly az ofíromkor hóltt testekkel halmozta-bé báftyáinkat füleidben? Nem forgunk kissebb veszedelemben most, mint akkor; veszélyt hirdet még ez az el-tensedesedés is; képzeld-el, mi lenne abból, ha az Ellenségnek láttára gyújtanáink meg áldozatunkat. Az ember ölés, mellyet vallásunk



szentnek nevez ugyan, de a' mellynek látásától ifzonyódva fordulnak-el a' kerefsztyének, feregeket bizonyosan engesztelhetetlenebb dühörségre fogja ingerleni.

FÖ - B R. *(el-merülve látszik lenni. Végre meg-szóllal)* Kik a' mi ellenségeink? — Emberek! — — 's kik vagyunk mi? — Papjai az örök Brámának. — — Ne hagygyuk tehát magunkat emberektől való félelem által el-kergettetni szent óltáraink meliől.

K I S - B R. De illy környül állásokban. — Tsak egynehány napokig halaszd, Atyám!

FÖ - B R. Bráma leszsz az óltalmunk.

K I S - B R. A' had a' leg-szentebb, leg-tiszteletesebb rendtartásokat is láb alá tapodgya. Az Ellenség tsúfsággal illeti a' Templomot, és annak Papjait.

FÖ - B R. Bráma óltalmunk leszsz. Az ő szent nevének magasztalására égjen hamuvá még ma a' Deli Özvégye; — az pedig, a' ki őtet meg fogja áldozni, — te vagy!

K I S - B R. Fogadásom, és esküvésem vak engedéft kíván: de lelkem ismérleti

FÖ - B R. Lelked ismérleti?

K I S - B R. Tépd-ki, ha ki-tépheted azt a' kétséget szívemből, melly abban Atyáinknak vérengező szokások ellen ez előtt kevés-

fel fel-ébredett. Ha az nem egyéb Afzonyi lágy-szívüségnél, ha az nem forró emberi szeretet — *(térdre esik előtte)* úgy fel-kiáltok hozzád, fija az Örökkévalónak, gyógyíts-meg e' vétkes érzésből, önts meg-gyözödést belém, hogy az Istennek engedelmes szent Papja lehettek, — mint te vagy!

F Ö - B R. Kelly-fel. Rémülve hallom szavaidat. A' Gangesz mellett születettél-e? Nem vagy e' Bramin?

K I S - B R. Ha szent szolgálatunk felebaráti szeretemben, az Istenségnek forró tisztelésében áll, úgy Bramin vagyok. De jaj annak a' Papnak, a' ki meg-gyözödéssel nélkül lép a' szentségbe! Azért kérek, Atyám, engedgy időt. Légyen szabad meg-vizsgálnom az Igazságot. Mit vesztene ez a' Vizsgálás által, avagy nem Igazság-e ő? Légyen szabad köteleltségeimnek szentsége felől kételkednem, 's úgy keresnem meg-gyözödést, mert lehet-e Virtus meg-gyözödéssel nélkül?

F Ö - B R. Az Igazság' szíves keresete soha sem hagyattatott jutalom nélkül. Annak, a' ki meg-gyözödést keres, súgárt küldenek az Istenek; és világosságot.

K I S - B R. Jer tehát, 's kapsold - öszve könyörgéseimmel könyörgésedet, hogy annak



a' fetétségnek el-üzésére, mellyben tántorgó lábom kétségeskedve lép, az Ifjenség sűgárt botsáffon alá. De hogy annál bizonyofabban akadhaflunk az Igazságra, nyomozzuk-fel e' kegyetlen szokást, ha lehet, az ő kezdetében. Talám valamelly el - aggott, beteges Öreg volt az, a' ki a' közelgető halál' kínnyai alatt elméjében meg-háborodván, gyermektelen, és gyámol nélkül hagyott feleségétől ezt az irtóztató áldozatot esküvés alatt kívánta. Be könnyű vala ennek a' szegény Özvegynek el-hagyni a' Világot, melly néki nyomorúsággal tellyes pufztának lenni tetszett. De kötelezheti-e ez a' természet ellen tett esküvés az olly Özvegyet, a' ki a' leg-virágzóbb korban gyermekekkel marad-el férjétől? Vonhat-e ez a' gondolatlanúl tett esküvés azokra az Özvegyekre, 's az ő házaikra, gyalázatot, a' kik eléggé efzesek voltak, magokat e' borzasztó szokás alól félre-vonni?

Fő - B R. Nints-e elég szokás ezen kívül, efzelős Gyerközte, mellyeket a' Régiség tiszteletessé, 's által-hághatatlanná teve? Tekintsd körül magadat! Nézd-el az idegen Nemzetek' még keményebb rendtartásaikat. A' Japan Urait fok számú Udvariak késérik a' meg rothadás' Országába; a' Maszfzagéta fiúi

hűségből öli-meg el - erőtlenedett vén szüleit;
 meg - roskadott vad gyermekeinek közepette
 hívja-elő a' meg-szabadító Halált; az Afrikai
 rév-helyeken úgy árúztatnak az emberek mint
 a' barmok; Azsiában halomra öletik tulajdon
 Rokonyyaikat a' fene Zultánok, hogy a' thro-
 nusra fel-léphefjenek; 's a' mi még több, Eu-
 ropa, ez a' magát olly annyira meg-világo-
 sodottnak vélő Tartomány, naponként láttya
 példáit, hogy a' leg-szorosabb Barátok, gya-
 kran még Testvérek-is, némelly öszve-kapás,
 és meg-bántások miatt egymást szabadon öl-
 döfik — 's ök, azok a' kevélyek! ezt a' vak
 meg-dühödést Betsületnek hívják.

KIS - B. Atyám, igazolhattya-e Példa a'
 kegyetlen tselekedetet?





III. JELENÉS.

A' BRAMIN, AZ ELŐBBIK, EGY-
NÉHÁNY BRAMIN.

FŐ-BRAM.

BRAMIN, mire határozá - meg magát a'
Deli Özvegye?

BRAM. Haladék nélkül kész alája vetni
magát szent szokásunknak.

KIS - BR. (*félre fordúlva*) Ah, a' sze-
rentsétlen!

BRAM. Rokonainak közepette leltem
ötet, kik hafzontalan igyekeztek vígalztalá-
faikkal enyhíteni fájalmát. Ő pedig moso-
lyogva, 's nyúgodalommal tekintett végig
rajtok, távol minden rettegetől, vagy meg-
általkodottságtól; 's felém fordult, 's az egen
nem mosolygott a' nap soha olly szeliden,
mint a' -hogy az ő szemeiből szólt hozzám
szívének fedhetetlensége. Menny, monda, 's
add tuttokra azoknak, a' kik küldenek, hogy
kész vagyok téged követni. Siettessék halá-
lom' pertzentését. Ha fiatal vagyok-is, áll-
hatatosan állom-ki forfomnak fanyarúságát.

FŐ - BR. Hálá az Isteneknek! (*a' Bra-
minokhoz*) Siettessétek a' tűz - rakást, mert
előttünk az Ellenség. Minekelötte a' fegyver-

nyugvás' ideje el - telik, égjen hamuvá La-
nalzfza.

K I S - B R. Botsáss - meg ha még egy-
szer

F ő - B R. Egy szót se többet! Sietnünk
kell. —

K I S - B R. Jaj nékem, hogy tsudát nem
tehetek! — — — (*el - tűzefedve*) Ó ez a'
Világ nem egyéb a' lég-irtóztatóbb kínoknak
gyüleményeinél, mellyeket az ember ön maga
tsinál magának! nem egyéb olly mezőnél,
mellyet isteni átok tűvis, és kórok termésére
kövérített.

F ő - B R. Hallgass, fiatal vakmerő! 's
ne ingereld az Istenek' haragját vétkes szidal-
maiddal, 's ne kényszeríts engemet is hatal-
mommal élni. Ki vagy te, a' ki az Igazság'
fénnyeben, melly tégedet-is körül vett, fetét-
séget emlegetsz, 's az Istenek ellen zugolódol?
Nem halottad-e annak szavát, a' ki onnan
felülről ezt mondá: Mit vársz egy olly Világ-
tól, Ember, melly porból teremtetett, mint
te? Hazád-e ez tenéked? Éppen nem! Te
csak az emberi nyomorúságok' el - viselésére
lettél szarándokká! 's szenvedés nélkül mi-
tsoda az ember' szíve? Higygy nékem, Ifjú,
a' meg-tagadás, a' halál, a' meg-rothadás az



a' grádits, melly az Istenek' lak-hellyébe vezet. — Hogyan? habozol? tekinteteid kétségkedve múlatoznak a' földön? Jól van! Ha ez az intés, ha emlékeztetésem, ha tekintetem fikeretlenek, el-tiltalak a' Templomba lépéstől. Ajkaid meg-tagadgyák azt az Isten a' kinek szolgálsz, 's hitfzegés az, a' mit te az ember - szeretés mázával igyekszel befesteni. —

K I S - B R. (*artzúlattal földre borúl*)
Botsáss - meg nékem, Atya! engedni fogok parantsolatodnak. (*szinetlen alázatossággal fel-emelkedvén*) De ha parantsolatod
valakit mált válaszsz

F ő B R. Te vagy utólsó a' fel-kentek között, téged kíván a' for. Örvendgy megtiszteltetéseden! (*a' Kis-Bramin el*)

F ő - B R. (*egynéhány Braminhoz*) Ti mennyetek ki az útszákra, 's jelentsétek a' Népnek hogy készül az áldozat. (*kettőnek int*) Ti pedig jertek velem. (*midön indulna, elébe fut egy Indiai Tiszt*)



IV. JELENÉS.

IV. JELENÉS.

T I S Z T, E L Ö B B I E K.

F Ö - B R A M.

MI hír? Mi dolog fűzött lábaidra szárnyokat?

T I S Z. Vezérem parantsolattyaából jövök.

F Ö - B R. 'S mit kíván Vezéred?

T I S Z T. Hogy a' tüzi áldozat mászorra tétessék.

F Ö - B R. Mi okból?

T I S Z T. Attól tart, hogy a' Nép, és a' Katonaság-is, a' Város oltalmazásától el-fog vonattatni az inneplés által. Ezen felül ez a' Templom, őrizet, és sántz nélkül áll az Ellenség, és a' Város' kerítése között. Itéld-meg magad, ha az áldozat' lángolása nem ingerelheti-e az Ellenséget félbe-szakasztani a' fegyver-nyugvást, 's zsákmányra hányni a' Vároft? —

F Ö - B R. Hafzontalan, idéetlen tartalékok! — Menny, 's jelentsd, hogy Vezéred-del magam fogok szólni. (a' Tiszt el-megyén)





V. JELENÉS.

FŐ-BRAMIN, BRAMINOK.

FŐ-BRAM.

MIT tsinállyak? Mitsoda ifjentelenség ez? Az akarja el-múlafztatni az Isten tiszteletét, a' kinek éppen úgy illik az Isten ügyét védelmezni, mint a' Hazáét. Rajta tehát Barátim! Hadd védelmezze a' Világ' fija ama' köfalakat; — az Isten szent tiszteletét mi védelmezzük, Istennek fiai! — A' halotti áldozat nem olly dolog, a' mellyet világi személyeknek kívánságok miatt el-lehesse múlatnunk. Egész Nemzetek' ditsősége, a' Templomoknak, és ezeknek Papjainak tekintete épült azon. A' fanyarú Törvény tiszteletet szerzett mindenütt, és hódolást. Vak engedés volt thrónusunknak leg-erősbbik gyámola — *(alig hallhatóan)* 's az Oszlopa a' Papi méltóság-nak! Le-borúlva a' föld' poráig tisztelettel a' Nép ezt a' Rendelést! Reszkessen, ha bennünket meg-lát. 'S arra, a' ki ezt a' szent tiszteletet meg-szüntetni akarándgya — akár Hazánkfija légyen, akár Idegen! — arra, Barátim, jajt! jajt! Isteneknek, és embereknek átkait! — Jertek! *(el, a' Braminok utánna)*

VI. JELENÉS.

LANASZSA, PALMIRA.

(Lanaszsa hosszú fejr ruhában, melly gyász szín az Indiai Özvegyeknél. — Haj-fürttyeiben, és kezein drága kövek vagynak)

PALM.

SEZ irtóztató rendelés alá adnád-e magadat? — Az lehetetlen! Rettegek azt hinni.

LAN. Szünny-meg rettegni. Te Perzsiában születél, 's nem esméred a' Gangesz partjain lakozó Nép szokáit. — Látod-e ama' széllyel-döltt falákat, ama' sziklákat, mellyek fok százatok ólta feketülnek a' halotti tüzek által? Ott találta a' lángban fok boldogtalan Özvegy a' halált? — 's kívánhatom-e, hogy ez a' szokás kedvemért szakasztassék-félbe?

PAL. Istenek! ennyi nyúgodalmat a' legrettenetesebb halál szemlélésében! Lanaszsa, szabadítsd-meg magad; jer, szökjünk-meg. — Ezen forró könnyekre, ezen . . .

LAN. Miért sírsz, Barátném? Azért-e hogy haló Lanaszszádnak utolsó óráját keferítsd? Ide e' mejjre! *(szerelemesen magához szoríttya Palmirát)* Érezd mint dobog szívem a' közelgető el-szakadás miatt. De mit



kívánfz, hogy válasszak? Egy részről örökös gyalázattal bélyegzett élet, más részről dicsőséges halál. Amattól lelkem' büszkesége tilt, ezt a' Törvény parantsollya.

PALM. Igasságtalan, pogány Törvény! Átkozott légyen a' férfi Nem, melly bennünket azért tsalogat a' szerelem' édességeivel házassági kötelekbe, hogy meg-ölhessen! Átkozott légyen annak emlékezete, a' ki ezt leg-elébb kívánta kedvesétől!

LAN. Van egy Világ, Palmira, hol minden szenvedés meg fog jutalmaztatni, 's jaj ott azoknak, a' kik bennünket itt gyötröttenek! A' mi engem illet, én kézzeb vagyok életemet el-vezteni, mint betsületemet. 'S ofztán, Lanafzfa rég ólta ismeretes a' gyötrelmekkel. Egyedül néked légyenek megvalva szenvedéseim. — Özvegységem még a' meg-áldoztatással sem volt olly irtóztató, mint házassági életem volt!

PALM. Mit hallok? nem voltál-e Féred' karjai közt bódog?

LAN. Nem voltam. Sorfom mostoha volt erántam elejétől fogva. Életemnek reggelét szerentsétlen szerelem borította-el.

PALM. Szent Istenek! Gyanakodásaim tehát nem voltak ok nélkül!

LAN. (*sírva*) Ah Palmira, tsak egyszer láthattam volna meg ötet ismét, tsak egy napotskát tölthettem volna ismét karjai között! Be készen hálnék - meg úgy most! — (*eszmélve*) De kevés időnk van hátra. Engedd hűségesen rejtegetett titkomat kebledbe öntenem. Hallgass-ki, 's egyvelítsd könnyeim közzé könnyeidet. Tizenhat éftendős valék, midőn az Atyám el-hagyá Ouglyt. Az Anyám halála, el-pufztuló vagyónunk, olly inségre tafzított, mellyből ki - nem vergődhettem. Azon a' hajón, melly ide hozott, egy Európai Tifzttel ismerkedtem-meg. El-nyerte szerlmemet. Ó Palmira, be édes örömmel emlékezem még most - is azokra a' napjaimra! Ah! boldogságom olly rövid, olly igen rövid volt ! Azólta meg - szünet nélkül folynak könnyeim! Az Atyám meg - sejdíté hajlandóságunkat, 's félt, hogy Vallásomat el-hagyom. Mihellyt ki-kötöttünk, leg-ottan egy gazdag Polgárnak kényszerité a'ni keze-met. — Nem szerethettem ötet soha!

PALM. Nem szeretted, és meg - halz érette?

LAN. Úgy kívánnya a' vak végezés.

PALM. Nem, Lanaszfa, nem! Az Istenek nem gyönyörködnek illy szörnyü áldozat-



tokban. Hidgy nékem, téged most várnak a' boldog napok.

LAN. Ne üzz játékot gyötrelmeimből, nyomorúságomnak kedves Meg hittye! Az én forfom eddig: szenvedes, — most halál!

PALM. (*el-keferevéssel*) Lanaszfa, Lanaszfa! De folytasd tovább beizéllésedet. Mi lett kedvesedből?

LAN. Meg hallván Atyámnak akaratyát, magán kívül volt. Ésküdt, hogy nem enged másnak. Rá állottam, hogy meg-szökjünk. Már minden kéizületek meg-valának téye, midőn elő-jött a' leg-szomorúbb óráim, az, a' mellyben őtet örökre el-vesztettem. Hajója parantsolatot vett indulni. Engedelmeskedett kötelelségének, 's tölem még az el-bútsúzás öröme-is meg-vala-tagadva — — (*Pauza a' sírás miatt*) Egynehány nappal azután öszve-adattattam férjemmel. Ah, Palmira, midőn ő mellette szállott-meg el-szalazott Kedvesemnek emlékezete, ő mint folytak akkor könnyeim! Életem' gyilkosának kiáltotta ezeknek mind egygyike férjemet.

PALM. Azólta nem halottál-e valamit Szerelmefed felől?

LAN. Semmit sem! Néha ugyan azzal a' reménnyel tsalogattam magamat, hogy őtet

ismét fel-fogom lenni. De a' most meg-izentt áldozat e' remény édességétől-is meg-fofztoit. E' helyet csak az a' szorongató gondolat maradt-meg nálam, hogy túl a' síron egy olly férjt látok-meg, a' kit útálok; ötet, inségemnek okát, gyilkosomat!

PALM. O Lanaszfa, és még-is meg-akarsz!

L A N. Hagygy békét. — Már meg-mondtam — (*magához térvén*) Istenek, botsássátok-meg egy nyomorútt, erőtelen feleség' kefergését! botsásd - meg azt, bóldogtalan árnyéka férjemnek! Látom, hogy inteszsz. Követlek! ha nem szerettelek-is, tiszteini fogom emlékezetedet. Élly a' Meg-boldogúttak' örömeivel. Halálom nyisson utat oda néked. Itt pedig mondgya ezt felölem a' Maradék: „Lanaszfa, jobb forsra volt érdemes.“ (*el-fojtódik*) — — Ki jön?

PALM. Jaj oda vagyunk! Brámának egy Papja! Minden pillantásából érzékenység, 's vérzomjúság látszik.





VII. JELENÉS.

KIS-BRAMIN, LANASZSA, PALMIRA.

PALMIRA.

MITSODA irtóztató tudósítást hoz bús némaságod? Kész-e már a' Papság égetni? Olly igen éhez vagytok-e meg-ölni barátnémat? —

LAN. (*feddő szelld tekintettel*) Haggy magunkban Palmira.

VIII. JELENÉS.

KIS-BRAMIN, LANASZSA.

KIS-BR.

(*Lanaszsa felé közelítvén, magában*)

BOLDOGTALAN állapot! Amott pironás a' vonogatozás miatt, itt kegyetlenségnek szemre-hányásai! — — (*Lanaszszához*) Nem, szerentsétlen Afzfony, ez a' bús, földre süllyedt tekintet nem kegyetlenségnek jelensége. Szánlak téged, de nem menthetlek-meg. Soha sem fog szívem a' Papságnak azon törvénye alá simúlni, melly azt parantsollya, hogy másoknak szenvedéseit érzéketlenül néz-

züik. 'S miólta téged látlak, azólta lelkemben újabb, tüzezebb indúlatok zúdúlnak-fel az ellen. Ó ha rajtam állana, örökre el volna törölve az a' vérengézö szokás, mellynek te kevés órák múlva áldozattyává tétel. De Elöljáróimnak vak buzgóságok, rendeléseik, 's meg-tett esküvésem ! — Reám bízták meg-öléfedet, 's — engednem kell.

LAN. Tsudálkozva látok egy Bramint, de nem hallom ötet. Hogyan? — Lakhatik-e vért szomjúzó Ifiened' Templomában, lakhatik-e ez öltözet alatt illy szelíd érzés, illy szánakozó szív? Bramin, ha az a' mit szád mondott szívedből jött-fel, ha szánakozásod nem kötödés, nem mérges tréfa, valld-meg, mért tettél éppen engemet, és nem mást valakit tárgyává?

KIS-BR. Tudakozzd inkább mért választott a' Sors ez érzékeny szívvel Papnak? — De mit tehet egy erötelen halandó a' Mindenhatósnak által nem hágható rendelései ellen? Engemet születésem-is szerentsétlenségre rendelt.

LAN. Születéfed-is?

KIS-BR. Ó tudnád tsak hoszfzas inségeimnek folyamattyát! — A' harag' órájában még gyenge ezteendeimben arra választódtam, hogy Brámának Papja legyek.



LAN. Befzéllj elő mindent. — Haggy egy pertzentéig önnön bajomról el-felejtkezni, hogy a' tiedet sirassam. Győzhetetlen szánakozás vonsz feléd.

KIS-BR. Nemes szívű Afzfzony! — De engedgy-meg, ha Előljáróimnak parantsolatyát, téged az irtóztató esetre készíteni...

LAN. Minekelötte itt valál, kéfzen voltam. —

KIS-BR. Ó úgy méltóbb a' szánásra életem, mint halálod.

LAN. Értelek, Pap! értelek egészen. Állapotod tellyes inséggel. Én el-értem a' hárt; túl a' síron nem tsorganak könnyek, de te

KIS-BR. Hallgass! ne fojtsd-el az utolsó pislogó szikrátskáját az el-keményülésnek, mellyel vizfszás tsillagzataim ellen fel-fegyverkeztem. Ha majd meg-futod pályádat, 's oda fennt meg-ditsöitve fogod imádni az Istent kérlek, emlékezz-meg rólam, kérj eröt kötelességeimet zígolódás nélkül tellyesíteni.

LAN. Altaffad gyötrelmeidet, 's képzeled-el mi leszfz az az Örökké-valóság e' kínos élethez képeft. — Most fogj hozzá történetednek elő-befzélléséhez. Vélem közlése talám enyhíteni fog szíveden.

KIS - BR. Bengala volt Hazám. Kétség kívül tudva van előtted az a' kegyetlen szokás, hogy ott születése után harmad nappal minden gyermeket a' Gangeszbe vetnek az Anyák, ha a' nékiek nyújtott anyai emléket harmadszor sem fogadgyák-el. Egygyike valék ezen szerentsétleneknek én-is, 's oda veszttem volna bizonyosan, ha egy Hajós, el-lágyúlva Atyámnak esdeklései által, ki-nem kapott volna a' folyóból. Ide hozának, 's úgy neveltek mint árvát, 's nem régiben az Istenék' szolgálattjára avattattam-bé.

Egy vén Bramin, a' ki neveltetésemet vállalta volt magára, szívem' érzékenységét gerjesztette inkább, mint fásította. Ő sem hajlott könnyen, és magával való hosszú tufakodás nélkül Papi durva törvényeink alá. Soha sem fogom el-felejteni utolsó intését, mellyek alatt karjaim közt múlt-ki: „Sze-
„ resd az embereket. Ők mindnyájan Atyád-
„ fiai, 's légy hív Brámához.“

Minekutánna végre a' Szentségbe bé-avattattam, le-hullott szemeimről a' vakság' szemkötője! Mindenütt, valamerre néztem, zavaros szándékokat, keménységet, emberiségtelenséget láttam. Hallgattam még-is, míg végre az a' szörnyü parantsolat, hogy téged



meg-áldozzalak, szívem érzéseit fel-fedeztette. De el-felejttem magamat. Mire való ez az elő-beszéllés holott tulajdon forfod
Istének! mi lelt? mit jelent ez a' meg-háborodás?

LAN. Születésedet nyomban követő vizontagságaid némelly szomorú emlékezeteket ébresztenek-fel elmémbe. Mészze innen, a' Gangesznek távol parttyain, áldoztatott-fel annak az ifzonyú szokásnak, mellynek néked is áldoztattyává kellett vala lenned, egyik Testvérem. Ő a' habok közt holt-meg; én pedig! valamivel későbbben tétettetem egy hasonló ifzonyatos szokás áldoztattyává.

KIS. BR. *(El-merüléséből fel-eszmélvén)*
Hogyan? Testvéred a' vízbe öletett? Bengala vólt Hazád? — Nem ez vala e' az én forfom is Ouglyban?

LAN. Ouglyban? — Jól hallak-e?

KIS-BR. Igen is, én ott lettem.

LAN. Mennybeli Isten! Ennyi iuségnek kellett-e utolsó órára öszve-gyülni?

KIS-BR. Mit hallok --- *(refzketve lép Lanafszá felé)* Nevezd magad, szerentsétlén Afzszony!

LAN. *(Meredit tekintettel nézvén rá egy ideig)* Az Atyámat Lanafszának hívták.

K I S - B R. Szentséges Bráma! A' Hugom

L A N. Bátyám! -- o szomorú eset! azért akadtunk-e egymásra hogy örökre el-fzakadgyunk?

K I S - B R. (*Dühöss el-keferedéssel*) Ah, ezt kívánnyák Törvényeink.

L A N. Jer, szízető szívemre, kedves Bátyám! Jer, jer de nem! menny, és add vizsgálja nekem azt az Idegent, a' ki legalább szánó könnyek nélkül vezetett volna a' tűz rakáshoz.

K I S - B R. 'S ezt nekem te mondd, Húgom?

L A N. Nem Húgod többé! Midőn azt az esküvést tetted, azt a' kegyetlen esküvést, hogy ártatlan húgodat meg-öled, akkor sirva kefergett feletted őrző Angyalod; el-tépte vérségünknek köteleit, 's vizsgálja repült az ég felé. — (*El-keményülve*) Jer Bramin, adgy kezet, 's vezess a' tűzhöz.

K I S - B R. Ki vagy te? Meg-örültél-e inséged nagyságában? kérlek, térj magadba, 's halld a' mit mondok.

Egy erővel ki-tsikartt esküvés — természetellenkező fogadása a' Pápságnak — miképen kötelezhetnének ezek engemet?



Még nem lévén Testvér, meg-tettem az esküvést; most, Testvérré lévén, visszavonom azt. Hally-meg tehát, Lanafzsa! hallyatok-meg engemet mennyeknek hatalmafságai! E' tizta, néktek szent leplekre esküszöm, meg-mentem Húgamat.

L A N. Azért e' hogy magadat tedd áldozatul? — Nem! Fogadd-el szíves köszönetemet, 's botsássd-meg a' fájdalomnak amaz örüését! Ah, hová leve előbbi állhatatóságom? Most, a' te karjaid közt, tőled szerezve, édes Testvérem, irtózással nézek a' halálra. *(Által-öletli)* Bátyám! Bátyám!

K I S - B R. Ha az vagyok, jer velem! Szökjünk-el innen!

L A N. Szökjünk? hová Szökjünk? Nem készül e' már a' tűz rakás? Nem gyülekeznek, e' már Papok, és Rokonim? Nem töldül-e mindenfelől a' nép, hogy veszni lásson?

K I S - B R. Minden Istenekre, Lanafzsa! meg kell szabadúlnod! Jer

L A N. Ha a' Halál elől el-szökhetnék-is, el-szökhetnék-e egy úttal vétkes tselekedetemnek belső érzése, és örök gyalázatomból? Nem üldöznének e mindenütt Rokonimnak átkai, férjemnek boszszús árnyéka, a' boszszantott Istenek? Nem Bátyám, nem; engem

femmi fem szabadíthat-meg! — Ha szeretsz, gördíts firomra egy szánakozó könny-tseppet! — — Jer, vezess a' Papokhoz, 's haggy meghalni.

K I S B R. Rettenetes Vakság! — Lanafzsa tehát a' vétket választtya kötelefség helyet? a' gyalázatot a' betsület' képében? — Legyen úgy! vessd alája magadat annak a' gyilkos Törvénynek, mellyet szentté tsak ember gyűlölés, és fanatizmus tett! rettegj az álmodozott gyalázat ijesztéseitől! tapossd-el a' Természet szavát, a' testvéri hűséget, és önnön javadat parantsoló kötelefségeidet! Én Testvéred vagyok. Meg-egyezéfed 's akaratod nélkül is ki-ragadlak veszélyedből. — Még tudok egy módot — meg-próbálom azt, 's kész leszek szembe-szállni a' néppel, a' Papokkal, a' Törvényekkel. 'S akkor lemondok az Istenek szolgálattyaról örökre, 's átkozni fogom ezeket a' véres óltárait a' gyilkos buzgóságnak. Széles tengerek, sivatag pufzták, 's mezsfze fekvő tartományok rejtenek-el bennünket amaz ifzonyatos vidékekről, a' hol egymást fel-lelénk. — *(Pauza)* Akkor tégedet, tégedet foglak egyedül tisztelni, ismeretlen Isten, kit olly gyakorta imádtam titkon eddig is, tégedet kegyes Isten, ki nem



gyönyörködöl az emberi vér ki-ontásában! Ó halld-meg kiáltásomat! bocsássd-alá Angyalaidat; 's szabadítsd-meg ezt az ártatlant!

LAN. Én is — én is érzem hogy te, csak te vagy az igaz Isten, Európaiaknak Istene! Néked légyen szentelve egész életem, ha meg-mented azt! !

KIS-BR. (*Ószve-ölelkezve. — El*) Bátorodgy-fel, Lanaszsa! Majd vissza-jövök.

IX. JELENÉS.

LANASZSA (magában.)

MIT akar ő? — 's mitsoda soha sem érzett érzések emelik szívemet? Áldott légy, életnek reménye! Ah, előbbi állhatatóságom tsalódás vólt!

X. JELENÉS.

LANASZSA, PALMIRA.

PALMIRA (*sietve.*)

ÖRVENDGYÜNK, Édesem! Csak egy óra haladgyon, 's meg-lélsz-ezsz szabadítva!

LAN. Miképen?

PAL. Az Ellenség Vezére által-izent, hogy a' fegyver-nyugvás idejét nem hozsza-bíthattya-meg.

bíhattya-meg. A' Pólgárok kézfek kéfedelem nélkül fel-adni a' Vároft, mert az inséget el-vifelni továbbá nem lehet. Ha az ellenség itt lefzsz, né tarts semmitől. Az Európaiak soha sem fogják meg-engedni hogy meg-áldoztatsál. — Vidúly-fel tehát, 's üzzd-el azt a' rettegő búslakodást, mellybe az érzéketlen szívű Bramin ejtett.

LAN. Ne nevezd érzéketlen szívűnek, Palmira! — Ó ha ismernéd! — Jer, értsd-meg titkomat, 's örvendgy velem! --- Ki hitte volna? imé ez a' Bramin ez a' Bramin

PAL. Mond ki hamar, 's ne kinozzd nyughatatlanságomat!

LAN. Ez a' Bramin (*vigadva*) Testvérem!

PAL. (*El-rémülve*) Hogyan? --- Testvéred?

LAN. Az igen is! — A' gyilkosság Templomában, életem esfvéjén lelem fel-ötet, ötet a' Régen siratottat!

PAL. Tsudállom ezt a' véletlen esetet. — 'S mit végezett ő? azt e' hogy meg-öl?

LAN. Hogy meg-szabadít, akármí éri.

PAL. Ó hálá néktek, kegyelmes Istenek, könyörgésem meg-hallgatásáért. — Lanafz-



fza, kérlek mindenre! mindenre a' mi előtted szent! ne hátráltassd szándékát.

LAN. Ah, de Rokonaim

PAL. El-hidegüléseket könnyen el-felejtet egy illy kedves Testvér karjai közt. Rajta, kedves Barátném! légy állhatatos! Az a' remény, hogy el-vesztett szerelmefedet fel-tálhatod, adgyon erőt rettégefesidnek.

LAN. Félre, félre nevének említésével. Emlékezete nem erőt ad nékem, hanem öszve rontsol. Kérlek, elő ne hozzd többé. Ha majd nem leszek, 's valamelly fors véle megismértet, add - által néki e' tsókot. Mond néki, hogy őt Lanaszfza még halva is szerette. De — ezt szorossan meg kívánom tőled — forsom bölдоgtalanságát előtte titokban tartsd! *(öszve-fontt karral el)*



II. FEL-VONÁS.

(Egy Pagóda Udvara.)

I. JELENÉS.

EUROPÁI GYENERÁLIS, OBER-
STER, TISZTEK, (hátrább) STRA-
ZSAK.

GYENERÁL.

ELLENSÉG, nem Ellenség! akarom, hogy
a' had itt is tisztelegjen a' maga Törvényeit. Ez
a' Templom, kerítésétől együtt, menedek-
helye legyen azoknak, a' kik a' fegyver
nyugvás ideje ki teléséig magokat ide vo-
nandgyák. Oberster Uram, hirdettesse-ki ezt
a' feregnek.

OBER. Igen is; de hát ha az Ellen-
ség

GYEN. Ne tartson tőle Oberster Uram!
Ez a' nép fokkal betsületesebb mint-sem hogy
meg fogja szegni fogadását. (a' Tisztek el-
mennek.)

OBER. (Óráját ki-rántván) Már csak
három óra. vagyon hátra. Tartok tőle hogy



ez az idő rövid lesz a' fok meg-febességetekről gondoskodni, a' kikkel a' part el vagon borítva.

GYEN. Ha szívesen igyekszik mindenkünk az emberiség kötelességeit tellyesíteni, nem lesz rövid. Oberster Uram ismér; szívem soha sem volt érzéketlen másoknak nyomorúsága eránt. Jó-tétel vala a' forrása a' fegyver-nyugvás ideje meg nem tóldásának; fok vér folyt már is; ne öntsünk többet, ha nem kényszerítnek.

OBER. Adgya Isten! de tartok tőle hogy a' Városiak átalkodottsága

GYEN. Nem maga mondta-e elébb Oberster Uram, hogy a' Várbéli Vezér dühösége szelídülni látszott, és hogy úgy tesz mintha a' fel-adástól nem volna többé idegen? Talám meg engedi az Ég, hogy a' bástyákon nem fokára ki-szegezhettyük a' Béke fejer zászlóját. Tsak így fog 'tellyesedéft érní kivánságom; mert azt a' nyereséget, a' mellyet ember-társaimnak öldöklésével, 's hazafi könnyeken vásárlottam, szívem mindenkor útálta.

OBER. Bóldog az a' Sereg, a' ki illetén Vezér alatt hartzol az igaz ügyért.

GYEN. Már akkor is, mikor egynehány esztendőök előtt leg-elsőben útaztam e' környékeken, sirva néztem e' népre, melyet a' Természet illy egyenes szívűnek, bátornak, hadakozónak szült. Be bődög vólnék, ezt gondolám magamban, ha egykor öfzve-törhetném azokat a' bilintseket, mellyeken ezt a' Superstitio, és a' Braminok fogva tarttyák. De haszontalan! Hozzá szokván az iga-hordáshoz, útállya azt, a' ki ötet meg menteni igyekszik, 's hanyatt homlok rohan a' nyilvánosságos veszélybe. — Oberster Uram maga szólott a' Gouvernőrrel, elébe adta néki, hogy Királyunk nem szándékozik az ő Törvényeiket, 's Vallásokot változtatni; elébe adta néki, hogy mi nem kívánunk egyebet egy kikötő révnek bátorságos bírásánál, hogy abban kereskedő hajóink Indofztáni hofzszú úttyok után meg-pihenheffenek. Az a' vad kevélység, a' mellyel, a' mint Oberster Uram jelenté, izenetemet félre vetette a' Gouvernőr fel-hevített ugyan, de nem tüzelhetett boszszúlásra. — *(Sóhajt, fel 's alá sétál az Obersterrel, 's nevedő biztossággal tovább beszéll.)* — Titkos aggodás fogott-el miólta e' Város köfalaít ismét meg-láttam. Ez előtt hat esztendővel egy fiatal Indiai leánykát fizeretem itt. Ő



is szeretett engem, 's azt óhajtottuk mind ket-
ten, hogy egymásé maradhassunk örökre; De
az Attya egy ide való Lakoshoz kényszeríté
menni. Ó Barátom, miket nem próbáltam,
hogy azt a' szeretetre méltó gyermeket maga-
mévára tegyem! Hafzontalanok valának mérész
igyekezeteim! midőn éppen szökni akartam
véle, parantsolatunk érkezett a' hazafelé indú-
lásra. Szívem hidegen maradt elveztetése
őltá, és tompán minden gyönyörűség eránt.
A' szerentsének minden reám veztegetett ado-
mányai sem felejtettek-el velem egykori böl-
dőségomat. A' hová fordultam, oda késért
imádást érdemlő képe; oda késértek vezte-
ségemnek gyötrő érzései. — (sóhajtva) 's tsak
a' sírban léfzek mentt előlök.

OBER. Szerentsérlén Ember! — De ki
tudgya, hát ha itt ismét reá akad Gyenerá-
lis Úr?

GYEN. Ez az egy gondolat enyhítette
gyötrelmeimet, ez az egy remény éleztett-
fel tsüggedéseimből, miólta Európát második
szben el hagytam. — Nyughatatlanúl várom
a' Város fel-adattatását, 's kettőzitetném az
ostromot, de szívem szánja rondálni azt a'
helyet, a' hol Lanafszám lakik. Ez vala
neve. Már mindent tud Oberster Uram. —



(*Lafsúbb hanggal*) Mennyeen, kérem, 's járjon végére, ha él-e ő? Oberster Uram az egyedül, a' kire magamat bizhatom.

OBER. De bé-eresztenek-e a' Városba?

GYEN. Élég lesz ha a' leg-közelebbik kül-városba megyen. A' Lanaszfák familiája ismeretes az egész Indiában. De, kérem Oberster Uramat, indullyon mindgyárt.

II. JELENÉS.

A' GYENERALIS.

OHA még élsz, kedves bályánnya szívemnek! ha azon iga alá nem vetettek vólna, a' mellyel ijesztgettek! — Bóldogító képzelés! szenderíts-el egy pertzentésnyiig! — — Te pedig édes Hazám, botsássid-meg, hogy a' szerelem aggódásait együvé kapszolom a' had' gondgyaival. (*kezét szívére tévén*) Szerelem, és kötelefség régen örökös frigyet kötöttek itt! De, mi ez? mitsoda zajt hallok? úgy tetszik erre közelget — — (*a' lárma felé indúl*)



III. JELENÉS.

GYENERÁLIS, OBERSTER.

(*fietve szalad-elő.*)

GYENERAL.

OBERSTER Uram-e? Tudósítást hoz?
No mint van, hol van Lanafszza? Itt-e a'
Városban?

OBER. Meg-engedgyen. Gyenerális Úr,
még nem engedelmeskedhettem parantsolat-
tyának.

GYEN. Mi gátlotta meg?

OBER. Egy szörnyű eset. Még most
sem — Nints erőm elő-bezélleni!

GYEN. Tsendesedgyen Oberster Uram,
— Mi baj?

OBER. Tolakodva megyen mindenfelől
a' Nép. Az útszák meg-rekedtenek

GYEN. Ellenünk? — ki hihette vol-
na ezt?

OBER. Nem az, nem az? egészen más
oka van öszve-futásának. A' Braminok dü-
hölsége egy irtóztató innepet akar ülni. Egy
fiatal Özvegy Afzfonyt még ma elevenenn
égetnek-meg.

GYEN. 'S miért?

OBER. Vallásoknak ostoba törvényei
azt kívánnyák.

GYEN. Irtóztató dolog!

OBER. Az öfzve-fereglett Nép nyughatatlanúl várja már elő-hozattatását. A' Braminok a' Templom udvarában állanak, 's kezek refzket le - szedni róla drága öltözeteit, mert valami rajta van, azzal mind a' Papok öfztoznak-fel.

GYEN. Hogy lehetne ez? hogy nézhetné tífztelettel a' fősvénységnek, 's kegyetlenségnek ezt a' fertelmes triumfúsát ennek a' Népnek Religiója? — Jöjjön Oberfter Uram, 's hagygya továbbra fzerelmem' kívánságának tellyesítését. Az emberiség kötelességei elébb valók a' fzereleménél. — Mennyünk, fzabadítsuk-meg a' fzerentsétlent!

OBER. Szép, de hafzontalan fzándék! Hifzi - e , Gyenerális Uram, hogy egynchányad magunkkal a' Nép vakságán, 's a' Papok iftentelenségén győzhetünk? Nem kéfzkek-e ezek az egész Sokaságot mennyei böl-dogságoknak ígéretével, 's pokolbéli kínoknak ijefzttgetéseivel a' leg-dühösebb meg-támadásra ingerleni? Hafzontalan lefzfsz igyekeztünk. — De . . . Imhol a' Fő - Bramin az egész Papsággal.

GYEN. Hallyuk mit akar.



IV. JELENÉS.

A Z E L Ö B B I E K , F Ö - B R A M I N ,
B R A M I N O K .

F Ö - B R A M I N .

KI vagy te, déltzeg Keresztyén! 'a' ki az idegen Nemzetek' leg-fzentebb rendtartásaikat öszve-téped, 's egy meg-hóltt férjnek árnyékát az ötet illető áldozattól meg-fosztod? — 's kik ezek a' te követődök, hogy a' Templo-mot, és annak szent küszöbét, és udvarát meg-fertéztetik? engemet, és e' Papjait az Istenségnek, tsúfsággal illetnek? 's a' fegy-ver-nyugvás' el-telését nem várván, népün-ke-t meg-támadgyák?

G Y E N . 'S tselekedték ezt? — Hálá lé-gyen tenéked, szent Isten! hogy ezt tsele-ke-dték!

F Ö - B R . Hogyan? 's te ezt nékíek még magad hagyta-d-e?

G Y E N . Nem hagyta-m. Tulajdon-érzé-keny szívek adott reá parantsolatot. (*az Ober-sternek*) Mennyen Oberster Uram, tsendesít-se-le őket, 's vigyázzon, hogy semmi erő-fzakot ne kövéssenek-el. (*az Oberster el*)



V. JELENÉS.

GYENERALIS, FŐ-BRAMIN,
BRAMIN.

GYEN. (*Pauza*)

DE hát te ki vagy, ifjentelen! a' ki vizs-
fza-élvén szent hívatalod' tekintetével, olly
rendtartásokat védelmezel, mellyeket mi Eu-
rópaiak elejétől fogva ámitásnak neveztünk,
mert ellenkeznek az emberiség' szelíd érzései-
vel? — Menny, 's nyissd-fel Templomodot!
tedd azt ezután az üldözött szenvedő Fedhe-
tetlenség' menedék helyévé! Döjtsd-fel ön-
nön karjaiddal azt a' nagy rakás tűzi fát, mel-
lyen fene áldozataidat szoktad égetni, és
légy így e' tiszteltt öltözet alatt Békeségnek
Hirdetője, emberiségnek Angyala! Akkor,
majd akkor, ha kezedet a' kegyetlenségtől
meg-fogod mosni, — ha majd, inség, és
kínok helyett, segedelmet fogsz magad körül
terjesztgetni, és vígasztalást, akkor én-is úgy
tisztellek, mint Istennek szolgáját, kinek ké-
pét most tsalárdúl viseled.

Álmélkodva látlak tégedet, de meg-ret-
tenés, meg-indulás nélkül. Hijába forog bosz-
szús szemed körültem a' dühösség' szikrázásá-
val. Hally-meg engem, Fő-Bramin, hallya-



tok-meg, Braminok, ti-is! Ne égjen itt többé a' vérengző tűzi áldozat! ne halmozza holttest a' holttesteket! Ki-tépem a' szent füstölőt a' papi ruhába öltözött hóhérok' kezéből! Úgy áldgyon-meg az Ég', és Föld' Teremtője, ki-tépem azt! Le kapom a' megvakítottak' szemeiről a' vak-hit kötelékeit, 's eltörölöm a' dühösség óltárát Templomaitokból, hogy a' vas járom alól meg-szabadított maradék valaha, áldgya hamvaimat, 's így szóljon: „ Áldott, áldott légyen Montalbán, „ a' ki kardot rántott az Emberiség' el-tapofott jusaiért! “

Fő - B. Istent káromló Keresztény, úgy szállasz-e itt velünk mint meg-győzöttekkel.

GYEN. Az én leg-főbb érdmem az, hogy Ember vagyok.

Fő - B. Én pedig Fel-kenttye vagyok Brámának!

GYEN. Olly Istennek-e, a' ki szívedet vérontásra ingerli?

Fő - B. Istentelen, ne szidalmazd őtet! Rettegj boszszújától! Minémű ellenséges szándék hozott tégedet ide, hogy szent rendtartásainkat öszve-dúllyad? olly rend-tartásokat, mellyeket századok ólta tisztelve néz a' Gangesz Tartományja. Vagy talám azt hiszed,

hogy efsztelenül vakmerő karokkal ama' fzent, tziprefszfzufokat - is ki - forgatandod töveikből, mellyek agg karjaikkal fedik-bé ízéles partyainkat ?

G Y E N. Mihellyt az Emberiség', 's Hazám java kívánni fogja, azonnal.

F Ö - B. Hafztalan lefsz igyekezeted. — Az idő kemény három kérget font körülöttök.

G Y E N. Mondgyad inkább szíved körül, Iftentelen! Minél régibb az a' kegyetlen szokás, annál hamarább szünnyön-meg. — Öreg, ki tizta szívet nem bírván, e' ruhát a' Szent-ségből loptad-ki! minek nevezzelek tégedet? Papnak? Braminnak? tégedet, ki tsak ember sem vagy? mitsoda szörnyeteg szült téged a' kietlen pufztákon, 's hideg kő szirtöken? mitsoda levegőt szívált te midön lettél? nem érzetted-e soha-is azt a' szelíd jó szívűségét, melly az emberi szíveket segedelemre nógattya? Hah, hogy nékem kelle rá tanítani! — De úgy segéllyenek az Egek! megtanítottak rá, véget vetek dühösködésednek. Aludgyon-el örökre az áldozó lángja, 's ez a' Templom

F Ö - B. Ne káromkodgy! (*elébb lép*)
Üssd-által ezt a' mejjet! tépd-ki ősz hajai-



mat! tafsíts-le a' sírba! 's áldani foglak: de szentségünket meg-ne mérészed ferteztetni. — Tudd-meg, hogy ha az áldozó-tűz lángja el-alfzik-is, de az a' szent buzgóság, az az állhatatos kézfiség, melly az örökké-valóságnak reménységén épült, tántoríthatatlan. Nem tudod-e, hogy mi nálunk az Ifenek eránt való tífztelet a' férj eránt való hűséggel egygyütt jár? 'S ofztán a' mi Afzfzonyaink nem ismérnek nagyobb betsületet, mint ha férjeik után önnként halhatnak-meg.

G Y E N. Ofstoba betsület! 's még ofstobább, ofztelenebb, irtóztatóbb, midön Pap javallya.

F Ö - B. Volt olyan idő, a' midön nékem-is szabad volt kevésbbé érzéketlennék lenni. Láttad volna tsak azon töviffes meredségeket, mellyeken fel-kelle másznom, míg mostani méltóságomra jutottam. Jer közelébb, számláld-meg azon seb-forradáfokat, mellyekkel öfzve - metéltem mejjemet. Nem keresvén a' halált, még többet tettem — szenvedtem azt! Akkor én-is sírtam másfoknak inségei felett: de az idő, és szokás könnyeimnek forrását fel-szárasztották. Most tehát — (*belső meg-indúláffal*) akár ki légy, merd még egyfzer keménynek nevezni szívemet.

GYEN. (*meg-fogja kezét*) Tiszteletes képü Öreg! Botsáss-meg, ha hevességem mezfze ragadott! — Szelídülly-meg, kénfzerítlek az Istenre, 's tedd vízfza a' maga jusfaiba az emberiséget. Töröld-el ezt a' lanyarú Törvényt, — minekelötte még a' Várost úgy nem nézem ismét mint Ellenség.

Fő-B. Azt nem tselekedhetem, ha akar-nám-is bár. De rajta! tégy próbát, mit tethetz. Fojtsd-el, ha lehetséges, azt a' megrettenni nem tudó bátorságot, azt a' hűséget, melly a' mi' Afzfzonyainkkal a' halált megvetteti. Kapd-ki kezeikből a' tört, és a' mérget, 's úgy döjtögesd-fel halotti tűz-raká-fainkat.

GYEN. Hogy lehetne azt hinnem, hogy a' ti Tartományotok illy irtóztató Afzfzonyokat szül? Nem, Pap! nem, hazudsz. Az Afzfzonyi lágy szívbe nem férkezhetnek illy termézfzet ellen való indúlatok. 'S ha tsak ugyan volna-is illy fene állat, mi tartóztathat engem? A' ki foká kétségeskedik, tsak félig téfzi-meg kötelességeit.





VI. JELENÉS.

EGY BRAMIN, ELŐBBIK.

BRAMIN.

AZ Özvegy már a' Templomban vagyon.
A' Papság téged vár, hogy gazdag öltözetét
az óltárra aggathassa.

F Ő - B. Menny, 's jelentsd hogy jövök.

G Y E N. (*el-állya úttját*) Egy lépést sem!
Látni akarom elébb a' Szerentsétlent.

F Ő - B. Az lehetetlen. Az ő kötelessége
az, hogy magát Idegeneknek szeméi elől félre
vonnyá. Szent magánosságában még mi Pa-
pok sem háborítkattyuk meg.

G Y E N. Nem tudod-e, hogy a' had min-
den rendtartást fel-bont?

F Ő - B. De nem bontya-fel az Istenek'
tiszteletét. — Ha lehetséges volna-is őtet lát-
nod, meg - nem változtathatnád végezését.
Tsudálkozva, el-szégyenülve térnél-vizfza,
hogy egy olly Afzfönyt láttál, a' kinek vir-
tusa, 's állhatatossága minden férjfi vitézséget
felül-halad. (*Ő el. A' más oldalon, az Ober-
ster jön-elő*)



VII. JELENÉS

VII. JELENÉS.

GYENERALIS, OBERSTER, továbbat
TISZTEK, és STRAZSA.

T I S Z T.

HA tsak fél fertályig múltunk-is, oda
lézsz minden. A' tűz-rakást már meg-gyúj-
tották. A' Braminok' dühösségeket még a'
Gouvernör-is javallya.

GYEN. A' Gouvernör-is? tsak azért kí-
vánták a' fegyver-nyúgvást, hogy annál sza-
badabban gyilkolhassanak? — Rajta, Bará-
tim! ragadgyuk-ki kezekből az áldozatot; 's
a' ki velünk ellenkezni méréfzel, Bramin nem
Bramin, hallyon-meg! — (*El-akarván men-
ni*) De nem! Nem megyünk-e tovább mint
illik? Kevésbbé kell-e tisztelnünk Indiában a'
fegyver-nyugvás jussát mint egyébütt? Ha
nehéz-is meg-tartani a' mértéket, győzni fo-
gok magamon! Montalbán nem lézsz hite-
fzegett! Tegyük még egy probát. A' Gou-
vernör mejjében talám emberi szív vér. —
De, hát ha ő ellenkezni fog? akkor se foj-
tsunk-meg Népeket; akkor se fertsegtessük-bé
diadalmas lobogóinkat vérrel. Jertek! Még
az ártatlanság meg-mentése alatt sem szabad
el-felejtkeznünk, hogy ellenségeink emberek.

D



III. FEL-VONÁS.

(*A Templomnak Belsője. Az Oszlopok' börtö-
tozattjai alatt a' meg-áldozott Afzszo-
nyoknak képei állanak.*)

I. JELENÉS.

L A N A S Z S Z A.

(*magában, szélnek eresztett hajjal, feje-
rúhában, drága kövek nélkül, le-botsátott
fekete fátyollal, mellyet a' Templomba
lép tekor hátra-vét*)

TEHÁT nints mód többé a' ki-fzabadú-
lásra? Életemnek virágjában kell tehát meg-
hálnom? Irgalmatlan Sors! — melly nékem
egyedül azért adott vizsza egy Testvért, hogy
azonnal vizsza vegye. — Ötet minden bi-
zonnyal érettem tett igyekezetei ejtették ve-
szedelembe. — — — Hah, borzasztó tsen-
desség! Ismérlek! Benned ólálkodik utánnam
a' gyilkos Halál! — — Ó még sem jön,
még sem jön! Bár tsak könyöröghetnék, éret-
te, és magamért! De nem könyöröghetek. —

Midőn ahhoz az isméretlen Istenhez kiáltot-
tam-fel az elébb fegedelemért, akkor el-for-
dúla Bráma tölem, 's a' Vallásnak minden
vígafztalása örökre el-hagyott. A' mi meg-
maradt nálam, ez az eleven érzés volt, melly
inségemet, 's szerelmemet érezteti. Jer tehát
kedves képe annak, a' kiért olly betses vala
eddig nékem az élet! (*mejjéről von-elő egy
képet*) Vigasztally te; midőn mindenek el-
hagytanak. Nem változtattad-e fokszor a' leg-
síralmasabb magánosságot - is Paraditsommá?
— — Jönni hallok valakit. Rejtőzz-el ismét
kedves kép! Ide rejtőzz-el, 's itt rothadgy-
meg vélem egygyütt!

II. JELENÉS.

FŐ - BRAMIN; BRAMINOK; LA-
NASZSA.

FŐ BRAMIN:

HA ez a' nyugalmas tekintet nem tetté-
tés' játéka, ha fogadafod még szívedben ül,
— légy áldott énnékem; Leánya a' szent
Egeknek! Semmi fints többé é' földön, a'
mi szívedet magához vonnya. Ez életnek mú-
landó örömei mitsodák azokhoz képeest, a'
mellyekkel amoda fennt fel-tserélni fogod?

D 2



Rózsa alatt fekvő kígyók, méregbe kevert méz, 's hasonló azon ingoványokhoz, melyekben sietve el-ballag a' Szarándok' lába, hogy el-ne süllyedgyen. Jer tehát, 's tisztítsd meg egészen lelkedet, kedves Lanafzszám! Tekints-fel Brámához, és vesd alája magad az örök Végezések' rendelkezéseinek! Alkalmaztasd magadat Hazád szent szokásainak. Engeszteld meg férjed' lelkét az egekkel, 's hally-meg tsudáltatva. Maradékoknak Maradékai fogják tisztelni emlékezetedet, 's áldani fog'nak, követésre érdemes Remeket! szent tet-tek' Példáját. Márvány oszlop emelkedgyen-fel itten a' Templom' tornáztában nevednek fenn-tartására — amott pedig szent tsókkal fogadnak-el azok; a' kik, úgy mint te, diadalmosan vívtak-meg a' halállal.

L A N. Betsület, Kötelesség, és Törvény kívánnya halálomat, — 's erre nézve önn-ként megyek az áldozatra, a' nélkül, hogy azt vizsgállyam, ha amott bődögságba vitetem-e, vagy talám örökre semmivé teszi a' Mindenható azt, a' ki a' Természet' rendét ideje előtt szólította-elő. Zúgolódás nélkül vetem alája magamat forfomnak. Gyávaság volna pályám' meg-hozzszabításán igyekezni, ha bár egészen tölem függ-is az. Az élet én-

nékem teher, 's illőbbnek látom, hogy elébemennyek a' Halálnak, mint sem, hogy azt nézzem, hogy a' Természetnek ez az Ellen-sége, fel-fegyverkezve minden gyötrelmekkel lassan öldököl-meg. Nézd, így várom a' Halált! —

FÖ - B R. Áldásnak, kegyelemnek, vá-lasztásnak Leánya! Mennyei ditsőséggel fogja meg-koronázni hűségedet az Isten.

L A N. Tsak egy kívánságomaak — egy ártatlan, tulajdon hasznomat nem tárgyazó kívánságomnak adgy ez inség sullya alatt helyt!

FÖ - B R. Mitsoda kívánság maradott hátra szívedben?

L A N. Hogy én legyek a' leg-utólsó áldozattya a' Fanatizmusnak, 's kegyetlenségnek! hogy az emberiség el-törölhetetlen jusai

FÖ - B R. Némúly - el, Boldogtalan! ki ne mond ezt az ifentelen szót. Zúgólódáfod meg - bánttya az Egeket. Ez el-vefzi áldozatodnak egész betsét, 's érdemetlenné tenne a' Halhatatlanság pálma-koszorújára. — Látom, 's fájdalom!!! látom tégedet-is el-maszlagosított az a' méreg, a' mellyel az Európaiak a' mi erköltseinket meg-vefztegetik, Isteneinket



's szent hitünket nevetségessé tenni igyekeznek. Bukj-meg, Lanaszfa! borúlly-le a' föld' poráig, mellyből vétettéted, 's víjj-meg önn magaddal Bráma, a' kinek szenteltéted, erőtelenségedet erővé, a' halál fetét völgyét örömmek mezejévé változtattya. Alázzd-meg magadat, 's vedd-el áldását. (*Térdre esik. A Bramin reá-teszi kezeit, 's így állanak egy ideig némán*) E' pillantás ólta ez a' gondolat adgyon néked erőt: „Az egész India rám néz, 's van olly Isten, a' ki jutalmat ad a' „Szenvedőnek“ (*fel-emeltt kézzel imádkozva mégyen-el. A Braminok utánna*)

III. JELENÉS.

L A N A S Z S Z A.

(*térden állva, 's el-keferevedve néz a' Fő-Pap után*)

ES van olly Isten, a' ki boszszút áll a' szenvedőkért! — (*hirtelen fel-ugrik*) Mi vólt ez? Áldás? Áldáfod, Pap, fejemre szállott: de szívem érzéketlen maradt alatta, és hideg. Menny! adgy illy áldást mikorátkozni fogsz akarni! — — Istenek, hol vagyok? Itt — amott — mindenütt valamerre futok, láng! — Hah, mint tsapkodnak-fel a' rakáson! — —

Ah, most — most már engem-is tsapkodnak!
Segítsetek! szánnyatok-meg! Jaj nékem, hogy
születtetem! (*midőn el-gyengülve dőlni akar,*
a' Kis-Bramin bé-lép)

IV. JELENÉS.

K I S - B R A M I N , L A N A S Z S Z A

K I S - B R.

(*fietve mégyen felé, 's meg-kapja az el-
dőlés elől*)

IMHOL vagyok, édes Húgom! — Szent
Isten, mi ez? Térj magadhoz! Az Ellenség
Vezérét akartam fel-keresni, őt akartam meg-
szabadítáfordra kérni.

L A N. Hogy vethetted magad ennyire?
Ó Bátyám, hát ha . . .

K I S - B. Hagyd elő beszélnem! — Nem
leltem-fel őtet a' táborban, 's el-tsüggedve
téitem visszsa. De képzeld-el meg-rezzené-
femet, midőn visszsa-jöve telemkor közel a'
Templomhoz, a' Fő - Braminnal veszekedve
láttam-még, Braminaink között. Esküdött,
hogy egyről egyig fel-kontzoltattya a' kinek
része lészzen meg - ölettetésedben. Onnan a'
Gouvernőrhoz ment — 's mihellyt visszsa-jő,
téged kíván látni.

D 4



L A N. Engemet? — Ha szeretsz, Bátyám; ha betsületed, ha az ő élete kedves előtted, menny, és bírd reá, hogy azt ne tselekedgye. Tudod, melly fanyarúk Törvényeink. Most nekem Idegenre csak pillantani sem szabad többé. Menny, Bátyám, 's tartóztasd vízfza.

K I S - B R. Mire való ez az ellenkezés, édes Húgom? A' mit tselekedett, azt az emberiség' érzéséből tselekedte, minekelötte ismért. — Láttad volna csak, midön éretted a' Fő-Braminnal versengett. Majd szánakozás, és szelídség, majd ismét harag, és boszszanakodás szikrázott szemeiből. Szívem el-fagyott a' Fő-Pap' közfívüsege alatt; ellenben ezer-fzer által-akartam ölelni a' Gyenerális térdeit; de rám vetettek tekintetei el-ijesztettek. — Nem esmérte szívemet.

L A N. Szavaid tiszteletet támasztanak bennem eránta. Háládatos könnyek alatt borúlnék

K I S - B R. Tehát magad elébe eresztetted? Ó tedd azt, édes Húgom!

L A N. Nem eresztetem, mert nem szabad. Ez halálom után - is gyalázattal borítana-el. Menny inkább, 's kérd, hogy állyon-el szándékától, 's mondgyad néki, hogy sem nem

szabat őtet látnom, sem nem akarom. Hogy pedig hirtelen támadott szándékát annál könnyebben el-ólthassd, mond azt hogy egy háladatlan, egy szánakozására 's kegyefségére érdemetlen Afzfzony vagyok. --- Menny, menny!

K I S - B R. (*Szemre hányással*) Bóldogtalan! — Így adsz-e hálákat a' fegedelemért annak az Istennek, a' kihez fel-kiáltottunk?

L A N. (*meg-ölelvén*) Mit tégyek? Mit tehetek? — Ó érzem hogy meg-értem a' hálára!

K I S - B R. (*el-lágyúlván*) Lanafzfza!

L A N. Tsak egy Halandó kedvéért kívántam volna meg-hofzfzabbítatni rövid életemet. — Ah, édes Bátyám! az a' könny, mellyel most ortzáidat áztatom ah! már nem él!

V. J E L E N É S.

P A L M I R A, A Z E L Ő B B I E K.

P A L M I R A. (*Lanafzfzához*)

Tíz tizenkét pillantás alatt itt leszfz az Ellenségi Sereg vezére. Ne tarts semmitől, kedves Barátném! Tulajdom karjaival akar ki-ragadni veszfelyedből. Most már nem té-



gedet féltlek, hanem ötet. Az alatt míg a' Gouvernörhöz ment erántad szólani, a' Braminok fel zúdították ellene a' Népet. Félek hogy fegyverre kap mint a' két fél.

KIS-BR. Ne rettegj érette! én magam kelek-fel védelmére. Ölyön meg inkább a' Nép, mintsem hogy a' fegyver nyugvás' jufait fel-bontsa.

LAN. 'S hát ha mind te, mind ő, oda lesztek! meg fog háladni szívem belé! Nem; nő a' veszedelem minél tovább kéfek. Erefszetek, hadd lépjek-fel az áldozatra!

PAL. Az Istenért! mit végzettél?

LAN. Azt tenni a' mit kötelelségem kíván.

KIS-BR. Ójjanak az Istenek! Azt soha sem fogom engedni.

LAN. Azt akarjátok-e tehát hogy az veszfzen-el a' ki meg-menteni akart? — Erefsz, Bátyám! az én tűz-rakásom válafzttya-el ötet a' Néptől, téged a' Braminoktól.

KIS-BR. *(haszontalanúl tartóztatván)*
Lanaszfza!



VI. JELENÉS.

A' KIS-BRAMIN, és PALMIRA.

KIS-BR. (*Palmirához*)

SIFSS utánna, 's ne hagyd egy lépésnyire is! amott látom tiszteltt Barátunkat! Menny, én majd utánnad indúlok. (*Palmira el.*)

Mi ér még vallyon? Bóldogtá'lan Lanafz-fza! Átkozott Vakítás! mikor szünfz-meg már végre az ártatlanságot, 's a' virtust öldösni?

VII. JELENÉS.

A' KIS-BRAMIN, GYENERALIS,
HADNAGY, és STRAZSA.

GYENER.

(*a' Kis-Braminhoz, a' ki a' Theatrumon kereszttül menni akaró Gyenerálisnak, úttáába áll*)

MI kell neked?

KIS-BR. Méltoztáfsál ki-hallgatni.

GYEN. Nem ismerem-e Elöljáródat? Általa mindnyájatokat ismerlek. Átok szállyon fejetekre!

KIS-BR. Ó ha ismernél! — Nem olyan vagyok én mint ők!

GEEN. Mi gondom nekem arra?



KIS-BR. Ó tisztelt Vitéz, ha azt a szerentsétlen Afzszonyt ismernéd, a' ki a' legirtóztatóbb szokásnak leszsz mindgyaráft áldozattyává

GYEN. Most ismerek rád. — Kémnek küldött-ki Elöljáród! — *(merően néz szeméibe, 's meg-fenyegeti)* Pap! a' te öltözeted mindent gyanúsá tesz! — gyanúsá még a' szánakozáft is! Ismérlek benneteket! — Ofzolly előlem.

KIS-BR. Esküszöm arra az Istenre, a' kit te imádsz, tsalatkozol. — Ama' szerentsétlen Afzszony inséges állapottyát ismered. Ismerd az enyémet is. — Testvére vagyok!

GYEN. Testvére?

KIS-BR. Úgy vagyok!

GYEN. Isten! úgy az ő állapottya még keservefebb.

KIS-BR. Söt könnyebb ez által. Azt hiszed-e, hogy vérségem gyilkofságra fog lobbantani? Nem, nagy hírű Vezér! a' tűzi áldozat egy istentelen, átkozott rend-tartás. Minden erebben a' Húgom vére foly. — Valahol az ártatlanság meg-fzabadítása felől van kérdés, ott én mindenütt olyan vagyok, mintha Európa lett volna Hazám.

GYEN. Azt mond-meg először, ha Teftvéred önként vetette-e alája magát ennek az áldozatnak?

KIS-BR. Önként. Ha láttad volna melly szelíden vifelte magát, tsudálnád nagy szívét. — Néha ugyan újolog érzi állapottyának keferves vóltát. Szegény Afzfzonyka! Szerelmét férjén kívül egykoron valamelly imádott kedves bírta vólt.

GYEN. Lehetséges vólta-e? — 'S miként nézheti ez a' nyomorúltt hogy kedvese a' leg-ízfonyúbb halálra vettetik? Hol van ő? 's ha itt van, nem igyekezett-e ki-fzabadítani?

KIS-BR. Szánnyad ötet! Tsillagzatai távol vidékekre vonták-el. — Ah, nemes szívű Vezér, a' Lanafzsa meg-fzabadítását tsak te tőled lehet várni.

GYEN. (*el-rezzenve*) Mitsoda nevet botsátottál-ki fzádon? — Lanafzszát mondád?

KIS-BR. Így hívják a' Húgomat. De honnan jő el-rezzenéfed? — Ne rezkess! Én kéz vagyok érette

GYEN. (*el-bó dúlva*). Lanafzszának hívják?

KIS-BR. Igen is! — Ismered talám?



GYEN. Lanafszfa? — — Ha ismérém-e?
 — — Ö, a' kit véghetetlenül szereztem, ö
 van e' Templomban? ötet akarják meg-öl-
 ni? — Mennynek földnek Istene, segíts!
(menni akar, de a' Kis-Bramin meg-kapja)

KISBR. Hová akasz menni?

GYEN. Hozzá! hozzá!

KISBR. Az lehetetlen! Veszélybe ta-
 szítasz mindnyájunkat. Tudd-meg, ama kö-
 falakat nem lehet által hatnod; a' Nép an-
 nak csak fejdítésére is fegyverre kél. 'S kép-
 zeld-el, ha áldozattyává léfeszsz a' Nép dü-
 höségének, mi leszsz Lanafszaból?

GYEN. Feszegésed semmit nem használ
(Kardot ránt) Féltre!

KIS-BR. *(El-állva az úttját, 's által-
 öleli térdeit)* Az aggodalomnak e' könnyeire,
 mellyeket érette húllatok! arra az Istenre kér-
 lek, a' kinek jóvóltoddal szolgálsz! áll-meg,
 áll-meg, és tsendefedgy! Mit használ ott az
 erő, hol fetétben terjed az álnokság? Tekints
 azon tsudákra, mellyeket az Ég eddig tett
 hogy meg-fzabadítsa Lanafzát. Hiszen te néki
 csak eszköze vagy! — Vigyázz hogy heves-
 ségeddel el ne rongsd a' mit ö akar meg-tenni!

GYEN. Légyen úgy! — De sietnünk
 kell, mert kevés időnk van. Nem tudsz vala-
 melly módot?

KIS-BR. Tudok, de ahhoz csak akkor foghatunk, mikor minden egyéb reményünk el-enyélezend. A' Templom alatt vagyon egy tágos száraz tsatorna, mellyen ez-előtt már meg-menekedett az áldozattól egy Özvegyünk. Ezen amaz erdőig lehet el-hatni, melly a' tenger parttyait fedel. Rendelly oda éjféltájban egynéhány tsólnakot, 's én Lanafzfát magam adom kezeidbe.

GYEN. Ó Lanafzsa, mint reszketek éretted! Illy közel hozzád — és még is illy mezfze! Meg-látlak-e igazán?

KIS-BR. Meg-látod bizonnyal. Hűségemre bízhatod magadat — csak tsendefedgy! Térj-vizfza a' táborba, mert itt attól tart-hatsz, hogy a' Papság rád zenditi a' Népet.

GYEN. Én nem félek a' veszélytől, 's kéz vagyok

KIS-BR. Mi lefzsz úgy Lanafzfánkból ha nem engedsz?

GYEN. Engedek. — Adgy kéz-fogást! --- De jaj, jaj néked, 's mindnyájatoknak, ha meg-tsalsz!

KIS-BR. Hogy teheted-fel azt rólam? Nem vagyok-e Testvére?

GYEN. (*Pauza*) — — — Nyugtass-meg egészen! Jer a' Fő-Braminhoz, 's valld-



meg az egész Nép előtt, hogy Lanafszza Húgod.

KIS-BR. Kivánod ezt? Ha azt tselekedném, bizonyosan másra bíznák meg-öletését; 's fiettetnék az ifzonyú szempillantást. Itt a' halogatás, és tettetés az egyetlen mód a' szabadúlásra. Az Égnek minden boszszúja szálljon rám, ha tsalni akarlak! — — De amott jön a' Fő-Bramin. Jaj nékem ha megtalált látni. — Isten hozzád! Sietni fogok feléd, mihelyt lehetséges leszfz. *(el)*

VIII. JELENÉS.

A' FŐ-BRAMIN, és GYENERALIS.

GYEN. *(elébe fut)*

ISTENNEK Papja, hallgass ki még egyszer!

FŐ-BR. Mire való vólna az? Nints' időm.

GYEN. Irgalmazz Lanafszának! Tőled függ egyedül forsa!

FŐ-BR. Mondgyad, az Istenektől, kiknek önként ajánlotta áldozatúl magát.

GYEN. Tőled függ, tőled egyedül! — Pap, hagyd meg-lágyúlni el-keményültt ízivedet. Nem ismered annak betsét, a' kit
 meg

meg-áldozni szándékozol. — Nézz el-hevülé-
femre! nézz miként rezketek magam is, 's
te is rezkefs! Ószve-ölök mindent, valaki el-
lenem áll.

F Ö - B R. Miólta Isteneknek szolgálók,
el-tanúltam rezketni emberek előtt.

G Y E N. Jó! a' boszszú tehát engemet té-
gyen Istené! — 's te, Pogány! te rettegj
először előttem! — — Vagy el-halaszto-
d hólnapig az áldozást, — vagy vér boszszú
száll rád, és Templomodra! Ezt az élő Istenre,
's e' kardra fogadom, (*kardot ránt*) mellyet
népednek vére festett bé! — Ha vigyázatra
rendelt katonáim' fzemefségét meg-tsalod, ha
Lanaszsa hólnapig meg szünend lenni! — egy
sem láttya meg közzületek hólnap a' le-szálló
napot! — (*a' Fö-Braminhoz*) Istentelen szí-
vedet tulajdon magam szúrom által; Templo-
modnak egy köve sem marad meg a' mási-
kon; 's Pagódád' fel-dúltt halmán fogja egy-
kor tudakozni az el-borzadott szarándok, hogy
hól az a' hely a' hól Lanaszszát meg áldoz-
tátok, (*Int a' seregnek, 's el! —*)



IX. JELENÉS.

A' F Ö - B R A M I N.

(Sokáig el-húlve áll egy helyett)

— — — 'S a' Bráma mennykövei alszanak?
 — Rajta Barátim! Ha ma hagynak-el az Istenek, hagygyanak-el örökre! Az a' vesztély, a' mellyel bennünket ez a' Hitetlen retteggett, őtet magát érje! minekelötte az éj a' földre veti homályos fátyolát, forba öllye őket a' dühös halál. — El-mégyek a' Gouverneurhöz, 's reá veszem, hogy a' fegyvernyugvás idejét hozszabáttassa-meg. Mindent fogunk igérni, de semmit sem meg-tartani. — Majd midön az India napja ennek a' Templomnak leg felsőbb ékeiségeit aranyra festendi, ha akkor vérrel nem árad-meg a' tenger, 's ha habjai kereztyén, hóltakat nem hánynak-ki párttyaira — ha Isteneinket szidalmazó Vezérek még él: — jó, szabadúllyon-meg Lanaszfa. — Ez a' szent Templom légyen nevetségévé a' népnek, — tetejét emészte meg a' láng, — mennyezete szakadgyon öszve feltünk, 's a' pokol örvendezései légyenek halotti énekem!!! *(el)*



IV. FEL-VONÁS.

(*a' Theátrum egy Pagóda kerítését mutat-
tya. Mellette jobbra kőszirt-repedések, 's
túl azokön a' meszsi tenger, innen ezen
pedig, félig ki-égetett törzsökü agg tzipresz-
szufok látszanak. Középen áll a' tüzi ál-
dozatra készített fá-rakás, Balra a' Tem-
plom oszlopattya, hová a' Nép gyüle-
szik.*)

I. JELENÉS.

KIS-BRAMIN', utánna PALMIRA érkezik

(*a' Kis-Bramin lassú bús lépésekkel kö-
zelget - elő a' Templom' boltozattya a-
latt*)

PALM.

OH jó, hogy reád akadok! Siess, liess
meg-menteni Lanafszát!

KIS-BR. Haggy-el! oda van minden
reményem!

PALM. (*el-ijedve kapván-meg a' Kis-
Bramin karját*) Ah!

E 2



KIS-BR. Nem hallád éjféli tájban a' puskák' durrogását? Nem hallád a' meg-támadottak' kiáltozását segedelemért?

PALM. Valami lármát halottam. Zúgott a' tenger; Süvöltve szívódott végig a' Templom bóltozattján a' szélvész. Lanafzsa könnyörgött, én sírtam.

KIS-BR. Az ő halálát sirattad, Bóldogtalan! Papjaink által bérelt gyilkosok ölték-meg.

PALM. Kit?

KIS-BR. A' Lanafzsa tisztelt Megszabadítóját!

PALM. *(hirtelen fikóltással rogy-le az áldozatra készített tűz-rakás mellett)*

KIS-BR. Térj magadhoz! — Lanafzsa nem hal-meg; mert élek én! —

PALM. *(fokára magához térvén)* De — miként tudod — hogy —

KIS-BR. Hajnal tájban jött vízfzsa egy Pap-társam. Jelen volt ezen az ifzonyatos tetten. — Nézzd, nézzd mind libegnek még amott egynehány öszve-rontsoltt hajó-darabjaik; amott máfok még most-is fűftölgenek. — Halál! kínos, gyötrelmes halál azokra, a' kik meg-gyújtották!

PALM. Ah, a' mi Lanafzszánk . . . !

KIS-BR. Alig szállott-le az álom a' bátran fekvők' Seregére, midőn a' Fő-Bramin némelly pénzen fogadttakat ki-külde, hogy az Ellenség hajóit gyűjtsák-meg. Kevés idő alatt láng borította-el azokat. Tsak kettő, vagy három szabadúlhatott-meg. A' Katonáság' nagy része ki-lépett vala a' partra, 's a' gyepen feküdt. De midőn a' láng' látása által fel-riadván, a' tűz óltására siettek, néki eslek a' miéink, 's egyről egyik le-kontzolták. Az el-esttek közt vala Vezérek is, a' mi Megszabadítónk! — (*Palmira sír*) — — Sírj, Palmira! én-is sírok! De mit használnak a' könnyek? — Menny - visszfa Barátnédhoz! esküdt azt néki, hogy én el-nem hagyom. Mellette fogok utólsó tseppemig. Fel-zendíttem a' Braminok ellen a' Népet, 's az Istenek ki-fognak segíteni inségeinkből!

PALM. Hasztalan remény (*le-térdel*)
Ha ártatlanságot kívántok áldozatra, irgalmatlan Istenek! — vegyetek engem' Lanafz-sza helyett! (*fel-kél, 's búslakodva vonnya hátra magát*)





II. JELENÉS.

A' K I S - B R A M I N,

(fel, 's alá járván)

TEHÁT vizsgálja: esél abba az örvénybe, bódogtalan Alizony, a' mellyből egy érzékeny kar akart ki-ragadni? — Sőt a' mi több, Meg-izabadítodat-is le-rántottad magaddal! — — Irtóztató élet! — 's még-is, meg-is bódog vagy! Ah, nem ismerted őtet! őtet, a' ki életét kotzkára vetette, hogy a' tiedet meg-tarthassa! — Tudtad volna csak, hogy az a' te Kedvesed volt! — (*Zaj kívülről*) Mi ez? — Jaj oda vagyok! — Itt az áldozás órája! — — (*habozva a' kétséggel, 's maga el-szánásával*) — Ó Lanaszfa! — (*egekre emeltt karral*) Isten, a' ki fegédünkre hívánk, isméretlen jó Isten, nints-e hatalmadban tsudát tenni? te sem tudsz-e meg-szabadítani?

(*az éneklés közelít*)



III. JELENÉS.

FŐ-BRAMIN, a' BRAMINOK, és a'
KIS-BRAMIN, NÉP.

FŐ-BRAM.

BÉKESSÉG tinétek, Indiának Lakosai!
Én vagyok, a' ki vízfőz hozám közétekbe
a' Békességet. Az a' fene Ellenség, a' ki
Istenteket szidalommal illette, a' ki meg-mafz-
lagítá erköltseiteket, mondgyátok-meg, hol
van most, örök halál-éj borította-el! 'S hálá
légyen Isteneinknek, én valék az ő boszszú-
állásoknak diadalmas eszköze. — Atyátok-
fiainak lelkei, kik az ellenség által estenek-
el, ki-fzállottak sírjaikból, 's boszszú-állásra
ingerlettek engemet. Fel-költem, 's félbe-sza-
kaszttam a' fegyver-nyugvás' idejét. Láttátok,
hogy ségédemre jött Bráma, mert a' mi győ-
zedelmünk ő tőle vagyon. Rajta, Népek! Ő
néki adassék a' hálá, a' dicsőség, és a' ma-
gasztalás! Ez a' nap örök innepe légyen az
ő ti reátok árasztott kegyelme emlékezetének.
Most tehát fogjunk az áldozathoz. A' Bráma
szent neve' dicsőítésére lobbannyon lángokra
a' Dely Özvegy! — (a' Kis-Braminhoz)
Menny, hozzd-elő Lanafzfát!



KIS-BR. Kitsoda? én e? Nem fogom azt soha tselekedni! — — Tudd-meg, tiszteletes képű Öreg, hogy a' te tetted egy undok, gaz tett. Öszve-tépté azoknak a' kötelességeknék lántzait, mellyek engemet hozzád kaptoltanak. Azon éj ólta, mellyen megtörted a' fegyver-nyugvás', és Népek Törvényeinek jusait, azólta gyilkosság, és gyújtogatás bélyegzette-meg homlokodat. Nem vagy érdemes, hogy többé óltáraink körül forogj. Káromkodás azt hazudnod, hogy isteni boszszú-állásnak eszköze vagy! — Ezt mondom néked az egész Nép előtt.

FŐ-BR. Millyen vakmerőség tőled, a' Bráma Fő-Papját dorgálni! Tartóztathattya-e még valami karomat

KIS-BR. (*bátran elébe állván*) Itt vagyok, ölly-meg, ha tetszik, — mint azt ölted-meg, a' ki az emberiség jusai mellett költki ellened. — Örömmel veszek-él, tsak Lanafzfa éllyen!

FŐ-BR. Istent káromló!

KIS-BR. A' Nép ítéllye-meg, ha az vagvok-e. Egy védelmére alkalmatlan, erőtlen Nemet akartam fel-szabadítani a' leg-íszonyatosbb Törvény járma alól. Istentelenség-e ez? — (*a' Nép felé fordúlván*) Ti, kiket

az el-rémülés földhöz szegzett, felellyetek: miért öldössük mi kegyetlenül azokat, a' kiket a' leg-szentebb, leg-édesbb kötelékekkel kötött szíveinkhez a' Természet? azokat, a' kiktől az életet, és az életnek leg-édesebb örömeit veszítjük?

Fő BR. Hitetlen, büszke gyermek, ki szabadított-fel tégedet, Hitünknek, 's Hazánk-nak szokásait ítélgetni?

KIS-BR. Az Igázság' el-fojthatatlán érzése, és az Emberiség. Hogy lehetne az jó, hogy lehetne az igaz, a' mit az a' Bíró, a' kit maga adott Vezetőmnak a' Teremtő, hazugságnak, és tsábításnak kiált? — 'S tsudálkozz ezen felül, Engemet Lanafzfa felé szent kötelek vonzanak. Lanafzfa nékem testvérem.

A' B K A M. (*tsudálkozó zajgással*) Testvére?

Fő-BR. Ó hallatlan gyalázat! Testvére vagy, és még-is el-akarod vonni a' meg-áldoztatástól!

KIS-B. Szívednek kegyetlensége, és az a' vakság, a' mellybe kész-akarva süllyesztetted-el magadat, annyira öszve-zavarták elmédet, hogy azt se érthesd, mit kíván a' vérség. Lanafzfát szerezni, 's gyilkos ke-



zeid közzül ki-ragadni — — ezt kívánta ez tőlem.

FÖ-BR. (*egy más Braminhoz*) Menny te, 's vezesd-elő az áldozatot.

(*a' Bramin el*)

FÖ-B. (*a' Kis-Braminhoz*) Ez a' megtiszteltetés ne légyen soha tiéd. Távozz-el innen, Hitefzegett!

KIS-BR. Nem elébb, hanem minek-utánna hóhéri tisztedről, 's azon kötelességekről, mellyekbe vizszás forsom tévezített, örökre le-mondandok. Ó látnád, mint pirúlok, midőn eszembe jut, melly szíves tisztelettel, 's, engedelmeskedéssel függöttem ez ideig ifientelen szíved' hagyáfaitól! — Hal-lyátok-meg, Indiának Nemzetségei, a' mit szám elöttetek esküszik: Színetek előtt mon-dok-le örökre szokáfaitokról, törvényeitekről, Papságomról! (*meg-szaggattya ruháját. — A' Nép közt tseté-paté támad*)

FÖ-BR. Légy tehát örökösen ki-rekesztve Hazádból, és szent Templomaiból! Ül-dözzenek papi átkaim egy helyről más helyig, egy pufztából más pufztáig, 's végre emészfen-meg a' Bráma mindenható menny-kövének emészto tüze! — Oszolly szemeim elől. —

(*Kívülről közelgetők' kopogása, és ez a hangzás: Lanaszsa jön!*)

FÓ-BR. Papok, mennyetek elébe az áldozatnak.

IV. JELENÉS.

AZ ELŐBBIEK. Elébb EGY-BRAMIN, azután LANASZSA, és a' síró GYASZASZSZONYOK által kísértetve. ÖSZVE-TÓLDÚLT NÉP.

LANASZSA.

(*Vadon forgó szemekkel*)

HÓL vagyok? — mitsoda irtóztató kísértet üldöz? — — ó most ismerek reá, a' férjem árnyéka! — jaj, mint rettentenek szemei! — Mégyek bóldogtalan Lélek, mégyek bóldogtalan Lélek, mégyek; nyugtassd-meg magad!

PAL. Szerentsétlen! — gyötrelmeiben meg-örült!

KIS-BR. Ó édes Húgom!

LAN. (*reá ismervén*) Te vagy, Bátyám? Ólelly meg, ha kísértet nem vagy. — Vallyátok-meg, igaz-e hogy meg hólt érettem? Érettem, Érettem; a' nélkül hogy tudta volna ki vagyok?



F Ő - B R. Én ölettem-meg titkon!

L A N. *(néki szaladván)* Kő-szívű, vérengző Őreg! Reszkess! a' bozfszú állónak kezében van már a' kard. — Rettegj! rettegj! — már tsap vele!

F Ő - B R. Vonnyátok-el! 's fogjatok az áldozathoz.

L A N. Én kész vagyok. De szállj magadba, 's képzeld-el, mint fogsz számolni halálomért.

K I S - B R. Nem, kegyetlen, nem! nem erefztelek!

P A L. Lanaszfa!

L A N. Erefszetek!

K I S - B R. Értsd-meg tehát, minekelőtte a' tűz rakásra fel-lépsz, egész szerentsétlenségedet! Ne add e' kettős győzedelmet ellenségeidnek. — Az az Európai Tiszt, a' kit szerrettél, — oda van!

L A N. Kitsoda?

K I S - B R. Montalbán! — Ő vólt az ön-maga a' ki éretted vítt; ő vólt az, a' kit ezek meg-ötenek.

L A N. *(a' leg elevenébb kin fikóltásával)*
Ah! — — *(Palmira meg-kapja az el-dőlés etől)*

KIS - BR. Menny, bújj-el, 's ély, hogy meg-hóltt kedvesédnek halálát írathaffad —
(nagy tsendefség)

LAN. (nyűgodalommal és állhatatosan. Le törli könnyeit) Gyújtsák - meg a' tűz-ra-káft.

KIS - BR. Hafzontalan! nem eresztelek!

PALM. Elébb engemet ölyenek-meg!

LAN. Hagygyatok — nintsen ő többé!
— hagygyatok!

FŐ - BR. (a' néphez, és Braminokhoz) Kapjátok ki kezeikből!

KIS - BR. (azokhoz, a' kik félre vonták Lanaszszától) Kő szívűek, ki vonhat-el engem ő tőle? — — Lanaszsza fel lép a' tűz rakásra, mellyet a' Papság mindenik oldala felől kezd gyújtani. — Palmira síkóltva rogy-le)

FŐ - BR. (a' Kis-Braminra mutatván) Vessétek a' tűzbe ezt is!

KIS - BR. Áldáfod fohá sem vólt nékem olly kedves, mint ez a' halálos rendelés. — Véled egygyütt halok-meg, kedves Húgom!
(midőn fel-lép a' tűz-rakásra, kívülről fegyver tsörgetés, és mérges zaj hallatszik)

FŐ - BR. Mi ez? mit jelent ez a' lárma?



UTOLSÓ JELENÉS.

AZ ELŐBBIEK. EGY INDIAI TISZT,
's utánna INDIAI KATONASÁG. —
EUROPÁI Sereg.

IND. TISZ.

ODA vagyunk! — szaladgyatok! (*a' nép-
tolongással iramodik ki a' Templom kerítésén.
öszve-zavarodás mindenfelé. Itt az Ellenség!
Itt az Ellenség! ezt kiálttya minden száj. Az
Indiai sereg közzül egynehányan kardra kel-
nek, de mind el-hullanak. Az Európaik el-
foglalttyák a' Theatrumot. Elő-jön Montal-
bán is, s fel-szalad a' tűz rakásra, 's le-
kapja Lanaszszát, 's le ugrik véle. — A' tü-
zet el-ólttyák.*

FŐ-BR. (*elébe vetvén 'magát a' Mon-
talbán seregének*) Egy lépéft se tovább! Ez
a' hely szent hely! (*a' Katonaság dühös bosz-
szúval rohan reá. A' Fő-Bramin el-esik; a'
többiek szaladnak*)

GZEN. Hála tenéked, Isten! — La-
naszsa . . . meg van mentve.

LAN. Ó az! ő! — Montalbán!

GZEN. Ényém vagy tehát tsak ugyan,
örök bálványja szívemnek!

LAN. Meg-szabadítóm!

F Ö - B R. *(haldokolva. Egynéhány Eu-
rópai Katona karjain, kik rajta jegíteni akar-
nának)* Jaj nékem!

G Y E N. Mitsoda ez? *(a' Katonákhoz)*
Nyomorúlttak, nem parantsoltam-e meg, hogy
senki se bántsa?

T I S Z. Vakmerően ellene szegezte ma-
gát embereinknek. Oktalansága miatt esett-el.

G Y E N. Menny - hát, szerentsétlen, a'
hová tsillagzataid hívnak. Az ég úgy botsáf-
fa-meg gonofzságaidat, mint én! *(Barátsá-
gosan meg-fogja kezét, de el-toltya a' Fö-
Bramin)*

F Ö - B R. *(heregve)* Bráma, ály bozfzút
— érettem — és magadért —

G Y E N. Vigyétek félre, 's hagygyátok
tsendefen ki múlni. *(el-vitetik)* femmi se sza-
káfza félbe fel-virradtt bóldogságomat. —
Lanazfzám, enyém vagy?

L A N. *(nyakába borúlva)* Tiéd — és
örökre!

K I S - B R. Ó szerentsés órá!

G Y E N. Most kezdem már betsülni éle-
temet, midön azt néked 's véled élhetem!

G Y E N. Tsak egy két pertzentéfig ké-
stem vólna, nem leltelek vólna többé életben.
Ravafzkodással kellett élnem. Azon tenger



öbölbe vontam félre magamat, melly a' Vár nap keleti bástyáit veszi körül; 's ki hirdettettem, hogy az éjjeli meg-támadás engemet is meg-ölt. Végre midőn láttam hogy erre az irtóztató inneplésre mindenek együvé gyűltenek, 's az egész Vároft véletlenül fogom ellephetni, elő-jöttem, 's az az Isten, a' ki az ártatlanságnak védelmére kél, erőt adott karomnak. — Meg-mentettelek, édes Lanafszám!

K I S - B R. Meg-szabadítás, Istenne! néked légyen ezen túl szentelve életünk!

G Y E N. Hólnap lesz meg-kereszteltettek innepe, (*Lanafszához*) 's a' mi öszvekelésünknek! — (*le-vonnya süvegét, 's fel néz az Egekre*) Pillants áldással alá! Fogadd el kegyesen azt a' mit néked szívünk nyújt! Rontsd-öszve ezt a' Vérengezés, és Vakság lakhelyét! — Annak, a' ki meg-mentette az ártatlanságot! az örök Irgalmazónak tiszteletére emellyünk itt Templomot! 's minden nyelv, minden ajak magasztallya őtet!



A' FORMENTÉRAI

A' FORMENTÉRAI
R E M E T E.

E G Y
NÉZŐ EGYSZERSMIND

É S
ÉNEKES JÁTÉK

H A R O M F E L - V O N A S B A N .

KOTZEBUE AUGUSTUS ÚR UTÁNN
SZABADON FORDÍTOTTA, ÉS NÉ-
MELLY KEMÉNYEBB KIFEJÉZÉSEK-
RE NÉZVE MEG-ENYHÍTETTE N. N.

A' NEGYEDIK KÖTETNEK II. DARABJA.

A' JÁTSZÓ SZEMÉLYEK.

A' REMETE.

FERNANDO, amannak régi szolgája.

SZELIMA, egy török Leány.

HASZSAN MAHMUD, egy Algyiriai Török; a' tengeri Rablóknak Kapitánnya.

DOM PEDRO OLIVEIRO, ifjú Spanyol.

PEDRILLO, Pedro szolgája.

SPANYÓL MARTALEKOK.

TÖRÖKÖK.

(A' Játék' helye Formentéra; nem meszsze a' Spanyol parttúl egy Sziget, mellyben a' kígyók' sokasága miatt senki sem lakhatik.)

Az énekeket Wolf Urnak, a' Szászvináriai Muzsika-szerzőnek Ariái Szerént lehet énekelni, vagy, ha a' Játék tsak néző, a' darabnak minden kára nélkül el-is lehet hagyni, vagy ha tetszik, szóval mondani. Melly utolsó esetben mindazáltal azokat, a' mik az énekekben foglaltatnak, a' prósábúl, hogy kétzer ne mondassanak, ki kellene hagyni.

Ha Gyűjteményünknek második esztendejét elegendő elő fűzetőink miatt folytathatjuk, az illetén énekeknek ariáival is, szépeink' kedvéért szolgálni fogunk.



I. FEL-VONÁS.

I. JELENÉS.

(Egy vidék a' tenger mellett. — A szélvész nem rég' szünt-meg, és a' nap szinte támadásban vagyon, Egy felül a' Remetének mohhal fődött lakása egy kősziklán a' tenger mellett; más felül pedig egy pázsitból tsináltt ülés. — A tenger' partján Szelima ájulásban fekszik. — A Remete a' kunyhóból ki-jő, a' nélkül, hogy Szelimát meg-sajdittsa.)

I. É N E K.

A' R E M E T E:

BŰS homályok' oszlatója,
Támadó Nap! üdvöz légy.

Ah! ki véllye, hogy te ősz fejemnek
Még egy gyámolója légy?



Meg-szüntek a' vészek ;

A' tenger el-söpped ;

A' fürge madarkák ,

Zöld ágra repülvén ,

*S örülve köszöntik a' reggeli fényt.

Eús homályok' ofzlatója ,

Támadó Nap! üdvöz légy.

Egy hofszú, álomtalan éjszakám ismét el-múlt. Setét volt, és ifzonyúsággal tellyes, mint életemnek rettenetes forsa. — — És a' fzelvész után a' támadó nap! — — Miképp' refzket a' tsillapodó habokon mofolygó képe; miképp' tündöklik - ki a' gyenge harmatnak tükros tsöppeiből; mitsoda elevenségbe hoz minden alkotmányt; ki - édesgeti még a' legkissebb férget-is; fel-ápolgattya az égi háborútól le-homorított palántát! — — Az egész Természet mofolyogva ünnepli jelenését; és tsak én vagyok egyedül, a' ki vígafztaló sűgárait sírásnak indúltt kép-vonásokkal, és szívem' mélyéből ki-forró spházkodásokkal fogadom. Az égi háborúnak nyomdokit fel-szikkalasztta; és ki-sírtt szemeimből a' könnyhűlatásokat fel - nem száríthattya. (még - törli szemeit)

De légy azonban jó reménységgel, meg-
 őszültt Szarándok! — Szinte illy pompával
 támadand-fel néked valaha a' jobb életnek
 napja, melly nem a' meg-hofzszabbodott nyo-
 morúságnak követtye lészzen, mint a' mai. —

*(Rövid nyugovás után a' vászon-falak
 közé egy meszszebb fekvő vidékre függeszti te-
 kintetét)*

Kinek világosíttják-meg olly fényesen a'
 reggeli sугárok azt a' Márványt? Hiszen csak
 én vagyok egyedül e' pufztaságnak lakosla ;
 és bús szívemben örökös emlékeztető jelet
 vifelek, melly még a' márványnál-is, mint a'
 sizeretet, sokkal tartósfabb. — Eleonóra! Eleo-
 nóra! Mélyebben be van metszve szívembe
 drága neved, mintsem e' remegő kéz ama'
 köre fel-vághatta. — Tizenennyoltz esztendőbéli
 fanyarúságim el - nem törülhették keblemből
 emlékezeted! —

Ifienem! e' pufztaságot csak a' kígyók-
 nak alkottad; és még ezek-is futtyák színe-
 met; mivel mindenható kezeddal, mint az
 első gyilkost, meg-béllyegeztél.





II. JELENÉS.

FERNANDO a' Konyhóból. A' REMETE
SZELIMA.

FERNANDÓ.

URAM! a' reggeli eledel az asztalon áll!
REM Kedvesebb nékem a' derült reg-
gelnek tekintete minden eledelnél.

FERN. Majd most meg-járom egy ke-
vesé a' kő-sziklákot. Egy pár libotztojáft ebéd-
re, úgy-e? Uram!

REM. A' mint gondolod, Fernandó.

FERN. Le-megyek azután a' tenger-
öbölbe. Tegnap, estve felé, erős lövéseket
hallottam. Alig, ha a' mi betsületes tengeri
Rablónk az úton nintsen. Érkezésének szokott
üdeje már közelít.

REM. Vagy már el-is múlt, akarád vala-
mondani. Én az ő élete miatt nagy gond-
ban vagyok.

FERN. Én nem. Mert jóllehet tsak tö-
rök, de még-is derek egy ember; és így az
Isten őtet meg-oltalmazza.

REM. De hová marad tehát? Elese-
günk már nem sokára egészen el-fogy.

FERN. Nem jött-e taval-is két héttel
később' mint egyébkor szokott? — — —

Uram! én el-megyek, libotztojáft keresni. —
(menni kezd, és ismét visszafordul) Nem
 jobbítaná-ki addig az Úr a' kert ajtaját? —
 Új kosarat-is kellene fonni; a' veszfzőket már
 el-készítettem.

REM. Jól van, Fernandó, jól.

FERN. *(szorgalmatoskodva)* Az éjjel
 nagy eső-is esett. Ha az Úr egy kevés mo-
 hot venne, és a' réfeket szurokkal be-ken-
 né — —

REM. Azt-is meg-tselelfzem.

FERN. Fát-is kellene vágni; de az est-
 vére maradhat. — *(el-megy, és Szelimát meg-
 sajdítja)* Irgalmas Istenem! mitsoda ez?

REM. *(el-íszonyodik)* Egy holt telt!
(közelebb megy) A' szélvész' prédája.

FERN. *(meg-fogja Szelima kezét)* Ez,
 Uram, nem holt telt. Az ilyen merevedés
 tsak ajúláft jelent; ebben még élet van. *(Be-
 szalad a' Kuryhóba)*

REM. *(Szelimát vizsgálván)* Ortzájá-
 bän tsak egy tsöppetske vér sem vereslik, —
 ajaki halaványok, — körmei kékek, — és
 még-is olly kellemetes alkotmány! — Majd
 nem kegyetlenségnek tartom, halálos álmá-
 ból fel-ferkenteni, minekutánna egyszer a'
 leg-keményebb bajviváft ki-állotta.



FERN. (*Azonban orvosló szereivel vizsgálta tért, és Szelima' élelztésében foglalatoskodik*) A' Kerefztény kötelesség hozza magával, hogy fel-terkenttsük. Ki tudja, mi soda jó következtése lehet tselekedetünknek. Talám Szülői vagynak, kik minket érte áldani fognak. Talám Kedvesse, a' ki utánna síránkozik.

REM. Kedvesse talám? Ah, Fernando! malom kö gyanánt estek szívemre ezen szavaid. —

FERN. Uram! az orvoslás hafznál! Lélekzetet vesz, — — mellye már emelkedik, — — szíve dobog — —

SZEL. (*Fel-veti szemeit*) Allah! — — (*Lassanként fel-emelkedik, félelmesen körül tekint, és rebegő szózáttal mondgya*) Nagy Próféta! hol vagyok? — Mi történt velem szegénnyel? — És ti körülöttem kik vagytok?

REM. Emberek, mint té; tsak másféle ruházatban, mintsem a' minöt te talám közönségesen láttál. E' hosszú öltözet alatt érzékeny szív fekszik. — A' mi az enyím, az a' tiéd-is. — Szívem, és kunyhóm akármelly szereztsétken nyitva áll.

SZEL. Bár kik legvetek, jó emberek! ajánlátkok által egy háladatos szívet kötelez-

tek-le magatokhoz; de ez-is ám egyedül, a'
mit még nékem boldogtalan forsom meg-ha-
gyott. (*A Remete, és Fernando a' pázsit-
ülésre vezetik Szelimát, a' ki le-könyökölvén,
szomorú sohajtások közt fejét kezére bo-
tsáttya*)

II. É N E K.

A' R E M., és F E R N. (*egygyütt*)

Nyúgodgy-meg! nyúgodgy-meg
Isten^o akarattyan!
Rendelései titkok,
De ösvényei jók.

A' R E M E T E.

Ember-elme meg-nem fogja
Sorsainknak titkait;
Mert el-rejtett kéz intézi
Életünknek úttyait.
A' Remény tsak, melly temérdek
Kínnyaink közt ránk nevet.
Bizz Istenbe, a' ki téged'
Roszsz ügyedben meg-nem vet.

E G Y G Y Ū I T.

Nyúgodgy-meg! 's a' t.



FERN. Szedd öfzve erödet, jó Leányka! és fermit se búsully. Tizenkettedik ez-tendeje múlik már, hogy e' szigeten lakunk, és Istennek hála! tsak egyfzer sem feküdtünk még le éh gyomorral. A' szükséges nélkül, fogadom, nem szükölködsz. Friss gyékényből, és puha mohból jó ágyat tsinálok, és ezenkívül még gyapjú-takarómat - is néked adom. Zsíros tej, édes narantsok, leves dinnyék — —

SZEL. És ezt a' tartományt vallyon mi-képp' nevezik?

REM. Formentéra Szigettye? közel a' Spanyol parthoz.

SZEL. (*Örvendetes indulattal*) A' Spanyol parthoz? — Mefzfe van-e még ide a' Spanyol tartomány?

REM. Tsak egynehány mért földnyire.

SZEL (*esedezve*) Óh jámbor emberek! nem vihetnétek ti el engemet e' tartományba?

FERN. Jó Leányka! ez mitöllünk ki nem telhetik. Egész hajói készületünk egy kormány nélkül való, és tsak egy darab vitorlával felfegyverkezett ladikból áll, mellyel az öbölben halászni szoktunk.

SZEL. Hát tikivületek ezen szigetben senki egyéb nem lakik?

F e R. Senki. Az egész sziget szinte pözsög a' fok kígyóktól; és egyébaránt is keveset talál az ember benne, el-vinni valót. Nem egyhamar tökélli el magát valaki, hogy itt telepedgyen.

S z e L. (a' Remetéhez) És te?

R e M. A' boldogtalan nem fél a' kígyóktól.

F e R. Nékünk jó lelkü esméretünk van, és ezt a' kígyók meg nem támadgyák.

S z e L. Ah! így hát annyival inkább nem maradhatok nállatok.

F e R N. No, no, jó Leányka! hiszen a' ki maga magát vádollya, már ez által is tsak félig bünös.

S z e L. És hajók sem szoktak ide kikötni?

R e M. Ritkán, vagy soha sem.

F e R. De tsak ugyan még sem vagyunk egészen el-hagyva. Esztendőkint meg-látogat bennünket egy betsületes szívü Török, és akkor ezen roszfz kunyhóban nagy vendégség tartatik. Azzal, a' mit ő nekünk hoz, és a' mit magunknak kézművünk által a' földbül termeszünk, egész esztendön által be-érjük. A' kevés mellett pedig jó kedvünk is van; a' mi e' pufztaságban leg-nagyobb boldogságunk.



III. É N E K.

FERN.

Itt lelki béke a' szakáts,
 Jó kedv a' fűszerfzámunk.
 Sokkal édesb' a' gyümölts,
 Mellyet mi oltottunk.
 Kedvesebb az olly ital,
 Mellyet mi fajtoltunk.
 Több erőt hoz a' kenyér,
 Mellyet mi sütöttünk;
 Izesebb a' fűgyökér,
 Mellyet mi öntöttünk.

Itt lelki béke a' szakáts,
 Jó kedv a' fűszerfzámunk.

Fogadom, Leányka! hogy miköztünk
 semmi fogyatkozásod sem léizen. Haggy fel
 a' kesergéssel, és légy jó kedvű. Lám! az el-
 múltt éjjel fekete volt az ég; most pedig a'
 jó völtű nap ismét tündöklik. — Száritsd meg
 egykevesé ruháidat a' napon; én majd egy
 tsibét levágok, és számodra olly leveft főzök,
 a' minőt még az Aftúriai Hertzeg sem eszik
 (*el, megy a' Kunyhóba.*)



III. JELENÉS.

SZELIMA. ✻ KEMETE.

REM.

MIKÉPP' érzed magadot, Leányom!
 SZEL. (*háladatos mosolygással*) sokkal jobban.

REM. Mi a' neved?

SZEL. Szelima.

REM. Te török leányzó vagy?

SZEL. Algyíriából.

REM. És mitsoda eset hoz ide tégedet a' partra?

SZEL. A' szeretet. — Tiszteletre méltó Öreg! a' te szelíd tekinteted nagy bizodalmat támaszt szemérmes szívemben. Engedd, hogy búmat kebeledbe önttsem. — Te keresztény vagy, úgy e?

REM. Keresztény, és oltalmazója minden jámbor, és ártatlan léleknek.

SZEL. (*fohászkodván*) Jámbor, és ártatlan voltam én is yalaha.

REM. 'S még most is az vagy, ha szelíd tekinteted nem hazudik.

SZEL. Ah! most már bűnös vagyok! köfzicklák fekszenek rajtam! Émészto tűz dühösködik belső részeimben; jól-lehet tsak



egyetlen egy volt a' rendetlen lépés, mellyet el követtem. A' lelki esméretbéli furdalások kegyetlenül mézfárollyok szívemet; a' nyomorúság, és keserv mindenütt nyomomban vannak, — és csak egy volt a' rendetlen lépés, mellyet el-követtem.

REM. (*belső indulattal magában*) Csak egy rendetlen lépés! — — Óh: mitsoda tűzbe hozza ez szenderedő indulatimat! (*Szelimához*) És ezen rendetlen lépés, Leányom! miből állott?

SZEL. Abból, hogy édes Atyámnak karjai közül elszöktem, (*félbe szakadozó zokogások között*) a' ki engemet mindenek felett szeretett, — a' ki minden leg-kissebb kívánságimat meg előzte, — és a' ki most talán atyai átkát utánnam kiáltta.

REM. Térj magadhoz, Leányom! — Refszketnek minden tagjaid. — — Térj magadhoz.

SZEL. Botsásd meg érzékenységimnek háborodását. (*öszve szedi, amint lehet erejét*) Az én Atyám Algyiriában nagy tekintetű férjfiú. Amint tudósítást vettünk, hogy a' spanyol gallyák várafunkra akarnak ütni, két hajóval, zsákmányozásnak okáért, a' tengerre szállott. Egy ágyús tsajka kevés üdö múlt-

va spanyol rabokat hozott házunkhoz, és ezek között egy ifjú volt, (*tűzesen*) ily ifjút még soha sem láttam. Kezében az ásó, Királyi páltzává, rabköntösslé a' testén, biborrá változott. Az ő szeme, haja, ajaki, — — (*szeliden*) Édes Óregem! Szeretted-e valaha?

REM. (*szomorúann a' márvány vidéke felé tekint, és keseredéssel mondgya*) Szerettem.

SZEL. Bezárademet tehát egészen érted?

REM. (*Szelima kezét meg-fogván*) Értem, Szelima!

SZEL. És tselekedetemet roszra nem magyarázod?

REM. (*siráfíggal meg-indulván*) Nem magyarázom.

SZEL. (*az égre tekintvén*) És Allah sem vonnya meg töllem kegyelmes botsánatyát! A' Proféta meg nem büntetheti e' szívet azért, hogy a' szeretetre leg-méltóbb férjfiúhoz olly forró indulattal vífelletett.

IV. É N E K.

SZEL.

Az Ég e' gyenge szívnek meg-botsáttya,
Hogy ily szerelmes férjfiúnak hódolt.

Vasbilintse martaléknak tette,

'S természetére nézve hertzeg volt.



Ah! ő, — kinek szemében a' szerelmek,
 Nyílt homlokán a' legnemesb' indulatok,
 A' józan erkölts, a' fzelíd vitézség,
 Olly gyözedelmesen tündöklenek,
 Ő, ki engem olly hamar meg-gyözött,
 Vasilintsre nem volt érdemes.
 Az Ég e' gyenge szívnek meg-botsáttya,
 Hogy illy szerelmes férjfiúnak hódolt.

REM. Remélly az Istentül, édes Leányom! minden jókat . . . De vallyon, hogy érzékeny szívedet meg-elégítenéd, mit tselekedtél tovább?

SZEL. Mit tselekedtem? — szerettem. *(tökéletes ki-fejezéssel, és az érzékenykedésnek leg-indulatosa hangjával)* Kellemetefebben virágzottak nékem Atyámnak kerttyei; ingerlőbb tekintettel mosolygott reám a' támadó nap, és a' felhők közt remegő hold világ, mert szerettem. Minden emberhez lealáztam magamat, barátságos voltam szolgáló leányimhoz, jámbor, és jó voltam, mert szerettem. Végtére pedig egy igen kedves komorság foglalta el szívemet; szemeim fokszor nedvesek voltak; mellyem meg-szomorúlt, ah! mert szerettem. — —

REM. És vizzontag kedvesed is szeretett?

SZEL.

SZEL. (*tűzelesen*) Ő is szeretett! — és minden bizonnyal még most is szeret. — Én örömeft el-befzélleném néked, miképp' szerettük egymást, — de, amint már előbb mondád, — mivel magad is szerettél, — a' nélkül is tudod, hogy az ember amúgy kellemetes szorongatást érez, — szíve egészen megtelik, — semmit sem lát, hall, gondol, vagy érez egyebet, hanem csak drága Kedvessét, — pedig még ha egygyütt nyitsenek-is; — és ha ismét öfzve-találkoznak, (*örvendezve*) ha öfzve - találkoznak, — — és ah! mikor egymástól el - válnak (*szomorúan oda olvadván*) mikor egymástól el-válnak, ah! — —

REM. (*Titkolni akarván indulatját*) Szelima! ne szomorítsd, kérlek, szegény öreg fejemet.

SZEL. (*Részszüléssel*) Minden bizonnyal te sem vagy szerentsés?

REM. Ne kérdezd, kérlek! — Az én szerentsém régen meg - holt, barátom; ne emlékeztess halálára. — — Mond-el tovább, miképp' jutottatok-ki Algíriából?

SZEL. A' szeretetnek szárnyain, egy esős éjjnek homályában. Örvendezve fogadtak bennünket a' Spanyol hajók; öröm-kiáltások között vezetett Kedvesem az Admirál'



hajójának pártázattjára. Leg-először állottam szembédél nélkül idegen férjfiak előtt; szememet le-ütöttem, 's Pedróhoz kútsoltam magamot. — Hogy a' hadi Zenebonák közt afzfzonyi szorongatásokba ne jussak, általvittek magamat egy Fregátába, melly előre Karthegeyénába indúlt, hogy ott Kedvesemre nyugodtabb szívvel várakozzak.

REM. (*Édesded várakozással*) És ezen Fregáta? — —

SZEL. Közel e' parthoz hajó-töréft szenvedett. Sok százan el-vesztek; és tsak engemet (*keseredve*) tsak engemet tartott-meg a' forsnak hatalmas karja, hogy Kedvesemnek, és édes Atyámnak veszteségét, míg élek, vígasztalás nélkül sírassam. (*Ortzáját el-takarja*)

REM. Ne szomorkodgy, édes Szelimám! A' ki ártatlanságát fenn tartotta, semmit sem vesztett. — — Naponként várom Algyíriából egy jó barátomat; ez tégedet édes Atyádnak karjai közé visszra vezet.

SZEL. (*Szorongatások között*) Óh! ne, édes Öregem! tsak ezt az egygyet ne tselekedd velem. Az én Atyám ugyan, mióta elszemet tudom, érzékeny szívvel volt hozzám; de a' háladatlanokhoz mindenkor nagy keménységet mutatott; én pedig, ah! háladat-

lan gyermeke vagyok. — Engedd-meg, hogy nálad maradjak, — hogy néked szolgáljak. — Van még lelkemben egy kevés reménység, melly engemet jóval biztat. Közel vagyok a' Spanyol parthoz; szint azon levegő vesz körül, mellyben Kedvesem fel-neveltetted. Ő nála nélkül, ah! nála nélkül — —

REM. Nem nála nélkül, kedves Leányom! — Halfszan Mahmud olly férjfiú —

SZEL. (*fel-ijedvén*) Az Istenért, Öreg! mitsoda nevet említettél?

REM. Halfszan Mahmud. — Ösméred talám?

SZEL. (*rövid nyugovás után*) Halfszan Mahmud — — az én Atyám.

REM. (*El-álmélkodik; öfzve kútsoltya kezeit, 's nagy indúlatossággal az égre tekint*) Az Isten' karja! — Uram! a' te ösvényeid titkosak, de jók. — — Szelima! légy jó reménységgel, én tégedet édes Atyádnak vízfza adlak.

SZEL. Ah! kérlek, az Istenre kérlek, ne tselekedd. — (*lábaihoz borúl*) Rejts-el inkább előlle, rejts-el valahová, hogy fel-ne találhasson.

REM. (*fel-segítvén*) Szerentsétlen! Tudod-e, mit kívánsz tőlem?



SZEL. Ah Pedro!

REM. Hányszor ditsekedett előttem Hafz-
fzán Mahmud jó, és engedelmes Leányával?
Hányszor nevezte ötet öregsége' gyámolójá-
nak? És ezen jó Leány Szelima volna? a'
rendetlen indulatnak oly annyira engedő Sze-
lima?

SZEL. Haggy - fel, kérlek! — — Sa-
nyarú szemre - hányásiddal öszve-tiporod szí-
vemet.

REM. (*feddő hanggal, és tekintettel*)
Öszve-tiporhatom tehát, de meg-nem indít-
hatom?

V. É N E K.

A' R E M E T E, és S Z E L I M A.

(*Egygyütt*)

A' R E M E T E.

Szánd-meg, Leányka! ösz Atyádot,

A' ki értted sírba dül!

S Z E L.

Ah! hogy hagygyam-el Pedrómat,

Míg szerelme meg-nem hül?

R E M.

Ösz Atyádot, a' ki téged'

Irgalmától el-nem zár,

S Z E L.

Hü Pedrómát, a' ki engem?
Nyíltt ölébe. vizfza vár.

R E M.

Térj hazádba, 's ápolgasd-el
Bús Atyádnak gondgyait!

S Z E L.

Hogy nevellyem hűtlenséggel
Kedvesemnek kínnyait?

(*egygyütt*) R E M.

Arva Hafzfán! sírni látlak Leányodért!

S Z E L.

Arva Pedro! halni látlak Hivedért!

R E M.

Menny sietve bús Atyádhoz,
Tsillapítsd-le fájdalmát;
Hadd kaptsollya irgalmát
Eddig közlött jóvoltához.

S Z E L.

Ah! meg-vetve mindenektől,
El-rekefztve Kedvesemtől,
A' ki nékem mindenem,
Bánat volna életem.

(*Egygyütt*) R E M.

Arva Hafzfán! sírni látlak Leányodért!

S Z E L.

Arva Pedro! halni látlak Hivedért!



IV. JELENÉS.

FERNANDÓ, AZ ELŐBBENIEK.

FERNANDÓ.

(*A Konyhából ki-jöven*)

A' VIZ már forr; a' tyúk a' fazékban fő; a' gyékény-ágy meg-van vetve; a' gyapjú-takarót rá borítottam; az asztal terítve áll; az üvegeket meg-mostam; az egélz házat friss virágokkal meg-hintettem, a' mit egyébaránt csak húsvét' ünnepén szoktam tselekedni; —

REM. (*mosolyogva*) Van-e eszed, Fernandó? (*Szelimához*) Kövess engemet, Leányom! mennyünk-be nyugodalmas magánosságomba.

SZEL. Lábaim reszketnek; fejem kimondhatatlanúl nehéz. — Oh! minek vetettek-ki, barátságtalan habok? Minek ébresztettek-fel halálos álmomból, kegyetlen férjfiak? (*A Remetére támaszkodván, a' konyhába megy*)



V. JELENÉS.

FERNANDO (egyedül)

(*Utánnok néz*)

VAN-E eszed, Fernandó? — Eszem ugyan, hálá Istennek! el-nem távozott; de, hogy bennem valami változás történt, az bizonyos; mivel a' házat friss virágokkal meghintettem, a' mit egyébaránt csak húsvétkor szoktam tselekedni, 's mivel munkámból ma egy óra alatt többet végzek, mint mászor három egész napig — — (*nevető hanggal*) Hm, hm, hm! mitsoda tsiklandós az ember' szíve, mikor tizenkét esztendő múlva ismét egy ilyen leánykát lát? (*Fejét meg-rázza, hogy gondolattjától meg-szabadúllyon*) Mit-is akartam tsak előbb végbe vinni? — Ahá! Libotztojáfokat keresni? — de ez már most fokáig tartana. — A' tenger-öbölbe-is le akarek menni. — Ez-is egy kevesé meszfe van. (*mosolyogva*) De bezzeg, ha jövendőben ő keresné velem libotz-tojáfokat, és ha az öbölhöz ő jönne velem, akkor, úgy-e? sem a' keresés fokáig nem tartana, sem az öböl meszfe nem volna. — — (*fejét tsóváltván*) Bolond gondolat! és még - is mitsoda hőséget okoz bennem. (*a' kunyhóba el-andalodik*)



VI. JELENÉS.

(*Egy tsajka a' parthoz érkezik*)

DÓM PEDRO, és PEDRILLO.

(*ki-ugranak belőle. A' tsajka visszafér. —
Azonban*)

VI. É N E K.

A' TSAJKÁN LÉVŐ TÖRÖKKAR.

DITSŐ nevednek Mahomet!

Allának Biztosa!

Add, hogy terjefszze híredet

Töröknek pallosa.

Meg-gyözte Hafzizan bajnokod

A' hűtlen népeket!

Apróra ízelté táborod

Az ellenségeket.

Ditső nevednek 's a' t.

PEDRIL. (*minekutánna a' tsajka el-
űnik*) Vigyen benneteket Belzebub, mind
Mahomet Prófétákkal egygyütt!



VII. É N E K.

P E D R I L L O.

Hordgyon az ördög, hitetlen nemzet,
 Mahomet Úrral egyetemben.

Mondotta nékem egy szent szarándok,
 Melly hazug jós volt könyveiben.

Már buta volt, mikor törvényében
 A' bor italt tilalmasnak tette.

Már meg' okos, mikor azt meg-engedte,
 Hogy egy férj több feleséget vegyen.

Már fene volt mint a' vad kan;

Már agyafúrtnak mint a' róka.

Eb hidgye, hogy olly nagy proféta legyen.

*DOM PED. (a' ki azalatt gondolkozva,
 és lassú lépésekkel fel, 's alá sétált)* Mi voltam,
 és egy szerentsétlen eset által mi lett belőlem.

PEDRIL. A' Spanyol Seregnek Hadnagya volt az Úr valaha; most pedig egy török gallyán, mulatságnak okáért, országokat látogat.

DOM PED. Időtlen tréfáddal el-maradhatsz.

PEDRIL. A' mint az Úr parantsollya. De, engedelmevel szólván, a' tréfa soha sem



lehet időtlen. Mert a' tréfa nevetést okoz, a' nevetés örömet jelent, az öröm az embernek fő boldogsága, a' boldogság foha sem érkezik alkalmatlan időben; a' tréfa tehát időtlen foha sem lehet.

(*Dom Pedro, rá nem hallgatván, fohajtások között a' pázsit-ülésre dül.*)

PEDRIL. Ismét egy fohajtás? — Talám bizony tsupa fohajtásokból él az Úr? Tegnap esive-ís csak el-hagyta fogyni maga előtt a' jó petsenyét; jóllehet a' Török Kapitány, szokása szerént, igen barátságosan kínálta vele.

DOM PED. (*el-andalodva*) Szenvedésimnek kelyhe meg-telt. — Oh! vajha ne születtem volna! — Vajha boldogtalan formot mennél hamarább végezné a' jóvoltú halál!

VIII. É N E K.

DOM. PEDRO.

Oh! minek születtem én vitéznek!

Mért kereng eremben bajnokvér?

Mellyre nézve a' nemes szabadság

Én előttem kétszer többet ér!

Mennyi kinok gyáfszolittyák

Életemnek hajnalát!

Oh! Madonna! nézz ügyemre,
 'S küldgy oltalmat, vagy halált!

Oh! minek születtem 's a' t.

P e D R I L. (*a' ki azalatt idefölvá nézegett*) Uram! látok én amott a' hegy oldalban egy sűrű erdőt; amott pedig egy barlangot. Leg-böltsebb tanátsom az volna, hogy lábainkat szaporán vállunkra tegyük, 's Isten híri-vel, fel a' hegyre, vagy be a' barlangba. Itt egykét napig éhezünk, míg észre veszünk, hogy a' Kapitány elment; azután pedig azon leszünk, hogy első alkalmatofsággal Spanyol országba visszafizva térhessünk.

D. P e D. És én a' Kapitánynak hozzám való bizodalját, és hajlandóságát ezzel hálállyam meg?

P e D R I L. Hiszen az egész Kapitány tsak török.

D. P e D. Ő minket meg-győzött, és győzedelme után hozzánk emberséget mutatott.

P e D R I L. No bizony nagy emberség volt tőlle, hogy embereinket le-fegyverkezettvén, mind kardra hányatta.



D. P e d. Ezt az egy kegyetlenséget az ő nemes szívével én sem tudom öfzve egyeztetni.

P E D R I L. Öfzve tudom én, Uram! — Egész embersége oda tzelez, hogy minket Algviába vizsgálja hartzollyon, és a' marta-lékdolmánnyal ismét fel-ruházzon. Mi egy pár derek ifjú legények vagyunk, és így (*szaporán beszéllvén*) a' favágásnál, szántásnál, vetésnél, aratásnál kertművelésnél, öntözésnél, hernyószedésnél, gyomlálásnál nagy hasznunkat veheti.

D. P e d. Ne beszéllj, kérlek, hiába valóságokat. — Ha ő ezt akarná, minek mutatna hozzám olly nagy szívefséget?

P E D R I L. Édesgetés, Uram! tsupa édesgetés, mint a' horogra fel-akasztott eledel a' halnak. Az én tanátsom leg-jobb — — —

IX. É N E K.

DOM. PEDRO, és PEDRILLO

(együtt)

P E D R I L.

Fel, fel, fel!

A' rejtevényes hegyre

Az ágbogas ligetbe

Fel! fel, fel!

D O M P E D R O.

’S meg-fzegjem szavamot?

P E D R I L.

Meg ám, ha esküdtt volna is.

Hűséggel a’ pogánynak

Tsak barmok tartozhatnak.

Fel! fel, fel!

D O M P E D R O.

Nem, nem, nem!

P E D R I L.

Ki tartaná itt meg szavát? (*körül tekint*)

Tsak rajta! fielsünk;

A’ latrok’ tsatáját

Már hallom megettünk.

D O M P E D R O.

Bajnoknak a’ bötsület

Ezt meg nem engedi;

’S én halni kézzebb volnék,

Mind ezt elveszteni.

P E D R I L.

De kérem az égre,

Mi hát a’ bötsület?

Nem láttya szemem,

Nem fogja kezem,

Nem hallya fülem,

Nem érzi fejem.



En tudni szeretném,
 Mi hát a' bötsület?
 No, mondgya meg,
 Vagy fejtse meg!

DOM PEDRO.

E' nagy kints — — —

PEDRIL.

No 's? — — —

DOM PEDRO.

Olly kints. — — —

PEDRIL.

Tsak rajta! — — —

DOM PEDRO.

Melly nélkül tsak gazember élhet,
 'S melly törpe örrodnak magos.

PEDRIL.

Magos?

Maradgyon magának a' lustos bötsület,
 Ha jámbor Pedrillo hozzája nem férhet!

PEDRIL. *(együtt)*

Jobb nékem szegénynck a' kellemes élet;
 Nem adgya ezt visszfa a' büszke bötsület.

DOM PEDRO.

Mi nékem vitéznek a' hertzegi élet,
 Ha visszfa nem térhet a' vezített betsület.

(Mefzirül örömkiáltás hallatik.)

PEDRIL. Ihol! már a' nyakunkra is érkezik! — Édes Uram! még most a' fzaladásra elég időnk volna, — —

D. PED. Hallgafs! — — Láttad-e valaha, hogy az ellenség elől elfzaladtam?

VII. JELENÉS.

(egy tsajka a' parthoz érkezik.)

HASZSAN MAHMUD, DOM PEDRO.
PEDRILLO a' Játék-szinnek mélye felé.
MARTALÉKOK.

HASZSAN.

(ki-ugrik a' partra)

JÓ kedvet, Ifjú! — Nem érzed-e Hazádnak levegő egét, melly a' túlsó részekről egész idáig lengedezik?

D. PED. A' martaléknak el kell felejtetni, hogy hazája van.

HASZ. A' hól jó barátokat találsz, ott boldogságban élhetsz; a' hol pedig boldog vagy, ott van igazán a' hazád is. Ifjú én jó barátod lehetnék!

D. PED. De én nem lehetek a' tiéd,

HASZ. Makrantz! El-felejtetted-e, hogy tsupán tsak akaratomtól függ életed?

D. PED. (állhatatofsággal) Félénkebb tekintettel nézek-e azért szemeid közé? Mi.



nek kéméllettel meg valamennyi hazafitársaim közül tsak engemet? — A' rabság fokkal keményebb a' halálnál.

H A S Z. Hallyad Ifjú! — Mikor hajóinknak pártázattyaiv viaskodánk; mikor katonáim ellen szikrázó tekintettel dühösködél; mikor fegyvered a' hartzolót leszabdalá, és a' tehetetleneket meg-ké-méllé; akkor, vitéz Ifjú! akkor nyeréd meg szívemet. Tégedet a' fors hatalmam alá vetett; de vitézséged egyfzersmind, és emberséged jó barátodnak tettek. — Büfzke Spanyol! ha barátságomat akarod, itt a' kezem!

D. P E D. Menny vele! — Tsöpög még most is rólla hazafitársaimuak vére.

H A S Z. Há! E' temérdek emberi vér tsak azon egynek iftentelen fejére szállyon, a' ki leányomot el-ragadta.

D. P E D. *(figyelmetesebb tekintettel szeméi közé néz.)*

H A S Z. Mit bámúlsz reám, Ember! --- Nem de pogánynak tartasz? --- Ti Európaiak Algyiriának még tsak pufzta nevére is leg-ot-tan reszkettek; pedig ott is hasonlóképpen találtatik jó erkölts, és nagy szívűség, mint tinállatok. Hafzszan Mahmud is ember, a' bötsületnek

bötsületnek, és gyalázatnak, a' szeretetnek, és bofzszú-állásnak indulattyaait hevesen érzi.

DOM PET. (*szemre-hányással*) Az utól-sónak világos próbáit adtad.

HASZ. Jól mondod, adtam; és kitsoda közzületek, a' ki engemet ezért kegyetlennek nevezni mérészellyen? Ti pallérozott Pogányok! Ki-párolgott-é már a' földnek gyomrából az a' temérdek ártatlan vér, mellyel Mexico' mezeit el-borítottátok? Mit vétettek néktek e' szerentsétlen áldozatok?

DOM PED. Mit vétettek néked hazám-fiai? Nem voltak-e fegyveretlenek? — Pi-rúlly-meg Hafzszán!

HASZ. (*vad tekintettel meg-rázzván kezét*) Hallod-e, Ember! — Nékem egy leányom volt. — Az Anyja meg-halt. — Nem sírhattam ugyan, de szívem, kevés hija volt, hogy meg-nem repedt. — A' gyermek hoz-zám kútsolta magát, és mosolygott; és szinte úgy mosolygott, mint az Anyja; — ez tartott-meg egyedül az életben! — Azonban felnőtt; szép, és jó lett, mint az Anyja. E' leányka volt egygyetlen egy örömem, vígasztalásom. Ha holnaponként küszködtem az égi háborúkkal, a' dühös habokkal, az emberekkel, el-végre pedig hazámnak parttyán ki-

H



kötöttem; ki-terjesztett karokkal szökdösött előmbe, és fáradt ortzámról a' rántzos bánatot el-nevette. (*Pedrot még erősebben megragadván*) Vigyázz szavamra, Spanyol fajzat! — Kevés hetek előtt vízfza-érkezek ütközetimből; hazámnak parttyán ki-kötök; és fenki előmbe nem szaíad: Fel-vetem szememet Szerályom' rofiéllyaira, és fenkit fem látok, a' ki nyájafan le-tekintene. Be-megyek a' házba, és egy refzkető martalék lábaimhoz borúl, — ah! Szelima leányom édes Attyának házáól el-olontott.

D O M P E D. (*meg-illetödvé, magában*)
Ha! Szelima!

H A S Z, Hazafi-tárfaidnak egygyike, kinek lábairúl a' vas-bilintseket le-fzedettem, kit asztalomról tápláltattam, kinek faját be-tsületén kívül femmi egyéb örizetet nem adtam; el-tsábította leányomat, attya' házáól el-ragadta, 's meg-öszültt fejemet el-vifelhetlen búval, és gyalázattal le-homorította — Az ö fejére szállyon hazafi-tárfaidnak vére; az ö fejére a' búba merültt Attyának forró könyhúllatáfai; az ö fejére a' meg-vesztegetett ártatlanságnak bofzszúja, hogy magánn vifellye, míg él, a' fel-háborodott Attyának rettenetes átkát!

DOM PED. (*mogán kívül*) Az Istenért,
Hafzfán!

HASZ. No már most, Ifjú! fáját itéle-
tedre hagyom, ha meg-érdemlem-e a' kegyet-
len pogánynak bötstelen nevét? — Vagy ta-
lám a' heves Afrikánus 'ne légyen érzékeny,
mikor testéből az ő egygyetlen egy szívét erő-
szakosan ki-szakaszttyák? — Hallod-e, Ifjú!
ha az a' Leány a' te szeretőd volt volna,
mindaddig a' gyilkolástól meg-nem szünen-
dez vala, míg viaskodó karodban csak a' leg-
kissebb inatska meg-feszülhetett volna. — —
El némúlsz úgy-e? — Mentegesd, ha lehet,
e' bötstelen embernek tselekedetét!

DOM PED. Az ifjúság, a' szeretet — —

HASZ. Ki-menthetik az éretlen leányt,
a' ki a' világot nem esmérte; nem pedig a'
vitézt, a' ki Dom Bartselóval Algyíria ellen
költözött.

DOM PED. (*magában*) Ortzámonn üt-
ki gyúladó lelki-esméretem.

(*Fernandó ki-tekint a' kunyhóból. Hafz-
szánt meg-látván, meg-ijed, és fel-kiált:
Hafzfán, 's leg-ottan visszsa-tér*)

HASZ. Mitsoda ez? — Minden ember
kerüli színeket, mióta leányom el-hagyott?
— — (*Dom Pedróhoz*) Nemes szívü Spa-



nyol! te, a' mint látom, valamit forralz; —
gyülölséget-e, vagy szeretetet? nékem mind
egy. Hafzsan Mahmud a' barátságra fenkit
sem erőltet. — Két meg-sebésített Töröknek
életét, szemem láttára meg-kímilleted, és
erre való nézve martalékom nem lehetz. —
Szabad vagy! — Ladikomom, szolgáddal egy-
gyútt, Yvika' parttyára ki-tételtek. Onnan ha-
zádba könnyen visszfa-térhetz.

DOM PED. (*tüzessen meg - ölelvén*)
Hafzsan!

HASZ. (*Férjfiúi mosolygással*) Tsak
ugyan meg-índúl még-is el-vögre e' büzke
szív! — Fiam! menny visszfa hazádba. —
Él még talám szegény édes Atyád, a' ki vesz-
teségedet kútsoltt kezekkel sírattya. — Menny
hozzá; borúlly karjai közé, és mond-meg
néki: hogy Hafzszán Mahmud, a' kinek leá-
nyát el-ragadták, Atyai ölébe tégedet visszfa-
küld. (*el-megy a' kunyhóba*)



VIII. JELENÉS.

D O M P E D R O.

(A ki rettenetes álmélkodásban fokáig áll vala, el-tökélt szívvél hirtelen fel-kiált)

EBREDGY-FEL, Pedro! — Bötstelen-ség volt, a' mit el-köveltél. — Ha végbe-vinni nem szégyenletted, mit szégyenled előtte meg-is vallani? *(el-akar menni)*

PEDRIL. Vitéz Hadnagy Uram! egy szóra! Ezt a' szép gyónást, ki-kérem magam-nak, halaszsa-el leg-alább addig, míg Hafz-fzan' ladikja Pedrillót, az Úrnak köteles szol-gáját, Yvika' parttyára betsületesen ki-tálal-lya. Ha az Úr saját hátáról szijakat akar met-szetni, lássa! De, hogy én magamat az Úr-nak szerelmeskedései miatt, elevenen nyársra vonassam, azt én tölem igazság fzerént nem kívánhattya.

IX. JELENÉS.

FERNANDÓ a' konyhóból ki-jöven, és az
ELŐBBENIEK.

FERN.

TÉRJETEK be hozzánk, Jövevények!
Egy Remete, szegény ugyan, de Hazafi-tár-

H 3



fotok, szívesen lát benneteket romlékony kunyhójába. Valami tsak kertünkből, és pintzéskénkből ki-telhetik, azzal tinéktek a' jó akarat örömeft szolgál.

PEDRIL. (*magában*) Ezt azt ember-séget nem kerestem volna benne! Mert a' jó akarat, és az éh gyomor ritkán vagynak egymással jó barátságban. (*Fernandóhoz*) Nofz-fza, Óreg! lássuk tehát, mit vihetne leg-elő-fzör-is végbe a' pintzéd?

DOM PED. Hallgass! (*Fernandóhoz*) Jó Óreg! ennek a' kunyhónak te vagy a' lakoffa?

FERN. Lakoffainak egygyike. Tizenkét esztendeje, hogy abban magunkat szegény Urammal egygyütt meg-vontuk.

DOM PED. Kik? és honnan valók vagytok? Mi kényszerített arra, hogy lakni e' kígyó féfzerekbe jőjjetek?

FERN. Mink Spanyolok vagyunk. Tizennyoltz esztendők előtt el-hagytuk hazánkat. Hat esztendeig ide 's tova tévelyegtünk. Szegény Uram nyugodalmat keresett, és nem talált; kereste fokszor a' halált-is, de ezt sem találhatta fel. Meg-únván életét, e' pufzta-ságba költözött, mellyben ötet, könyörületességből-e, vagy kegyetlenségből? még a'

kígyók is meg-kímílik. Kívánnám, hogy többet mondhattak, de — —

DOM PED. Hallgatásodat nagyra betsülöm. De, a' mi tégedet illet?

FERN. Én egy el hagyott árva voltam, mikor szolgálattya vett. Jó-tévőmet tehát el nem hagyhattam, 's vele-is maradok, míg valamelyikünket az Isten magához veendi.

DOM PET. (*kezet adván néki*) Örülök rajta, hogy Hazafitársod vagyok. — — De miképp' jöttetek ezen Töröknek esméretségébe?

FERN. Óh, ha ez a' Török nem volna, már régen meg-haltunk volna éhen. Tíz elztendők előtt e' parton ki-kötött, hogy hajójába való forrás-vizet keressen. A' veszedelmet nem tudván, embereitől amott a' sík mezőn el-vált, és egy kígyó azonnal meg-támadta. Az én Uram olly szerentsés volt, hogy őtet a' kígyónak veszedelmes üldözésétől megszabadította, és ezen szempillantástól fogva szíves barátok lettek. — E' kunyhót már régen palotává tette volna, ha szegény Uram többet akarna tőle venni, mintsem a' mennyi arra szükséges, hogy nyomorúltt életét fenn tarthassa. — Botsáss-meg tsevegésemnek, vitéz Ifjú! és térj-be, szolgáladdal egygyütt hoz-



zánk. A' reggeli eledel, a' mint a' pufztán kitelik, már készen áll.

DOM PED. Jó akaratodat köszönöm; de, hogy most emberek közé mennyek, lehetetlen. Magányosságot kell keresnem, hogy szívemet egészen meg - nyithassam. (*Induló félben*) Halzszán! Szabadság! Hazám! Szeretet! Betsület! — Oh Istenem! segíts-meg viaskodásomban. (*el-akar menni*)

FERN. Az Istenért, Ifjú! hová akarsz magánosan menni? Nem tudod talám, melly veszedelmes légyen e' sziget a' kígyók' foka-sága miatt?

DOM PED. Tudom, Öreg! — De valyon irgalmasabbak légyenek-e hozzám a' kígyók, mint szerentsétlen Uradhoz? Vagy talám azt hiszed, hogy a' kígyó-harapás nagyobb fájdalmakat okozhat, mint a' lelki-es-méretnek furdalásai? (*el-megy a' márvány vidéke felé*)



X. JELENÉS.

P E D R I L L O, F E R N A N D Ó.

P E D R I L L O.

NE tartóztasd, kérlek! Mennyen Isten' hí-
rivel. A' mit ő' egyszer makrantzos fejébe
vesz, azt többé bottal sem verheted ki. —
(*Fernandót magához vonván*) Valamit mon-
dok; — de köztünk maradgyon! — Egy
ágyúgolyóbisnak a' szele meg-ütötte egyszer az
agykoponyáját, 's azóta — tudod már a' töb-
bit. — De mit is vesztegettyük mi az illye-
nekkel a' drága időt? Beszéllyünk fontosabb
állapatookról! — Nékem egyszer a' gyomro-
mat lötték meg, és az orvoslás olly roszszúl
vitetett végbe, hogy azóta szüntelen éhezek.
Előbb, úgy tetszik, valami reggeli eledelt
emlegettél?

F E R. És szavamat meg is tartom. (*el
akar menni.*)

* P E D R I L. Még egyet! --- Nem tudom
már, ha álmodtam-e, vagy igazán hallottam,
hogy a' pintzérül is szollottál valamit.

F E R. Ezt sem roszszúl hallottad.

P E D R I L. No 's tehát --- --- (*hizel-
kedve*) tehát egy szomjúhozó hazafitársodnak
ítállal is szolgálsz?



F e R. Ha szépen kér érte, miért nem?

P e D R I L. Óh! mi azt illeti, a' kérdésben sem vagyok én utólsó. (*Levonnya kalapját*) Egy szomjúhozó hazafitársod, Dom Pedro los Burgos, los Patados el voltila magno ventoso, egyéb aránt pedig tsak rövideden Pedrillo, igen alázatosan kér tégedet egy ital borért.

F e R. (*Mofolyogva*) 'S több neved ezeknél nintsen?

P e D R I L. Mikor nem szomjúhozok, még egyszer anayi van.

F e R. A' te familiád spanyol Országban igen terjedt.

X. É N E K.

P e D R I L.

Nagyságos Afzfonyámnak képét

Moft is nyakamban hordozom.

Atyám, ha hires bajnok volt-e,

Vagy markotányos? nem tudom.

És ha bajnok volna is,

Gyomrom többször nem korogna,

Torkom jobban nem szomjazna

A' mint mostan szomjazik.

Nagyságos 's a' t.

F e R. (*Pedrilló kezét meg-fogván*) Jervelem, barátom! a' kunyhóba, és viszonyú szomjúságodat leg-ottan el-óltom.

P E D R I L. Mitsoda? én teveled a' kunyhóba mennyek? Azt gondolod talán, hogy az efzem elveszett? Majd el-oltaná nékem örökre Hafszan Mahmud egész szomjúságomat.

F e R. No tehát maradgy itt; én azonnal vissza térek, (*el-megy*)

XI. JELENÉS.

P E D R I L L O (*utánna kiált.*)

Nem szükséges, hogy nagyon meg terheld magadot; mert én igen mértékletes borivó vagyok. Három vagy négy kulats elegendő lesz arra, hogy első szomjúságomat le-tsilapítsam. (*meg-veregeti a' hasát*) Örvendezz hasam! Szenvedéfednek vége közelit. (*az erdő felé tekint.*) Szegény Uram! ki tudgya, mitsoda sárkányon mutattya meg valahol vitézségét? Láska! Ha a' kigyók fel-fallyák, én nem tehetek rólla. 'S mélyebben meg-fontolván a' dolgot, még jobb is vólna, mintsem hogy Donkisót szabású balgatagsággal az öreg Hafszánnak órra alá dörgöllye, 'hogy mink ötet olly szépen meg-tsaltuk.



XII. JELENÉS.

FERNANDO, és PEDRILLO.

(Fernando vissza érkezik két szalmabutéliával, és valami eledellel Pedrillo leg-ott az üvegeknek, és az ételnek esik.)

FERNAN.

HOL, Pedrillo! inni és enni való. --- De én is viszontag arra kérlek, hogy nekem azon esetet el-beszéld, melly titeket ezen szigetre hozott.

PEDRIL. *(Ivás, és evés közt)* A' leggyönyörösegefebb eset, melly Hafzfzan Mahmudnak neveztetik, 's melly egy tengeri latorhoz olly hasonló, mint az én órrom Pedrillo órrához.

FER. De honnan jöttök tehát?

PEDRIL. *(mint előbb)* Egy átkozott ütöközetbül. A' múltt esztendőben szolgálatba állottunk, mivel reménylettük, hogy a' békeféség még fokáig tartand. Nem tudom azonban, mitsoda irigy ördögnek jutott eszébe, hogy hajónkat a' pogány közfiklák ellen küldgye. --- Pajtás! azt én tenéked meg nem mondhatom, mitsoda orofzlánymérészség, mi-

tsoda kutyagyomor kell arra, hogy az ember a' tábori nyomorúságokat el-vifelheffe.

F E R., Szegény Pedrillo! --- Tsudáalom, hogy még életben vagy.

P E D R I L. Mit nem tselekszik az ember a' bötsületért?

F E R. Igaz! — Hihető, hogy szép bo-rofnyánkofszúrokat is szerzettél magadnak.

P E D R I L. Mit nekem, kérlek, a' bo-rofnyánkofszorúk? Ezekkel tsak a' kutyám sem lakhatna jól. Ha engemet a' Király a' Kalat-rávai renddel 's leg-alább tizenkét faluval meg nem ajándékoz, spanyol országban nints igazság.

F E R. Úgy-e? Minden bizonynal tehát egy vagy két algyíriai hajót fogságba kerít-tettél?

P E D R I L. (*Ivás keztt*) Azt ugyan nem.

F E R. Vagy első voltál az ofstromlott bástyára való fel-kapafzkodásnál?

P E D R I L. Az sem.

F E R. Vagy valamelly ütközetben fok febekbe estél?

P E D R I L. (*mint előbb*) Egészségesen jöt-tem én ki valamennyi ütközetimből.

F E R. Vagy igen mesterségesen vetetted a' várafokba a' gyújtó golyóbifokat?



PEDRIL. Az ilyenekbe nem is avatam magamat.

FER. Vagy talán, bözsülettel szolgálatot tettél?

PEDRIL. Ezt én az élehetetlen kép-mutatókra bíztam.

FER. No de mit tselekedtéi tehát?

XI. É N E K.

PEDRILLO.

Én? — — —

Váltig fjomjaztam,

Váltig refzkettem,

Váltig koplaltam.

A' fok golyóbist

Zengeni hallván;

El nem alhattam.

Tengeri vészek

'S égi nyilak közt

Épen maradtam.

A' török ellen,

Mint az orofzlyány,

Váltig hartzoltam.

Sokszor, a' mint éh gyomorral

Tsirketzombnak estem volt,

A' nagy ágyú' durranása

Lábaimról el-tsapott.

És ha egy nagy tonna jó bort

A' golyóbis tsapra vett,

Akkor szívem meg-rettenvén,

Ajulást is szenvedett.

Én? — — 's a' t.

P E D R I L. Hm, hm, hm! még az is rendes kérdés tölled: mit tselekedtem? — Szömjastam, mint a' szárvas; koplaltam, mint az eb; refzkettem, mint a' falevél.

F E R. És ezekért várod te a' kalatrávai rendet?

P E D R I L. 'S miért nem? — Hány spa-nyol vitézzeink jöttek a' háborúkból nagy jutalmakkal vízfza, a' kik nállamnál többet nem tselekedtek? De azonkívül nem jutot-tam-e Urammal együtt fogságba? Négy egész hétig, míg rabok voltunk, riskásánál egye-bet nem ettünk, és a' bornak tsak hírét sem hallottuk. Dom Bartselo el-végre az offrom-lást félbe szakasztotta; fel-szedték vasmats-káinkat; hazámnak hús-fazekait már előre örvendezve láttam, a' mint hirtelen egy hi-vatlan szélyész hajonkat a' többiektől el-sza-



kasztván, ennek az algyíriai tengeri vad kan-
nak mord kezébe vezette.

F e R Adgyatok Istennek hálát, hogy az
ő kezébe estetek. Hafszan Mahmud egy bö-
tsületes, egy érzékeny szívű ember.

P e D R I L. No bizony gyönyörű érzé-
kenység lakhatik benne! — Más nap' vala-
mennyi embereinket mind kardra hányatta;
és még a' mi nyakunkra is el-jött volna a'
for, ha én az ő szívét, és hajlandóságát vitéz-
ségem által egyfzersmind, és nagy szívüségem
által meg nem nyertem volna, midőn egy
fegyvertelen Töröknek tsupa irgalomságból
pardont adtam.

F e R N. És ezt te tselekedted volna?

P e D R I L. Olly igazán, Pajtás! a' mint
bizonyos, hogy ezen egygyik butélia már
ures, és a' második-is nem fokára haldoklani
fög. — De már most hadd kérdezzek tőled
én-is valamit! — Igaz-e az, a' mit te tsak
imént az én Uramnak mondottál, hogy az a'
másik. Remete szántt szándékkal költözött
volna ebbe a' bomlott kígyó-fézekbe?

F e R N. Igaz.

P e D R I L. És hogy te ötet ide tsupa hál-
adatosságból követted?

F e R N. Igaz.

P e D R I L.

PEDRIL. (*az üres butélieit meg-tekintgeti*) Ha egyszer az ember jól lakott, akkor az igazat a' házi gazdának - is meg - mondhattya. (*Fernandóhoz*) Hallod-e, Pajtás! akármi okra nézve történt, de én azt mondom, hogy mikor ti, ketten ebben a' szigetben a' kígyók közt le-telepedtetek, tsak egy fizikrányi eszetek sem volt. Te kiváltképp' sültt bolond voltál, mikor Uradat egész' idáig követted.

XII. ÉNEK.

PEDRILLO, és FERNANDO.

(*egygyütt*)

PEDRILLO.

En tsak éhes gyomromért szolgálók,
'S életemmel másokért nem játszok.

FERN.

A' ki jó-voltával engemet
Érdemetlent meg-tetéz,
A' miatt a' mennykövektől,
'S bár miféle rettentő veszélytől
Nem sajnálom életemet.

PEDRIL.

Míg halsam' meg-tölthetem,
Kézf vagyok fok fáradságra.



A' veszélyre, a' halálra
Még nem ért meg életem.

FERN.

'S illy femmi előtted a' hálaadás?

PEDRIL.

Jobb hasznok at hoz nekem a' bor-ivás!

FERN.

Jámborabb volt a' Török,
A' ki tegnap; tompa törzsök,
Éltedet meg-kímílette.

PEDRIL.

Ő-is bolond, kend-is bolond,
Sültt bolondok vagytok egyetemben.

FERN.

'S illy femmi előtted a' hálaadás?

PEDRIL.

Jobb hasznokat hoz nekem a' bor-ivás!

FERN. (*magában*) Tsak igaz az, hogy jó tett helyébe soha visszontag jót ne várj. (*Pedrillohoz*) Barátom! gyere-be velem a' kunyhóba; majd ott — —

PEDRIL. Nem, nem; a' ti kunyhótokba én nem megyek. Mivel illy drágalátos pajtásra akadtam, (*a' buteliára mutat*) meg-nézem egy kevesé a' vidéket. Talam vala-

hol, leg-alább fél holttan, az Uramat-is fel-
találom.

FERN. Vigyázz magadra. Pedrillo! A'
kígyók te hozzád alig ha kevesebb irgalmas-
ságot nem mutatnak, mint a' mi boldogtalan
Urainkhoz.

PEDRIL. Én miattam te leg-kissebbet
se búsúlly! Itt benn (*a' mélyére mutat*) a'
jó lelki-esméret, fejemben a' bor, gyomrom-
ban a' derék eledel, hónom alatt a' magazin;
ha háromezer kígyó jön-is ellenem, még sem
félek tőlök. (*el-megy*)

FERN. (*gondolkozva*) Az a' leányka
csak ki-nem mehet az én öreg fejemből: (*a'
kunyhóba megy*)





II. FEL-VONÁS.

(A Játék-szín meg-marad.)

I. JELENÉS.

P E D R I L L O

(részezen elő-tántorog; hóna alól ki-vefzi a'
buteliát, és az utolsó kortyot ki-hör-
penti)

XIII. É N E K.

PEDRILLO.

HASZSZAN Mahmud! a' ked' házát,

Hogyha tetszik, meg-vefzem.

Tízezer Scudóval dupla árát

Helyben állva le-teszem.

Tágas Udvarát azonnal

Meg-rakom friss duplonokkal.

Torkig ülök

A' fok arányban.

Váltig fürdök

A' veres borban.



Száz inast tartok,

Tíz lovon járok,

Bíboron hálók.

A' gazdai kormányt hordozza,

A' kinek tetfzik, a' ki akarja,

P e d. Mahmud Kapitány Uram! hogy adgya ked a' házát? — Tizezer scudót, ha tetfzik, le-tetfzek értte itt helyben tüftént. — — Hi, hi, hi! — Az egész Udvert ki-rakatom új duplonokkal; minden áldott nap' harmintz tál ételt eszek; malaga bort minden órában iszok négy itzét. — A' házi gazdaságot üzze helyettem, a' kinek tetfzik, mert ehhez Pedrillo nem sokat ért. — — Egész életemben tsak egy kopó volt egyszer gondvifeléfem alatt; 's még ez-is a' szemem közé vigyorgott, mikor néki valamit parantsoltam. *(a' pázsit-ülésre tántorog, és az utólsó szavakat szenderedve mondgya)* Ni, ni! — Bizony már talám Mahmud Kapitány-is vagyok. Úgy bokol előttem minden, mint a' Bafa előtt a' martalékok. — — Szerelmes kígyó Uraimék! — kérem kenteket, hagygyanak engem' tsak egy kis fertályig aludni. Én ezen a' Szigeten vendég vagyok, és déli álmomat kentek' kedvéért el-nem hagyom. És ha va-



lamellyik meg-harap, — azt tudgya-meg, —
 hogy ezt az üveget — — úgy a' fejéhez tsa-
 pom — — hogy halála előtt — — tsak azt
 fe mondgya: — — bakfitty! (*el-szenderedik*)

II. JELENÉS.

FERNANDÓ, SZELIMA.

(*Fernandó Szelimát maga utánn vorván, Mind
 a' ketten a' konyhónak egy hátúlsó ajta-
 jából jönnek.*)

XIV. ÉNEK.

FERNANDÓ, SZELIMA, PEDRILLO,
 (*egygyütt*)

FERNANDÓ.

LEÁNYKA siess!

Hogy édes Atyád

Időnek előtte

Itt meg-ne sajdíttson;

Leányka siess!

SZEL.

Nints eröm a' gyors menésre,

Téstem kész a' süllyedésre,

Gyenge lábám tántorog.

P E D. (*fél álmában*)

Mit? — — Ki tántorog)

F E R N. (*Szelimához*)

Tedd most félre a' panaszot,
Melly tsak jobban meg-fogyaszt.

S Z E L.

Mennyi kínok váltották-fel
A' szerelmes részegséget?

P E D.

Sok, ha ittam három pintet.

F E R N. (*Szelimához*)

Térj magadhoz, jó Leányka!
'S jöjj utánnam e' barlangba.

P E D.

Nem megyek!
Ha százszor hísz-is;
Míg az álmot el-nem végzem,
Egy tapodtat sem megyek.

F E R N. (*Szelimához*)

Jer hamar!

P E D.

No, nem mek.

F E R N.

Ne mulass!

P E D.

No, nem mek.



FERN. (*Pedrillohoz*)

A' part üsse lusta szádot!

(*Szelimához*)

Fátyolozd-be bús ortzádot,

'S ttedd most félre a' panaszot,

Melly tsak jobban meg-fogyaszot

S Z E L.

Oh, Atyám! bocsáss-meg magzatodnak,

A' ki téged' el-hagyott!

'S hogyha engedsz a' bocsfzúnak,

Meg-ne átkozd Leányodat.

P E D.

Mennyi türehetetlen sívás

Háborgattya álmomat!

Lélek vagy-e, vagy bocszorkány,

Ki meg lepted ágyamot?

FERN. (*Szelimához*)

Nem hallod?

P E D.

No's, mi kell?

FERN. (*Szelimához*)

Jer frissen!

P E D.

Menny pokolba.

FERN.

Kelnek már az asztaltól;

Jöjj utánnam frissen e' barlangba.

Karfékeiket
Nem hallod-e,
Hogy zörgenek?
Leányka fiess!

S Z E L.

Oh! nagy Allah!

Vajha tsendes síromat
Lellyem e' setét barlangban,
Melly meg-olttsa kínomat.

F E R N.

Jer hamar!

S Z E L.

Bár itt lellyem síromot!

(*egygyütt*) F E R N.

Jönni hallom Mahmudot!

S Z E L.

Bár itt lellyem síromot!

F E R. Siess, Leányka, fiess. — Most még az asztalnál ülnek; könnyen el-rejtheted magadot, hogy édes atyád üdönek' előtte meg ne sajdittson-

S Z E L. Refzketnek minden tagjaim; testem roskadni készül; lábam tántorog, — —

P E D. (*fél álmában*) Mitsoda? ki tántorog?



F e R. Légy jó reménységgel, és ne mulass, hanem jer velem szaporán e' szomszéd barlangba.

P e D. No, nem megyek; míg az én kis fertályomat ki nem alzom, egy lépéft sem megyek.

S z e L. Istenem! melly fanyarú kinokat szült nekem szerelmes részegségem!

P e D. Azt gondolod talán, hogy részeg vagyok?

F e R. (*Szelimához*) Hagy fel most a' panaszokkal, és siess, hogy az aztaltúl fel-kelvén, itt ne talállyanak.

S z e L. (*a' kunyhó felé fordúlván*) Óh, Atyám! kedves Atyám! Botsáfs meg Szelimádnak, és ha bocsizút állasz is rajta, tsak meg ne átkozd szerentsétlen leányodat! (*Fernandóval el-megy*)

O(==)O

III. JELENÉS.

P E D R I L L O.

(kezeivel mindenfelé hadaráz, és felébred.)

XV. É N E K,

P E D R I L L O,

MÁR tovább e' tűrhetetlen
 Sivogást nem hallhatom.
 Bármiféle lélek légyen,
 Tudgya meg, hogy el-fogom;
 'S míg pokolba visszsa nem megy,
 Mindaddiglan nyaggatom.

Ih! de mit tsinállyon itt
 Fényes nappal ollyas lélek,
 A' ki engem' bántana?

Nem Leánynak szózatit
 Vettem észre Fernandóval,
 A' ki erre illana?

Én ezt, Remete Uram!
 A' ki szentes homlokod'
 Annyi ránttzal hornyolod,
 Róllad meg sém álmodtam,



Am de, tudd meg, lesbe veszlek,
 'S bár ha titkos udvasokba,
 Kősziklákba, barlangokba
 Réjtekezz-is, fel-kereslek.

Meg-pírítlak, meg-nevetlek,
 Ófzye-szidlak, meg-nyakazlak,
 Meg-pofozlak, meg-botozlak,
 'S mindenütt el-hírefztellek.

PEDRIL. A' mi fok, tsak fok! — Szeretném látni azt a' békefséges tűrő embert, a' ki ennyi fok nyifogások között el-alhatna. *(meg-törli szemeit, 's körül tekintget.)* De álmodtam-e, vagy igazán hallottam, hogy Fernando egy Afzfzonyi fzőzattal beszéllgetett? — Vagy talán kígyó volt, a' mi körülöttem fzfizegett? — Kettő közül az egygyik minden bizonnal! — — Hadd láffám, ha nem vagyok e valahol meg-harapva? — *(meg-tapintgattya tagjait.)* Hála Istennek! semmit sem érzek. — Nem kígyó volt tehát, hanem Afzfzonyi állat! — De azt ugyan, Remete Uram! el nem viszed. Az egész világ előtt ki-kiáltalak, és ha tagadod, meg-botozlak, azután pedig fel is adlak. — De hát ha tsak álom volt? — Úffe a' part, ha álom

is! Az efféle emberekrül még a' sült hazugságokat is örömeft el-hízi a' világ, tsak tsúfot üzheffen belöllök. (*el-tántorog*)

IV. JELENÉS.

HASZSZAN, és a' REMETE

REMETE.

TUDOD, Haszszan! hogy a' hízkeledés nem tulajdonságom; de még egyszer mondom, hogy érkezéseden tizta szívembül örvendek. E' pufztaságban te vagy egyedül minden vigasztalásom.

H A S Z. Köszönöm, Öreg! hogy hozzám illy szíves hajlandósággal viseltetel. De nem vagyok ám már az a' jó kedvü, és nyájas Haszszan, a' ki bánatodat fokszor megenyhítette, 's kinek tréfái örök rántzokba vontt ábrázatodat mosolygásra kiztették. (*szorongatások közt*) Most már, Öreg! te vigasztally engemet.

R E M. Én tégedet? — Hányszor predikálttad nékem, hogy valamennyi forfaink a' Gondvifelésnek változhatatlan tanáttsában végeztettek el?

H A S Z. Botsáss meg, Barátom! ha tégedet valaha így vigasztaltalak. Az illyen vi-



gafztalás tsak a' tsendes elmét illetheti meg, nem pedig a' meg-háborodott szívet. — Nagy Profeta! mit vétettem vallyon, hogy enge-met illy keményen büntetfz? — Magam ma-radgyak e a' világon? femmihez ne legyen kötve érzékeny szívem? femmiben örömet ne találljak? Szelima nevénél tsak azt érezzem, a' mit bennem egy el-fzökött rosz leánynak emlékezete támaszthat? Idegenek zárják be haldókló szemeimet, és temetésemnél bérlett Afzfzonyok firaffanak? — Öreg! oda van né-kem e' világon minden örömem! Nálad ma-radok Formentérán; te légy, míg élek, vi-gasztalóm, és ha meg-halok, a' té kezeid te-mefsék el régi jó-barátodat.

REM. Mit gondolfz Hafzfzan?

HASZ. Ne ellenkezz, kérlek! — — vizfza mennyek-e pufzta szobáimba? hol a' vánkofokat, mellyeken Szelima Leányom ült vala, mind egyig ösmérem? Mulató kertem-be? hol annyi gyümölsös ágak virágzanak, mellyek Szelimával felnevekedtek?

REM. De mitsóda roszfz lélek tette illy ellenkezésbe szivedet az édes reménységgel, melly minket még akkor is, midőn ortzánk-hoz minden szerentse háttal fordúl, sőt még a' végső kétségbenesésnek meredek tetejérű is, anyai ölébe v iffza ránt?

XVI. ÉNEK.

A' REM.

Nemde a' kegyes Reménység?

Melly, ha minket minden el-hagyott,
Sokszor a' dühös veszélyből
Hathatós kezével visszavont?

A' keserves szenvedésben

Ő leg-hivebb gyámolunk;
Ő vigasztal leg-bőltsebben,
Míg e' földön vándorlunk.

Ő volt, ő! a' jó Reménység,

Melly, ha minket minden el-hagyott,
Sokszor a' dühös veszélyből
Hathatós kezével visszavont!

REM. Én tégedet, Haszsan! nem ös-
mérlek. Hová lett belölled amaz el-tökéltett
állhatatóságú férfiú? — Oda veszett-e azon-
nal minden, mihelyt egy ifjú Leánynak mel-
lyében a' szeretet a' gyermeki köteleltséget
el-fojtotta?

HASZ. Óh, ne mond azt, Óreg! —
Kit szerethetett volna ő jobban, mint atyát?
mint édes atyát, kinek egyetlen egy öröme



ő volt? — Eltsábitotta szegínyt egy alattsony szívű gyermek, — édes attyátúl, kinek egyetlen egy öröme ő volt? — Eltsábitotta szegínyt egy alattsony szívű gyermek, — édesgető beszédgyeivel, európai hazudozáfival. Az én ártatlan Szelimám nem tudta, mit tselekszik. — — Mond, kérlek, az Istenre kérlek, mond hogy el-tsábittatott.

REM. Annyival jobb; mert annál hamarább el-gözölög szerezémes részegsége, és atyai öledbe önkint vízfíza tér.

HASZ. Nem, Öreg! nem. — Ki tudgya, hová ofontott vele istentelen Tsábitója? Ki tudgya, mitsoda szögletbe rejtette el-magát ártatlan prédájával? — Félre, pokolbéli képezetek! félre tekintetem elől! — Oh Barátom! segítt rajtam, az Istenért! hogy azt a' rettenetes gondolatot fejemből kiverhessem: mitsoda alattsony szívűséggel hagyja el Szelimámot az a' gaz gyermek, minekutánna ártatlanságátúl meg-fosztotta! (*könyhúllatásfők között*) Elöttem a' képe, miképp' tévelyeg ideftova gyalázatos magzattyával! kóldúlni látom házonkint! Hallom átkozódáfait, mellyekkel álnok Tsábitóját illeti; Zokogáfait, mellyek közt édes Attyátúl botsánatot kér; utólsó lélekzetét, mellyel egy rothadtt szalma nyalában

nyalában boldogtalan lelkét ki - bojsáttya!
 — Szelima! — Leányom! édes Leányom! térj
 vizfza karjaim közé, térj vizfza édes Atyád-
 hoz, a' ki azonnal mindeneket el-felejt, mi-
 helyt tégedet szívéhez szoríthat.

REM. Térj magadhoz, Haszfan! — Bi-
 zonyos lehetsz benne, hogy jámbor szívű
 Leányod már is forró könnyhúllatáfokkal sirtat-
 ya tselekedetét, mellyre őtet a' szeretet, és a'
 gondatlan ifjúság el-tsábitotta. — → Talán
 már el is tökéllette magában, hogy lábaidhoz
 borúl! (*nyomozó hanggal, és tekintettel*) Ta-
 lán tsak atyai haragodtúl, — bofszúállásod-
 túl fél?

HASZ. Mintha engemet Szelima nem ös-
 mérne! — Néztek-e reá szemeim egyébképp',
 hanem atyai szeretettel? Nevezték-e ajakim
 egyébnek, hanem kedves Leányomnak?

REM. Mindaddig tudnillik, míg ezeket
 meg-érdemlette. — De most? — vallyon,
 ha vizfza térne, nem mutatnál-e hozzá ke-
 ménységet?

HASZ. Ha vizfza térne? — Óh, Bará-
 tom! mitsoda hevelséggel szorítanám őtet kar-
 jaim közé? s'irva fakadnék, és örömem miatt,
 a' nagy Proféta tudgya! még talán meg is té-
 bolyodnék.



REM. 'S rendetlen tselkedetét meg-b^o-
tsátanád?

HASZ. Minden bizonnyal, Barátom! —
Egyszerre meg-felejtkeznek mindenekről, még
ha tízfzer annyi volna is, a' mit el-követett.

REM. És ezt te nékem férjfi szavadra
meg is igéred?

HASZ. (*Gyanakodva*) Mit akarsz ezzel
mondani?

REM. (*Fontoffan*) Azt, hogy Leányodat
még ma, még ezen szempillantásban meg-lát-
hatod.

(*kétkelés, szorongatás, és öröm között
fel-riadván*) Szelimát?

REM. A' mint ma reggel kunyhómból
kiléptem, hogy a' támadó napnak Alkotóját
meg-köszönteném; egy Leányzót találtam, kit a'
múltt éjjeli szélvész a' szárazra vetett.

HASZ. (*buzgó figyelmetességgel*) Egy
Leányzót?

REM. Élet nélkül látszott feküdni, —

HASZ. (*szorongatások között*) Mitso-
da? — tehát tsak ugyan meghalt?

REM. Úgy látszott, mondám; de tsak
ájulásbéli szenderedés vala, mellyből segedel-
münk által könnyen felotsúlt. És ezen Leány-
zó, Hafszan! — —

H A S Z. (*Rebegő szózáttal*) Ezen Leányzó?

R E M. A' te Szelimád.

H A S Z. Az én Szelimám? (*magán kívül*) az én Leányom? — Hazudsz, Öreg! vén létedre hazudsz! — De kérek, hol volt, hová lett, hol van? (*rettenetes tekintettel a Remetét megragadgya*) Hallod-e, Öreg! ifzonyú állapot volna tölled, ha hazugságot mondanál! — Mutasd meg, édes jó öregem! mutasd meg Szelimámat, add vizfza gyermekemet! (*ki-terjesztett karjaival a kunyhó felé szalad*) Szelima! Szelima!

R E M. Álly meg, Hazfzan! — Én a' te Leányodnak meg-igérttem, hogy előre el-kézfítelek, és hogy néki vizfontag hírül vizzem, ha botsánatotat reménylheti-e, vagy sem?

H A S Z. Minek, kérek, a' fok kézfület! minek a' botsánat? — Tsak hogy ismét elő kerültél, iftentelen Leány! — Mennyünk, Barátom! mennyünk száporán! megládd, mit tsinálok vele. — De úgy-e, Öreg! az én Szelimám egy szép, egy szelíd, egy kellemetes Leányka?

R E M. Egy szívgyöző alkotmány.

H A S Z. Nofzfa, jer tehát, örökös papoló! jer hamar, hogy karjaim közé szorítsam, és hogy — — meg átkozzam.



REM. Kérlek, Hafzszan! engedd meg, hogy előre mennek. Szegény Leányod fokot szenvedett, egészsége gyarló; ha előtte hirtelen meg-jelennél, az öröm, — — a' félelem, — — a' szégyen — —

H A S Z. Értem, Öreg! értem. — — No csak menny tehát; de, hitedre kinfzerítelek, fokáig engemet ne váraoztass.

REM. Mennél hamarább lehet, meg-meg itt leszek. *(el-megy arra, merre Szeli-mát Fernando el-vezette volt.)*

V. JELENÉS.

H A S Z S Z A N (maga)

(nagy elmebéli széllyedéssel fel's alá járván.)

TS A K hogy ismét elő kerültél! — — Egyszerre olly könnyen vagyok, — olly másképp' — olly jól. — A' Spanyolokat, Hafzszan! csak még sem kellett volna kardra hányatnod. — Ez tölled nem volt igazság. — Egy öfzbe vegyeledett bajnok, és még is úgy fel borzad, mintha fok ópiumot vett volna. — De minek is szakasztyátok ki tehát testembül egyetlen égy szívemet? — Az indulatoskodókat csak olyanak ítélhetik meg igazán, a' kik némellykor magok is indulatoskodnak.

VI. JELENÉS.

DOM PEDRO, és HASZSAN.

(Vad és, mindenfelé nyomozó tekintettel ki-
rohan, a' nélkül, hogy Hafzszant meg-
sajdíttsa.)

XVII. ÉNEK.

DOM PEDRO.

TAGJAIM reszketnek,

Vérem egybe gyül;

Lábaim dermednek

Mellyem meg-hevül.

Mit jelent e' szörnyü

Szívszorongatás?

Honnan jö testembe

Illy nagy borzadás?

D. P E D. Reszketnek minden tagjaim ;
— meg-hevültt vérem dobogó szívemhez gyü-
lekezik. — Mit jelent vallyon e' szörnyü vál-
tozás? miért merednek meg lábaim? miért
borzadok? mit akarnak bennem e' rettenetes
szorongatások? — (*Hafzszant meg-látván*)
Hafzszan, az Istenért! Hafzszan! (*Nyakába*
borúl.)

H A S Z. (*Szorgalommal*) Mi bajod, Ifjú!

K 3



D. P E D. Mit láttak szemeim, Istenem! mit láttak!

H A S Z. Azt a' nagy Proféta tudgya.

D. P E D. Mitsoda szörnyű változáft érzek magamban! — Mond meg, kérlek, ébren vagyok-e, vagy csak álmodok?

H A S Z. Nem álmodsz ugyan; de az is igaz, hogy magadonn kívül vagy. *(A játzó-nak mesterségére hagyatik, hogy Hafszan személyében a' Dom Pedro beszédgyére való és garáditsonkint emelkedő figyelmeteséget, saját Leánya után való sovárgásával illendőképven öszve kaptsollya.)*

D. P E D. Botsáls meg, Hafszan! öszve háborodott érzékenységimnek! — Nézz amoda! — Nemde egy fejer márvány ötlük szembe?

H A S Z. Ezen emlékeztető oszlopot én jól ösmérem. — Tsak tovább!

D. P E D. Az allyán egy könyvező Gyénus egy elahudtt szövétnekkal; felette pedig kimettzve ---

H A S Z. Donna Eleonora della Torfè.

D. P E D. *(késérgő szózáttal)* Édes Anyám-nak neve.

H A S Z. Édes Anyád' neve?

D. P E D. Kísoda építhette egyéb ezen oszlopot, hanem édes Atyám, kit én nem ösmérek, 's kit szívem e' világon olly sok időtül fogva hafztalan keres.

H A S Z. (*figyelmetes tsudálkozással*) Ifjú! szabad-e nevedet tudnom?

D O M P E D. Pedro Oliveiro.

H A S Z. (*magában*) Mennyei Gondviselés! — (*Pedróhoz*) Atyádnak esete vallyon nem titok-e?

D O M P E D. Te előtted nem. — Édes Atyám egy Spanyol Grádnak leányát szeretete. — Szegény volt. — Tudod, Hafzszán! miképp' gondolkoznak a' házasságról a' Szülők? — —

H A S Z. De nem Algyíriában, jó Ifjú! hanem tsak nálatok. — Tovább!

D O M P E D. Ötet-is szeretete viszentag a' leány. — Öszve-kelesek meg - hátráltatott. — — Ők pedig örök hűséget es' idtek egymásnak; — 's jóllehet a' jó erköltsnek buzgó tisztelői voltak, a' szeretett még-is hatalmasabb volt benne a' jó erköltsnél — —

H A S Z. Ez már Algyíriában-is úgy vagon.

D O M P E D. E' tévelyedésnek köszönöm oredetemet.



H A S Z. (*magában*) Szórú! szóra! —

DOM PED. Édes Anyám, a' mint a' szülés' ideje közelgetett, Attyának lábaihoz borúlt. — Ennek dühössége ki-mondhatatlan volt. — Saját leányát meg-átkozta. — Édes Anya érzékenyebb lévén, meg-botsátott néki. — — Egy meszszebb fekvő jószágon — a' búbánat által meg-erőtlenedvén, — engemet ugyan a' világra hozott, — de ő meghalt. (*könyhúllatási miatt nem beszéllhetett*)

H A S Z. (*saját könyhúllatásait visszartartóztatván*) No, ne sírj. — Nem szégyened magadat? — Ne sírj!

DOM PED. (*öszve-szedvén erejét*) Nagy Anyám tizenhat elztendő's koromig fel-neveltetett. — Szinte az ő jóvoltából azután Hadnagy-is lettem, 's mindenekkel meg-ajándékoztattam, a' mik egy világba ki-lépő Ifjúnál meg-kívántatnak. — De Jótévőmet nem esmértem. — Végtére, a' mint parantsolatot vevék, hogy Dom Bartselo' hajóján Algyíria ellen ki-költözzek, egynéhány nappal előbb éjjél táján egy Duenna nagy Anyámhoz vezetett. — Tekintetem hatalmas indulást okozott benne, mivel, a' mint mondá, édes Anyámhoz nagyon hasonlítok. — Ő közölte velem azokat, a' miket néked tsak imént be-

széllettem. Valamennyi drágaságait mind eladta, hogy engemet illendőképben fel-neveltessem. Édes Atyámnak holléte tudva nem volt; — a' szerentsétlen eset utánn leg-ottan el-tűnt, 's mindeddig holtnak tartatik.

H A S Z. (*magában*) Oh; hogy az igazságot ki-nem mondhatom! (*Pedróhoz*) De hát ha még élne?

D O M P E D. Hihetetlen; mert lehetséges lett volna-e, hogy tizennyóltz esztendőök alatt csak egyszer sem gondoskodott volna egy szerentsétlen alkotmányról, kinek élete tőle származott?

H A S Z. De hát ha ő tégedet holtnak tart? Ha nagy Anyád holtnak hirdetett, a' végből, hogy kegyetlen Férjének üldözéseitől meg-oltalmazzon?

D O M P E D. Jó Haszszan! nem örömeft hagynál vígasztalás nélkül, és erre nézve azonn vagy, hogy biztatásiddal el-altass. — Igaz ugyan, hogy édes Atyámnak e' Szigeten kellett tartózkodni; mert amaz emlékeztető márványt senki egyéb fel-nem állíthatta. Ez a' föld, mellyet tapodott; ez a' sziget, mellyben talám életét el-végezte. Mitsoda esméretlen, és szívszorongató indulat ébred-fel bennem! — — Még egyszer el-olvasom édes



Anyámnak nevét, 's forró könnyhúllatásimmal
boldogtalan Atyámnak meg-száradt könyveit
újra fel-olvastom.

XVIII. É N E K.

DOM PEDRO.

Oh, Anyám! kit e' világon.

Meg-nem tisztelelhetlek,

'S kit most e' vad pufztaságon

Hamvaiddban üdvözlek!

Nézz-le árva magzatodra,

Nézd keserves kinnyait;

'S áld-meg ötet, míg hamvadra

Sírja sohajtálait.

(El-megy oda, a' honnan jött)

VII. JELENÉS.

H A S Z S Z A N (utánna nézvén)

ORVÉNDEZZ Hazsizan! Olly jelenéseket
látz ma, millyeneket még életedben soha
sem szemléltél! — — Az öreg Pedro! mi-
képp' áll majd előttem, — szavakat keres-
vén, 'és tsak szódarabokat-is alig találván!
Miképp' terjeszti-ki száraz karjait, hogy soha
nem látott fiát meg-ölellye! — — Lám, he-

ves Hafzszan! mitsoda szép dolog lett volna
tőled, ha a' szegény Spanyolokat meg-kímél-
letted volna. Ki tudgya, nem voltak-e közt-
tök olly magzatok, a' kik után honnyokban
a' szomorú Atyák hafztalan esdeklenek? Ki
tudgya, ha ezen szempillantásban meg-nem
átkoznak-e tégedet némelly el-keferedett Szü-
lők? - - - De Szelima! - - - hol marad val-
lyon olly fokáig? - - - Fél talám fel-hábo-
rodott Attyának tekintetétől? - - - De hi-
szem, tudgya, hogy tsak ugyan, még-is At-
tya vagyok. - - - Vagy talám valami baja
van? - - - Leg-jobb leszfz, ha magam meg-
tekintem. (*el-akar menni*)

VIII. JELENÉS.

H A S Z S Z A N, A' R E M E T E.

R E M.

MARADGY Hafzszan! Szegény Leányod
tekinteted' elejébe jönni olly annyira fél, hogy
egész teste-refzket.

H A S Z. De úgy-is kell; tsak hadd refz-
kessen.

R E M. Kérlek, Barátom! ne légy hozzá
kemény; ne támadd-meg!



HASZ. Engedelmeddel, Óreg! te magadat házi dolgaimba ne avasd. - - - Nekem kell tudni, miképp' befzéllyen a' meg-bántott Atya hűtelen leányával. - - - Meg-mutatom, hogy nem büntelenül okozott nékem annyi szomorúságot. - - - Elég az, hogy én most látni akarom. (*el akar menni*).

REM. Meg-látod azonnal; tsak! kérlek, a' mit ígértél, el-ne felejtsd. Gondold-meg, hogy Leányod, és hogy Anya Fatíme volt.

HASZ. Jól van, Óreg! jól; tsak hadd jöjjön.

(*A Remete a' vászon-falak közé int*)

IX. JELENÉS.

SZELIMA, AZ ELÖBBENIEK.

SZEL:

(*ki-rohan, és Hafzszán' lábaihoz borúl*)

ATYÁM!

HASZ. (*fel-ragadgya; és hevesen meg-öleli*) Szelima! — — Te gonosz leány! (*el-ereszti*) Menny szemem elől. - - - Szegény öreg Atyádat meg-akartad ölni.

(*A szeretet, és a' harag között való viaskodás Hafzszanban, a' ki Szelimától el-akar fordúlni*).

(*Szelima fél ájúlással egy fára könyököl*)

H A S Z. (*Újra karjai közé veszi, és szüntelen való ápalások között szemre-hányásait folytattya*) Mit vétettem néked, Szelima? - - - Meg-tagadtam-e valaha tőled, a' mit kívántál? Meg-szomorítottalak-e bár ha tsak egyfzer is barátságtalan tekintetemmel? Nem kértelek-e sok ezerfzer, hogy bennem az öreg zsémbelődő Atyát el felejtván, tsak jó akaró barátodat szerezsd? - - Így jutalmazod-meg szeretemet? Így Atyai szorgalmimat? - - - Titkon el-olfontani, és szegény öreg Atyádat, kinek egygyetlen egy öröme te vagy, árván hagyni! (*el-taszította, és azon szempillantásban ismét karjai közé visszaveszi.*)

S Z E L. Kímíly-meg, kérlek, atyai szemre-hányásiddal! Kegyességedet, melly helyett haragot vártam, el-nem viselhetem. A' mint belső szorongatásim ortzámon lángoltanak, a' mint az álom nedves szemejimmal halztalan küfzködött, 's a' mint el-végre rövid, és erőltetett szenderedésemben halavány képed megjelent, és haragos tekintetűl meg-átkozott - - -

H A S Z. (*belső illetődéssel reá eresztvén kezét*) Meg-áldott, édes Leányom! meg-áldott. —



S Z E I. Óh! akkor ki-mondhatatlanúl
el-rémültem ugyan; de szívem még sem ér-
zett oly szörnyű szorongatásokat, mint most,
mikor haragod helyett kegyességedet tapasztal-
talom!

XIX. É N E K.

S Z E L I M A.

Atyám, Atyám! ne ölly-meg

Kegyes tekintetteddel!

Oh, a' mint szívemet

A' bánat ostromlotta,

'S el-bádgyadtt szememet

Az álom el-foglalta;

Halavány ortzádaf fokszor

Elöttem állani,

'S feddő szikráit láttam

Fejemre omlani.

Szívemnek rettegése

Ki-mondhatatlan volt:

De, ah! irgalmad százszor

Súlyosbnak téfzi forfomat.

Atyam! Atyám! büntess-meg

Bár mennyi gyötrelmekkel!

Tsak, ah! ne dönts a' sírba

Kegyes tekintetteddel!

REM. Kímíld - meg, Hafzszan! A' leg-szelídebb szemrehányások' az érzékeny szív-nek leg-kefervesebbek. Botsáss-meg néki!

H A S Z. (*meg - illetődve*) Lehetetlen, Óreg! lehetetlen, hogy meg-botsállak. (*Sze-limához*) Gondold-meg önn magad, ha a' szerentse Atyai karjaimba vízfza nem hozott volna, mi lett volna belőlem? Kítsoda fogta volna utolsó órámban haldokló szemeimet? Hafztalan terjesztetem volna ki bádgyadt kar-jaimat; és atyai áldáfomat senki sem kérte volna. Éhes martalékok rablották volna el - - - Gonosz Leány, ezt érdemltem e tőled?

S Z E L. Az Istenért, kedves Atyám! öfz-ve-szaggatod szívemet!

H A S Z. És te az enyimet nem szaggattad öfzve? — Botsállá meg néked az Isten azokat a' forró könyhúllatásokot, mellyeket öreg Atyádnak szemeiből ki fajtoltál. (*szórgalommal*) Mitsoda halavány vagy! — Talám roszfzúl érzed magadat?

S Z E L. Nem, édes Atyám!

H A S Z. No, no; ha beteg volnál - is, nem ártana; meg-érdemlitted. - - - Egy ifjú majommal el-szökni, kit nyoltz napok előtt leg-először láttál. - - - Gyalázat! Hogy ezt



az én leányom el-követhesse, soha sem reménylettem volna.

REM. (*a' ki eddig csak néma, de részese-sülő Néző vala, szeliden intő hanggal*) Ház-fzan!

SZEL. Óh, kedves Atyám! ki nem mondhatom én, mitsoda szeretetre méltó ifjú volt.

HASZ. Ha mindgyárt angyal volt is, még sem kellett volna ezt tselekedned. --- Nem várakozhattál, míg atyád haza érkezett? Hifzem tudod, hogy öreglétemre sem vagyok olly zsembes, hogy zúgolódásimmal valakinek árttsak. Ha betsületes ifjú volt, miért fajnál-lotta előttem száját meg-nyitni?

SZEL. Attúl félt, ne talántán, mivel európai --- --- ---

HASZ. Akár európai, akár nem; hifzem az európaiak között is vagynak bötsületes em-berek. --- Mond meg nékem, hová maradt el tölled? hol vagyon?

SZEL. (*keserűséggel*) Ah! a' szélvész vá-lasztott el tölle ---

HASZ. Hála légyen a' nagy Profétá-nak! ---

SZEL. (*kérlelve*) Édes Atyám!

HASZ.

H A S Z. No, no! hiszem majd számot ve-
tünk még. — *(szorgalommal)* Mitsoda rózsíz
színbén vagy, — lábaid olly gyengék, hogy
allig állhatz. — Eredgy a' kunyhóba, Leá-
nyom! eredgy; nyugodd ki magadat.

S Z E L. Én tellyes egétségben vagyok édes
Atyám! csak botsánatot —

H A S Z. *(Szeliden)* No né hazudgy! Lá-
tom én, hogy beteg vagy; — tekinteted
bádogadt, — ortzád halavány. — De a' mi
a' botsánatot illeti, azt töllem ne várd. ---
Eredgy! *(a' vászonyfalak' közzé kiált)* Hal-
lod-e, Mulej! Szaladgy a' hajóra, főzz ris-
kását; tégy bele egy ifjú pulykát; tsinálly jó
erős levefi, azután hozd ide. --- *(a' Remé-
téhez)* Házi gazda! meg-engeded, úgy-e?

R E M. Szerentsés Hafzizan! még kérdez-
heted?

H A S Z. Szerentsésnek nevezel, Öreg!
és nem hibázol; mért Leányomat ismét fel-
találtam. De légy csak egy kevés várakozás-
fal, rád is eljön nem fokára 'a' for, hogy sze-
rentsés légy.

R E M. *(Komor mosolygással az égre te-
kintvén)* Ott fenn.

* H A S Z. Itt, Öreg! itt — *(Szelimához,
a' ki azonban tekintetei áltai botsánatot lát-*



szik várni) Éredgy, Leányka! a' kunyhóba.
 — Az Istenért, mitsoda roszsz színben vagy!
 — És én tenéked meg-botsállak? — Nem,
 nem; abbúl semmi sem leszsz! — Menny a'
 kunyhóba, Szelima, 's nyugódd ki magadat.
 — Vagy talán a' járásra gyenge vagy.

REM. Támaszkodgy reám, Szelima! be-
 segitlek. (*Szelima karját meg akarja fogni.*)

HASZ. (*A Remetét szorgalmasan el-
 tologatván*) Mi gondod néked, öreg Reme-
 te! az Afzszonyi állatra? — Azt véled talán,
 hogy atyai kötelelségemet nem tudom? —
 Szelima! van még a' te édes atyádnak annyi
 ereje, hogy reá támaszkodhafs. (*Szelima'
 kezét vállára teszi, hogy nyakába kapaszko-
 djon, és a' kunyhóba bevezeti.*)

X. JELENÉS.

A' R E M E T E (maga)

(*Könyvező szemekkel utánnok nézvén, szo-
 morú szózattal*)

ATYAI boldogság! --- (*Gondolkodva*)
 És Hafszan! --- Mitsoda nagy szív, mitsoda

nemes indúlatú ember tündöklik e' tsalmás-
Törökben! Óh emberek! tiszteletre méltó a'
mi felebarátinknak emberisége, akár azok eu-
rópai palotákban lakjanak, akár a' Tungú-
zufoknak kulibáikban! *(el-megy)*





III. FEL-VONÁS.

(A Játékszín megmarad.)

I. JELENÉS.

H A S Z S Z A N, a' R E M E T E.

(a' kunyhóból kijöven.)

H A S Z S Z A N.

(megrázza a' Remetének kezét)

Ez t néked Haszszan Mahmud ei nem felejtí. A' Mekkaí szent koporsóra esküszök, hogy ezen barátságodat jutalom nélkül nem hagyom. (az ajtóhoz a' Remetét vissza vezetvén) Nézdíze, melly édesen alszik! --- --- Még aluvásában is szép!

R E M. Botsáss meg Leányodnak! Az ő belső meg-nyugtatófa légyen egész jutalmam.

H A S Z. Meg-botsállak? Nem, Öreg! nem. Ezt az egyet, lehetetlen, hogy még kéréfedre is meg-tselekedgyem. Láttad, melly keményen bántam vele! Igazat szólván, magamnak is fajnosan esett; de a' büntetésnek

meg kell lenni. Jó Öreg! én tégedet más-
képp' jutalmazlak meg. *(az ajtót tsendesen
bevonnya.)*

REM. Jó akaratodat köszönöm. El-hi-
szem, hogy jó szívvvel vagy hozzám; de tu-
dod, hogy femmire lintsen szükségem.

HASZ. *(magában nevetvén)* Ha, ha!
De majd lefzsz; és fogadom, hogy a' mit én
néked adok, az tégedet szerentsélsé teend?

REM. *(komor mosolygással)* Szerentsélsé
teend? — engemet? — El-felejtetted már,
hogy tsak a' közelitő tsendes halál — —

HASZ. Nem halál; nem! Eleven min-
den; váltig teli az étellel!

REM. Botsáss meg, Hafzfian! de be-
szédgyeid olly homályofak, hogy én valóban
nem tudom, mit gondollyak felölled.

HASZ. *(mosolyogva)* Meg-lehet! — —
Azt mondád előbb, hogy számodra nints már
szerentse e' világon. Öreg! az én kérésemre
visgáld meg szívednek minden rejtekeit, és
valld meg nékem, ha nem találsz-e valahol
benne egy kis reménységet?

REM. *(állhatatofsággal)* Tsak egy szik-
rányit sem.

HASZ. Annyival jobb! Szerentsés lefzel,
a' nélkül, hogy reményletted volna. A' szom-



júhozó, a' ki a' homokos pufztaságban véletlenül hűvitő almákat talál, sokkal jobban megújjúl azoktól, mint a' ki a' gyümölcsöt a' fáról mulatásképpen szaggattya.

RE M. Szóly világofabban, Hafszan! ha azt akarod, hogy megérttselek.

H A S Z. Világofan mondom, hogy szerentsés leszel. Itt Formentérán kezdődik szerentséd. Azután vagy hazádba vízfza térfz, vagy pedig, ha tétzik, Hafszan Mahmud szíves barátodhoz Algyíriába költözöl.

RE M. Álmodozások!

H A S Z. *(beszédgyét folytatván)* E' hofszú ruhából kivetkezel, szakállodat leberetváltatod; és száraz öledben onokákat ápolgatfz.

RE M. *(komor tekintettel)* Hafszan! mit vétettem néked, hogy kinnyaimból illy tsúfot üzöl?

H A S Z. Látom, hogy bofzfzonkodni akarfz; de a' szent Profétára esküszök, hogy nem tsúfollak. *(a' vászónyfalak közé)* Pedrillo! kurafi Pedrillo! hol vagy?

RE M. Én tégedet meg nem foghatlak.

H A S Z. El-hifzem; de majd elérkezik az idő, mellyben mindenek fel-derüllnek. — Pedrillo! Kujon Pedrillo! ide korbátsoltassalak-e?

II. JELENÉS.

PEDRILLO, *fietve.* Az ELŐBBENIEK.

PEDRILLO.

NEM, Nagyságos Utam! nem. Tsak hogy még fülem a' török titulusokat meg nem szokta.

HASZ. Jer ide, Gődény! jer. (*Titkosan beszéll vele, és oda mutat, a' hová Pedro elment volt.*) Érted-e?

PEDRIL. Értem. — De, Nagyságos Uram! megszűve van ám az, és ezen a' szigeten a' kigyók, a' mint hallom, tsak egy szikrányi bötsületet sem tudnak. — Előbbeni sétálásomnál volt szerentsém egyet megszűrül látni, és igazán mondom, hogy spanyol bugyogóm olly szűk lett, mintha — —

HASZ. Lódúilly, kurafi! egyébaránt lehúzatlak töftént, és a' hafadra jó fort veretek.

PEDRIL. Hafamra? (*hasát veregetvén*) Az én hafam nekem leg-szentebb bálványom; és a' ki hafamot bánntya, bálványomat bánntya.

HASZ. (*néki rugaszkodik*) Idötlen kolomp! (*Pedrillo elszalad*)





III. JELENÉS.

H A S Z S Z A N. R E M E T E.

R E M.

MIT akarsz velem, Hafszan! — Szivemhez üzöd egész véremet. — Szólly világosabban!

H A S Z. No, no; tsak légy békével. — Én néked külömbféle állapotokat hoztam, Égett bort, pöfzmétet, tábor nyofzolyákat, egyet néked, és egyet Fernandónak, spanyol borokat, angliai fert, frantzia jó illatú pomádát, melly a' Hajókapitányé volt. Ha mindnyájan afféle széltömiök voltak volna, mint a' Kapitány, ez a' zsákmány tsak felényi vérbe sem telt volna. (*a' Remetéhez, a' ki gondolatokba merültt*) Óreg! hallod-e, mit mondok?

R E M. (*elandalodva*) Hallom, Hafszan! hallom. — De nékem ezekre nints szükségem.

H A S Z. (*mosolyogva*) No, ho; talán vendégeid érkeznek, a' kik hafznát vehetik.

R E M. (*még is andalodva*) Nagy volt-e vallyon vesztéséged?

H A S Z. Az alkóránra! nagy. — Legjobb embereim közül huszonketten estek el. Adgyon

nékiek Mahomet a' paraditsomban szép jutalmat! — Hazafitárfaid zabólázhatatlan dühösséggel hartzoltak. Kivált egy negédes Legény olly gyorsan vagdalkozott, mintha negyedik elztendejétül fogva tsak karddal játszott volna. Mikor az ágyúgolyóbis füle mellett sövítgetett, megrázta fejét, mintha tsak egy bögölyt akart volna magárúl elüzni; és ha szőrös szájú embereim hatankint rohantak reá, egy szempillantásban mind a' hatan úgy hűltek a' földre, mintha bojtorványtsútsok lettek volna. Szakállomra mondom, hogy elégre még magam is refzkettem e' vakmerő Ifjúnak élete miatt. — Nézd, öreg! nézd; amott jön, és, a' mint látom, hozzánk igyekezik. Méltó, hogy vele meg - esmérkedgy. — Azt vélnéd, hogy a' szelídség lakik szívében, valamint külső tekintetében; de adgy tsak markába egy kardot, lehetetlen, hogy vele valamire mehefs.





IV. JELENÉS.

DOM PEDRO, PEDRILLO, és az
ELÖBBENIEK.

REM.

(*meg-sajdítván Pedrót, meg-rezzen*)

ISTENEM! mi volt ez?

D. PED. (*komoran*) Mit akarsz velem
Hafszan!

HASZ. Hazafitársoddal akarlak meg-ös-
mértetni. Méltók vagytok mind a' ketten,
hogy egymással barátságot kössetek.

REM. (*magában*) El-múltt eseteim úgy
lebegnek tekintetem előtt, mint a' jelenvaló
szempillantás. — — Ezen hasonlatosság, —
szavának hangja — — Lehetetlen, hogy te-
kintetét el-vifellyem. (*el-akar menni*)

HASZ. Hová, Öreg! hová? Miótától
fogva tagadtad-meg a' vendég-szeretést? Íme!
Nemzedeknek egy nemes szívű bajnokát állí-
tom elődbe.

REM. (*szorongatások között*) Örven-
dek, hogy vele meg-esmérkedni szerentsém
vagyon.

HASZ. De még ez nem elég! — Nézz
erősebben szemei közé! — Miképp' tetszik

termete? — Nem volna-e méltó arra, hogy barátidnak számát meg-fzaporítsa?

REM. (*mint előbb; de mintegy akarattya ellen Dom Pedróhoz közelgetvén, és már rá, már ismét a' földre tekintgetvén*) Barátsága egy szerentsétlennek, kit szomorú forsa az emberek' világából számkivetett — — — (*vállát vonyította*)

DOM PED. (*magában*) Miért dobog szívem olly sebese? — Miért emeli olly hatalmasan véretem ezen Öregnek tekintete? — — Vallyon — a' márvány oszlop — (*Ö-is hasonlóképpen közelit a' Remetéhez*)

HASZ. (*közéjek áltván, Dom Pedróhoz*) Ifjú! e' jámbor Öregnek köszönöm életemet; ő szabadított-meg egynéhány esztendőök előtt a' haláltól. — (*a' Remetéhez*) Öreg, régi adósságomat le-fizetem. Ezen Ifjában, kivel tégedet meg-ajándékozlak, édes fiadat látod.

REM.

Fiam!

(*egyszersmind*)

D. PED.

Atyám!

(*Mind a' ketten fel-emelik reszkető kezeiket a' meg-ölelésre, és tsillogó szemekkel visgállyák egymást.*)

REM. (*kezeit le-eresztvén*) Lehetetlen!



DOM PEDRO. (*hasonlóképpen*) Hafszan! e' szomorú trefa!

HASZ. (*fél bszszankodással*) A' bizony rendes! — Hallod-e, Ifjú! ki volt az Anyád?

DOM PEDRO. (*az Öregre függesztvén szemeit*) Donna Eleonora della Torre.

HASZ. És Atyádat miképp' nevezték?

DOM PED. (*mint előbb*) Dom Pedro Oliveiro. Tizennyoltz esztendőök előtt el-hagyta hazáját, és holtnak tartatik.

HASZ. És ezeket kitől hallottad?

DOM PED. Donna Diana della Torre nagy Anyámtól, nevelőnémtől, jó akarónémtől,

REM. Tsak ugyan tehát nints különben. (*nyakába borúl*) Fiam! édes Fiam!

(*Dom Pedro, Attyát hasonlóképpen megöleli. — Néma indulatok*)

HASZ. (*az égre tekintvén*) Mennyei Lelkek! Örvendezzetek. (*hosszú nyugovás*)

REM. Óh! Fiam! Fiam, búbanatnak gyermeke! mennyi könnyhúllatásokkal áztatam miattad a' földet, mellyben nyúgodni gondoltalak! — Nem reménylettem hamarabb, hanem tsak ott fenn, hogy ajakidból az Atyának édes nevezetét hallyam. — — Még most-is tsak alig hitethetem-el magam-

mal, hogy az álmodozás, és a' valóság között ne lebegjek. — Istenem! a' te ösvényeid homályosak, de jók! — — Segítség kevesé, Fiam! Az öröm olly nagy volt, hogy égész erőmet el-vette. (*Dom Pedrotól a' pázsit-ülésre vezetted magát*)

D. P E D. Édes Atyám! — Nintsenek szavaim, mellyekkel belső érzéseimet kifejezhessem. (*le-tértyel*) Hadd ölellyem-meg térgyeit, míg Atyai áldását reám adgya.

R E M. (*rá teszi kezeit*) Istennek áldása szálljon reád! — Légy Atyádnál szerentséfebb! — De mire - is fakadok? (*öszve-tett kezekkel az égre*) Botsáss-meg, véghetetlen Irgalmasság! ha súlyos inségeim között némellykor panaszoknak eredtem. Még életemnek vége előtt olly örömmel áldasz-meg, melly velem minden nyomorúságimat elfelejteti.

P E D R I L. (*a' ki eddig figyelmetes bámúlásban áll vala, fél tzikkelyezésű hangokkal*) Ez rendes!

H A S Z. No már most, Öreg! valld-meg ha nem mondtam-e igazat? — Költözz-ki ebből a' száraz pufztaságból, és egyenesen hozzám Algyíriába. Ott egymással kezet fogván, tsendesen lépdesünk ama' tzélunk felé



melly mindnyájunkat vár. Hajóimat el-adom, A' mi gazdagságom vagyon, abból mindnyájan él-élhetünk. — Légy testvérem gyanánt, (*Dom Pedróhoz*) te pedig légy fiam!

D. P e d. (*kezét hevesen meg-fogván*)
És te Atyám akarsz lenni?

H A S Z. Tiszta szívemből.

D. P e d. (*magával tusakodván*) Halzszan! nem tudod te, kire pazarlod jó akaratodat!

H A S Z. Egy derék ifjúra, — — annak fiára, a' ki engemet a' haláltól valaha, és ma újjolag meg-fzabadított.

D. P e d. (*vad hevességgel*) Egy háladatlanra, a' ki asztalodról tápláltatott; kinek faját betsületép kívül femmi egyéb őrizete nem volt, és a' ki jó tétéménnyidért egygyetlen gyermekedet el-orozta.

H A S Z. (*vad tekintettel*) Ifjú! tudod-e, mit beszéllsz?

D. P e d. (*mint előbb*) Álly bszszút, meg-bántatott Atya! - - - Meg-ölted az ártatlanokat, és tsak az egy bünöst kímíltted-meg. (*térgyre esvén, emelkedő indulattal*) Üsd által dákosoddal hitetlen mélyemet! A' femmire-való, a' ki Leányodnak erőtlén szívébe be-lopódzott, én valék! A' szemtelen,

a' ki ötet el-ragadta, én valék! A' kegyetlen, a' ki atyai szívedet majd nem a' repedéig meg-búsította, és a' ki szemeidből forró könny-hullatásokat fajtoit, én valék! Az átok, melyet tudatlanképpen reám vetettél, súlyosan fekszik fejemenn! --- Vedd vissza átkodat, és üsd helyette bötstelen mellyembe boszszúló fegyveredet!

HASZ. (*ki-ragadgya ellene dákossát*) Szemtelen Gyermekek! (*A' Remete Hafszan karjának esik, és a' dőféstől tartóztattya. Hafszan pedig a' dákost a' hüvelybe visszazafesztvén*) De nem! - - - E' dákos nem a' te számodra élesített-meg. Néked a' halál nem volna büntetés. (*tettetett dühösséggel fel 's alá jár. Dom Pedro pedig le-homorodott fővel térgyeinn marad*)

REM. Hafszan! azért hoztad-e karjaim közé fiamat, hogy tőlem ismét el-ragadd?

HASZ. Nem ó volt-e, a' ki leányomat én tőlem el-ragadta?

REM. Úgy de, minekutánna ez - - -

HASZ. (*ki-fejezéffel tellyes jelt adván a' Remetének; és Pedrohoz fordúlván*) Mond-meg, istentelen! hová rejtetted meg-bötstele-nített leányomat?



D. P e d. (*nemes büszkeséggel fel-ugorván*) Meg bötstelenített leányodat? Bátorságom ugyan elegendő volt arra, hogy Leányodat el-ragadgyam; de alacsony szívüségem nem volt annyi, hogy ártatlanságától, és becsületétől meg-foszthattam. Én Spanyol vagyok.

R E M. Oh! Fiam!

H A S Z. (*kinek tekintetében az emelkedő örömet észre lehet venni, tetetéffel*) Annyival kegyetlenebb legyen-forsod, mivel tizedot el-nem érhetted. Valld-meg, szemtelen! hová rejtetted Leányomat!

D O M P E D. A' szélvész válafztotta - el tőlem. (*keféréssel*) Hihető, hogy a' habokban találta koporsoját.

H A S Z. Istennek hála! — Az én vesztésem ugyan nagy, de leg-alább reád nézve is örökre oda van. — — Büntetésül, míg élz, ugyan azon habokat evezed, mellyek Leányomat el-temették.

D O M P E D. Illy kemény szívü ember-e Hafszan? — Áldottak légyenek az Égek, hogy Szelimát egy illy érzéketlen Atyától meg-mentették.

H A S Z. (*néki rugaszkodik*) Vakmerő Gyermek!

R e m.

REM. (*Hafzszant vízszfa tartóztatván*)
Hafzszan!

HASZ. (*oldalvást a' Remete kezét megnyomja*) Lehetetlen, Óreg! hogy boszszút ne álljak rajta.

REM. (*A' ki kéznyomását megérti*) Hafzszan!

HASZ. (*Dom Pedroóhoz*) Előbbi ajándékomat vízszfa vezzem; szabadságodat ismét elvesztetted. Szolgáddal együtt örökös rabjaim vagytok.

DOM PET. A' szabadság nékem nem volt ajándék. — De szegény atyám! —

PEDRIL. (*Dom Pedro háta megett alattomban térgyre esik, 's részketve amannak ruháját tzimbállya.*) Ah! tekintetes vitézlő Hadnagy Uram! könnyörüllyön meg rajtam! Bizonyítsa meg Nagyságos Hafzszan Uramnak, hogy az egész állapotra nézve olly ártatlan vagyok, mint a' ma született gyermek! — A' dereglyét a' parttúl fogva egész a' spanyol hajóig úri parantsolattyára eveztem; a' minek eleven bizonyosságai a' hólyagok, mellyek mind a' két kezemen még most is látzanak. (*Hafzszanhoz tsúszván*) Betsületemre mondom Nagyságodnak, hogy az utolsó villongásban a' Törökök közül fenkinek tsak egy hajszálát sem



bántottam. Én oka nem vagyok sem a leányragadásnak, sem a' ízélvésznek, melly a' Leány veszedelmére tudtom, és akaratom nélkül támadott. — Nagyságos Uram! az egész ütközetben a' nagy Proféta Gyermekeinek csak egy tsöppetske vérért sem ontattam. (*Dom Pedróhoz tsúfzvún*) Vallya meg az Úr az igazságot, ah! vallya meg, kérem, hogy az egész ütközet alatt egy hordó megett kuzorogtam. Ah! — —

H A S Z. (*A' kunyhó ajtajához megy, és bekiált*) Fernandó! még is alúzik?

F E R N. Nem; már jó üdeje, hogy ébren van.

(*Dom Pedro szomorúan egy fánakdül; Pedrillo térgyen állva háta megé rejtekezik. A' Remete várakozással tellyes tekinteteit már fiára, már Haszszanra, és már a' kijövö Szelimára veti.*)



V. JELENÉS.

SZELIMA. FERNANDO. HASZSAN.
REMETE. D. PEDRÓ. PEDRILLO.

HASZ.

(*Megragadgya Szelima kezét, egynehány lépésnyire. Killyebb vezet, keményen, és háborodva szeme közé tekint. Nyugovás*)

SZEL.

AZ én Atyám belső háborodásban, — — amott pedig egy szomorkodó, és egy térgyen álló Spanyol —

HASZ. (*Szavába esvén*) Kiknek vétkét csak az egy vérontás moshattya el. — — De még is ez napon, melly téged ölembe vízfza hozott, ez napon kezeim emberi vért nem onthatnak. (*Elereszti kezét.*) Menny hozzá, és mond meg néki, hogy rajtam elkövetett bocszúságát meg-botsátom.

SZEL. Énnél előttem nints édesebb hivatal.

(*A Remete Haszsan nyakába borúl, a ki részesüléssel Dom Pedróra néz.*)

SZEL. (*Dom Pedróhoz érkeztvén*) Vigasztalódgy meg, szerentsétlen Ifjú! az én atyám tenéked meg-botsát.

M 3



DOM PED. (*A mint Szelima szavát meg-hallja, feljérvén ki-fordúl, és ki-terjesztvén karjait, fel-kiált*) Szelima!

SZEL. (*Karjai közé rohanván*) Pedro!

HASZ. (*Közikbe érkezővén, és minek-utánna őket el-választotta, kezeiket meg-fogván*) Mi dolog ez? (*Hofzszú nyugovás után melly alatt mindnyájan fájdalmas várakozásban állanak, Dom Pedrohoz*) Te töllem elragadtad, — én pedig — — néked adom. (*Szelimát. Dom Pedro karjai közé veti.*)

D. PED. és **SZEL.** (*Hofzszant egyszerre meg-ölelvén*) Atyám!

REM. (*Illetődéjfel közikbe megy*) És én róllám el-felejtkeztek?

(*Dom Pedro a' Remete nyakába borúl.*)

PEDRIL. (*A ki mindgyárt elejénten térgyeirül fel-ugrik.*) No ezt ugyan meg nem álmodtam volna,

REM. Fiam! atyai kötelességem hozná magával, hogy tselekedeted miatt meg-fedgyelek; de a' izerelem engem is törvényfzégésre birt.

SZEL. (*A' Remetére álmétkodva nézvén*) E' jámbor öreg a' te atyád? — (*a' Remetéhez*) Édes öregem! a' haláltúl tehát Leányodat szabadítottad meg? (*meg-öleli*)

FER. (*Lágy hanggal*) Szép Leányka!
a' szabadításnál én is ott valék.

SZEL. (*Fernando kezét meg - nyomván*)
Jó lelkű Öreg! szívvelségedet, míg élek, el-
nem felejttem.

HASZ. (*Fernándóhoz*) Nemes szívű
Férjfiú! (*kezet nyujtván*) légy barátom!

REM. és DOM PED. Jó Fernando!
(*Fernando szeméit törli.*)

HASZ. Ma fenki se szomorkodgyon! —
Pedrillo! (*Pedrillo félénk lépésekkel előre ólál-
kodik.*) Vedd ezen erzfényt! — Pótolás gya-
nánt azon szorongatásokért, melyeket előbb
szenvedtél, néked ajándékozom.

PEDRIL. Óh, leg-hatalmasabb, leg-
győzhetetlenebb, leg-nagyságosabb, leg-tekin-
tetesebb Hafzszan Uram!

HASZ. Ne lotsogj! — Menny, és vidd
hírül valamennyi rabjaimnak, hogy szabadok.
— Vezesd ide mindnyájokat; mert itt még
kevesen vagynak, a' kik velem örvendezzenek.

PEDRIL. Tőstént, nagyságos Uram! —
De az erzfény tsak az én rabságomban ma-
radgyon-e, vagy feloszszam a' többiekkel?

HASZ. Fősvény ördög! — Mi marad-
na néked? — Mintha Hafzszannak több er-
zfénye nem volna.



(*Pedrillo az erzfényt zörgetvén, örömköltők között el-járatag.*)

VI. JELENÉS.

AZ ELŐBBENIEK PEDRILLO nélkül.

H A S Z. (*Fernandóhoz*)

ES tégedet, jámbor öreg! miképp jutalmazalak meg?

F E R N. (*ki-fejezéssel*) Fogadgy engemet martalekaid közé.

R E M. Engemet tehát el akarsz hagyni?

H A S Z. (*Fernandóhoz, a' ki azaiatt a' Remete kezét meg-nyomta, és ki-fejező jellel hűségét bizonyította.*) Légy mind a' kettőnknek, és valakik hozzánk tartoznak, mindnyájoknak köz baráttyok.

F E R N. Tiszta szívemből! Ha e' jó leányka körül lehetek, mindenre kész vagyok.

H A S Z. A' haláltúl való meuekedésének te voltál egyik eszköze; örök haladatolságot várhatfz tőlle.

S Z E L. (*Fernandóhoz*) Míg élsz, édes Leányod gyanánt én leszek gondviseled.

H A S Z. (*Dom Pedróhoz*) De Ifjú! ha valaha leányomhoz való szereteted meg-hülhetne — —

D P E D. Hozzá való szeretetem szinte olly határatlan, mint a' te nagyszívűséged.

SZEL. (*Szerelmes tekintetet vetvén Pedrora*) A' mi szeretetünk soha meg nem hülhet.

VII. JELENÉS.

PEDRILLO. HASZSAN EMBEREI.
SPANYOL MARTALÉKOK. AZ
ELŐBBENIEK.

PEDRILLO.

NAGYSÁGOS Uram! itt vagyok embe-
reimmal együtt.

HASZ. Fiaim! örvendezzettek velem! —
Egyetlen egy leányomat, és vele együtt jö-
vendőbéli vőmet fel-találtam. Ünnepegyetek
meg ezen örvendetes napot. — Kintstartóm
fegítse fel kedveteket, és rabságtoknak bi-
lintseit szedesse le! Szabadok vagytok! men-
nyetek hazátokba, és emlékezzetek megróllam.

(*Közönséges kiáltás*) Éllyen Haszsan, és
Szelima! (*Pedrillo közikbe kiált*) és Dom Pedro!

(*Egynéhány Martalékok előre hatnak,
és Haszsan lábaihoz borúlnak.*)

HASZ. Mit akartok, Fiam!

(*Az egyik Martalék.*) Uram! miért bün-
tetsz meg minket?

HASZ. Mivel? Fiaim! miképp?

A' MAR. Szabadságunkkal. — Miért
veted meg hű szolgáidat? — Miért nem enge-
ded meg, hogy nállad maradhassunk?



H A S Z. (*Meg-illetődve kezét nyújt nékik.*)
Kelljetekek fel! Maradgyatok nállam, mint
atyatoknál. (*Felkelnek örvendezve Hafzszan
mundryájokhoz*) Ezen Ifjú, e' spanyol vitéz,
Szelimámnak léreje, az én vöm, a' ti jöven-
döbéli gondvifelőtök.

P E D R O. (*Míg a' Törökök, és a' Mar-
talékok meghajtyák magokat*) Éillyen Dom
Pedro, és Szelima!

M I N D N. Éillyen Dom Pedro és Szelima!

D. P E D. Nagy szívü Hafzszan! Leányo-
dat egy európai ifjúnak? — —

H A S Z. Egy derek ifjúnak, a' ki ötet
és öreg attyát fzerentsélsé teendi.

F E R N. (*örvendezve*) Szelima tehát tsak-
ugyan nállunk marad, és én az ő számára is
szántok, vetek, ültetek, libotztojáfokat ke-
refek, mint eddig.

R E M. Nem úgy, Fernando! E' pufzta-
ságot mi is el-haggyuk, és az emberi nemzet-
tel ismét meg-békéllünk. Elztendönkint egy-
fzer meg-látogattyuk e' szigetet, (*Pedróhoz*)
hogy édes Anyádnak, drága Eleónórámnak
emlékezetét könyhúllatáfinkkal meg-tifztellyük.

H A S Z. Én-is el-jövök veletek, hogy
Leányom fel-találásáért a' mindenható Allának
hálákat adgyak.

R E M. Valamint én Fiamnak fel-találásáért,

DOM PEDRO. Szelima! (*kezet fogván vele, a' Remetéhez*) Édes Atyám, mond reánk az áldást

SZEL. (*Hafzszánhoz*) És te, édes Atyám! hasonlóképpen.

(*A' Remete, és Hafzszan a' két Jegyefek közé állanak, kik kezeiket el-eresztik*)

HASZ. (*Újra öszve-adgya kezeiket*) Az áldást én mondom. (*A' Jegyefek térgyre esnek. Hafzszan felséges illetődéffel az égre tekintvén*) A' Mindenhatónak, az egész világ' Urának, mindnyájunk' Istenének áldása szállyon reátok. (*kezeiket el-ereszti, és saját kezeit fejeikre terjesztvén*) Így szentelem meg szövetekeztéket! A' Természet legyen a' bizonyosság; a' mindenható Isten pedig jutalmazza-meg szerelmeteket, bocsfűllya-meg hűtelenségteket. (*Nyúgovás. Szelima Hafzszannak, Dom Pedro pedig a' Remetének nyakába borúl*) •

XX. É N E K.

A' R E M E T E.

Botsásd-meg, óh nagy Isten!

Efzetlen vétkeket;

Ha bölts tanátsid ellen

Szegeztem szívemet.



Homályos sorfaimmal

Nagy jókra szélezál;

Halálos bánatimból

Vígságot alkotál.

Botsásd-meg 's a' t.

A' KAR.

Aldgyuk hangos énekünkkel

A' Világnak Istenét!

A' ki fényre változtattya

Bánatinknak fellegét.

R E M E T E.

Életemnek széllya mellett

Fel-találom Fiamat;

'S holttaimból fel-serkenvén,

El-hagyítom gyászomat.

Magzatomnak ápolása

Fel-lobbanttyá kedvemet;

Hü karjára támaszkodva

Újra kezdem életemet.

A' KAR.

Aldgyuk hangos 's a' t.

S Z E L.

Hol van, a' ki rajzolhatta

A' gyermeknek kinyyait?

Hogyha láttya Kedvessével
 A' Szülőknek harttzait.
 A' nagy Allah fel-viraszttya
 Éjbe omlott életemet;
 'S ősz Atyámmal vizsza hozza
 Hült ölembe Hívemet.

A' KAR.

Aldgyuk hangos 's a' t.

DOM PEDRO.

Arva forsom, melly fok búval
 Gyászos úton hórdozott.
 E' veszélyes pufztaságon
 Mély örömré változott.
 Itt egyszerre fel-találom
 Ósz Atyámnak tsókjait,
 Kedvesemnek hü szerelmét,
 'S jó Ipámnak karjait.

A' KAR.

Aldgyuk hangos 's a' t.

FERNANDÓ.

A' veszélyes utazások,
 A' keserves árvaság,
 A' szünetlen fáradságok,
 A' halálos pufztaság,
 'S a' mit még a' bal szerentse
 Vén fejemre tornyozott,



Az most egy szempillantásban
 Drága bérre változott.

A' K A R.

Aldgyuk hangos 's a' t.

P E D R I L L O.

Hogyha mind Halfzánhoz mennek,
 Én itt mit tegyek ?

'S bár a' kígyók meg-nem esznek,
 Magam mit egyek ?

Üsse a' part! Illy Törökkel
 Tsak meg-egygyezek.

A' mint ő belőle látom,
 A' tsalmák-is emberek.

A' K A R.

Jöjj velünk te-is, Pedrillo!

Egygyütt örvendgyünk.

Hű valál bal forfainkban,

El-ne haggy szebb napjainkban;

Jöjj, hogy egygyütt örvendgyünk.

Jöjj, hogy egygyütt énekellyük

A' Világnak Istenét;

A' ki fényre változtatta

Bánatinknak fellegét.



ARTAXERXES.

SZOMORÚ JÁTÉK

HÁROM FEL-VONASBAN.

ÍRTA

A' BÉTSI UDVAR JÁTÉK MESE IRÓJA

METASTÁSIO PÉTER.

MOST OLASZBÓL MAGYARRA

FORDÍTOTTA

EGERVÁRI IGNÁTZ.

A' NEGYEDIK KÖTETNEK III. DARABJA.

A' JÁTSZÓ SZEMÉLYEK.

ARTAXERXES, egy királyi Hertzeg, azután Perfiának Királlya, Baráttya Arbatzének, és Szemirának Szeretője.

MANDANE, Artaxerxesnek Húga, és Arbatzének Szeretője.

ARTABAN, A' királyi Test-Őrzőknek Vezérje, Arbatzének, és Szemirának Attya.

ARBATZÉ, Artaxerxesnek Baráttya, és Mandane' Szeretője.

SZEMIRA, Arbatzének Huga, és Artaxerxesnek Szeretője.

MEGABISE, Fő hadi-vezér. Artabánnak meghitt Baráttya.



A' JÁTÉKNAK MIVOLTA.

ARTABÁN, a' királyi Test-Őrzöknek Vezére, látván, hogy Xerxesnek, az ő Királyának hatalma azon időtől fogva, hogy a' Görögöktől meg-verettetett, napoként hanyatlana, reménylette azt, hogy ha talám a' Királyt, és az egész királyi vérséget maga nagyra emelkedett vágyódáfinak áldozattyává tehetné, azzal útat nyitna magának a' Perfiái Trónusra. Ő a' végre, élvén azon alkalmatossággal, mellyet az ő Fejedelmének benne vetett bizodalma, és barátsága, mint egy kezébe nyújtott, éjtszaka be - ment Xerxesnek Háló-szobájába, és ott őtet meg-ölte. Ezen történet a' királyi Hertzégeket, Xerxesnek Fiait, annyira fel-indította egymás ellen, hogy Artaxerxes, egyik azon két Hertzegek közül, tulajdon testvérét Dáriust meg-ölette, gondolván, Arta-



bán sùgarlásából, hogy ő legyen Xerxesnek gyilkosfa. Még tehát csak Artaxerxes' halála volt hátra, hogy Artabán' fel-tett szándékát bé-tellegesíthetné. Arra-is ugyan már minden készüléteket meg-tett, de azokat ismét különbféle közben jött esetek (a' mellyek leg-inkább e' jelen való Játékot ékesítik) hátráltatták. És ugyan csak végre sem hajthatta szándékát Artabán, mivel hitetlensége ki-tudódott, a' melly Artaxerxest meg-tartotta. Ezen ki-tudódás, és Artaxerxesnek meg-tartása teszi ezen Játéknak főbb Részét. Justinus III. Könyv. 1. Rész.

A' Játék-szín ábrázolja Szufza Városát, a' Persiai Királyoknak Lakó-helyét.



I. FEL-VONÁS.



I. FEL-VONÁS.

(*A Játzó szln ábrázollya a Királyi Udvarban lévő belső kertet. A honnét látszik a királyi ház-is. Éjtszaka hold világnál.*)

I. JELENÉS.

MANDANE, ÉS ARBATZÉ.

ARBATZÉ.

ISTEN hozzád Hertzeg kis Afzszony!

MAND. Hallyad Arbatze.

ARB. Ah Imadandó Mandane! látod, hogy már hafad a' hajnal, és ha valamiképpen azt Xerxes meg-tudná, hogy én az ő kegyetlen parantsolattyanak mint egy boszszúságára ezen Királyi Udvarba bėjöttem; valóban az én védelmemre elég nem lenne ne-

N



kem, azon szerelemnek el-ragadtatása, a' melly engem ide vonzott; elég nem lenne a' te védelmedre-is, hogy néki Leánya légy.

M A N D. Ez ugyan okos félelem! mert veszedelmes te néked ezen Királyi vár! azonban meg-maradhatz te még-is a' Várasban, mert Xerxes egyedül tsak a' Királyi udvarból tiltott-ki, nem pedig a' Várasból. Nem veszett-el még minden reménységed. Tudod, hogy Artabán, a' te nagy érdemű Atyád bírja Xerxesnek szivét, és hogy néki minden időben szabad bé-menetele vagyon a' Királyhoz. Tudod azt-is, hogy az én Testvérem Artaxerxes mindenkor ditsekszik barátságoddal, együtt nevelkedtetek, mind híretekre, mind erköltseitekre nézve. Titeket mindenkor együtt látott Perfia, még a' leg-kétségesebb tsatákban-is, a' hol egymás' példáján indéttattatok a' baj - vivásra. Téged' tsoda képpen néztek a' seregek; Téged' imád a' nép-is. A' te karodban egy erős oszlopot ígér magának a' Haza. Ennyi Barátid közt lesz valaki párt-fogód-is.

A R B. Ah kintsem! mi ezzel tsak hizelkedünk magunknak! a' te Testvéred hafzontalan igyekezik segítségemre. Mert a' hol Arbatze védelmezésében fognak dolgozni, ott

nem kevesebbnyire ő, mint az Atyám gyanúságba vétetik; minden mentségeiket kétségessé téfzi máfok' hitelére, atyámban a' vérség; ő benne pedig a' barátság. A' többi nép álhatatlan: meg-szünik azontúl szinlett barátsága, mihelyt meg-szünik a' Fejedelemben a' Kegyelem. Óh mennyi, és mennyi tekintetek, a' mellyek eddig különös tisztelettel voltak hozzám, már is meg-változtak! és így mit akarsz hogy reménylek? Az én itt lételem neked veszedelmedre, nékem pedig kinomra szolgál. Néked annyiból, mert az a' Xerxesnek gyanúságát napónként fogja nevelni; nékem pedig annyiból, hogy a' te ékes szeméyed mellett kellene maradnom, és nem láthatnálók főha! Mivel tehát az én Jobbágyi születésem engem' bünössé téfzen, akarok kintsem! akarok vagy meg-halni, vagy magamat birtokodra érdemesé tenni. — — Isten hozzád.

M A N D. Kegyetlen! mint lehet annyi szived hogy engem' illyképpen el-hadgy?

A R B. Nem én vagyok oh kedvesem! nem én vagyok kegyetlen! Xerxes a' kegyetlen! és a' te Atyád igazságtalan!



M A N D. Ő még-is egy némü némü ment-
séget érdemel abban, hogy tőled az én felséges
menyegzőmet meg - tagadta! A' nem! — —
a' világ — — a' köztünk való külömbség. —
— És ki tudgya, ha nem akarattya ellen-e, és
talán tsák mint egy tettetésből mutattya ezen
kegyetlenségét? Ki tudgya, ha nem kárhoz-
tattya-e magában a' jó Atyám ezen kemény-
kedését?

A R B. Ő meg - tagadhatott volna téged'
én nékem a' nélkül-is, hogy engem' meg-
gyalázzon! De nem kellett volna engem' ma-
gatól olly-képpen el-vetni, mintha tsák va-
lamelley por ember volnék; nem kellett volna
engem' azért alá-valónak mondani! nem kel-
lett volna vakmerőnek kiáltani! Ah Hertzeg
kis Afzfony! ezen gyaláztatot érzem én az én
szivemnek leg-elevenebb részében! Ha mind-
gyárt az én Őseimet Felsőgefekké nem tette-is
egy Korona, leg-alább mindenkor fent tar-
tották azt az ő jó Fejedelmeiknek fejekben!
és ha mindgyárt ezen ereiben nem szökdöfik-is
a' Királyi vér, leg-alább volt annyi erőm,
hogy azt az ő Fiának ereiben meg-tartanám,
's nem engedném ki-ontatni! a' magáéban,
nem pedig őseinek érdemiben ditsekedgyen
Xerxes! A' Nagy Születés tsupa történet,

és nem virtus. Hogy ha a' Születéfeket az értelemnek kellene meg-határozni, hogy az Országok tsak ahhoz tartozzanak, a' ki elégséges azoknak Kormányozásokra, talám Arbatze lett volna Xerxes, és Xerxes Arbatze.

M A N D. Leg-alább nagyobb tisztelettel szólly annak jelenlétében, és annak Attyáról, a' ki téged' imád.

A R B. A' midön illy nagy beszűságot el-szenvedek, és a' midön egy ártatlan indulatomtól meg-fosztattam, ha egyebet nem tselekszek, hanem tsak panaszolkodom, úgy vélem, hogy elég nagy tisztelettel vífeltetem.

M A N D. Engedgy-meg, ha talám szeretedről kételkedni kezdek! Illy nagy haragod tsodálkozásra indítt engem', és nem-is reménylhetem, hogy a' te szíved igazán szeret-hesse annak Leányát, a' kinek Attyát gyűlölöd!

A R B. Sőt oh Mandane ezen gyűlölség nyilván való bizonyága szeretetemnek! felettébb boszorkodom, mert téged' felettébb szeretlek. És mivel ezemben forog, hogy kén-teleztetvén téged' el-hagyni, talám soha többé nem-is látlak; és hogy talám ez léfzen éppen a' leg-utólsó — — óh egek! Te sírsz?



ah! ne sárj kintsem! a' te firánkorásod nélkül-
is elég gyenge szívvel bírok! ezen esetre ké-
válnám, hogy kegyetlen légy! engedd-meg,
hadd mennek el. — Kövesd Atyád' kegyet-
lenségét (*el-akar menni*).

MAND. Álly-meg! várakozz! ah én egy-
gyetlen eggy életem. Nints elegendő szívem ar-
ra, hogy láthassam magamat tőled el-hagyatni!
én megyek-el inkább! Isten hozzád édesem!

ARB. Én kedves kis Afzfzonyom, Isten
hozzád!

MANDANE.

Maradgy hív hozzám szerelmelem!
És jusson eszedben
Hogy én élek gyötrelemben,
Hogy érted foházkodom mindenkor!
Te is leg-alább némellykor
Emlékezz-meg rólam kedvesem!
Én-is valahányszor
Magam lészek
Máft nem tészek
Mind annyiszor,
Hanem gondolattal fel-kereslek
'S véled egyedül befzéllek!

(*el-megy*)

II. JELENÉS.

ARBATZE, és azután ARTÁBAN

(*egy vérben förtözött mezételen kardal.*)

ARBATZE.

OH parantsolat! — Oh el-válás! — Oh. kegyetlen szem-pillantás, a' melly engem' el-választ attól, a' kiért élek, és inkább meg-nem-öl!

ART. Fiam Arbatze!

ARB. Parantsoly Atyám!

ART. Add nékem a' te kardodat.

ARB. Ime!

ART. Fogjad te az enyimet, és fufs. Ezt a' vért rejtse-el minden előtt!

ARB. Oh Istenek! vallyon kinek kebele ontotta (*nézzén a' kardot*) ezt a' vért!

ART. Menny-el! — mindeneket meghallasz azután.

ARB. De ezen halaványságod óh Atyám! ezen tétovázó gyanús tekinteteid él-töltenek egészlen félelemmel! — reszketek! halván, hogy olly akadozva beszélsz! szólly, és mond-meg, mi történt?

ART. Téged' boszszúltalak-meg Fiam! Xerxes ezen kéz által el-vezett!



ARB. Mit mondasz! — mit hallok! — mit miyeltél!

ART. Kedves fiam! a' te boszszúságod sértegette szivemet, és éretted tettem magamat bűnössé!

ARB. Én értem lettéle bűnössé? óh még ezen egy héjával volt az én szerentsétlenségem! és már most mi reménységem lehet?

ART. Egy nagy dologhoz fogtam! — — — — — talám még országolni fogsz! — — de menny-el, a' dolognak végbe vitelében szükséges, hogy én itt maradjak!

ARB. Én egészlen magamon kívül vagyok e' rettenetes Szem-pillantásban.

ART. És még is kéfel?

ARB. Oh Ifjenem!

ART. Menny-el! — egy szót se többet — hadgy békével engem'!

ARB. Melly rettenetes nap ez tenéked szerentsétlen Arbatze.

Ezer szorongatások,

'S annyi irtózálok

El-rémültt lelkemet ösztönözik!

Rettegek! a' szivem vér,

És érzem ereimből mint szökdözik

Szivemre a' hideg vér!

Már előre látom
 Az én szerelmeseim
 Kínos gyötrelmit!
 Ah kétségbe esem,
 Ha szive sérelmit
 Nem orvosolhatom.

III. JÉLENÉS.

ARTABÁN, azután ARTAXERXES,
 és MEGABISE, a' KIRALYI TEST-
 ÖRZÖKKEL.

ARTABÁN.

RAJTA gondolatim! az első lépes, a'
 melly már meg-efett, kívánnya töletek a' do-
 lognak további folytatását. — Kezet meg-tar-
 tóztatni már a' tsapás közben, annyit téfzen;
 mint magát bűnöské tenni a' nélkül, hogy
 igyekezetének hasznát vehesse! — Egészlen!
 egészlen az utólsó tseppig ontásék-ki minden
 Királyi vér! — De-ne-rettentsen titeket egy
 haszontalan képzelte ösztöne az erköltsnek! A'
 nagy tselekedet, ha mint tökéletlen-is, méltó
 a' ditséretre! — Önnön magának ellent
 állani; meg-győzni a' belső lelki esméretnek
 furdalásit, és még a' számtalan félelmek kö-
 zepette - is rémulhetetlennek mutatni, ezek



mind annyi szükséges erköltsök egy nagy Bűnösre! De ime jön Artaxerxes! fogjunk a' Mesterséghez! — — De mitsoda szokatlan kiáltások! — — Mitsoda zendülés ez? — — Ah Hertzeg! Te itt vagy? és illy idején? — — De mi indított téged' azon haragra, a' melly szikrázik a' szemedben?

ARTAX. Kedves Artábánom! Oh mennyire szükséges vagy most te nékem! — Tanácsot! Segétséget! Boszszú-állást! 's hívséget egy szerentsétlen Hertzeg kíván tőled.

ART. Hertzeg! én egészen el-rémültem ezen rend kívül való parantsolatodra! Szólly világosabban.

ARTAX. Oh Istenem! az Atyám megölettetve fekszik vérével förtöztetett ágyában!

ART. Hogyan?

ARTAX. Azt nem tudom! valami Istentelen ez éjtszakának tsendességét, és sötétségét gyilkos Szándékának be-telleyeséttésére fordította!

ART. Óh telhetetlen! óh átkozott Ország szomjúhozó! már mitsoda szerentse! mitsoda természeti szent szövetekezés léfzen elegendő a' te dühösségednek meg-zabolázására.

ARTAX. Értem Barátom, mit akarsz mondani! — Hogy az én Testvérem a' Hitetlen! hogy Dárius a' Gyilkos.

ART. De ki egyéb mehett-volna-bé, éjtzakának idején a' Királyi háló szobába? és ki férhetett volna más a' Fejedelmi vágyhoz? a' régi gyűlölség — — az ő Komor indulattya — az Attya birodalma után vágyódó kívánság! — — Ah Hertzeg! már mint egy előre látom a' te életednek-is veszedelmét! — az egekre kérlek! őrizkedgy! mert egy veszedelem, mint egy léptsőül szolgál a' Másikra. — Boszúld-meg Atyád' halálát, és magadat tedd bátorságba!

ARTAX. Ah ha még van valaki, a' ki szánakodással vifeltetik által verettetett szerentsétlen Királyához! ha vagyon, a' kit illy szörnyű gonofzság meg-borzaszt! és ha ki még barátsággal van hozzám! mennyen! mennyen! boszúlly-meg ezt az ifzonyú gonofzságot, büntelle-meg az Ifjentelen gonofzt!

ART. Vitézek! most Artaxerxesben hozzátok szól a' Fejedelem! és egy fiú! sőt ha akarjátok, ő benne szól hozzátok a' ti Királytok! Fogadgyátok tehát parantsolattyát! büntessétek-meg a' gonofz-tévőt! Ime én leszek a' vezértek. — Én fogom-vezérteni boszúálló haragtokat (Kedvvezz oh szerentse szándékomnak!)



ARTAX. Álly - meg! hová fietz! vára-
kozz! ki tudgya, ha ezen boszú-állás meg-nem-
bántya-é inkább Atyámat, mint az el-köve-
tett gyilkosság! — Dárius gyilkos ugyan, de
még-is Fia Xerxesnek!

ART. Ifientelen volna itten minden szá-
nakodó indulat! a' ki Attyát meg-ölé, az nem
Fiú többé

Már a' zavaros lete partyánál
Egy Atyának
Egy Királynak
Nagy Lelke boszonkodva áll,
És töled boszú-állást kér
Mert addig nyugodalmára nem ér!
Mint ha látnám!
'S mint ha halnám!
Mikéint forgattya
Szikrázó szemeit!
És néked mutogattya
Mélséges sebeit
Azon kebelnek,
A' mellynek
Véréből vetted létedet
'S életedet

(*El-megy a' Test-Örökkel*)

IV. JELENÉS.

ARTAXERXES, MEGABISE.

ARTAX.

AH Megabise! melly rettenetes áldozat ez.

MEG. Tedd le kétséges gondolatidat! Egy vágás mind a' gonosz-tévőt meg-fogja bozsfúlni; mind téged bátorságossá tenni az Országban.

ART. Úgy vagyon! de az én igaz haragom talám, egy rendetlen vágyódásnak fog íteltetni a' világtól! mintha én csak a' biró-dalmat vadáztam volna, és ezen egy gondolat elegendő arra, hogy egész életbeli tsendességemet fel-zavarja! — Ah nem! — nem! — el-megyek, 's visszla vonzom parantso-latomat (*el-akar menni*)

MEG. De mit tselekszel, oh Hertzeg! ideje, hogy már egyszer a' te magános sérel-medről-is meg-emlékezz! a' te gyilkos Test-véred hány példát mutatott abban, mint kel-leszen kegyetlenkedned rajta?

ART. De az ő hibáiban nem szükség nékem őtet követnem! — az ő vétke az eny-i-met nem teszi büntelené. — Melly gonoszság az, a' mellyre a' világon példa nem volna? — Úgy senki sem bűnös, ha gonoszságának



mentségére elég az, hogy mások példáját említheti.

M E G. A' természetnek törvénye az: magát védelmezni! bizonyára ő öl-meg téged', ha te őtet meg-nem ölod!

A R T. Sőt az én veszedelmem arra fogja az egeknek könyörületességeket bírni, hogy engem' Testvéremnek haragjától meg-mentsenek. *(el-indúl)*

V. JELENÉS.

SZEMIRA, ARTAXERXES, MEGABISE.

SZEMIRA.

HOVÁ Hertzeg! hová!

A R T. Ifjen hozzád Szemirá!

S Z E. Hát te futsz én tőlem Artaxerxes?

Álly-meg! ne menny-el!

A R T. Engedd! hadd mennyek! ne tartóztass!

S Z E. Tehát illyképpen fogadod-e azt, a' ki utánad foházkodik?

A R T. Ha tovább hallgatlak Szemira! fölöttébb vétkezem kötelességem ellen!

S Z E. Menny tehát hálá-adatlan! látom, hogy meg-vetettél!

ART. Az Égekre kérlek!

Én egy gyönyörűségem!
 Ne mondgy engem' háládatlannak!
 Ugy-is elég boldogtalannak
 Tettek az Istenek engem',
 Örökre még élek!
 Tudgyák azt a' nagy Istenek!
 Tudgya a' te szíved!
 Tudgya azt az enyém-is még!
 Tudgya mind kettőknek
 Szerelme!
 Hanem-e
 A' te tüzedből az én szívem ég
 Ha nem vagyok-e Híved?

(el-megy)

• VI. JELENÉS.

S Z E M I R A, és M E G A B I S E.

S Z E M I R A.

ÉN most valami nagy szerentsétlen esetek-
 től félek! — Az én Testvérem Arbatze még
 hajnal előtt el-ment onnét hazúl! — Azután
 az Atyám fegyveresen jött előmbe, és még
 tsak hozzám fe szóllott! — Itt pedig Artaxerxes
 habzó indúlati közt vádollya az



egeket, és engem itt hágy magánoffan! — Megabife! vallyon mi történt! — Ha te talám valamit tudsz a' dologban, kérek, intézd-el szívemet annyi fok félelem közt leg-alább egy félelemre!

M E G. Nem tudod-e még, hogy nem fokkal ez előtt Xerxes meg-ölettetett haló-ágyában? Hogy Dárius a' Gyilkos! és hogy az egész Királyi Udvar a' két egymás ellen törekedő Testvérek közt meg-hasonlott, és tűzben van?

S Z E. Mit hallok! Már most vezem észre magamat! Oh mi szerentsétlenek! — Oh szerentsétlen Pèrfa!

M E G. Eh! ne emélsz magadat Szemira! vagy talám néked-is valami részed vagy ama' nagyra vágyó haragokban? vagy talám attól félsz, hogy majd nem leszsz Perfiának Királya! leszsz! leszsz! de fok is leszsz, a' kinek szolgályunk! — Tsak hadd ontsák egymásnak vérét a' vetélkedő Testvérek! hadd úszszon a' Trónus! nekem mind egy, akár mellyik legyen a' nyertes.

S Z E M. Egy Országnak vezedelmében mindeniknek van része! — és egy hív Jobbágyban az efféle érzékenység bizonyára bü-
nös! Én láttam egy gonosz istentelen fiúnak
tulajdon

tulajdon Attya vérében tett fertőzkedését! látván Artaxerxesnek - is veszedelmét, akarod-e, hogy én e' rettenetes történetnek tsak egy, minden érzékenység, és fájdalom nélkül való nézője legyék-e? akarod-e, hogy tsak olly hideg vérrel, szemléllyem azt, mint valamelly Orestes' esetét a' Játészó Színben?

MEG. Tudom, hogy most Szemira ajakin Artaxerxes' szerelme [szól]! de vedd észre, mit mondok: vagy ez győzedelmeskedni fog Testvérén, és akkor a' Trónusra jutván, rólad többé nem fog emlékezni! vagy pedig amaz ezt győzi-meg: és akkor a' győzedelmes fél bizonyossan ellenségének el-vesztésére fog törekedni! így tehát el-veszted Artaxerxest, akár nyerjen ő, akár veszejtsen! Hanem akarod-e egy igaz hív ajaknak tanátsát hallani? válaszfz te magadnak egy hozzád, 's születésedhez hasonló Szeretőt! mert tudod azt, hogy az egyenlőség nevelé a' szeretetet. És ha valaha ezen tanátsomat hasznodra akarod fordítani, akkor jusson eszedbe kintsem az! a' ki most itt téged' imád.

SZÉ. Valóban ez egy hozzád illendő, és méltó tanáts! hanem én azt egy más tanátsal akarom fel-váltani, a' melly bizonynyára

O



még a' tiédnél-is alkalmatosfabbnak látszik?
 hogy szünny-meg engem' szeretni.

M E G. Lehetetlen kintsem! téged' látni,
 és nem szeretni.

S Z E M. De ki kényszerít téged' arra,
 hogy reám nézz? távozz tőlem. És keress
 magadnak egy más ollyant, a' ki háládatos-
 fabb légyen szeretetedhez.

M E G. Ah de mi hafzna távoznom! min-
 denütt fzememben hordozom a' te ékes ké-
 pedet. Ez a' szív, melly már melletted el-
 szerelmedett, még távúl-létében-is szerelmed-
 ből fog égni! mikor a' szóllás, mint egy ter-
 mézeté vál, az elme még arról-is, a' mi
 nints, álmodoz', és képzelődik!

Álmodoz a' vitéz a' véres tsatákról,

Hágja a' bértzeit a' vadász

Álmában! örömmel szedi a' horgokról

Képzelő prédáját a' halász!

Én-is édes alvásban

Tsak arról álmodozok

Ki után sohajtozok

Egész napi vigyázásban.

(el-megy)



VII. JELENÉS.

S Z E M I R A (maga)

TI Perfiának párt fogó Ifenei! tartsátok-
 meg Artaxerxest az Ország boldogságára!
 Ah de mi hafzna! — el-veztem ötet! ha
 győzedelmeskedik Dáriuson! — Ő mint alatt
 való meg-kérte kezemet, a' mellyet talám,
 mint Fejedelem meg-fogja vetni! — De mit?
 talám olly drága élet, mint az övé, meg-
 nem érdemli az én fájdalمامat? — Ah ve-
 fzejtsen-el bár örökre, nem bánom! tsak hogy
 éllyen! — tsak uralkodgyon az én egyetlen
 Szerelmem! — egyg ifentelen volnék, ha
 azért kívánnám vezzedelmét, hogy tőle meg-
 ne fosztassam! — Ah nem! — nem! — Oh
 Istenek! nem bánom-meg soha illy kívánsá-
 gomat! —

Bús indúlatok keservében

Kívánni azt, hogy kedvesében

Szívének fele

Vezszzen-el tőle!

Minden bánatoknál leg-kegyetlenebb!

Még fájdalمامim közt-is

Léfszek én Szerentsés!



Az én kintsem hogy ha
Fohászkodván értem,
Azt mondgya valaha:
Szemirát esmértem!
A' ki híven szeretett,
Lefsz-is azért halhatatlan!
De a' vízont szeretet,
Ő hozzá volt háládatlan!

(*el-megy*)

VIII. JELENÉS.

(*A Játzó szín ábrázolgya a' Királyi Pa-
lotát.*)

MANDANÉ, és azután ARTAXERXES

MANDAN.

HOVÁ fuffak! mere fzaladgyak! avagy
kí lefzsz olly kõnyörületes, a' ki engem' ezen
ifientelen, 's meg-fertõzttetett helybõl ki-ra-
gadgyon! — Ki ád tanátsot nékem! — Én
mint testvér, mint jegyes, mint magzat (oh
én szerentsétlen) el-vezstem egy fzempillan-
tásban testvéremet, szeretõmet, atyámat!

ARTAX. Ah Mandane! —

MAN. Artaxerxes! él-e még Darius?
vagy talám már te-is Testvéred' vérébe már-
tottad gyilkos kezedet?

ARTAX. Kívánám, oh Hertzeg Kis-Afszony! hogy ártatlan maradhatnék! Egy hirtelen indulat, oh Istenem! ajakimból kiragadott egy kegyetlen parantsolatot! a' melyen tsak azután, hogy ki-mondottam, szörnyüködtem-el! Azt tehát, hogy meg-akadályoztathatnám, járok mindenfelé az Udvarban, de haszontalan! fel-nem találhatóm fe Dáriust, sem pedig Artabánt.

MAN. Ime az Artabán!

IX. JELENÉS.

ARTABAN, és az **ELŐBBIEK.**

ARTÁB.

FELSÉGES Hertzeg! — —

ARTAX. Barátom; — —

ART. Éppen téged kereslek.

ARTAX. És én-is azon okból járok mindenfelé!

ART. Te félsz?

ARTAX. Úgy vagyok, rettegek!

ART. Eh ne fély! már jól van a' dolog. Dárius oda van, és Artaxerxes már az én Királyom.

ARTAX. Egek!

MAN. Oh szörnyű dolog!



ART. A' Gyilkos éppen előmbe jött véletlenül, és mint egy önként hozta a' mellét a' fegyvereknek!

ARTAX. Oh Istenem!

ART. Te foházkodol? és nem a' te parantsolatodat tellyesítettük-e?

ARTAX. De a' te kötelességed lett volna, hogy okosabb értelemben vedyed azon parantsolatomat!

MAN. Előre kellett volna látnod, hogy ő azután meg-fog azon irtózni, és meg-fogja bánni.

ARTAX. Meg-kellett volna sajnálnod egy oly Fiúnak, ki Attyát el-vezte, azon erőszakos végzését, a' mellyre őtet az első indulatoknak dühösségek gerjesztették.

ART. Hafzontalan lett volna minden igyekezetem, mert a' Test-Örzők oly nagy készséggel voltak parantsolatodra, hogy én előbb láttam Dáriust meg-ölettetve, mint meg-támadtatva.

ARTAX. Ah! azon kegyetlenek! soha ugyan büntelenül el-nem vészik, hogy fegyvereiket királyi vérbe merték fertőztetni.

ART. Uram! de a' te parantsolatod tette őket oly bátrakká! tehát te vagy az első; sőt az egész oka te vagy ezen történetnek.

ARTAX. Igaz, igaz! meg-esmérem vétkeimet, és meg-vallom, Artában, hogy én vagyok a' bünös.

ART. Bünös vagy-e te? és miben? azon Fejedelmi igazságodban-e, hogy egy gonosztévőt meg-büntettél, avagy azon boszszú-állásodban-e, a' mellyel tartóztál Xerxesnek? Ah vigasztald magadat! és gondold-meg, hogy Testvéredben meg-büntettél egy Atyai gyilkost, egy istentelent!

X. JELENÉS.

SZEMIRA, és az ELŐBBIEK.

S Z E M.

NYUGODGYÁL Artaxerxes!

ARTAX. Vallyon mi dolog hoz most téged' ide Szemira, és még olly vidám orszával?

SZE. Nem Dárius ölte-meg Xerxest?

MAN. Mit hallok!

ARTAX. És honnét tudod te azt?

SZE. Már kézben van a' Gyilkos! közel a' Királyi kerthöz, a' Test-Őrzők fogták el őtet. Azon túl el-árúlta őtet az ő szaladáfa; a' hely; az ő tétovázó beszédgye, az ő el-halaványodott szine, leg-inkább pedig egy



kezében lévő kard, a' melly a' friss vértől szinte még gőzölgött!

ART. De mi a' neve?

SZE. Azt senki sem akarta meg-mondani, sőt valakit tsak kérdeztem, kérdésemre a' fejét le-ütötte mindenik.

MAN. Ah talám Arbatze az!

ART. (*magában*) Bizonyosan el-fogat-tatott a' Fiam.

ARTAX. Tehát tsak iftentelen vagyok én! — Tehát Artaxerxesnek egy olly Tró-nusba kell ülni, a' melly egy ártatlan vérrel van bé-festve — és a' mellyet irtózva néz Persia, és útál az egész világ.

SZE. Talám meg-holt Dárius?

ARTAX. Meg-holt, kedves Szemirám! És pedig az én iftentelen ajakimnak parantso-lattyára — már nyugodalmam nem léfzen még élek. — Az én belső furdalásimnak szava el-lenem szüntelen fog kiáltani. — Az én Atyám-nak, és Testvéremnek bocszúságra gerjesztet lelkeik éjjel, és nappal szemeim előtt fognak, 's fenyegetődzésekkel az én nyomorúlt életem-et örök gyötrelmekkel kínozzák — akár hová fordúlljak már, mindenütt ama' kegyetlen bocszú-álló Fúriák fognak késérni, és sze-meim előtt hordozzák égtelen gonofságimat,

— látom! Oh Istenek! hogy már Testvérem ellen el-követett gyilkosságomnak meg-boszfuzulására pokolbéli fáklyáikat-is meg-gyújtották Fegetonnak gyötrő tüzéből!

MAN. Fölöttébb-is nagy a' te bánatod Artaxerxes! — Az akarat nélkül meg-efett hiba vagy nem bűn, vagy éppen tsekély bűn.

SZE. Ezen méltó boszorkodásodat fordítsd egy igazabb végre! büntesd-meg a' gonofztévőt, a' mint meg-érdemlette, és bizonyítsd-meg az által az egész világ előtt a' te ártatlanságodat!

ARTAX. Höl vagyon az az ifientelen? ide hozzátok őtet előmbé!

ART. El-megyek én, és fiettetni fogom el-jövetelét! (*el-akar menni*)

ARTAX. Maradgy' itt, Artabán! Szemira! Mandane! — Kérlek az egekre! tsak most el-ne haggyatok! tsak most legyetek mellettem! — Ah mennyire kívánnám! hogy most minden Barátim körülöttem volnának! — Artabán! hát az én kedves Arbatzém hol van? ez-e tehát az a' szeretet, a' mellyet gyermekségétől fogva nékem áldozott! — Tehát tsak ő maga hágy-e el engem'?

ART. És nem tudod-e? hogy ő a' kívántt menyegzőért ki-tiltatott az Udvarból?



ARTAX. Jöjjön, én ötet ezen tilalom-
tól fel-oldozom.

XI. JELENÉS.

MEGABISE, ARBATZE, és az ELŐB-
BIEK.

MEGABISE.

ARBATZE a' Bünös!

ARTAX. Hogyan?

MEG. Vedd észre tsak ezen tekintetből
az ő vétkét! *(be vezetí Arbatzét, a' ki egész-
len magán kívül van)*

ARTAX. Az én Barátom!

ART. Az én Fiam!

SZEM. Az én Testvérem!

MAN. Az én Szeretöm!

ARTAX. Arbatzé! Illy módon jöszé te
előmbe? és tselekedhetted-e azt, hogy te illy
éktelen gonofzságot forralnál szívédben?

ARB. Én ártatlan vagyok!

MAN. *(adnák az egék!)*

ARTAX. Ha ártatlan vagy, védelmezd
tehát magadat, — a' gyanúságot, és e' jele-
ket, mellyek vádolnak, háritsd-el magad-
ról! és bizonyítsd-meg ártatlanságodat!

ARB. Én nem vagyok bünös! ez az én
egész mentségem!

ART. (Bár tsak ne szállana, többet!
(alattomban)

MAN. De a' te boszorkodásid Xerxes ellen?

ARB. Méltók valának!

ARTAX. Hát a' te futáfod?

ARB. Az is igaz!

MAN. És ez a' te halgatáfod?

ARB. Eppen szükséges!

ARTAX. Ez a' tétovázó tekinteted?

ARB. Azt hozza magával az én mostani állapotom!

MAN. És a' kard, a' melly még mint egy gözölgött kezekben a' meleg vértől.

ARB. Igaz, hogy az én kezemben volt!

MAN. És még sem vagy bűnös?

ARTAX. És nem te vagy a' gyilkós?

ARB. Én ártatlan vagyok!

ARTAX. De a' kilső jelek Arbatzé! téged vádolnak! és téged kárhoztatnak!

ARB. Azt magam-is látom! de a' kilső jelek fokszor meg-tsálnak!

ARTAX. És te nem Szóllasz-e semmit-is Szemira?

SZEM. Ah én magamon kívül vagyok egészen!

ARTAX. Szólly hát te Artában!



ART. Oh Istenem! én el-veztem egészen magamat a' menség után való gondolkozásban!

ART. Óh én szerentsétlen! már mit tselekedgyem? egy leg-kedvesebb barátomban kelletik e' nékem egy leg-kegyetlenebb ellenségemet meg büntetnem? Ah kegyetlen Arbatzé! miért mutattál te hozzám valaha annyi hivséget? miért mutattál annyi barátságot? — Tehát mind azon szereteted, és mind annyi fedhetetlen erköltsidnek Jelei, melyeket hozzám mutattál, nem egyebek valának, mint sem gonosz szivednek tsalárd titkos tetetési! Bár tsak meg-felejtkezhetnék leg-alább azon szempillantásról, a' midőn annyi ellenem szegezett dühös fegyverek közt ellenségeimtől el-nyomattatván, földre esiem, és te fel-emeltél, 's önnön magad vérével megtartottad életemet! — Bár tsak mondom, ezen szempillantásról meg-felejtkeznék! leg-alább nem volna oh Istennek! az a' félelmem, ne hogy atyám gyilkos halálának meg-boszúlásában háládatlan legyek hozzád!

ARB. A' te első indulatidnak hevefsége oh Hertzeg! el-ne vészzejtsen egy el-nyomott ártatlant! ha valaha méltó voltam szánakodásodra, most vagyok az' bizónnyára!

ART. Vakmerő! és minémő ortzával mered te annak szánakodását kérni? Gonofz hitetlen Fiú! Te vagy az én gyalázatom! Te vagy örökös bánatom!

ARB. Tehát még, az Atyám-is az én veszedelmemre esküszik.

ART. És mit akarnál egyebet tőlem? talám hogy rajtad szánakodván, gonofzságodnak részére hajullyak? eh! mutasd-meg! (*Artaxerxeshez szól*) mutasd-meg oh fejedelem! igazságodat! én magam sürgetem érdemlett büntetését! — Az ő yedelmére éppen ne szolgállyon az, hogy Artabán az ő Attya! Felejtkezz-meg az én hívségemről, és felejtsd-el azt a' vért-is, a' mellyel én ezen Országnek boldogságáért hadakozván, annyiszor annak mezeit meg feftettem! — A' többivel még azon vérem-is, a' mellyet ebbe öntöttem, ontassék ki!

ARTAX. Óh nagy hívség!

ART. Hajtsd végre a' mit kérek, és ha talám még valami szánakodó indulattal viseltetnél hozzá, örökre felejtsd-el azt!

ARTAX. Végre hajtom igen-is!

De mi némű szívvvel?

Oh Istenem! hadgyatok békével!



Egy keveysé meg-pihenni!

Olly hirtelen

Lehetetlen

Magamat el-tökélleni!

Mert egy szempillantásban.

Olly zavarodásban

Lenni látom állapotomat,

Hogy Birónak! Barátnak!

Bűnösnek! Szeretőnek! Királynak!

Egyfzersmind találom magamat!

(el-megy.)

XII. JELENÉS.

MANDANE, SZEMIRA, ARBATZE,
ARTABAN, MEGABISE.

ARB. *(magában szól)*

ES még ártatlan létedre kelle ennyi gyalázatot szenvedned szerentsétlen Arbatze!

MEG. Már mi lesz ennek vége?

SZEM. Mennyi szerentsétlenségtől félek!

MAN. Már az én szívem nem reménylhet többé nyugodalmat!

ARB. Te reám se nézel oh' Atyám? minden más vádolómat el-szivedném, de hogy

az vádolhat engem — és az kívánnya az én halálomat, a' ki nékem életet adott, ennek csak emlékezete-is egy borzafztó ifzonyodással bé-tölti refzkető szivemet, és véreemet ereimben meg-foglattyá! — leg alább egy Atya könyörüllyön fáját Fián! !

A R T.

Sem én Atyád nem vagyok!

Sem te Fiam nem vagy!

Sem nem lehet szánakodása

Egy Gyilkoshoz szivemnek!

Te benned van minden ok,

Hogy veszedelmed nagy!

Te benned van kárhozása

Egész vérségemnek!

(el-megy)

XIII. JELENÉS.

ARBATZE, SZEMIRA, MEGABISE,
MANDANE.

Á R B A T.

DE mitsoda vétkemért vagyok én, oh kegyetlen Istenek! illy nagy haragotokban? Szemira! kedves Húgom! leg-alább már te szánakodgy rajtam!



S Z E M.

Tselekedd, hogy ártatlannak

E' vétebben, talállyanak!

Akkor én is Húgod lézsek,

'S érted mindeneget tézsek!

De még Gyilkosnak

Mindnyájan tartanak,

Addig meg nem szánhatlak,

Védelmezni sem tudlak:

(*el-megy*)

XIV. JELENÉS.

ARBATZE, MANDANE, MEGABISE.

ARBAT.

NINTSEN-E leg alább valaki, a' ki engem meg-öllyön! Ah Megabise, ha tsak annyi könnyörületesség van még benned — —

MEG. Ne szólly hozzám!

ARB. Ah Hertzeg Kis - Afzszony! —

MAN. Menny el tölem!

ARB. Ah Barátom! hallyad leg-alább —

MEG. Egy árulót még hallani sem akarok (*el-megy*)

ARB. Leg alább tsak egy szempillantásig hallyad Mandané!

MAN.

M A N. Egy gyilkosra éppen nem halgatok (*el akar menni*)

A R B. Én kedves! én egyetlenegy élettem! (*tartóztattya őtet*)

M A N. Ah Istentelen! még te kedvesednek merész engemet mondani? és még azon kézzel merész engem illetni, mellyel atyámat megölted?

A R B. Én nem öltem-meg őtet!

M A N. Tehát mond-meg, ki volt a' Gyilkós?

A R B. Nem lehet! — Az én ajakam —

M A N. A' te ajakad hazug!

A R B. Az én szívem — —

M A N. A' te szíved — Nem szív az a' melly a' gonofzságtól nem irtózott!

A R B. Én vagyok! — —

M A N. Te vagy egy hiteszegett áruló!

A R B. Én ártatlan vagyok!

M A N. Ártatlan!

A R B. Arra esküszöm!

M A N. Gonofz hitetlen Lélek!

A R B. Ah mennyiben telik nékem egy kegyetlen Atya! Kintsem! ha tudnád!

M A N. Eh elegendőképpen ki-jelentetted előttem Xerxes ellen való gyűlölségedet!

A R B. De nem érted — —



MAN. Értettem igen-is fenyegetődzéseidet!

ARB. Meg-tsalatkozol! — —

MAN. Akkor tsalatkoztam meg hitetlen, midőn hívnek mutattad hozzám magadat.

ARB. És most?

MAN. Most utállak!

ARB. És te vagy — —

MAN. A' te ellenséged!

ARB. És kívánod? —

MAN. A' te halálodat!

ARB. Azon első szívefséged! —

MAN. A' már mind gyűlölséggé változott!

ARB. És nem hiszsz nekem?

MAN.

Nem hiszek-méltatlan

Hanem mond; hogy vagy egy Iftentelen!

Hogy a' szived értzből van!

Mond; hogy vagy egy gonosz hitetlen!

Egy haza áruló

Egy kinokra való.

Akkor hiszek neked! *(magához szól)*

(El-akarnám őtet felejteni)

Oh Iftenem!

Akarnám őtet gyűlölni!

De úgy érzem bennem

Hogy mennyire ellene
 Boszonkodnom kellene,
 Nem tudok boszonkodni! (*Arbatzéhez szól*)
 Mond! hogy ég, 's föld előtt egy nagy
 Iftentelen Gyilkos vagy!
 Akkor hiszek neked!
 (*ismét magához szól, 's azután el megy*)
 Gyülölni akarnám ötet
 Oh Istenem!
 De Gyülölnem
 Nem lehet.

XV. JELENÉS.

ARBATZE maga az ÖRZÖKKE L.

NEM! nem! lehetnek már az emberi fors-
 nak több szerentsétlen vizsgálkodái ezeknél! —
 Minden szerentsétlenségék oh Istenek! egy na-
 pon reám szállottak! — El-veztem borátq-
 mat, a' Testvérem ellene n tör! — az Atyám
 gyilkofságról vádol — az én szerelmefem
 már haragszik, már fohász odik! — és mind
 ezekre nékem halgatnom kell! — 's szólnom
 nem lehet! — Ah vagyon-e egy annyi gyö-
 trelmek alá vettetett szív, mint az enyém!
 — De oh Igaz Istenek! szárákodatok raj-
 tam! — ha illy lépéssel fog a' ti boszú-álló



álló haragtok az én veszedelmemre lletni, va-
lóban nagy álhatatofságot kívántok tőlem!!!

Mint egy zavaros tengerben,
A' hól tavól minden szélek!
Be-borúltt homályos égben,
Midön zúgnak a' Szelek,
Sem evdzöm, sem vitorlám!
Tsak hány, 's vet a' sebes hullám!
Kedvem ellen
Nagy kéntelen.
Életem vesztére
Magamat kell birnom
Szerentse kedvére!
És illy boldogtalan ügyemben!
Nem lehet biznom senkiber!
Nints! tsak az egy ártatlanságom
A' védelmezésre!
És jaj ezen egy igazságom!
Víz hajó törésre!!!



II. FEL-VONÁS.

I. JELENÉS.

ARTAXERXES, és ARTABAN.

ARTAX.

(ki menetel közben szól vissza felé a' színbe)

ÖRIZŐK! ide vezettétek Arbatze. — Ime cleget tészek kívánságodnak! ah adnák az egek! hogy ezen szemben való szállástok néki szabadulására szolgálhatna!

ART. Nem akarnám óh Fejedelem! hogy ezen kérésemet vagy Atyai szánakodásomnak lenni vélnéd, vagy egy oly helytelen reménységemnek, hogy talám még ártatlannak találhatom őtet! — Az ő bűne felettébb-is nyilván vagyon — meg-kell néki hálnia! — semmi egyéb nem indított engem a' véle való szembe jövetelre, mint sem a' te bátorságod! — Még titokban vagyon az ő gonofzságának indító oka, titokban vannak gyilkos társai, és ezen titkot akarom én most fel-fedezni.

P 3



ARTAX. Ah mennyire írigylem Artabán ezen álhatatofságodat! — Én egy kedves barátomnak veszedelmén egészlen el-halok! Te fiadon meg sem változol! hamint el-vezne-is.

AR 1. Ezen álhatatofság, a' mellyet szememben látz, fokban áll az én szivemnek! Nékem-is meg-tsendül fülemben a' Természetnek szava! — Küszködtem én-is mind azon gyenge érzésekkel, a' mellyek közönségessek az Atyáknál! de mind ezen természeti indulatok felett győzedelmeskedett bennem a' kötelesség! — Nem fiam az nékem, a' ki illy nagy gyalázatba hoz engem' képtelen gonofságával — előbb voltam én néktek Jobbágytck, mint annak atya!

ARTAX. Éppen ezen halhatatlan erkölt-sőd szól Arbatze mellett, — Én annyival mindég kötelesebb vagyok néked; mennyivel te ötet kevesebbet védezzmezed! — Ah melly igen háladatlan volnék én érdemeidhez! ha minden szánakodás nélkül ő benne téged' kívánnalak meg-büntetni! Eh Artabán! Kerefsünk egy bizonyos útat az ő szabadulására! Kerefsünk egy olyan okot, melly miatt legalább kételkedhessem tselekedetének valóságáról! Tedd egybe kérlek ebben való gondoskodásodat az enyimekkel!

ART. De mit tselekedhetek én! ha minden környül-állások vádollyák őtet? és ha Arbatze, magát nyilván való bűnösnek látván még sem védelmezi magát, hanem halgat!

ARTAX. Sőt lám! ártatlannak kiáltja magát szüntelen! — az ő ajaki nem szoktak hazudni eddig! most egy szem-pillantásban miként változtathatta - meg természetét? — Ah talán valami nagy okavan a' szerentsét lennek a' halgatásra! szólly véle Artában! talám az Attya előtt ki-nyilatkoztattya azt, a' mit titkól Bírása előtt! — Én el-megyek innet, hogy annál bátorságosabban beszélhessek! — Találly kérlek, halehet, tsak egy színes okot-is védelmezésére! — Tsally-meg engem', ha másként nem lehet, tsak hogy kén-telenétfelék néki meg-engedni.

Add vizfza kedves Barátomat!

Az én életemnek mását!

Szánd-meg szívem' dobogását!

Szánd-meg az én nagy bánatomat!

Tselekedd, hogy ártatlannak

Kellyen ismérnem;

Ne mondgyanak háládatlannak

Ha el-kell vesztenem

A' kit mindég



Tudgya az ég!
 Hogy igazán szerettem!
 Tudod te-is, hogy böltsönktől fogva
 Mint öfzve szoktunk!
 Baj tárfok voltunk
 Szerentse probáin
 Egygyütt ofztoztunk!
 Vig napjainkat,
 Bús: óráinkat
 Ofztottuk egymással,
 Sokszor búfulással
 Sokszor egygyütt mofolyogva

(*el-megy*)

II. JELENÉS.

ARTABÁN, és azután ARBATZE az ŐR-
 ZÖKKEL!

ARTABÁN,

MÁR mint egy a² parton vagyok! Ar-
 batze! Jer közelebb! — (*Szóll az őrizökhöz*)
 És ti itt nem meszfze vigyázzatok minden pa-
 rantsolatomra!

ARB. Az Atyám van velem egyedül.

ART. Még-is módodom esett fiam életed-
 nek meg-fzabadittására! — Én mesterségefen

nyertem - ki Artaxerxestől azon szabadságot, hogy magánosan veled szólhassak! — Mennyünk már most! Egy titkos úton, melly ő előtte-is esméretlen, könnyen el-kerülhettyük mind az őrizőket, mind őtet!

A R B. Tehát az el-szökésre kéztetse engem? hogy a' mind egy bizonsága légyen a' reám költött gonofzságnak?

A R T. Eh jer esztelen! vizsza adom szabadságodat! — meg - mentlek a' Király dühöségétől, és a' ditsőségre vezetlek; sőt talám még a' Trónusra-is!

A R B. A' Trónusra? De mit mondasz!

A R T. Tudod, hogy már fok időtől fogva gyűlöli a' nép az egész Királyi Familiát! mennyünk tehát a' fel-rendültt seregekhez, kiknek elég, ha tsak magadat mutatod! — Az első Vezérek már úgy-is mindnyáján szándékomra esküdtek!

A R B. És én párt-ütő legyek? Ennek tsak gondolására - is meg - borzadok! Ah Atyám! hadd-meg nékem az én ártatlanságomat!

A R T. Már az oda van úgy-is máfok előtt! Rab vagy, és gonofz-tévőnek tartatol.

A R B. Élég az arra, hogy nem igaz!

A R T. De az nem segített azon semmit-is! mert az ártatlanság egygy olly dolog én elöt-



tem! mint valaminek az árra, és betse! a' melly egyedül tsak az olyan embernek könnyü hitelü vélekedésében áll, a' ki azt tsudállya! Szünnyön-meg pedig ezen betses vélekedése eránta, akkor az egész érdeme fűfibe megy! Tsak az maga igaz, a' ki leg-jobban tudja magát tettetni, és a' ki a' világ' Piaztán mások' szemei' előtt leg-inefterségesebben tudja titkolni maga belső gondolatit!

ARB. Nagyon meg-tsalatkozól Atyám! — Egy nagy Lélek önnön maga magának néző-szine, a' mellyben ő a' maga tselekedeteit szemlélvén, vagy helyben hadgya azokat, vagy kárhoztattya! és ha ő maga itt tellyes meg-elégedéft talál magának akkor a' kilső nézőknek könnyen tsalatkozó itéletekkel keveset gondol!

ART. Légyen úgy, de vallyon többre kelle betsülnöd az ártatlanságot az életnél?

ARB. És mit vélsz Atyám! mi a' m'relétünk?

ART. Oh Fiam! ez minden egyéb ajándékoknál nagyobb, a' mit az Istenek adhatnak!

ARB. Sőt Atyám! az élet egy olly javunk, a' melly napónként fogy! — Minden szem pillantás, a' mellyet abban töltünk, egy

lépés mi nekünk, mellyel végünkhez köze-
léttünk! Tehát már a' polyánkban, a' midön
születünk, kezdünk meg-halni!

A r t. És még pörölnöm kell veled, hogy
meg-szabadítsalak? ebben más okot ne keress,
mint sem hogy én parantsolom! fiels tehát!

A r b. Engedgy-meg Atyám! azt nem
tselekedhetem! és ime ez légyen első paran-
tsolatod, a' mellyet valaha által hágtam!

A r t. Annak erőszakkal-is meg-kell len-
ni, jer! kövefs engem! mennyünk! (*meg-
akarja-fogni*)

A r b. Hadgy nékem békét oh Atyám!
fölöttébb nagy próbára teszed az én Tifztele-
temet! — Ah ha tovább-is kényszerétfz, vég-
re arra vetemedem. — —

A r t. És még fenyegetődzöl Te háladat-
lan! szólly 's mond, mire fogsz vetemedni?

A r b. Azt nem tudom, de kéfz léfzek
mindent el-követni a' végre, hogy téged' ne
kellefzen követnem!

A r t. Jól van! láffuk tehát! mellyik lefz
közülkünk a' győzedelmes? — — Jer kövefs
most! (*meg-fogja kezénél*)

A r b. Héj! őrizők! — —

A r t. Halgafs Istentelen!





A R B. Hej őrizők! vessétek-fel újra bilitseimet! 's vigyetek a' tömlőtzbé! (*Artában látván az Őrizőket, ki-ereszti kezéből Arbatzét*)

A R T. Égek boszszúságomban!

A R B. Atyám Isten hozzád!

A R T. Menny-el méltatlan! még hallani sem akarlak!

A R B. El-vetesz-e hát haragodban előled?

Ah soha már többé tőled

Könyörületességet,

Soha atyai kegyességet

Nem reménylek!

A' míg élek;

Ha ezen szempillantásra

Nem indul szíved

A' izánakodásra!

Látván Fiad mit szenved!

Melly nagy igazságtalanság!

Melly igen vad szív, és képtelen!

Hogy atya meg-felelkezzen

Egy olly szerentsétlén Fia ellen

Kiben nintsen semmi gonofzság.

(*El-megy*)

III. JELENÉS.

ARTABAN, és azután MEGABISE.

ART.

GYŐZD - MEG Artabán hanyatló indulatidat! — veszfzen-el égy vakmerő Fiú, ha már oda indúlt! — Ah de a' szívem még se kárhoztattya ötet — Szeretem még-is, ám-bár el-fajzott tőlem! — egy fzempillantásban mind magamban mérgeledök, mind rajta tsudálkozom! és a' harag, 's a' fzánakodás közt boszfonkodom-is, foházzkodom-is egyfzersmind.

MEG. De mit tsinálz Artabán? — mit gondolsz? Még sem végzettél - el semmit-is magadban? — Nints többé idő a' gondolkozásra, hanem a' végbe-vitelre! — Gyülekeznek már az Udvari Tanátsofok! — majd minden ellenségidet egy halombán kaphattyuk! kik, ha egygyütt el-vesznek mindnyájan, szabad utad léfzen azután a' birodalomra, 's Arbatze szabadulására-is, ha akarod!

ART. Ah Megabise! melly igen szerenstetlen vagyok én! a' Fiam el-nem fogadta tőlem sem szabadulásának, sem az országításnak ajánlását!

MEG. Mit mondasz?

ART. Hafzontalan vetélkedtem véle mind eddig!



M E G. Üssünk tehát a' tömlöztre, és erőszakkal vegyük ki ötet.

A R T. Nem hafznál! mert azon idő, a' mellyet ott el-vesztenénk, rész szerént az ő szívének meg-nyerésében; rész szerént pedig az Örizőkkel való tsátánkban, még alkalmaztosságot nyújtana a' Királynak a' védelmezéshez való készületre.

M E G. Az igaz! hallyon-meg először Artaxerxes, és azután szabadítottassék ki Arbaxe! —

A R T. Akkor ismét a' Fiam' élete mint egy zálogúl lészzen az Örizök' kezében.

M E G. Még azon-is lehet segíteni, ofszuk-fel Seregünket, és támadgyuk-meg egy időben, te a' tömlöztöt, én pedig a' királyi várat!

A R T. Ah, de hol ofszuk-fel magunkat! Akkor mind a' két részről erőtlének leszünk.

M E G. Már valamellyik részre szükség magunkat meg-határoznunk.

A R T. Az még leg-bátorságosabb lesz, ha egyik úton sem indulunk! — Alkalmatosságra várjunk, a' melly ezen két akadályos útnak menetelét egyre szolgáltassa!

M E G. Hát ha addig a' Fiam' halálra fog itéltetni?

ART. Már a' végső szükség arra fog kényszeríteni, hogy akkor a' leg-közelebb való segítséghez kapjak! Most elég, ha te ezután is szorgalmatosan téteted magadat, és Seregidnek hívségeket fent tartod hozzám! én azonban minden igyekezettel azon léfzek, hogy az Őrizőket részemre vonyam! ezt mind-
 eddig nem tartottam szükségesnek lenni, sőt bolondságnak ítélttem szükség nélkül a' veszedelmeket fokasítani.

MEG. Tselekedgy tehát, a' mint néked tetszik.

ART. De el-ne árully Barátom.

MEG. Én árulyalak - e - el téged'? Ah Uram, mit mondál? olly háládatlannak gondolfz-e engem'? Jól emlékezem én előbbi alatsonságomról! a' te kezeidnek köszönhetem én azt, a' mivel most bírok! Te vonzottál-ki engem' a' népnek seprejéből, és én most árulyalak-e-el téged'. Ah Uram! mit mondottál?

ART. Az még mind kevés oh Megabife, a' mit eddig tselekedtem véled! meg-látod ezután még jobban, hogy szeretlek, ha tsak az egek kedvezni fognak! — Tudom mi indúlattal légy Szemirához! nem-is ellenzem, sőt gondolom — — Ime jön Szemira! Egy parantsolatom azonnal bizonyossá téfzen té-



ged' az ő szerelméről! a' melly minket egy szorosabb szövetségbe egybe-kössön.

M E G. Melly édes vigasztalás ez!

IV. JELENÉS.

SZEMIRA, és az ELŐBBIK.

ARTAB.

KEDVES Leányom! íme ez a' te Jegyefed

S Z E. (*magában*) Oh egek mit hallok!

(*Artabánhoz*) Arra való időnek látszik - e Atyám ez tenéked, hogy a' mennyegzőről gondolkozz, a' midőn Testvérem — —

A R T. Ne szólly többet; az sokat használhat néki, ha te ennek kezedet által-adod.

S Z E. Éz már nagy áldozat Atyám! más-ként gondolkozz erről! én vagyok — —

A R T. Te bolond vagy, ha ebben nékem ellent állasz. Ime a' te Férjed! én úgy akarom, és az éleg.

Szeresd őtet. és ha még most szemednek Nem látszik-is kedvesnek!

Leg-alább azon kezet,

A' melly szerentsédre vezet,

Tisztellyed! és hallgass,

Majd mindgyárt meg-szereted

Mihelyt szemeid azt láttyák

Hogy

Hogy már körülötted

Lobognak a' menyegzős Fáklyák.

(*el-megy*)

V. JELENÉS.

S Z E M I R A , M E G A B I S E .

S Z E M I R A .

HALLOD Megabise! én még-is hízlek magamnak szeretetteddel! reménylhetek e tehát egy próbát tőled annak valóságáról?

M E G. De mit nem tselekednék én kintsem, a' te parantsolatodra?

S Z E. Én még-is félek, hogy kéréfemmel ellenkezni fogsz.

M E G. Egy parantsolatod meg-mutattya azt, hogy nem lehet okod a' félelemre.

S Z E. Ah ha te engem' igazán szeretsz, old-fel kérlek ezen kötést mi közöttünk.

M E G. Én-e?

S Z E. Te igen-is, és te az által megmenthetsz engem' az Atyám haragjától?

M E G. Szíveffen teljesíteném parantsolatodat, de úgy tetszik, hogy Szemira most nyájaskodik vélem,

S Z E. Most én éppen nem nyájaskodom. —

Q



M E G. Én nem hiszem, mert úgy vezem észre, hogy evvel csak próbálni akarsz.

S Z E. Te még ki-nevetesz engem? én eddig téged' fokkal nagyobb szívű szeretőnek gondoltalak lenni.

M E G. És én fokkal okosfabbnak gondoltalak.

S Z E M. Melly jeles próba - tétele lenne ez egy nagy szívnek.

M E G. Melly rendes igazság az-is, szeretőtől azt kérni.

S Z E M. Egy térséges mezőt mutattam néked, a' mellyben nagy szívűségedet egy ditsőséges próbára tehetnéd a' nélkül, hogy nékem ne alkalmatlankodnál.

M E G. Próbára-is akarom azt tenni, de nem ebben.

S Z E M. Tehát haszontalan reménylettem?

M E G. Haszontalan.

S Z E M. Tehát leg - alább ezen könyveim! — —

M E G. Nem használnak semmit-is.

S Z E M. Ezen szíves kéréseim!

M E G. Mind szélnek botsájtatnak.

S Z E M. Jól van! Atyámnak parantsollattját meg-nem fzegem! de abban soha ne-is hízkelkedgy magadnak, hogy én valaha té-

ged^s szeretni foglak! Útálni fogom tellyes éle-
temben azon szerentsétlen szövetséget, melly
engem^s hozzád le-kötöz! — Te léfzel (arra
esküszöm) az én szívemnek minden időben
egy útállatos rettentő képe. — Által- adom
ugyan kezemet, de szívemet, ne reményld,
hogy valaha bírhaflad!

M E G. Nem-is kívánom azt, óh Szemira!
én meg- elégfzem azzal, ha mint enyímet
láthatlak! — És ha az néked elegendő bosz-
szú-állás tölem, ha engem^s gyűlölsz, gyűlöly
nem bánom! azért én soha nem fogok pa-
naszolkodni.

Szép Szemirám azon ne fély!

Hogy én hitetlen Lelkűnek,

Vagy háládatlan szívűnek!

Ah! hogy enyímnek, valaha kiáltsalak!

Ah! tsak hogy vélem ély

Még akkor-is szerentsésnek,

Tartom magamat Istennek,

Bár ha mint ellenségemet bírhatlak,

Én gyűlölöm bolondságát

Az olyan ízeretűnek,

A' ki Kedvefe' izabadságát

Tsak maga kedvének



Kívánnya tenni áldozattyává,

'S erőszakos rabjává! ! !

(*el-megy*)

VI. JELENÉS.

S Z E M I R A, és M A N D A N E.

S Z E M.

ME N N Y I fzerenísétlenségek kaptsoi-lyák-öszve magokat egy napon az én veszedelmemre! Mandane! Ah hallyad tsak, kérlek! —

M A N. Ne tartóztass most Szemira.

S Z E M. Hová fietsz?

M A N. A' királyi Tanátsba fietek.

S Z E M. Én-is el-megyek véled, ha talám fzerentsétlen Arbatzén segíhetnének.

M A N. Külömbözö a' mi szándékunk, Szemira! te tudom életét, én pedig halálát kívánom.

S Z E M. És úgy beszéll Arbatzének fzeretője?

M A N. Úgy beszéll Xerxesnek Leánya.

S Z E M. Az én Tesivérem vágy nem bünös, vagy te miattad bünös, mert téged flettébb fzeretett!

M A N. És ugyan a' többi gonofzsági közt az a' leg-nagyobb; tehát az ő halálával kell nékem az én igazságomat ki-mutatnom, és meg-boszfúzódnom azon gyalázatot, mellyet ő az én felséges fzemélyemnek szerzett, a' midőn ő az én hív szeretetémmel ollyképpen vizfza-élt, hogy a' mellynek mint egy öfztönül kellett volna néki szolgálni a' ditsőségre, az őtet az én ki-mondhatatlan gyalázatomra, még Haza-árulóvá tette.

S Z E. Nem elég-e az ő büntetésére azon törvényeknek keménysége, a' mellyek alá vettetett? hanem még a' szíveket-is akarod ellene gyújtani?

M A N D. Nem elég, mert félek Artaxerxesben a' régi érzékeny Barátságtól. Félek az Ország' nagygyaiban a' fzanakodástól; félek még önnön magában-is azon titkos erőtől, és nem tudom, melly szerentsés égi jegytől, a' melly az ő tekintetében vagyon, és a' mellyel ő könnyen Ura lesz málok szíveinek.

S Z E M. Menny tehát, ha úgy meg-indúltál kegyetlen! vádold őtet; sürgesd veszedelmét; 's nyomjad szerentsétlen ügyét mind halálig! de előbb próbáld-még állhatatoságotat! meg-kell előbb felejtkezni minden reménységről! — minden kegyes indulatokról!



— annyi fok egymásnak esküdt hívségekről!
 — annyi edes érzésekről! — el-kell tovább
 feltüntetned azon első szerelmes pillantáfokat!
 — és azon ábrázatnak szívedben nyomott ele-
 ven képét, a' mellynek látása leg-először in-
 dította szívedet szerelmes fohászzkodásra.

M A N D. Ah kegyetlen Szemira, mit vé-
 tettem én néked, hogy fel-ébredtetted szí-
 vemben ama' kötelességemmel ellenkező vét-
 kes szánakodást, a' mellyet már mint egy el-
 oltottam magamban! miért jöszsz te nékem újra
 azon képzefekkel, a' mellyek állhatatoságo-
 mat meg-vezztegetik, és tsak párt-ütést gyú-
 tanak gondolatim közt!

Ha azt már én!

Magammal el-hitettem,

Hogy győzedelmeskedtem

Arbatzé' szerelmén!

Engedd tovább-is azt hinnem!

Engedd azzal hizekednem,

Hogy többé nem szeretem!

A' harag most, 's a' gyűlölség az én Tisztem!

És te azt jól tudod kegyetlen!

Miért tehát illy Tisztem ellen

Akarod azt eszembe juttatni,

Képz kötelességem távoztatni!

(*el-megy.*)

VII. JELENÉS.

S Z E M I R A (maga)

MÁR kinek álljak először ellent-ennyi fok ellenség közt? Mandane, Arbatze, Megabise, Artaxerxes, az Atyám, ezek mind ellenségeim! és mindenik a' leg-érzékenyebb részét szívemnek ostromollya! Ha egygyikkel szembe szállok, a' többieknek ostromára védelem nélkül ki-tétetve maradok! valamenyinek pedig egyszersmind ellent-állani magam elégtelen vagyok!

Ha a' patak meg-haladgya partyát,
Fut a' szántó vető nyakra före,
Egy töltésről más töltésre
Hogy meg-ne szakaszsa gáttját!
De ezzel keveset használ!
Mert ha egy helyt folyását el-zárja,
Száz, és száz utakat tsinál
Máshol a' víznek febes árja!

(el-megy)





VIII. JELENÉS.

ARTAXERXES az ORSZAG NAGY-
GYAIVAL a' Tanáts - házban, azután
MEGABISE.

ARTAX.

Fő Rendek! Perfiának nagy Ofzlopi! Ime én meg - jelenek köztetek, hogy Atyám' birodalmának terhét magamra vegyem! — Az én igazságomnak kezdete olly zavarodott, és olly rettenetes, hogy kezeim, mellyek még arra szabatlanok, rettegve nyúlnak a' kormányhoz! Ti! a' kiknek már mint egygy szívetekben nyölt a' búzgóság, a' nagy lelkűség, a' tapasztalás, és a' hívség! Titeket, mondom, azon nagy kegyességre, mellyel az én nagy emlékezetű Atyám hozzátok viseltett, kérek! legyetek vezérim az igazgatás' módgyában.

MEG. Felséges Király! Mandane, és Szemira engedelmet kérnek tőled a' bé-jöve-
telre. —

ARTAX. Oh egek! jöjjenek! már látom, melly igen különböző indulattal siet ide mind a' kettő.



IX. JELENÉS.

MANDANE, SZEMIRA, és az ÉLŐB-
BENIEK.

SZEMIRA.

ARTAXERXES! kegyelmet!

MAND. Boszszú-állást Király! én egy gonosz-tévőnek fejére halált kérek.

SZEM. Én pedig egy ártatlannak életéért esedezek.

MAND. A' gonoszság nyilván való.

SZEM. De bizonytalan az áruló.

MAND. Arbatzét vádollyák a' külső Jelek, és a' félelem.

SZEM. Arbatzét fel-szabadította minden józan értelem.

MAND. Egy Atyának ereiből ki-ontott vér, boszszú-állást kíván.

SZEM. És a' Fiának ereiben megtartott vér jutalmat vár.

MAND. Meg-emlékezz! — —

SZEM. El-ne felejtkezz. — —

MAND. Hogy egy Országgló Trónusnak az oszlopa az igazság.

SZEM. Hogy annak fundamentoma az irgalmasság.

MAND. Ah indítson-fel kérlek egy szentséttlen magzatnak fájdalma.



SZEM. Ah engedzteltyen egy el-kefere-
dett Testvérnek firalma.

MAND. Mindnyájan, a' kiket látíz,
Szemirán kívül, ezt az áldozatot várják.

SZEM. Kegyelmet! kegyelmet! Artaxer-
xes! (*le térdepel*)

MAND. Boszú-allást Király!

ARTAX. Kellyetek - fel! oh Istenem!
kellyetek-fel! mennyivel nagyobbak az én
belső szorongatásim a' tieteknél! Fél Szemira
az én igazságomtól! — Fél Mandane az én
Irgalmaságomtól! Artaxerxes pedig mint szives
Barát mint igaz Fiú, retteg és Fohászkodik
mind Mandane, mind Szemira félelmében
egyszermind! — Én magam mind a' kéttö-
töknek félelmét érzem szivemben (*láttya Ar-
tabánt jönni*) ah jöjj, 's vigasztally meg en-
gem Artabán! — vagyon-e valami védelme-
ző okod Artabzé részére? Ah mentsd-ki őtet!

X. JELENÉS.

ARTABÁN, és a' TÖBBIEK.

ARTABÁN.

HASZONTALAN óh Fejedelem! mind a'
Te szánakodásod, mind az én igyekezetem;
mert vagy nem gondol már szabadulásával,

vagy éppen femmi reménysége nints többé hozzá!

ARTAX. Tehát arra akar-e engem az a' háládatlan ingerleni, hogy halálra kárhoztassam ötet?

SZEM. Halálra kárhoztassad-e? ah kegyetlen! Tehát eggy gyalázatos hóhéri sejsze alatt lássa-e a' Világ Szemira Testvérét? ditsőségét Perfiának? Artaxerxesnek Baráttját? 's szabadítottját? Ah szerentsétlen Arbatze! Oh hazzontalan! könyveim! oh meg-vettetett gyötrelmim!

ARTAX. Szemira! Nagy boszúságot követz-el ellenem, ha engem kegyetlenségről vadolsz! Mit tselekedhetek én, ha nints femmi mentsége? avagy mit tselekedhetnél te, mit tselekedhetne Artabán? — Hallyátok-e Őrizők! vezelsétek ide Arbatzét! — Maga az Attya legyen Birája Fiának! Ő visgállyameg az ügyét, és ő áldozza-fel ötet, ha lehet! én ebben az egész Királyihatalmammat kezére bortsájtom!

ART. De hogy lehet az!

MAND. Tehát már annyira meg-előzi a' barátság a' kötelefséget? — Űgy látszik, hogy nem akarod a' bűnöft meg-bűntetni, midön annak bűntetését az Attyára bizod!



ARTAX. De egy olly Attyára bizom, a' kinek fedhetetlen hivsége tudva van előttem! a' ki még önnön maga vádollya Fiát, a' kít én védelmezni kívánnék, és a' kinek nagyobb okai vannak azt meg-büntetni, mint sem én nekem!

MAND. De mindég tsak atya ő még-is!

ARTAX. És ugyan azért kettős oka van a' büntetésre! Én Arbatzében egyedül tsak Xerxesnek halálát tartozom meg büntetni! ő pedig mint Fiában még nagyobb keménységgel tartozik meg-boszúlni mind Xerxes halálát, mind maga gyalázattyát.

MAN Tehát úgy van?

ARTAX. Úgy vagyon, ha vétkes Arbatzé, bizonyos légy abban, hogy áldozattya lészzen a' meg öletett Királynak! És én leg-alább háladatlan nem lészek az én szabadítottomhoz!

ART. Ah Uram! melly nagy próba ez! — —

ARTAX. Méltó a' te nagy szivedhez!

ART. De mit fognak mondani ez ilyen ítéletről.

ARRAX. És mit mondhatnak? szollyatok tehát (az Ország nagygyaihoz) ha vagyon-e okotok ebben kételkedni?

M E G. Mindnyájoknak halgatáfa helyben hadgya válafztáfodat!

S Z E M. Ime jön a' Testvérem!

M A N. Ah oda vágyok!

A R R A X. Hallgattafsék-meg tehát a' bűnos! (Artaxerxes a' Trónusba megy, az Ország nagygyai is le-ülnek)

A R T. Indulatim! ah tsak most tartóztatok magatokat!

M A N. Nyomorúltt szivem! ah ne vérj! ne dobogj a' mellemben!

XI. JELENÉS.

ARBATZE az Örzőkkel, és az ELŐBBIEK.

ARBATZÉ.

TEHÁT olly nagy gyűlölségében vagyok-én Perfiának! hogy minden igazságtalanság az én szerentsétlen forsom ellen szgezi magát! én Királyom!

A R T A X. Barátodnak mondgy engem, és az is akarok lenni, méglen tsak kételkedetek vétkeдрől! — és mivel ez az édes név egy bíróban véteknek tulajdonéttatik, tehát artabánra bizattatott az egész ítélet!

A R B. Az Atyámra?

A R T A X. Arra igen is!



ARB. Refzketek! az ifzonyodás miatt

ART. Mit bámólsz! talám az én álhatatosságomat tsodálod?

ARB. Borzadozva nézlek én téged oh Atyám ezen helyben, hogy ki legyek én! — és ki légy te! — Ugyan hogy tehetted magadat az én Birámnak; — hogy mutathatsz olly változhatatlan tekintetet! — és nem érzed a' szivedet ezen szempillantásban szélt szagattatni?

ART. Minémü indulatokat érezzek én magamban? azt te ne visgáld! sem azt, hogy miként egyezzen meg kilső ábrázatom szivemmel! akár millyen vagyok is én, egyedül a' te gonofzságod által lettem avvá! ha te az én tanátsimat halgattad volna! és a' te Atyádnak nyomdokit akartad volna követni, most ezeknek jelenléttekben sem én bíró nem volnék, sem te bünös nem volnál!

ARB. Szerentsétlen Atya!

MAND. Mi nem azért jöttünk itt öszve, hogy a' ti különös boszúságtokat halgassuk! vagy védelmezze magát Arbatze! vagy ha mentsége nints, kárhoztafsék halálra!

ARB. Mitsoda keménység ez!

ART. Tehát felellyen a' Bünös az én kérdésemre! Arbatzé! Te mint Xerxesnek

gyilkofa jelenfz-meg itten! erről már meg-is győzöttél! és a' te meg-győzöttetédnek ime ezek a' próbái! a' te vakmerő szerelmed, a' te párt utő bofzonkodáfidnak fok féle jelei! — —

ARB. A' kard; a' vér; az idő; a' hely; az én félelmem; az én szaladáfom! tudom hogy mind ezek az én vétkeket nyilvánóságá teszik; mindaz-által nem igaz; én ártatlan vagyok!

ART. Mutasd-meg azt, ha lehet! engedjeld haragját a' meg-bántódott Mandané-nak! —

ARB. Ah ha azt akarod, hogy minde-
neket álhatatosan el-fzenvedgyek, ne támadgy meg olly igen érzékeny részemben! — azon édes nevezetre ah kegyetlen Atyám!

ART. Halgafs! nem látod-e a' vak, és bolond türhetetlenségedben, hogy hol vagy? kivel beszélsz? és kik halgatnak?

ARB. De Atyám! — —

ART. Indulatim! ah tsak most tartóztasátok magatokat!

MAN. Nyomorúlt szivem! ah ne vérj! ne dobogy mellemben!

ART. A' te vádoltatáfid kívánnják azt leg-alább, hogy vagy védelmezd magad! vagy mutafs bánatot! ha vétkes vagy!



ARTAX. Ah segélyed magad, és a' mi rajtad való szánakodásunkat!

ARB. Felséges Király! én nem találok magamban semmi vétket, sem mentséget, sem okot a' meg-bánásra! és ha ezerszer-is kérdezed tőlem ezen történetnek okát, én-is ezer-szer ugyan ezt fogom felelni!

ART. Oh nagy Fiúi szertetet!

MAN. Ő egy aránt vétkes ha szól-is, ha halgat is! Már tehát mit gondol a' Biró? mihez fog most kezdeni? — ez-e az az atya, a' kinek meg-kellene bocsfázni egy kettős gonofzságot?

ARB. Halálomat kívánod-e oh Mandane?

MAN. Ah szivem! csak most el-ne hadgy!

ART. Hértzeg Kis - Afzfzony! a' te haragod nagy öltöne az én indulatomnak, és hogy Artabán keménykedésében, az igazságnak, és a' még addig halhatatlan hívségednek egy nagy példája fent maradgyon Perfiában, ime én az én fiamat halálra kárhoztatom! — hallyon meg Arbatze! *(alá-írja az ítéletet)*

MAN. Oh Istenem!

ARTAX. Hadd függöben még Barátom azt a' halálos végzést!

ART.

ART. Már alája írtam! és így eleget tettem kötelességemnek! (*Fel-kel, 's által adgya az alá-iratott végzést!*)

ARTAX. Kegyetlen! fene vad ditsekedés! (*Le-száll a' Trónusról, és az Ország' Naggyai-is fel-kelnek!*)

SZE. Dühös fene vad Atya!

MAND. Ah el-árulnak könyveim!

ARB. Sirj Mandane! még-is meg - esett szíved valamennyire az én kegyetlen, forfommon!

MAND. Az ember színt úgy sírhat örömében, mint fájdalmában!

ART. Már azt véghez vittem, a' mi egy kemény Birának volt a' kötelessége! most tehát engedgy! oh Fejedelem! az én Atyai indulatomnak-is egy kevés szabadságot! — Fiam! botsáfs-meg egy olly Tiranusi hivatalnak, a' mellyben a' szoros Törvények kegyetlenkednek minden^o tekintet nélkül! Sok szenvedésid közt türd-el még azt a' keveset-is, a' mi még hátra vagon! — meg-ne-rettenesen ama' halálos büntetésnek félelmes tekintete! — A' roszban nints semmi roszszabb a' Félelemnél!

ARB. Nagyon hanyatlik oh Atyám! az én állhatatosságom! — mert midön magamat



az egész világ előtt gonosz-tévőnek széméllyé-
bem találok; midőn látom minden édes re-
ményéseimet, mintegy zöldgyében el-metsz-
ettetni! — 's el-oltatni még hajnalában az
én életemnek napját! — midőn magamat az
egész Perfiának, Barátomnak, és annak gyü-
lölségében látom, a' kit imádok! és midőn
tudom, hogy az én Atyám. — — Kegyetlen
Atya! (Ah de majd el-veztem magamat!)
lőten hozzád! (*Induló-félben, de megént meg-
áll*)

ART. Én reszketek.

MAND. Meg-halok Fájdalomban.

ARB. Oh vakmerő Arbatzé! hová ra-
gadtatol! — Ah Atyám botsáfs-meg! ime lá-
baidhoz borúlok! botsáfs-meg kérlek egy efz-
telen fájdalom' el-ragadtatásának! — Ontaf-
sék-ki minden vérem egész az utolsó tséppig,
nem fogok azon panaszolkodni! és a' helyett,
hogy valaha kegyetlennek mondgyam, ime
tsókolom azon kezeket, a' mellyek engem'
halálra kárhoztattak!

ART. Elég már! — kely — fel! —
jól tudom, mennyi okod lehet a' panaszolko-
dásra! de tudgyad! — — (oh egek!) — —
vegyed utolsó öleléfemet, és menny!

ARBATZE.

Ezen végső ölelésedre!
 Ezen utolsó Isten hozzádra!
 Atyám kérlek!
 Ha még merlek!
 Émlékezz régi hívségedre!
 Tenkints sérültt hazádra!
 Engeszteld-meg Mandane' haragját!
 Védelmezd Királyom' Méltóságát!
 Én meg-halok örömmel
 'Tsak az én vesztémmel
 Szünnyön-meg Persia!
 Zúzavarja!

(El-megy az Őrizőkkel, el-megy Megabise-is, és a' Királyi tanatsofók)

XII. JELENÉS.

ARTAXERXES, MANDANE, ARTABAN, SZEMIRA.

MANDANE. *(magában)*

AH Arbatzé el-menetelével kezdem mint egy érzeni a' halálnak gyötrelmét!

ART. Ime Mandane! ime önnön magam vérével eleget tettem boszszúidért.

MAND. Ah Iftentelen! távozz az én fizemeim elöl! Távozz a' Nap' világofságá-



tól, 's rejsd-ei magadat méltatlan! a' Földnek leg-méllebb, és a' Földnek leg-fetétebb üregébe! ha még-is az a' Föld helyet ad kebelében egy olly minden érzékenytelenség, és minden emberi indulat nélkül való Ifientelen Atyának!

ART. Tehát az én erköltsöm — —

MAND. Halgafs te Fene-vad! és mitso-da erköltsödben ditsekfzel? az erköltsöknek is vannak Határi, mellyeket ha meg-halad az ember, még az erkölts-is bünné válik!

ART. Hát nem te vagy-e az, a' ki engem' erre ingerlettél?

MAND. A' vagyok! és méltó vagyok a' ditséretre! és ha még egyszer újra kellene Arbatzének meg-itéltetni, még egyszer újra kívánnám halálát! Köteles volt arra Mandane, hogy Attya halálát meg-boszúllyá; köteles volt ellenben Artabán, hogy fiát meg-szabadítsa! Téged' illetett a' szánakodás! engem' a' harag, a' gyűlölség! — Nékem egygy gyenge szerelemnek gerjedezésére nem kellett halgatnom! de tenéked meg-kellett volna felejtkezned azon keménykedésről, a' melly tsak néha tulajdona egy birónak! ez volt tehát a' tied; amaz pedig az én kötelelségem volt! Távozz kegyetlen fene-vad Atya!

Ama' Hirkániai erdőben,
 Midőn leg-nagyobb mérgében
 Ordét a' dühös Tigris,
 Soha még akkor-is
 Fene-vadabb állat
 Belőle nem válhat
 Náladnál!

A' mennyi gyilkofságok
 Afrika szélében,
 Vagy Tenger' mentében
 Valaha történnek!
 Azok mint egy csoportban
 Egyedül te magadban
 Dühösködnek!

(*el-megy*)

XIII. JELENÉS.

ARTAXERXES, SZEMIRA, ARTA-
 BÁN.

ARTAXERXES.

MENNYI veszedelmére esküdt az ég!
 kedves Szemirám! a' mi Arbätzénknék!

SZE. Te kegyetlen! Te embertelen! olly
 hamar meg-változtál-e? először meg-ölöd
 Barátodat, és azután líratod!

R 3



ARTAX. Nem de Atyádnak ítéletére bíztam Fiának életét? és én vagyok még-is a' kegyetlen? én öltem-meg őtet?

SZE. Éppen ez a' leg-fortélyosabb fenevad kegyetlenség! Az Atyám, mint bíró, szolgája volt a' Törvényeknek! Néked pedig, mint Fejedelemnek alattad vannak a' törvények! Ő nem adhatott kegyelmet Fiának! te pedig adhattál-is, 's tartóztál-is véle! Ah mond-meg már most! mi örömed lehet abban? látván egy szerentsétlen fiút keze által meg-ölettetni? A' kiben Barátság nints, az a' szerelem sem érzi!

ARTAX. Szóllyon az egész Perfia, és mondgya-meg, ha nem vagyok-e Arbatzéhez háládatossággal, ha nem vagyok-e szánakodással fájdalmidhoz, és ha nem szeretlek-e téged'!

SZE. Mind eddig hizelkedtem magamnak, 's azt hittem felölled, hogy egy igaz szívü barát légy, és egy szívés szerető, de egy szempillantásban ki-tanúltam szívedet, hogy hitetlen barát, és egy érzéketlen szerető légy!

A' szerelem érzésére,

Kedvesének tsak egy nézésére

Még a' Tigris-is magát
 Meg-adgya!
 Orozlán el-hadgya
 Fene-vadságát!
 Te még azoknál-is
 Kegyetlenebb Tigris!
 Kérésére annak,
 Ki téged' imádott,
 Ki kintsének mondott,
 Be-zártad szívedet,
 Mutattad mérgeidet,
 Még tsak meg-lem szántad
 Ambár jól tuttad
 Testvére
 Vesztére
 Könyvei mint hullanak!

(*el-megy.*)

XIV. JELENÉS.

ARTAXERXES, ARTABAN.

ARTAX.

HALLOTTAD a' háladatlan Szemirának
 szemre-hányásait?

ART. Hallottad te-is az igazságtalan
 Mandane' Mérgelődését?

R 4



ARTAX. Én nagyon is Szánakodó vagyok, és Tirannusnak kiált!

ART. Én igaz ítéletet hoztam, és kegyetlennek mond!

ARTAX. Ez-e tehát érdeme az én kegyelmességemnek?

ART. Ez-e a' jutalma az én szoros igazságomnak!

ARTAX. A' mennyit egy napon! mennyit el-veztettem Artabán!

ART. Ah ne panaszolkodgy! hadd én reám azt inkább! a' nélkül-is én már leg-szerentsétlenebb vagyok mindnyájoknál!

ARTAX. Nagy lehet ugyan a' te Fájdalmad, de az enyim fe kitsiny! azért megfe-mondhatom:

Hogy mellik közüllünk,
 Én-e, mint Barátja,
 A' vagy te, mint Attya
 Nagyobb szánakodást érdemlünk?
 De tudgya azt az ég!
 Hogy ezekre
 A' Lépésekre,
 Engem' vitt a' szeretet;
 Téged kényszerített
 A' Szükség!

(el-megy)

XV. JELENÉS.

ARTÁBAN. (magában)

MÉG-IS egyszer már magam vagyok; és a' fok rettentő szorongatások után meg-nyugthatom szabadon! Alig hogy el-nem-árultam magamat, midőn hallottam Arbatz' bírájának neveztetni! — de már túl vagyok a' veszedelmen, nem-is gondólkozom arról többé! — Én már magamat meg-szabadítottam! Szükség tehát most a' Fiamat védelmez-nem!

Mint az el-rémültt Pásztor!

Tsak bámúl és le-dül,

Magán kívül, fél holtan

A' puztában; mikot

A' fetét ég felette meg-dördül,

És a' villám mellette le-tsattan!

De ha magához tér azután

Halavány remüléséből

Lallan fel-tenyészik,

'S kevelsé meg-nyugszik,

És el-megy, a' féltéből

El-széllyett nyájja után!

(*el-megy*)



III. FEL-VONÁS.

(*A Játzó szin ábrázolja a' várnak belső részét! a' hol Arbatze fogva tartatik. Látszatik egy vas rostély, és egy kis-ajtótska, jobb kézről, a' mellyen fel-mennek a' Királyi épületbe.*)

I. JELENÉS.

ARBATZE, és azután ARTAXERXES.

ARBATZE.

MIÉRT kékik a' halál! midön ő végső határa az emberi nyomorúságoknak! tsak annak félelmes a' halál, a' ki boldogságban él!

ARTAX. Arbatze!

ARB. Oh Istenek! mit látok! vallyon mi hozott téged' oh Király e' Szomorú, és rettenetes helyre!

ARTAX. A' szánakodás, és a' barátság!

ARB. És miért jöszsz te ide magadat szomoréttani oh Fejedelem!

ARTAX. A' te szabadíttásodra jövök!

ARB. Az én szabadíttásomra!

ARTAX. Ne szólly többet! hanem ezen azúton, a' melly a' Király épületnek egy titkos részében vezet, fiels, és vigyázva szaladgy egy más Országba! ott emlékezz-meg Artaxerxesről, szeresd őtet, és élly szerentséfen!

ARB. Én jó Királyom! ha engem' bűnösnek tartasz, miért jösz szabadittáfomra! ha pedig ártatlannak; miért kell nékem szökevénynek lennem!

ARTAX. Ha bűnös vagy, én visszadom néked azt az életet, a' mellyet nékem meg-tartottál! ha pedig ártatlan vagy, íme alkalmatofságot mutatok, a' mellyen egyedül meg-nyerheted szabadságodat! Szaladgy tehát, és kéméld-meg egy igaz Barátodat azon gyötrelmes indulatoktól, a' mellyeket kellene éreznem meg-ölettetéfed által! Tsendefítsd-le az én szivemnek nyughatalanságát! mert ámbár legyen az, hogy engem' a' barátság megvakétson; avagy légyen az, hogy egy némelly Istenség védelmezze az ártatlanságot, de nékem mind addig nem lehet nyugodalmam, méglen te szabadságodban nem lézfel. Valahányszor én a' te vétkeidet érdemeiddel öfzve tefzem, mind annyiszor egy titkos szózatot látfszatok hallani szivemben, a' melly



azt mondgya: kétes a' vétek, de bizonyos a' jó-tétemény.

ARB. Engedd Uram! hadd hallyak-meg — A' világ előtt bűnösnek tartatom: tehát a' te Méltóságod téged kötelez arra, hogy engem' büntess! én annál szerentséfebben halok meg, ha egyfzer néked, mint Barátomnak meg-tartottam életedet, másfzor mint Királyomnak, fent tartom méltóságodat.

ARTAX. Ilyen beszédet még egy gonosz-tévőnek szájából nem hallottam! Kedves Arbatzém! ne veszejtsuk az időt, az én méltóságomnak fent-tartására elég azt hirdetni, hogy te már titkon büntetésedet el-vetted én ezen mái napnak ditsőségét, a' mellyen engem Áfia leg-előfzör az én Országló székemben fog látni, egy halálos büntetéssel meg homályosítani nem akarom.

ARB. De ezen kegyelmed még valaha ki-tudódhatik a' világnál, és akkor — —

ARTAX. Ah menny - el Barátom! mártsak azon kérlek! avagy ha azt kéréfemmel éppen-meg-nem nyerhetem, mind Királyod parantsolom.

ARB. Mint Királyomnak engedelmeskedek. Oh vajha Arbatze valaha mind ezeket néked meg-hálálhatná! Hallyátok-meg azom-

ban óh Egek az én kívánságimat! Uralkodjon Artaxerxes! és az ő szerentsés Uralkodásának elzendeit számlállyák a' győzedelmek! a' Laurufok, és a' diadalmas kofzorúk. Az egész világ hódúllyon-meg hatalmának! Lassú lépéffel forgassák az ő életi fonalát a' párkák, és maradgyon reá az a' békesség, a' mellyet én el-veztettem, és a' mellyet nints-is reménységem mind addig fel-találni, míg hazámba, 's Barátomhoz vízfza nem térek. —

Midön a' víz a' tengerből ki-fzakad,
 Mofsa a' hegyeket,
 Affa a' völgyeket,
 Kereng, forog a' ...-ban,
 Már, mint Rab, ...-kutakban,
 Zúg szüntelen, 's morog,
 Miglen a' tengerbe vízfza nem akad!
 A' Tengerbe: a' honnét eredett,
 A' hol először fel-fakadni kezdett,
 És a' hol utóllýára,
 Talál nyugodalmára.

(el-megy)





II. JELENÉS.

A R T A X E R X E S (maga)

EZ a' bátor tekintet, ez az el-rémülhetetlen ábrázat nem mutattya őtet bünösnek! Az egész külső Fedél el-nem takarhattya egy nagy Léleknek belső fényét! Leg - alább tsak az ortzán - is a' fizin ki-mutattya magát!

Egy kis Felhő a' nap' tisztaságát
 Könnyen bé-takarhattya,
 De el-nem olthattya
 Minden világosságát!
 A' kis patak-is árkában
 Hafzontalan takarja
 Tsergedező vizével sárga leveit,
 Mert nedves ágyában
 Szépen ki-mutattya
 Ragyogó tsöpje fényes követskéit.

(el-megy)



III. JELENÉS.

ARTABAN, az **ÖSZVE-ESKÜDTEK**
SEREGÉVEL, azután **MEGABISE.**

*(mindnyájan a' vas rostély körül, a' melly-
nek Őrzésére maradnak az öszve-esküdték)*

ARTAB.

FIAM Arbatze! hol vagy! — Leg-alább
a' szavamát meg-kellene néki hallani! — Ar-
batze! — oh egek! — hová rejtette-el az
magát? — Barátim! álljátok-el addig az aj-
tót, még Fiamat fel-találom *(be-megy a'
színbé jobb kéz felől)*

MEG. Soká kékik! — Már pedig ideje
volna! — — de itt nem látom sem Artabánt,
sem Arbatzét — — Már mit kell tselekedni?
vagy mit kell gondolni? — — Illy nagy do-
logban ugyan mitsoda nagy kéfedelmesség
ez? — —

ART. Oda vagyok *(ki-jön a' Színből
azon részről, a' mellyen bé-ment, de más
úton)* nem találom a' Fiamat! — Refzket-
nek minden tagjaim! — félek! — gyanak-
szom — — vagy talám itt más felől rejtette-
el magát! — — Megabise! *(öszve-találko-
zik Megabisével, a' ki jön a' Színből azon a'
részén, a' mellyen bé-ment, de más úton)*



M E G. Artabán.

A R T. Meg találtad Arbatzét?

M E G. És nints veled?

A R T. Oh Istenek! nevelkednek az én kétségeim.

M E G. Szólly Uram! 's mond-meg, mi történt Arbatzéval?

A R T. De ki mondhattya azt meg? — ezer szorongatások, és annyi rettentő kétségek közt hanyattatom! — Mennyi ifzonyú képzeléseket fest elmémbe az én félelmem! ki tudgya, mi történt véle? — Ki tudgya él-e még? —

M E G. Igen hirtelen utolsó gyanúságokra fakadsz! Nem szerezhetett-e néki vagy Artaxerxes, vagy Mandane! egyik jó baráttya, a' másik mátkája, valami alkalmatosságot az el-szökésre? és íme az út, a' melly a' királyi Házhoz vezet!

A R T. De mi végre titkolnák én előtt az ő el-szökését? Ah Megabise! Nem — nem él többé Arbatze! hanem ki ki el-hallgattya azt előttem, hozzám való szánakodásából.

M E G. Az Istenek ne adgyák ezt a' jövődöt! Ah tsillapítsd-le kérlek szívednek háborodáfit, és légy tsendeflebb elmével! légy nagyobb

nagyobb kézféséggel! azt kívánnyák a' mi el-tökéllett szándékunk.

A R T. De mihez fogjak én többé, ha a' Fiam el-vezett?

M E G. Mit mondasz Uram! Tehát hafzon-talan ültettük-e-fel, te a' királyi Örzöket, és én a' Hadi-Seregeket? Már ebben bent va-gyunk, tehát végezz magaddal, és menny! esküttesd-meg Artaxerxest az Ország' törvén-nyeire. Én a' fzent pohárba, a' mint paran-tsoltad, a' mérget már be-kevertem! most akarnánk-e annyi fáradságunknak, 's annyi gondoskodásunknak jutalmát olly gyalázatosan el-vezteni?

A R T. Barátom! ha én Arbatzét fel-nem találom, kiért k~~...~~énnékem továbbá-is ma-gamat annyi belső fyorongatások alá vetnem? az én Fiam volt nékem mindenkor gyönyö-rűségem, ő érette egyedül, hogy őtet a' Tró-nusra emelhetném; magamat árúlóvá tettem, ő érette, még magam előtt-is ifzonyatossá tettem, és ha ő el-vezett, nints többé re-ménységem semmihez, és óhajtott hafzna go-nofzságimnak tőlem egyfzerre mind el-ragad-tatott!



M E G. Vagy él Arbatze, vagy el-ve-
szett. És mind a' két esetre kezedtől várja a'
bofszú-állást!

A R T. Ah még ez az egy ok tart-meg
az életben! — Jól van Megabife! Vezess a'
hová tetzük, által-adom magamat.

M E G. Bátran bizhatsz, mert a' győze-
delemre vezetlek.

Indítsa karodat!

Gyújtsa haragodat!

Egy Fiúnak

Vefzedelme!

Szereleme

Egy Országnek!

Édes a' szívnek olyankor

Midőn bofszú-állást kér,

Ha minden ereiben a' vér

Haragjában fel-forr.

(*el-megy*)



IV. JELENÉS.

A R T A B A N (maga)

TALÁLTATOK el-pártólt Istenek! egy
 útat meg-veztegettetésemre. Azon egy kétel-
 kedésre, hogy talám többé nem él az én sze-
 relmes Fiam! a' rettegetés, és kétségbe-esés
 között meg-nem győzhetem belső zavarodási-
 mat, és mint egy magamon kívül ragatta-
 tom! —

Fiam! ha már többé nem élsz!

Én-is meg-halok:

De előbb boszszút állok!

És arra esküszem!

Hogy véghez viszem!

Hogy Artaxerxesnek

Lelkét, a' kitől már nem félsz.

El-küldöm előre

Khárón ki-kötő helyére

Követnek!!!

És még oda hajthassa

Atyád' árnyékát

A' zúrzavaros Szélvész,

Kérjed tartóztassa

Rettentő tsonokát

A' halavány Révész. (el-megy)



V. JELENÉS.

(*egy különös Szoba Mandane Palotáiban*)

S Z E M I R A , és M A N D A N E .

M A N D .

V A G Y az érzékenység el-fásúlt utólyára a' nagy Fájdalmak közt, hogy többé nem-is érez; vagy a' Léleknek vagyon egy némelly rézsesülése azon világosságban, melly által a' jövendőket át-láttya! Én Arbatzét a' mennyire kellene, nem kesereghetem! — Talám még él az a' fzerentsétlen! mert ha el-vezett volna, azt bizonyosan meg-érezte volna az én szívem! — A' nélkül-is a' fzerentsétlen eseteket gyorsan környül-hődozza a' hir.

S Z E M . Örülhetsz már Mandane! az ég kedvezett kívánságodnak.

M A N . Talám szabadon botsájtotta a' Király Arbatzét?

S Z E M . Sőt meg-ölte!

M A N . De hogyan?

S Z E M . Azt már mindnyájan tudgyák, hogy titkon véget vetett fájdalmas életének.

M A N . (*magában*) Oh tsalárd Jelenségek! — Oh fzerentsétlen nap! — oh szörnyű halál. —

SZEM. Ime már ki-töltötted rajta borszúdat! ime bé-tellyesedett vérszopó kívánságod! elég ez már? vagy még más áldozatot-is kívánsz? — Szólly hát!

MAN. Ah Szemira! tsak a' kis fájdalmak panaszolkodnak! de a' nagyok bámúlnak! —

SZE. Az ember érzéketlenebb szívet a' tiédnél nem látott! ezen fene vad gyilkos történetre nints szem, a' melly magát a' könyhúllatásoktól meg-tartóztathassa, és te még sem sírsz!

MAN. Kitsin fájdalom az, a' melly sírni hágy!

SZEM. Menny! ha talám még ezzel meg nem elégedtél! legeltesd szemeidet az én szerelmes Testvéremnek véreben mártott megmerevedt testén! nézzed át-veretett kebelét, számláld-meg mélylységes sebeit, és örvendezz — —

MAN. Hallgass! Távozz innét!

SZEM. Én távozzak-e? és én hallgassak! Sőt a' meddig élsz, mindenkor körülötted lézlek, hogy szerentsétlen napjaidat örökös gyötrelmidre fordithassam!



M A N D.

És mivel érdemlettem én ennyi
 Mentségeket! Oh Istenek
 Ez is már kegyetlennek
 Kiált érzéketlennek!
 Miért ennyi dühösség!
 Oh Istenem!
 Miért ennyi gyűlölség
 A' mennyit kell
 Mindenektől szenvednem,
 Már egyszer meg-nem öl!
 Ennyi boszszúira,
 Fel-forrott mérgednek,
 Méltatlan Szemira!
 Szívemben repednek,
 Meg-feszültt inaim,
 'S ki-nem állhatom kínaim!

(*El-megy*)



VI. JELENÉS.

S Z E M I R Á (maga)

BOLOND! esztelen! mit miveltem! — én azt gondoltam, hogy ha boszúságomat egy mással fel-olztom, a' magamét azzal enyhétem! — és inkább neveltem! — Éppen úgy esett, hogy a' midőn Mandane boszontásával egy némelly könnyebbséget kerestem szivemnek, az övét által vertem, és meg nem gyógyéhattam a' magamét!

Nem igaz,

Hogy vigáztalás az!

Ha ki maga keférvében

Láttya másnak-is szemébe

Könyveit áradni!

Sött mindenkor nagyobb ösztönt

Mások bánattya belénk önt,

'S kényszerét foházkodni!

(el-megy)





VII. JELENÉS.

ARBATZE, és az után MANDANE.

ARB.

MÉG itt sem találom-fel őtet! — Leg-alább az én kedves Mandanémnek haragját akarnám előbb le-tsendeséttetni, akarnám még egyszer őtet meg-látni! 's az után el-bújdosni! — Talám a' belsőbb szobákban — De nem egy vakmerőség-e ez annyira menni? Ime jön! — Oh Istenek! nem mehem magamat néki mutatni! (*félre húzza magát, hogy ne látassék*)

MAN. Hallyátok-e! ide senkinek be-jövetelt ne engedgyetek! (*egy kamaráfsához szól, a' ki vévén a' parantsolatot vissza megy abba a' szinbe, a' honnét ki-jött Arbatze*) — Ime már most el-szánt indulatim! ime szabadságtokra botsájtalak! — én kegyetlen! az én kedves szeretömnek vérét ki-ontottam, ideje tehát, hogy az övével egygyütt az enyémmis ki-ontasson! (*egy tört vesz elől, hogy magát meg-öllye*)

ARB. Ally meg!

MAN. Oh egek! (*Arbatzét látván el-ejti a' Tört*)

ARB. Mitsoda éktelen dühötség!

MAN. És te itt vagy? — és te szabadon! — és te élsz!

ARB. Egy barátságos kéz az én bilintseimet meg-oldotta!

MAN. Ah távozz! ah menny-el! — én fzerentsétlen! majd mit mondanak arról, ha valaki téged most itt talál! — ne ragadd-el ezt a' ditsőségemét tőlem!

ARB. De hogy lehetne óh kintsem! olly képpen hazámot el-hagynom, hogy téged' ne-is láffalak?

MAN. És mit akarfsz te én vélem! Te hitetlen áruló.

ARB. Ah ne úgy beszéllj hozzám Herzeg Kis-Afzszony! Tudom, hogy fokkal kegyesebb szívvel birfsz annál, a' mellyet akarfsz mutatni hozzám! fel fedezted szived előttem! Te magadban beszélgettél oh Mandane! és Arbatze halgatta!

MAN. Vagy nem igazat mondafs; vagy meg-tsaltad magadat; vagy az én ajakim szívem szándékán kivül tsak a' régi szokásból szóllottak!

ARB. De még-is tsak a' te tüzed vagyok én kintsem!

MAN. Az én gyűlölségem vágy!



ARB. Tehát kegyetlen! hogy kedvedet talállyad, ime a' kard! ime a' mellyem; fogjad, és verd által (*egy meztelen kardot nyújt neki*)

MAN. Így a' te haláloed ditsösség volna néked, nem büntetés!

ARB. Igaz! bocsás meg hibáztam! hanem ez a' kéz ezentül helyre hozza hibámat! (*át-akarja magát ütni*)

MAN. Mit tselekszel? talám azt gondolod, hogy a' te véred nékem eleget tesz? én azt kívánom, hogy a' te haláloed nyilvánvaló, és gyalázatos légyen, a' hol tsak legkissebb jele, és árnyéka fe légyen a' ditsőségnek!

ARB. Kegyetlen! érzéketlen! meghalok tehát úgy, a' mint néked tetszik! (*el-veti a' kardot*) A' végre vízfűzre térek a' tömlötzbe! (*menő félben*)

MAN. Hallyad Árbatze!

ARB. És mit akarsz mondani?

MAN. Ah nem tudom!

ARB. Ah bár tsak ez, a' mi engem tartóztat, egy némelly fent-maradott része volna szeretetednek!

MAN. Kegyetlen! mit akarsz még többet! azt kívánod-e látni, hogy el-pirúlljak?

Távozz innét — szabadítsd-meg magadat, és ne kinozz engem többé!

A R B. Tehát még-is szeretsz te engem, ha már annyira viszen szánakodáford!

M A N. Nem! nem! ne gondold azt szerelemnek! hanem távozz, és élly!

A R B.

Ah kintsem! te azt mondod,

Hogy én éljek!

De ha tölem meg tagadod

Szerelmedet,

A' mellyért kérlek!

Ah nem kívánom tovább életemet!

M A N.

Oh Istenem! melly nagy keferüség!

Légyen az, kérlek elég!

Hogy szemben pirulok!

Többet nem mondhatok.

(menő félben.)

A R B. Hallyad Mandane! —

M A N. Ah nem! — —

A R B. Te vagy még-is! — —

M A N D.

Ne jöjj többé vélem szemben!

Ne kinozz már szivemben!

Mikor vesztek már véget oh Istenek!

Ennyi kegyetlenségteknek!



Ha már ennyi bánat, és félelem.

Meg nem emészthet!

Mitsoda kin, és gyötirelem

Lélzen az, a' mi meg-ölhet:

(el-mennek mind a' ketten)

VIII. JELENÉS.

(Egy az Artaxerxes meg-koronáztatására elkészített helyet ábrázól a' Játzó szín. Egy felől áll a' Trónus a' Király páltzáival, és koronával együtt, a' közepén pedig egy meg-gyújtott oltár, a' nap Istennek képével.)

ARTAXERXES, és ARTABAN.

(az Ország' Nagyjaival, és népekkel.)

ARTAX.

NÉPEK! Ime én ma leg-először mint Királytok jövök közitekbe de Atyátok inkább, mint Királytok akarok lenni! Ti-is legyetek inkább Fiaim, mint Jobbágyaim én a' ti életeteket, ditsőségteket, és mind azokat, a' mellyeket a' Hadakozás, vagy a' békeféség, préda, vagy ajándék által tulajdontokká tett, néktek meg-tartom. Ti pedig tartsátok fent az én Királyi széket! Hogy így mi közöt-

tünk a' szeretet, a' hívség egy mást váltsák-
fel szüntelen! az én Országló páltzámnak ful-
lya könnyű lészzen; én szoros őrizője, és vé-
gre hajtója leszek a' Törvénynek! és hogy
ezekben ki ki tökéletessen meg-győzetteffen,
ime mindnyájatok előtt mind ezekre eskü-
szöm!

ART. Ime a' szent pohár! *(oda adgya
azt Artaxerxesnek! Artaxerxes pedig az ol-
tárhoz közelét)* és hogy esküvéfednek nagyobb
ereje légyen, alkalmaztasd magadat a' rend-
tartáshoz! és idd meg a' halál poharát.

Te fényes Istenség, kitől van a' Tavasf!
És akiben mind él! hal! Fordully hozzám
És halljad, mit mondok! Hogy ha most az én
szám

Hazud! vagy a' szívem valamiben ravaasz!

Öntsd-ki a' fejemre Mérgét haragodnak!

És úgy múllyon éltem valamint itt múlik

A' Tűz, midőn ime ezen szent Itálnak

(egy keveset a' pohárból ki-önt a' Tűzre)

Nedvesége ezen pohárból reá omlik!

És az ital, mellyet tartok kezeimben

Változzon méreggá, belső részzeimben

(ivó félben)



IX. JELENÉS.

SZEMIRA, és az ELŐBBIEK.

S Z E M.

ELLENE! ellene Király! az egész Udvar körűl vette már a' hitefzegett nép, és egy párt ütő kiáltással, ellened 's halálotat kívánnya!

A R T A X. Oh Égek *(le teszi a' poharat az oltárra)*

A R T. Mitsoda Ifientelen Lélekben szünt-meg a' hívség.

A R T A X. Ah be későn veszem észre, hogy Arbatz valóságos Haza-árulo!

S Z E. A' meg-öletett Arbatzét mondod-e?

A R T A X. Él! él! a' háládatlan! én magam áldoztam meg az Ifientelent! és talám az által érdemlettem ezt a' büntetést, a' melyet az ég reám bocsájtott! — Én magam kerestem veszedelmemet!

A R T. És mitől félsz oh Király! a' te védelmedre elég maga Artabán!

A R T A X. Úgy vagyok! mennyünk tehát! és büntessük-meg *(menő félben)*



X. JELENÉS.

MANDANE, és az előbbieik.

MANDANE.

ALLY-MEG kedves Bátyám! nagy dolgot mondok. A' Zendülés már le-tsendesedett.

ARTAX. Adgyák az egek! és hogy?

MAND. Már a' Pártütő sereg Megabise vezérlése alatt annyira ment, hogy magát a' nagyobb udvarba bé-törte. A' nagy lármára oda futa Arbatze, és miket nem tselekedett! miket nem szólott ez a' hívember a' te védelmezésedre! eleikbe tette ezen gyalázatos vak-merőségeknek éktelenségét! eleikbe tette egyfzer'smind azoknak Nemes erköltsöket, a' kik hívségeket fent-tartyák! El-befzéllette nekik a' te érdemidet, emlegette jeles tselekedeteidet! azon közben másokat kért, másokat meg-dorgált, változtatván szüntelen mind tekintetét, mind szavát, úgy, hogy már tsendessen, már keményebben, már ismét nagyon-is tüzeffen szállana hozzájok! végre annyira vitte a' dolgot, hogy letették mindnyá-



jan a' fegyvert, egyedül tsak méltatlan Megabife meg-nem-változtatta párt-ütő szandékát! Ezt azután fegyverrel támadta-meg, és azon egy ütközetben mind a' te méltóságodat megbofzúlta, mind amazt meg-ölte!

ART. (*magában*) Vakmerő Fiú!

ARTAX. Egy különös Ifenség súgarlotta azt nékem, hogy ötet ki-szabadítsam. Tehát Megabife az oka minden gonofzságnak?

ART. (*magában*) Szerentsém még-is az, hogy azt tarttyák bünösnek.

ARTAX. Hát az én kedves Arbatzém hol van? kerestefsék-fel! és vezettefsék hozzám!



UTÓLSÓ

UTÓLSÓ JELENÉS.

ARBATZE és az ELŐBBIEK.

ARBATZE.

IME itt van Arbatze, a' te lábaidnál oh Fejedelem!

ARTAX. Jöjj nagy Lélek! — jöjj az én kebelembe! — (*meg-öleli Arbatzét*) — Botsáfs-meg Barátom, hogy én téged' gyanúságba vettelek! — — de már igen-is nyilván van előttem a' te ártatlanságod! — Ah tselekedd még azt, hogy én a' te hívségedet minden tartózkodás nélkül meg-jutalmazhafam! — Hárítsd-el magadtól a' népnek-is gyanúságát! add okát azon véres kardnak, a' melly kezedben találtatott, azon szaladáfodnak, és még azon mély hallgatáfodnak, a' melly téged' a' nép előtt bünösnek állított!

ARB. Ha én valami jutalmat érdemlettem tőled, oh Király! azt az egyet kérem engedd-meg, hogy erről tovább-is hallgathassak! az én ajakim soha nem hazudtak, hidgy tehát most-is annak, a' ki téged' meg-szabadított, hogy én ártatlan vagyok.

ARTAX. Leg-alább tehát esküdj-meg arra, és azzal add bizonyossá a' népet ártat-

T



lanságodról! Ime a' szent Ital, a' melly a' Rend-tartáshoz szükséges, és követvén Perfiának szokáfit, hijj egy boszú-álló Istenséget bizonságodra.

ARB. Már arra kész vagyok! (*kezébe veszi a' poharat*)

MAN. (*magában*) Ime az én kedvefem már minden veszedelem kívül van!

ART. (*magában*) Már most mit tselekedgyek? ha meg-esküszik, meg-étetem méreggel a' Fiamat.

ARBATZE.

Te Fényes Istenség! kitől van a' tavasz!

És a' kiben minden él, és hal, fordully hozzám!

És hallyad mit mondok!

ART. (*magában*) Én szerentsétlen!

ARB. — — — Hogy ha mostaz én szám hazúg, vagy a' szívem valamiben ravasz! (*ivó félben*) ez az ital, mellyet tartok kezeimben — — változzon méreggá belső —

ART. Álly-meg! méreg van benne!

ARTAX. Mit hallok!

ARB. Oh Istenek!

ARTAX. És miért titkoltad azt mind eddig?

ART. Mert azt néked készíttettem!

ARTAX. De mitsoda dühötség indított ellenem?

ART. Mi hafzna tovább titkolnom, mi- nekutánna az Atyai szeretet el-árúlt! Én va- gyok Xerxesnek gyilkosa, és véle egygyütt az egész Királyi vért ki-akartam ontani! az enyim tehát a' büin, nem Arbatzeé! Azon vérrel fes- tett kardot-is én adtam kezébe, hogy azt rej- tené-el! az ő el-halaványodását pedig nem egyéb okozta, mint sem az én rettentő go- nofzságomtól való el-izzonyodása; az ő méltal- galatása sem egyéb, mint sem hozzám va- ló Fiúi Tisztelete! Ah ha vagy ő benne ke- vessebb mértékkel lett volna Királyához való hívsége; vagy én bennem az ő hozzá való sze- retet! már eddig véghez-vittem volna bi- zonyosan el-tökélllet szándékomat! és te éle- tedtől, 's Országodtól meg-fosztatva, Atyád- nak, 's Testvérednek Lelkeikkel a' Cocytus partyán foházzkodnál!

ARB. Ah mit mond!

ARTAX. Gonofz, Istentelen Lélek! először meg-öléd Atyámat! azután bünössé tet- tél engem-is Testvéremnek halálában! ime mennyi gonofzságokra nem indított téged' a' dühösködő reménység! Meg-halsz Istentelen!



ART. Nem úgy Király! hanem mi ket-
ten halunk-meg! (*Kardot ránt, és véle Artaxerxes-is a' maga védelmezésére*)

ARB. Oh Egek!

ART. Barátim! Már nints egyéb re-
ményiségünk az eggy el-fzánt mérészsnél!
Hallyon-meg a' Tirannus! (*Az el-tsábitott
Őrizők rendbe szedik magokat a' meg-táma-
dásra!*)

ARB. Atyám, mit tselekszel!

ART. Vitézek Mődgyára akarok meg-
halni!

ARB. Tedd-le a' fegyvert, vagy meg-
iszom ezen halálos poharat! (*ivó félben*)

ART. Észtelen! mit mondasz!

ARB. Ha Artaxerxest meg-ölöd, tovább
élni nem akarok!

ART. Eh engedd, hadd vigyem véghez!
(*meg-támadó-félben*)

ARB. Lásd Atyám már iszom! (*ivó fél-
ben*)

ART. Álly-még háládatlan Fiú! Te el-
fzántt! te meg-átalkodott tökéletlen Fiú! Azt
akarode, hogy eggy atya azért, mert téged'
felettébb szeret, veszfzen-el! meg-győztél há-
ládatlan! ime a' kardom! (*el-veti a' kardot,
a' Pártos Test-Őrzők pedig széllyel szaladnak*)

MAND. Oh nagy hívsegg!

SZEM. Oh hitefzegett párt ütés!

ARTAX. Hallyátok! mindgyárt nyom-
ba kövessétek ama' pártos szökvényeket! Ar-
tabánt pedig vigyétek a' halálra!

ARB. Oh Istenem! Állyátok-meg! ke-
gyelmet! Király!

ARTAX. Azt ne - is reménylyed az ő
részére! az ő gonofzsága éktelen! — Én az
ártatlant Gonofz-tévővel egybe nem tézsem!
Azért há tetfzik, Mandane légyen a' tied! Én
Szemirát magam mellé veszem az én Királyi
székembe! De ezen Párt ütőnek nints semmi
része a' kegyelemben!

ARB. Vedd-el inkább az én életemet!
én nem akarok élni, ha az által, hogy hoz-
zád hív voltam, hogy éltedet meg-tartottam,
meg-ölöd az Atyámat!

ARTAX. Oh nagy szív! melly egészen
magához ragad!

ARB. Ah Király! nem kérek tőled ke-
gyelmet! ély szoros igazságoddal! hanem csak
azt kérem, hogy tseréld-fel az ő halálát az
enyémnel, a' ki éltedet meg-tartotta, hogy
engedd-meg néki Attya helyett meg - halni!
elégedgy-meg az én véremmel! Artabánnak
vére az én vérem-is!



ARTAX. Elég már! kelly-fel! Töröld-
meg ezen nemes könnyeidet halhatatlan Férj-
fiú! — Ki állhatna ellened! éllyen Artabán!
de éllyen egy fanyarú szám kivetésben! Meg-
kegyelmez a' te Fejedelmed egy Atya go-
nofzságának Fia' érdemeiért!



HÁZI ORVOSSÁG.

V Í G J Á T É K

H Á R O M F E L - V O N A S B A N .

M E L L Y E T

S I M A I K R I S T Ó F

K. O. P.

W E I S E U T Á N N K É S Z Í T E T T .

A' N E G Y E D I K K Ö T E T N E K I V . D A R A B J A .

A' KEGYES OLVASÓHOZ.

EZ a' Játék nem az én tollamból költ, hanem ama' munkáiról ismeretes Weise, költőnek, furtsa etméjéből. Az Eredeti munka készületére, és tsinnyára nézve, Énekekkel elegyes, és vigan múlatozik; néha az erköltstelen roszsz Afzszonyokat éles szóval érdekli, és nevetségessé teszi, semmi más egyéb okra nézve, hanem minthogy szeretik a' szépet, utállyák meg egyszer valamikor a' fertelmes erköltsöt, öltözzenek szeléd jámborságba, és alkalmaztassák magokat házi kötelességekhez. Egyéb aránt, senki bizonyosra nem példáz. Idegen nyelven költ, az idegenekkel tartya közit. Oda felé értsék azért a' Magyar Afzszonyságok. Ha ki azomban, Faludival szólván, azon képnek mássa, jobb erköltsel kendőzzék.



A' mi a' Fordítást illeti, minthogy a' mi Magyar - Színünk még tsak esztendő lévén, annyira nem léphetett, hogy nemzetünk nyelvén Mesterségesen éneklő Személyekre szert tehetett volna; az Énekeket rész szerént ki-hagytam, mint nem szinte szükségeseket, szerént pedig folyó beszéddel fel-váltottam. Hól mikor magam-is szeges ki-fejezésekkel éltem; távól vala mindazonáltal tőlem, hogy Nemzetemnek szépeit boszú-írással sértegessem, mint hogy arra se külső okok, se belső szívem járása nem viselhettek, szinte tsak ama' halhatatlan emlékezetű Nagy Fride-rik, Prussus Királlyal, a' Játék Mesterségének bötsös érdemét, és hasznos vóltát kivántam fen-tartani, ki Berlin Várofsá- ban a' Játék-Háznak homlok - kövére eze- ket iratta: *Ridendo corriguntur mores* tré- fa - nevetéssel jobbúlnak az Erköltsök.

Illetlen ugyan, és tilalmas-is magá- ban, tsúfra, tréfa - nevetésre ütni Feleba- rátunknak fogyatkozását; de múlatás kép-



pen egy költött Személyt a' Játék-színre vinni, annak, magunk gondoltuk, etköltelenségét játékos nyevre kapni, és hangos nevetésre emelni, nem titalmas, sőt, ha Gátollya a' roszszalkodáft, és neveli az erköltsi jót a' Nézőkben, javalláft érdemel. A' többire nézve, az egész Munka józan Erköltsre, tsendes jámbor életre tanít, és tükör példát mutat. A' ki beléteként, és követi, hafznát veheti. Irta

Körmötz-bányán Böjt-elő Havának

7-dik Napján. 1793.

A FORDÍTÓ.



A' JÁTSZÓ SZEMÉLYEK.

KEGYESDI PAL, Kaffélyos Úr.

KEGYESDI PALNÉ.

BORITZKY DANI, Varga Mester ember.

BETA, ennek Felesége.

ALAKOSI, Izemfény-vezető.

KULTSAR, (

SZAKATS, (} Kegyesdi Pál' Tselédgye.

KOTSIS, (

SZOLGA. (

JULIS, (kegyesdiné

KATITZA. (Szoba-Leányai.

VAK SANDI, két Muzsikus tárfaival együtt.

*A Játék majd a' Kegyesdi, majd pedig
a' Boritzky Házában helyheztesik.*





I. FEL-VONÁS.

(*Boritzky Háza*)

I. JELENÉS.

BORITZKY, BETA.

BETA.

MÁR te meg' újra valahová készülsz? — Ugyan, hol tudsz annyit kaléjszolni az Istenért? maradj itthon édes Danim! ne menj se hová, ha vígadni akarsz, inkább itthon vigadgy: Hadd mondhattam leg-alább, hogy én-is egyfzer yig estvét töltöttem veled.

BOR. Ne koptasd a' szádat. Ha Afz-fzony vagy, üllý a' rokkára, 's az Orsót forgasd, nem a' nyelvedet, mert külömben, ha nem leszs elég fonalam, nem; meg-lásd, mi fog estvére követni.



BET. De tudom! bár másra volnál olly jó, mint arra! Te egész nap a' kortsmát üzöd; 's költöd a' pénzedet: eszel, iszol úntig, 's velem annyit sem gondolsz, mint eb a' kölkeivel.

BOR. Mit? még te ellenem merész szólni? hát nem tudod, hogy én vagyok itt az Úr a' Háznál?

BET. Úr bizony! reád-is illik ez a' szó, nyúzárt te! De nem mondom tréfából: ne menny édes Danim a' kortsmába, ám én téged' majd igen igen foglak fzeretni.

BOR. Jól van, szavadat fogadom; de azomban el-ne bízd ám magadat. Én ugyan itthon nem maradok, de még-is —

BET. De még-is, de még-is! mintha ez már nékem elég volna! Ha a' kortsmán nem-is, de ivó-tárfaidnál tsak meg-nézed, hogy hány pintes a' korsó, úgy-e bár?

BOR. Még se tudsz hallgatni? hiszen, reád ért ma a' karattyolás! Tám azt akar-nád, hogy itthon legyezzek, és kedvedért mulatságba se mennek ezután? Márma, hogy tudgyad szándékomat, az Uraság' kúlsárjá-hoz megyek. Ez nékem egy régi jó ismerő-söm, holnap neve napja leszsz, illik azért, hogy köszöntésére mennek. Tudom, leszsz

gondgya a' dinom dánomnak; mert a' mint ismérem ötet, nem útállya a' víg múlatságot.

B E T. De azt hallom, édes Uram! hogy a' mofiani Nagyságos Afzfzony a' küzföbön sem engedi, hogy bé-lépjén valaki az Udvarába. Sőt azt beszélik felöle, hogy a' Tselédgyének mind tsemót kötött a' torkán, hogy ne-is ihasson. Már egynehánynak a' fejét-is bé-törte, tsak hogy a' bor' szefzit szaglotta-meg rajtok.

B O R. Az igaz: azt a' drága nagy Urat is tsak nem el-bolondította már egészen. De patai szerentsénkre éppen ma nints itthon. Hallom, az Attyafiait ment látogatni. Onnat pedig a' Tatár tsak vízfza nem hozza márma! 's azért látod, kár volna, ha mi el-ugratnánk e' jó alkalmatosságot. Míg kedvez az idő, addig kell vele élni. Az egerek-is akkor tzintzognak leg-inkább, midön a' matska távol van a' háztól. Már muzsikuffaink-is vannak, tsak a' jó kedv el-ne hadgyon bennünket, lábaink, tudom, nem hibáznak.

B E T. Oh édes Uram! engedd, hogy veied mehellek én-is! tudod, melly nagyon szeretem a' tántzot.

B O R. Mitsodát? éppen bizony, neked való olly tsapdi' Ifiak közé menni, kik nem



tetznek egyebet, hanem 'tsak esznek, isznak, és alufznak. Nem, nem, azt tellyességgel nem engedem, én senkinek sem akarok sógora lenni!

BET. Oh édes Boritzkym! hisz' ök engem' szívesen fognak látni. Külömben-is már régen meg-ígérted —

BOR. Nem, nem ígértem semmit-is, ne is vésztegesd a' szót. Lássia az ember, mire nem vágy a' lontsos. A' jó Afzfzonynak az a' kötelessége, hogy otthon ülljön, 's dolgához lásson. Vigyázz-is magadra, hogy hegyélve ne talállyalak, mert leszfz dolga a' láb-szíjnak. Oda menny fonni, ni, ott a' te helyed, nem pedig kóslatni. — Tsak ilyen ám az Afzfzony, ha Angyal lakik-is benne, egybe ördöggé válik, tsak engedgyen illyes mit az ember néki.

BET. Szegény Afzfzonyok mi! igazán tsak rábjai vagyunk ám a' mi Férjeinknek. Ök éjjel, nappal dobzódnak, és kedvekre élik napjaikat, mi itthon tsak nem öllyük magunkat a' dologgal. Há pedig szóllunk valamit; - már akkor se vége, se hoszfza a' patvarkodásnak. Egybe készek a' veréssel — (az Urához) De úgy tetfzik, édes Uram, mintha az Udvarbéli Szoba - leányok-is hivatalosok volnának

voínának oda . ki tudgya , mi történhetik veled , ha én ott nem fogok lenni ?

BOR. Ni , ni , mi jut ennek eszébe ; talám bizony féltetv engemet ? Már azt nem javaslom ! — De azomban , ha történne-is valami , és úgy esne , hogy egygyiket , vagy a' másikat meg-gyöngyögetném közülök ; tudod e hogy azért motfzanni se szabad az Afzfzonynak ? —

BET. Ó édes Uram ! ha úgy van a' dolog ; tehát ezután én se vonogatom magamat ha meg-akar valaki gyöngyögetni .

BOR. Ó , hallod-e , ez mind más . A' mi nekem szabad , azt te meg-nem engedheted másnak . Tudod-e , hogy a' Török Tsáfszárnak hatvan felesége-is van ; de azért még se tserélnék ám meg vele , mert ő tsak egy vak pogány , 's ma holnap pokol leízfz a' helye .

BET. Ugyan szeretném tudni , mi partart tud ő annyi fok Afzfzonnyal tenni ?

BOR. Mit tud ? esztelen te ! ezek szüntelen a' nyakán tsiribülnek , ő pedig , ha telt a' füle , rendre veri őket , mint Gere a' lovait .

BET. De így hát én nem akarnék Török Tsáfszárné lenni , és ha még annyi Uram



volna-is, tsak te volnál azért még-is az én leg-kedvesebb Férjem.

BOR. Á, á! már ezt szeretem benned, Feleségem! fogadom-is, hogy nem leszek török Császár ezután, meg-is érdemled, hogy bőven meg-ajándékozzalak (*a' zsebjében kotorász*) Ime három kis pénzt adok, fogjad, 's minthogy én itthon nem leszek, ezzel te ma jó napot indíthatsz magadnak.

BET. Nó bizony, vólna-is mit kezdeni három pénzzel!

BOR. Szegény boho te! három pénzzel olly vendégséget üthetsz, hogy a' bőrödből-is ki-bújhatasz víg kedvedben.

BET. Nem tudom, hogyan.

BOR. Nem tudod? szegény eszű te! az eggyik pénzen végy magadnak eggy kalátsot, a' másikon almát, a' harmadikon fél mészfel fert, és így hertzei jó vatsorád léssen. Ha muzsika kell hozzá, fogd elő a' matskát, 's tekerints-jót a' farkán, 's asztali muzsikád leszs mindgyárt. Azután pedig, ha tántzra léssen kedved, üll-fel a' rokkádra, 's verd öszve a' bokádat. †

BET. Jól van, jól, tsak befzélless! El-jön még az az idő, hogy reám fogsz te-is

szorúlni; de visszaza-adom a' költsönt, el-hiteds magaddal.

B O R. Már te megint valamit forralsz magadban? Hányszor mondám már, hogy te nekem ne jöjj ilyenekkel előmbe? nem fogadsz szót, de le-kötöm a' nyelvedet. Most egy szót se többet, hanem ülj a' rokkádra, és fonyogass gyorsan. Az Aszszony úgy szép, ha otthon ül mindég, és dolgához lát frissen. Nékem itt az időm, mennem kell. Eddig talám várakoznak-is már reám. Te azomban lássad, hogy holnapra elegendő fonalam legyen. *(el-megy dalolgatva)*

II. JELENÉS.

B E T A (maga)

KI-MONDÁK a' letzkét! tsak így van ám az én dolgom! mit tsinállják már most? tsak azért se fogok fenni. Sőt nem úgy — jól leszfz: szinte most juta valami eszembe. Vallyon, nem jó volna-e, ha én most oda mennek, 's azt mondanám az Urámnak, hogy a' szám-tartó ide küldött, 's azt kérdezteti, hogy meg-foldozta-e a' vadász farúját? Jól leszfz biz ez: úgy-is tselekszem. Tsak leszfz ember-ségek, hogy le-ülteffenek, és meg-kínállya-



nak valamivel. Ofztán, ha érne-is itthon valami, hafznáért el-fzenvedhetem.

III. JELENÉS.

(Kegyesdi Házának egygyík Szobája)

KULTSÁR, SZAKÁTS, SZOLGA, KÖLTSIS, JULIS, KATITZA.

KULTSÁR.

MI dolog, hogy senki sem jön? a' költséget már meg-tettem, kézzen-is van minden, és se muzsikus, se vendég! talám meg-is felejtkeztek rólam? hihető még tzifrálkódnak otthon. Oh! bár tsak ma ne hozná a' Tatár az Afzfzonyunkat haza; mert oda mind pénzem, mind mulatságom.

KAT. No bizony, meg-esne nekünk, ha most haza jönne! Mondhatom; miólta ennél az Úri Háznál vagyok, míg egy nyugodalmas órárn sem volt miatta. Én annál soha veszekedőbb lelket nem láttam! Nem rég' jött, Uram Fia! a' házhoz, 's már-is mindent fenékkal fel-forgatott.

KUL. Sokat mernék fel-tenni, hogy a' Feniték-házban-is több vígasság van, hogy sem itt mi nálunk! Tsak azt a' drága jó Urunkat sajnálom; mert annak, mind kegyes jó-

ságára, mind adakozására nézve, mássát kellene a' föld hátán keresni.

SZOL. Nem tudom, mitsoda Oskolában volt; de ugyan ebül nevelték ám ő Afzfzonyságát. Miólta ide jött, mintha ördögöt, poklot hoztak volna a' Házhoz, úgy tetszik.

JUL. Az előbbeni volt ám az Afzfzony, az! — —

KUL. Valóban az egy ifienfélő jó Afzfzonyság volt, nyúgodgyon békével minden portzikája! de ez, mintha az ördögök' kapitánnéja volna, úgy dühösködik mindenkor; nem hiszem, hogy a' gonoszok nem bírnák a' szívéét.

KAT. Én nem tom, hogyan van; de a' mi dolgunk nem jó lábon áll. Ezer gántso-tis talál bennünk, ha tsak meg-botlunk - is előtte. Márma-is, tsak hogy halaványot mutatott néki a' tükör, egybe nyakon felejtett, még most-is szint' úgy ég az ortzám belé.

JUL. Senki se vétkefőbb ő előtte, mint én; mert ha nem jól végzette-is álmát, nékem kell érte adóznom. Még a' szemeit fe-nyittya-fel reggel, már rendre szórja a' fok görög Mi-atyánkot a' fejemre. De ez mind semmi volna, tsak a' fejemnek békét hagy-na; de ha el-futtya a' sárga epe, mind a' tiz



Körmeit a' hajamba aggattya, 's úgy tép, szag-
gat, hogy az elzemet-is alig tudom néha öfz-
ve-fzedni.

KAT. Hát én velem mi történt máрма?
egy pohár friss vizet kért, hogy hozzak fiet-
séggel, én szaladok, és hozok vala néki, hát,
Uram Fia! tsak Suhin egyfzersmind a' fze-
mem közé! Az után pedig a' Katitzának előtt
's tsak hogy el-neveté magát, jól artzúl ver-
te két oldalról. De fogadom ez lefzsz utolsó
fzenvedésem mellette. Holnap a' Napja,
hogy le-mondok a' szolgálatról.

JBL. Még most-is színt úgy inognak a'
fogaim belé.

SZAK. Hát én mit mondhatok felöle?
ha konyhába hozza a' gonosz ötöt, szinte ri-
peg, ropog, úgy repül a' fok fazék a' fejem-
hez. | Egy ordas kutyának-is több embersége
van, mint néki. De mihelyt ki-telik az időm,
azontúl ki kérem a' fizetésemet, és előbb ál-
lok egy házzal.

SZOL. De magam-is itt hagyom mahol-
nap a' fa-képnél. Oh, tsak a' mi szegény
Urunkat vennék az Égek oltalmok alá! Mert
ezt ő bizonyosan nem fokára el-temeti.

KÖ. Nem is lehet külömben, ő azt a'
nyelvével-is meg-öli. Tsudálom, hogy eddig

fem érte már valami; mert a' fülei dagadnak az embernek, ha meg erefzti egyfzer a' nyelvét: mintha valami vezett dudának sipjaival volna meg-rakva a' toroka, oly nagy fikoitással patvarkodik. Mire nézve, éppen nem látom, mért kellene itt annyit szenvednünk. Máfutt jó szót adnak a' Kotsifoknak, de itt mint valamelly gazon kapottakkal, úgy bánanak velünk. A' Kotsis Tárfom-is fel-tette már magában, hogy mihelyt haza jön az útról, azonnal itt haggya a' szolgálatot. Ha pedig ez el-megy, én egy óráig sem maradok a' Háznál; láfsák ofztán, hol kapnak embert a' lovakhoz.

KUL. Ja, ha így van a' dolog, hát magam-is más felé fordítom a' rúdat. Illyen ember mint én, a' jég hátán is el-tud élni. De mi dolog, hogy ezt a' mi Urunk oly könnyen el-nézheti? Ej! volnék tsak én az ő személyében!

SZAK. De ifzen, ha ő az én Feleségem volna; más nótára fognám én őtet.

KOT. De még én is más rántzba fzedném ám, tsak rajtam állana.

SZOL. A' mi Urunk egy kegyes jó lélek, nem akar hirtelenkedni vele, minthogy



nem rég jött a' Házhoz, osztán nem is éppen a' rútak közül való,

K A I. Talán bizony szépnek tartod őtet? No tudsz hozzá ha mondom! Én ugyan semmi szépséget se látok rajta; sőt azt mondhatom, hogy otsmányabb képet se láttam egész életemben: nézd-meg tsak, midőn el-futya a' merég, melly rút tekintetet mutat. Nints oily útalatos szín, melly ki ne ütne rajta. Az egész képe egy sárga epével vetekedik. Hát még mikor szemét, száját el-forgatya, és a' fogait tsikorgattya? akkor tudnál ám még szep-égeről szólani. Én ugyan őtet soha se tartottam szépnek. A' szép én-előttem az, a' kinek még a' szeméből-is egy jámbor szélség néz ki, a' kinek nem valami méregette sárgaság, hanem a' rófszak ékesgetik alabastrom Ortzáját, és a' kinek még a' mofolygáfa-is fokkal bíztat bennünket. Egy szóval, az a' szép, a' ki jó.

S Z A K. Oh tsak az én fenétékem alá vetné az Úr őtet! Engem uttse, valamennyi vén fazekam van, mind a' fejéhez verném; addig vas lapátolnám, még tsak egyet rúghatna. Nem kémelleném én őtet; ha jóra nem hajúlna, egybe le-húznám mind a' kilentz bőrét, 's úgy akasztanám a' fűfíre. Ha

pedig ez sem használna, le-rángatnám a' fűt-ről, 's meg-sütнем, meg-főznem, 's úgy vet-ném az ebeknek.

KUL. Tsak ő nekem akkor az élés kama-rámba, vagy a' pintzémbe jönne, és rendre kopogtatná a' hordókat, egybe a' tsap alá fordítanám a' Száját, 's addig itatnám borral, még az oldalán ki nem forna. Ha ez nem volna elég; egy mendergős hordóba fenekel-tetném, 's addig rázatnám ide 's tova, még észére nem jönne.

JUL. Egy kis ideig talán meg-jámbo-rodna! de a' melly Afzszonynak egyfizer meg-fzállotta a' gonosz a' fejét, ha tsak azt le nem tsapják, haszontalan ott minden Férfi mester-ség. Mit ér pedig az Afzszony fej nélkül? Azért, tsak tőrjük, még tőrhettyük, hanem pedig hát ill a' berek, nád a' kert. Máfutt-is esznek kenyeret.

SZAK. Ehol-e, itt vannak, a' kiket vártunk.





IV. JELENÉS.

BORITZKY, VAK SANDI két más Muzsikus Társaival, egynehányan a' szomfzédok közül, és a' VOLTAK.

KULTSAR.

EPPEN jólkor! hozott Isten lelkeim! kedves vendégeim vagytok! *(a' jöttek, együtt magok meg-hajtásokkal egyenként köszöntik rövideden a' Kultsárt. Végre pedig Boritzky enyelgő nagy lépésekkel háromszor mélyen meg-hajtván előbb magát, meg-áll, 's tréfás epetzedöléssel (Gestusokkal) Gyermeki módon, mintha versket mondana tsépöiről szedegetett kezeivel, Nótára fűtyöli köszöntését)*

KUL. Értem, mit akarsz mondani, értem. Tsak vig Gyermek vagy te még most is. Hát hogy vagy, mint vagy Édes Danim? már rég hogy nem láttalak.

BOR. Tsak mint közönségesen szoktam? Üres gyomorral, száraz tarokkal!

KUL. Ne búszúilly szegény, ki-elégítem ma mind a' kettőt, tsak a' jó kedv el ne hagyjon bennünket.

BOR. Ha tsak az a' hija, én ugyan lában fen-áltig ki-teszek magamért, tsak az italhartzban el ne essem.

KULT. Rajta tehát még kedvez az idő, lássunk hivatalunkhoz, és minthogy különös napunk vagyunk, akarom, hogy különösen follyanak mindenek. Utánnam kedves Vendégim (*a' Szolgához*) Te azomban János rakj helyre itt egymált. (*El-mennek a' Szolgán kívül!*)

V. JELENÉS.

A' SZOLGA, azután az ELŐBBEIK.

SZOLGA.

EZ a' szegény Legény most költséget szerzett magának, hogy bajos életét egy kis vigszággal enyhíthesse. A' Vendége már itt van: be rendes állapot lenne, ha megérkezne az Uraság, és itt kapná a' Nagyságos Afzfony egy csoportban őket. Elöttem a' képe, lenne majd Zenebona a' Háznál! De vigye patvar, tsak egy két jó óránk legyen, ha valami ér-is bennünket, a' hafznáért elfzenvedhettyük. De itt erkezik már a' Vigadó fereg! dolgomhoz látok (*a' székeket, s az asztalt helyre igazgattya. Azomban előjön egy Muzsikus a' Böggöve', utánna két személy, hofzszaffan, valamennyire ki-terjedt tiszta Abroszszal két Hegedüs között, és az asztalt meg-teríti. Ezekután kettős rend-*



ben négy vendég különbb-féle Afzta! készü-
leteket hoz, 's azokat annak rendi szerént az
Afzta!ra helyhezteni. Következik a' Szakáts,
két kuktával tsinos fejer ruhában különbb-
féle süteményekkel, 's azokat az Afzta!ra vé-
gig rakja. Ezeket követi pompás vlg lépé-
sekkel Boritzky, és egy Virágokkal fel-ékes-
tett Tzéh-béli nagy boros Kondért hoz maga
előtt, 's azt az Afzta! közepére téven, na-
gyon meg-hajtya néki magát, és enyelgően
félre lép. Utánna két személy eggy eggy nagy
tátzán két palatzk bort, és egyéb ivó edénye-
ket hoz, és a' tátzáról az Afzta!ra szép rend-
del el-rakja Végre érkezik egy fedeles nagy
Társ-pohárral a' kultsár, nyakából előre le
függő virág koszorúval ékesítve; kit Julis, és
Katitza két felől káron fogva vezetnek, 's
vele az Afzta!nak első helyét, a' többi pedig
a' többit el-foglalják. Mind eddig a' Mu-
zsika szer vlg mars nótával zeng)

K U L. Fogjon kiki széket, 's kinek mi
tetzik a' hoz álljon. Legyünk Vigan! János
Mester! (a' szakátsot szólította, hogy metél-
lye-el) Ezt a' süttet. — Egy kis jó kedvet
szomszédim! — Boritzky! dühödgyön-meg a'
dolgod, tálban a' kontz; ne nézz most az
A!zfzonyra.

BOR. Ennye! majd el-is felejtettem, hogy itt vagyok. — Ide hamar azt a' palatzk bort. Ki ihatnék? a' kinek kell, mozgassa a' fülét. (*Eggynek is másnak is, azután magának tölt, 's iszik, 'azomban*)

VI. JELENÉS.

BETA, és a' VOLT T A K.

BETA (*magában*)

BE jókor jöttem ide! (*fenn szóval*) Megkövetem Kultsár Úramat, kedves vendégeivel egygyütt, hogy bátorkodom itt alkalmatlankodni.

KUL. Semmi alkalmatlanság, sőt örülök édes Boritzkiném, hogy itt láthatlak közöttünk. — Egy kis helyet az új vendégnek.

MIND. Ide Boritzkiné, ide!

BOR. Hogy mertél te, tuskére való! parantsolatom ellen ide jönni? talám megszaglotta az eb örrod e' vendégséget? várj tsak, várj, ezért bőréddel fogsz adózni.

BET. Ne haragudgy édes Boritzkim! A' szám-tartó küldött hozzánk, 's azt kérdezteti, ha meg-foldoztad-e a' vadász sarúját? hová tetted? már mindenütt kereftem, de sehol se találom. Mit üzennek néki?



BOR. Talám nyúl-húst ehetnék Szántartó Uram? de abban ma nem válik a' foga! Üzend meg neki, hogy az ilyen dib-dábságra most nekem niuts időm. Ő kegyelme nem derék ember, várakozhat egy kevesé, és ezzel most hord-el a' vívelt fejedet, 's nekünk itt ne alkalmatlankodgy. Sőt még egygyet: hogy ha haza mentél, az legyen főbb gondod, hogy a' láb-szíjamat készítsd-elő; mert ezen vakmerőségedért, hogy egy hózomban a' pohár boromat mind ki-nem ihattam, márama duplán fogsz adózni.

MIND. (*Esenkedve Boritzkyt kéri, hogy a' Feleségét hadgya köztök*).

KÚL. Legyen élzed Boritzky! A' jó Férfiúnak, kivált mások előtt, meg kell betsülni a' Feleségét, 's nem pedig még láb-szíjjal fenyegetni. Jöfzte Beta! igyál egygyet az egészségemért.

BET. Ne nehezttelly érte édes Danim! hisz' látod, melly szívösen marasztalnak mindnyájan. Ki lehetne pedig olly embertelen.

SZOL. Külömben-is, kevés fejer népünk van; ha tántzra kerekedünk, a' Feleséged leszfz a' Királynénk.

BOR. Köszönöm a' kend tiszteletét. Tán azt akarod, hogy tarka legyen a' borjúnk?

KÚL. (*Boritzkihoz*) No, ne beszély, ha jólvan dolgoz! ide Boritzkiné! — Most én parantsólok itt, nem az Úrad. Ülly ide — és a' mit szemed, szád kíván, ahöz láfs, töltsetek egy pohár bort néki, úgy-is tudom, ritkán kapja otthon, Szegényke!

BOR. Minthogy úgy kívánnya Kúlsár Uram; köszönd-meg neki szépen. — Egyszer pokolban-is esik vásár!

KÚL. No csak, no Boritzkyném! ne szemérmeskedgy annyit, hiszen nem vagy most Meny-afszony.

BET. Engedelmeskedem hát. (*Poharát emeli, 's ofztán iszik*) Éllyen Kúlsár Uram Szerentséfen!

MIND. Éllyen, éllyen! (*A' Muzsikufok tust vonnak*).

BET. Mind kedves vendégeivel együtt. (*Ki-iszfsza poharát, a' Muzsikufok ismét tust vonnak, a' vendégek pedig meg-hajtyák néki magokat*).

KÚL. Mi bajod Boritzky? Te ma egy hajtó fát sem érsz. Ide azt a' palatzk bort. (*Boritzky tölt néki, 's egyyet énekel*)

E' pohárra jól vigyázz,

Hidgyed torkod nem hibáz!



Emeld-fel, kézzen tartod,
Egy itallal fel-is hajtsd.

MIND. (*Még a' Kúlsár iszik*) Hajtsd,
hajtsd, hajtsd.

KÚL. Nofszza pajtás! te-is hajtsd. —
Hajtsátok ti-is jó Barátim!

BOR. (*Poharát emeli, 's énekel*)

Egy pohár bort mindnyájan igyunk Barátságért,
Sógorságnak, Komaságnak meg-újításáért

Poharinkat emelintsük,

Torkainkat nedvesétsük,

És mind egy hajtással Ürefítsük.

(*A Muzsikusok tust vonnak*)

KAT. Eggyet gondoltam Uraimék, 's
kettő lesz belőle. Már mi itt Kúlsár Uram-
nak jó akarattából jól ettünk, jól ittunk, nem
ártana talán, ha fel kelnénk, és hogy a' Mu-
zfikusok ne heverjenek, eggyet, kettőt tán-
tzólnánk.

JUL. Én kézzen vagyok. —

KÚL. Ha úgy tetfzik tehát. (*Fel-kelnek
mindnyájan. Katitza a' Szakátsot keríti ke-
zére*).

JUL.

JUL. Rajta tehát Muzsikusok! (*A' szolgát fogja-elő*).

BET. Én pedig Kúltásár Urammal fogok tántzolni. (*A' Muzsikusok vlg magyar nótát vonnak, mellyen midön leg-jobban tántzólnának, nagy lármával jön a' Nagyságos Aszszony, mellyre mind egyik rejtezni akar, de a' nagy ijedség el-fogván őket, egymásba üt-köznek*).

VII. JELENÉS.

KEGYESDI, KEGYESDINÉ, és a' VOLTAK.

KEGYESDINÉ.

ÉGNEK, földnek Ura! mi dühödött állapot ez itt a' Házomnál? Lutzifer kölkei szabadultak-e el a' lántzról, vagy mi ördög? mi veszett lelkek ezek itt e' tsumóban? (*megtámodgya a' Kúltásárt*) Szólly, ha szólni tudsz Gonoszok Orgazdája!

KEGY. Tsendesedgyle Édesem! Én azt szeretem, ha a' Tseléd vígad, és dolgát végezvén, mulatságot szerez magának.

KEGY. Én pedig azt szeretem, ha tsendesség van a' Házomnál.



KEGY. Úgy de a' Ház nem tsak a' tied, hanem az enyim-is, és ha nem vettek mon-dáfommal, ezt az én ditső Eleim építették.

KEGYN. Ha Belzebub építette-is, tsak én vagyok ennek az Afzfzonya. Ne-is véld, hogy azért hoztam annyi kintset a' Házhoz, hogy ellenem máfok előtt motskolóddy. Menny a' kopóidhoz, vagy az Iftálóba a' dögeidhez, és ott mutasd Uraságodat: itt én parantsolok. Nem-is fzenvedem, hogy nekem itt egy pi-pás Nemes Ember fokát présbitállyon.

KEGY. (*magában*) Tsak úgy van az, midőn az Ember illy fergeteget vesz Házas-társúl magának. (*Fen-szóval*) Már ezt nem türhetem tovább.

KEGYN. Én pedig téged' nem türhet-lek. — Titeket pedig Semmire kellő gonofz fajzatok! meg-tanítlak, mint kellefsék engem' lopnotok, és keresményimből nyalakodnotok.

KÚL. Én olly hizemben válék, hogy mi-vel Nagyságod ma itthon nem vólt, nekünk-is szabad egy jó napot tenni magunknak.

KEGYEN. Jó Napot, Gaz Ember! jó Napot a' fejedre; (*ki-ránttya kezéből a' süve-gét, és fejéhez veri a' kúltsárnak*) Hát te Luftos (*Katitzához, kit fülén fogott*) hogy mériz itt a' Legények között tsapodárkodni?

K A T. A' fülem', Nagyságos Afzfzonyom, a' fülem'!

K E G Y. Kérlek Édesem! vedd tekintetbe születésedet, és emlekezz-meg Uri állapotodról.

K E G Y N. Te pedig az efzedre vígvázz, és engem' itt ne letzkézz, mert ezt én eggy általlyábam nem szenvedem tőled. (*A' kotsishoz*) Hát itt ki kutzorog a' suttomban? 's te-is itt vagy Gonofz lelkű ló tsifzár? — (*Agyba főbe veri, 's mind azokat kiket előkaphat. Boritzky mindég el-kerüli az útét. — Boritzkyhoz*) Hát neked faru tapaszto! mi dolgozod itt a' Házomnál?

B O R. Én, nagyságos Afzfzonyom! nem vagyok farútapaszto. Az Apám-is betsületes Varga Mester Ember vólt, a' Fia - is annak tarttya magát. Ezen fellől a' Templomban-is én vagyok a' leg főbb énekes. Ha Gyakrabban ott mutatná magát Nagyságod, a' szavamtól-is tudhatná, hogy nem vagyok potom Ember.

K E G Y N. Énnye, Kutya tanította vargája te! hát még így merz nekem beszélni? (*Hátba veri*) Ne lúgosba való varga faradék! vidd hírét eb nótás nemzetségednek!



BOR. Mi dolog? eb ugatta helyin! fele sem illendőség, a' mit el-követ Nagyságod itt rajtunk! Tsak igazán tarttyák azt, hogy a' rozfsz Afzfzonymnál nints vesztebb állat e' világon!

KEGYN. Mit? mig te Gonofzok pribékje! illy vak-merően merfsz ellenem pattogni?

KEGY. Nó már, nó! izakazd egyfszer végét, 's ne útálatos kodgy annyit, hiszen elvifelhetetlen dolog, a' mit te mivelfsz!

KEGYN. El-vifelhetetlen-e? oh, én boldogtalan! lehet-e a' világ hátán jámborabb Afzfzonyt nálomnál, vagy iftentelenebb Férfiút náladnál tsak gondolni-is?

BET. (*Szüntelen az Urának háta megett tartózkodva*) oh, bár soha ide ne jöttem volna!

BOR. Ládd, mit tesfsz az, ha az Afzfzony nem engedelmeskedik a' Férjének?

KEGYN. (*Meg látván Betát*) Hát ez, mellyik tsárdából való latoryó[†] itt?

BOR. Követem Nagyságodat! Ez egyg betsületes személy, és nem latoryó[†] Ha minden Afzfzony úgy volna a' láb-fzúj alá vetve, mint ez; el-hifzem, nagyságod se rugóldozna Annyit mint most.

KEGYN. Mit befész, rofsz Ember!
mit?

BOR. Tsak azt mondám hogy nints gonofszabb állat a' rofsz Afzszonynál!

BET. (*Szüntelen az Úra mellett tartózkodik, kiket midőn a' nagyságos Afzszony üzöbe venne.*)

BOR. Nints, nints, se égen, se földön gonofszabb állot! (*El-szalad Feleségéstől*)

KEGYN. Te gonofz-tévő lator, te gyilkos, te tolvaj! (*Eggyet pihenvén, észre veszi a' vak sandit*) Hát még te-is itt vagy Orzátlan vak légy? — Ide ezt az átkozott nóta-fát, — hogy ne leheffen okod ide jönni többé! (*Ki-ránttya kezéből a' Hegedüt, és öszve tőri rajta*) Most kinek kinek megmondhatod, hogy itt vóltál.

SAN. Oda vagyok, oda vagyok! jaj, agyon gyilkolnak! hová szaladgyak, világatlan létemre? — Oh Egek! oda a' hegedüm! mivel táplálom már Feleségem', 's gyermekeimet ez után? —

KEGY. Ím' a' botod, szegény! menny Isten hírével. Fogd ezt a' tsekélységet, 's végy mást rajta magadnak. — (*Ki-vezeti a' palotából*)



K E G Y N. Olstogasd tsak a pénzedet, mert most szórják outkin lapáttal. Tán azt véled, hogy ádakozó nevet kapsz, ha illy femmire kellökre vesztegeted a' pénzedet. Bár ne vólnál olly bö markú, 's nekem ne tennél rövidséget.

K E G Y. Azon te egy tsöppet se aggóddy. E' korig, tudom, leg kissebb rövidséged nem vólt nálom. A' mit pedig ki-adok, arról én néked számot adni köteles nem vagyok.

K E G Y N. Úgy-e bár? talán meg akarod tiltani, hogy magammal hozott javaimról se tehessek kérdést?

K E G Y. Bátran tehetisz, a' mennyi tetszik: én tsak azt akarnám tudni, ha nem lehetne-e annak módgyát ejteni, hogy tőled meg szabadúlhaszak. Mert ha mindenemet fel-áldozom-is — *(Az ajtón kopogtat valaki)* Valaki kopogtat. — Inafok! hallyátok-e? hol vagytok? senki se mozdúl. Már az Embe-rem-is mind el-idegenyettek tőlem.



VIII JELENÉS.

KULTSAR, és a' VOLTAK.

KEGYESDINE.

HOL tekerektek ti Ifjentől el-rugaizkodtak! nem tarthattjátok itt az Orrotokat? — Ki kopogtat ott-kin?

KÚL. Nagyságos Uraim! Egy híres Orvos van itt, alakofi a' neve, ez, a' mint mondgyák, felettéb Tudákos egygy Ember; a' tsillagokkal nagy isméretségben van; ezekből tsak a' szemébe néz-is valakinek, egybe megmondgya; kiben mi lakik. — A' jövendöléshez igen ért, akár mi nyavalát-is meggyógyít, sőt nints olly állapot, mellyben nem tudna az Emberen segéteni. Még a' Kalendáriomot-is ő tsinállya, hallom.

KE G Y. 'S mit akar itt az az Ördögök' lova?

KÚL. Az úttyát vétette-el, a' mint értettem tőle, kéri azért Nagyságtokat, engedgyék-meg néki, hogy ez éjszakát-itt tölthesse köztünk. — 'S ime, itt jön maga.
(*El-megyén*)





IX. JELENÉS.

ALAKOSI, és a' VOLTAK.

ALAKOSI.

KÖVETEM mély alázatofsággal Nagyságtokat alkalmatlankodásomról. Utamban lepette meg az éjszaka, a' sötétség pedig olly nagy, hogy utamat tovább nem folytathatom. Engedgyék-meg Nagyságtok, hogy egy kis nyugalmat találhassak magamnak Úri Házoknál.

KEGYN. Mit? az én Házomnál? illy egy mazlag étető? illy Ország, világ ámétő? éppen e' híján voltam még eddig: takarodgy -ki mindgyárt, mert különben a' Kutyákkal maratlak -ki az Udvaromból.

KEGY. (*Magán a' Nagyságos Afzfzonyhoz*) Ne szemtelenkedgy, kérlek, én ezt az Embert nagyon ismérem. — Ne vedd, Barátom! rozfsz néven! a' Feleségem néha igen tsudálatos egy Lélek.

ALAK. Oh! látom! Be nagy változás van itt, miolta Nagyságodnak boldogúit Afzfzonya meg-halálozott!

KEGY. Úgy, úgy, tsak azt hordogasd előmbe, majd boldogúlsz velem. Illy semmi-re kellő Embernek kapát kellene a' kezébe adni, hogy ne élne ingyen e' világon. De mit

epefztem én ezen femmiséggel magamat? már meg - mondám: takarodgy a' szemem elöl, mert ezentől ki-botoztatlak az Udvarból.

KEGY. Látod, Barátom! már én a' magam házának fem lehetek Ura. De ne törődgy érte, itt az első oldal útszának elején éppen a' szeglet házban lakik egy varga Mester ember, várakozz ott, Barátom! egy kevés ideig. Azomban én az Erdő bírómhoz izenek, és szállást rendeltetek nála számodra. Ez majd éretted megy osztán, és magához fog vezetni.

KEGY N. Még - is előttem fenteregysz? Vefsz-el gonosz hírü mindgyárt, mert különben magam vetlek eb rúdon ki innét.

ALAK. (*Kegyedsihez*) Köszönöm Nagyságodnak Úri szívességét! ne-is vélyye pedig, hogy ok nélkül jöttem ide; mert akár hol is a' Falúban találtam volna szállást magamnak; de hogy Nagyságodnak' kínos gyötrelmeim könnyebbítsek, akarom, hogy a' Nagyságos Afzfony még ez éjjel haragomnak sullyát érezze. — Jövendölöm - is szemébe Nagyságodnak, hogy boldogabb napokat fog ezután érni, mert tudom, fem a' Tsillagzatok, fem az azokból vett tudományom engem' tserben nem hagynak. (*el-megy*)



KEGYN. Mint látom, ez az átkozott ember engemet fenyeget, és te ezt csak elhallgatod, 's meg sem indúlsz rajta? Jól vagyon! de tudgyád azomban, hogy vagy én Afzfzonva nem 'leszek, vagy más lábra kell állani a' Házomnak.

KEGY. Jól van, jól. Tsak légy békeséges türéssel, én ugyan, ha végső állapotra kel-is a' dolog, de nyúgodálmát szerzek magamnak.

KEGYN. Majd meg-lássuk, hány zsákkal telik. (*el-megy*)

KEGY. Oh egek! nem bírhatom tovább bajos forfomat: vagy hozzátok jobb útra Hitves Tárfoomat, vagy szabadíttatok-meg tőle. Vagy ha kérésemnek helyt nem adtok, mutatlatok egy rejtek helyet, a' hol végezetig tölthessem nyúgodalmas napjaimat. (*el-megy*)

X. JELENÉS.

(*Boritzky Háza*)

B E T A (magánosan)

VALLYON hol marad az az én Uram, hogy haza nem jön? hihető a' kortsmába ment bújában, hogy a' mái rajta esett motskot le-

moshaffa magáról. Ugyan puruttya rút lélek lakik abban a' mi Földes Afzfzonyunkban! Nem hiszem, hogy a' Gonofzak nem nyergelték volna meg őtet. Midőn leg-jobb vígaságban volnánk, akkor tudta a' Manó vízfza hozni őtet. — De élnem kell az idővei, mint-hogy az Uram itthon nints, egy kis bornotot szippantok. (*ki-vefzi zsebjeből tobák-tartó Gurguláját*) Én nem tudom, mi lehet az oka, de mennél inkább tilttya az Uram, annál jobb és jobb ízűen esik. Tsak úgy van az, a' meg tiltott alma-is mindenkor jobb ízű! — No tsak még egygyet — (*szippant*) Ptzi, ptzi, ptzi, — vefzfzen-el a' pora, tsak nem el-efzi az orromat. Ptzi, ptzi, ptzi, — hogy a' kor-ság — —

XI. JELENÉS.

B E T A , és A L A K O S I.

B E T A.

(*meg-rettenvén Alakositól*)

JAJ! mit akar itt ez a' fekete ember?

A L A K. Békesség e' háznak! nem te vagy az a' jámbor Afzfzonyság, a' hol vára-koznom kell az Uraság' szolgájára, hogy az Erdő-bíróhoz vezessen?



BET. Semmit sem tudok felőle, de hettfzik, oda vezetlek Barátom!

ALAK. Nem hívják az Uradat Boritzkynak.

BET. Annak igen-is, Uram!

ALAK. Hát te néked mi a' neved?

BET. Engem a' valamire való emberek Boritzky Daninénének, de az Uram röviden tsak Betának szokott nevezni.

ALAK. (*magában*) Annyiban tartom, mintha bé-tellyefedett volna már minden bosz-fzúságom. (*Betához*) El-vezetfz hát engem' az Erdő-bíróhoz?

BET. El ugyan én örömeft, ha tiz annyira kell-is.

ALAK. Közfönöm szívességedet, és hogy jó-tettedért jót vehess tőlem, előre-is jó szerentsét mondok.

BET. Ó jej! még énnékem soha se mondtak jó szerentsét! de mi jó lehet hát az?

ALAK. Hadd látom az artzolatodat?

BET. Hi, hi, hi; már ezt ugyan szégyenlem, mert még ma a' fok dolog miatt nem-is kendőztem. Engedd, hagy mosdgyam-meg előbb.

ALAK. Jöfzte tsak, jöfzte! a' te artzolatod nem az utólsók közül való, azért ne-is

szégyenld magadat; mert nem fokára fő helyeken fogod magadat mutogatni!

B E T. Én-e? 's fő helyeken? miért nem a' falu elején? — Hííz én ott még szólni sem tudnék valamit. A' Fő helyekre Fő Személyek tartózkodók.

A L A K. A' helyes szólláshoz nem szükség, hogy Fő-rendből legyen valaki, szópompá nélkül-is szóllhat igazán az ember. Tsak te mond-ki úgy akaratodat, mint a' természet adta tudnod, és légy jó bizodalommal! Holnap, minekelötte fel-jön a' nap te fogsz az egész vidéken leg-szerentséfebb Afzfony lenni.

B E T. Már ez ugyan szép állapot volna! de hogy lehetne meg az olly hamarsággal? híízen tsak egy éjtfzaka vetődik közben?

A L A K. Már azt az én Tudományom kimesterkélte! magam sem akarnám, hogy a' Férjedtől olly fok nyughatatlanságot szenvedgy. Mert azt én jól tudom, hogy ő motskoffan bánik veled.

B E T. (*magában*) Ennek valóban ördöge van: még azt-is tudgya, mikép' bánik velem az Uram! (*Alakofsihoz*) Igaz ugyan, igaz, hogy ő nem szinte a' jobbak közül való, kivált ha még-kotyagosodik; mert akkor hét



éftendei boszszúságát-is rajtam tölti, de azért én még se gyűlölöm ám ötet.

ALAK. Már a' szemeidből-is mint látom, drága Udvari készülétek, ékes köntösök, szolgák, és egy fő nemes ember néz-ki.

BET. Egy fő nemes ember? 's az én szemeimből? hol vagyon az meg-írva?

ALAK. Itt a' bal szemed alatt, ni!

BET. A' bal szemem alatt? és én azt soha még eddig észre nem vettem, pedig hány-szor néztem a' tükörbe. — Hát az én Danim-nak mi maradna ofztán?

ALAK. Annak egy fő nemes Afzszony fog kezére kerülni.

BET. Mit? egy fő nemes Afzszony? de már azt nem szenvedem. Eddig-is én a' Danimé voltam, azután-is azé akarok lenni.

ALAK. Tsak békességgel Boritzkiné! már az el-vagyon végezve, hogy minekelötte fényes sугárit reánk terjeszse a' kies nap, te lélsz e' Falunak leg-gazdagabb Afzszonya, és üveges hintóban fogsz járni.

BET. Üveges hintóban? eredgy, kérlek, ne üzz tsúfot belölem.

ALAK. Esküszöm minden Tudományom-ra, hogy nem tsak egy, hanem kettő, három - is leszfz szolgálatodra. | De azt akarám

ezomban mondani, hogy magadra jól vigyázz, ne talám el árúld alacsony születedet, és jelt add meg-változódnak. Úgy viseld mindenütt magadat, mint egy Uri Afzszonyhoz illik. —

BET. Dejzen, ha tsak abban áll a' dolog, reá tartom majd magam', mint a' Kompódi Menny-Afzszony. De mit kérdek? Nekem-is olly rofsz indulatúnak kell osztán lennem? mert a' mostani Fő-Afzszonyok többnyire fenn-héjázók, gonosz akaratúak, és pörpatvarkodók, ha leg-kissebb történik a' háznál, merő epét fújnak, és menykövet forgatnak a' Tseléd ellen.

ALAK. Távol legyen tőled. A' Fő Afzszony, ha meg-nem indul-is minden semmiségen, fenn-tarthattya tisztes betsületét, sőt ha tsendes Uri szelidséggel bír, és rofszaság nélkül, minden kihez illő tiszteletet mutat, érdekeit neveli, és Fő Méltóságát.

BET. De már úgy kedvem jön az Uri Afzszonyságra, Mert meg-vallom, olly rofszalkodó tsak nem akarnék lenni. — Oh! be nagy örömet érzek már most is szívemben! Hát ha még majd ezüstbe, aranyba öltözködöm, és tornyozott hintómban, előttem a' drága lovakat, utánnam, 's körülöttem a'



szolga rendet fogom látni? bezzeg akkor lesz az én Boritzkym megfem fog engem ismérni, kivált, ha látni fogja, hogy üveges hintóban járok, és mint egy tűzött, tollazott Bábotska végig sétálgatok a Faluban. Eh! be úriáflan fog az nekem illeni, ha én majd a' városba-is bé-megyek, és ott válogatott tzifrában hol tántzra, hol más egyéb mulatságra fogok járni, és mindenütt nagyságot fognak az emberek! és a' mi több: mindenkor hintóban, 's pedig üveges hintóban fogok járni.

XII. JELENÉS.

BORITZKY, és a' VÓLTAK.

B O R.

(*utolsó szavait hallván Feleségének, nagy szemeket vet Alakosira*)

HÁT ez az ördög ütő Fábián! mit keres itt a' háznál?

B E T. Oh kedves, édes Uram! vajmi derék ember ez a' talpán! ha tudnád mit jövendölt, és melly jó szerentsét mondott ez énnékem!

B O R.

BOR. Neked jövendölt? talám biz' azt jövendölte, hogy Sógorom fog lenni?

ALAK. Barátom! a' te Feleséged jeles erköltsü egy Afzszony, és ez által te ma holnap szerentsés állapotra fogsz lépni.

BOR. Mire? szerentsés állapotra? 's illy potom embernek a' jövendölésére? Én illy semmire kellő Matikus, és Nap-tár (Kalendáriom) koholó által, tsak egy fertály óráig sem akarok szerentsés lenni.

BET. Ne haragudgy édes Boritzkym! hát ha mi majd nagy Urak leszünk, és hat lovas hintóban járunk? bezzeg —

BOR. Ha, ha, ha! bolond te! — Hat lovas hintóban, és a' kotsifod azt kiáltya majdan: „Kulimáz, kulimáz kuptye!” — mondgyad inkább, hogy két kerekű taligában, mellynek magad fogsz mind Afzszonya, mind lova lenni. — De hogy' juthat illy kábaság most eszedbe? te minden bizonynal részeg vagy. Takarodgy feküdni! de hogy gyalog ne járj, — ne hat lovas hintó! (*megláb-szíjjaza*)

BET. Egek! ne hagygyatok! Hát ilyen kezdete van az én boldogságomnak?

ALAK. Meg-áll szemtelen! mit mivelsz?



BOR. Ki a' házomból Tsábító! mert ezentől reád hányom a' láb-szíjjat. Lássa az ember — —

ALAK. El-megyek roszsz ember, el; de — —

BOR. Még pattogni meríz ellenem? ne útra való, ha nints költséged. (*még-láb-szíjjazza*) Te pedig (*Betához*) az ágyba takarodgy, 's egygyet fe szólly, mert ki-üzöm a' hintót a' fejedből.



II. FEL-VONÁS.

(A Játék-szín éjjeli időt mutat, és egy tágos Útszát a Boritzky háza előtt.)

I. JELENÉS.

A L A K O S I (magában)

MA G A M vagyok egyedül, a' hely-is, látom, igen alkalmas; bátran foghatok a' dologhoz. — El-tekéllett szándékom, hogy némely változásokat vigyek itt véghez, és megbofszúlljam ezeknek rajtam el-követett méltatlanságokat. Nem igyekezetem ugyan, hogy boldogtalanokká tegyem őket, mert ez nem illene jó szívemhez, hanem tsak azt akarom, hogy jobb útra igazúllyanak, és tanúllják-vilfsza a' gonofs erköltset. Van-is reménységem. (a' Bájoló veszfzövel jó tágosan körül kèrtti magát) Nosza már, kik mesterségemmel bírtok, ide Bájoló lelkek sietséggel! Tiridates, Aganace, Timbro, ály-elöl-te is Gobares. — Hallad az idő, ne késsetek! reátok vár-titkos parantsolatom. Mefszte a' Nap

Y 2



tölünk, ne tartsatok Világától: A' Hold-is im' el-rejté haldakló fénnjét; sötétség birja az egész földet, bátran meg-jelenhettek. (*Meg-jelennek a' Lelkek*)

LÉL. Itt vagyunk parantsolatodra, a' mi a' kívánságod?

ALAK. Minekelötte az éj fel-bonttsa fe-tét sátorát, mennyetek fietséggel, és a' Boritzkynét váltsátok-fel a' Kegyesdinével: de úgy, hogy a' ki eddig Vargáné volt, ezen-túl a' Nagyságos Úr Felesége legyen. A' Nagyságos Afzfzony pedig, a' Vargának jus-fon feleségül. Úgy intézzétek azomban tit-kos mesterségteket, hogy ezeket veftvén ezek, ne is tudhafsák, mi patvarkodgyék kö-rülöttök. Az után álomba merítvén öket, fogjátok a' Betát, és a' Kallélyos Úrnak kar-jai közé hely'heztefsétek, a' Nemes Afzfzonyt pedig a' Vargának tafzitsátok ölébe. És hogy ezen ámúlság annyival-is hathatóflabb legyen, Égi háború, szél vész, mendergő Villám tá-modgyon, tellyes akaratom. (*menydörög, és Villámlik*)



II. JELENÉS.

B O R I T Z K Y Háza.

(A Bájoló Lelkek az el-szenderedett Boritzkyt ki-hozzák, és a Játék-szín eleire helyhezteszik, 's feje alá téven a varga székét, el-tűnnek. Kevés idő múlva, felébred Boritzky, ásít, és nagyon tsudálkozik környül állásain)

B O R I T:

MI dolog ez? ébren vagyok-e, vagy álom élfzel? Úgy tetszik, mintha nem-is én vólnék az, a' ki előbb vóltam? Mi guta állapot lehet ez vallyon? Itt heverek a' földön, mint tehény a' jászol előtt, és még ruháftól! Hogy' hogy van ez? Hifzen, ha bort ittam-is tegnap, annyira tsak ki nem botlottam az éfzem-ből, hogy azt se tudám: ki vagyok, vagy mi vagyok? hihető még-havasodtam, vagy talán az az Ördög akar rajtam farfángolni, ki most a' Kastélban Uralkodik. Úgy tetszik, mintha ma szörnyü Villámláfi, és Égi tsatogásokat hallottam vólna. Tsak nem el-hitetem magammal, hogy a föld-indulás vetett az ágyból ide. — — De fel-öltözködve tsak még se lehetnék azért? — De van-e nekem

Y 3



ezzem, hogy a' fejemet töröm ezen? annál jobb, hogy újra öltözködnöm nem kell. — *(Fel-tekénget, mint ha az eget nézné)* Már nem megszűnt leszű az öt órától. — Te Beta! hallod-e Beta! mit döglepsz már annyit, kellyfel, gyújts gyertyát frissen! — szavamat sem hallja, olly igen hortyog! de csak hadgy alu-gyék még egy kis korig, különben a' rok-kán fog majd szunnyadozni. *(Tűzet üt, és gyertyát gyújt magának.)*

KEGNÉ. No, mitsoda lárma ez itt a' szobámban?

BOR. *(Hangosan nevet)* Még most-is álmodozik a' Ludvértz! Hihető, tegnapi Afz-fzonyása forog a' fejében.

KEGNÉ. Mitsoda vakmerő Gaz ember ez, a' ki itt alkalmatlankodni mérésszel nékem? —

BOR. Álmában beszél-e, vagy csak a' tegnapi vendégség holgattya őtet? — Afz-fzony! alufzol-e, vagy mit csinálsz? a' hat-lovás hintó már régen reád várakozik! — Halljad csak halljad: *(Teli torokkal)* Kulimáz, Kulimáz, Kulimáz kuptye panyitsko!

KEGNÉ. Már ez türhetetlen dolog! hol az én tsengetyöm? Pista, Jantsi, Gyurka te! hol vagytok kutya párájuk, hogy ide nem jöttök?

BOR. (*Hangos szóval*) Piffa, Jantsi, Gyurka te! ide ide fietséggel, most mindgyárt meg-ellik a' Nagy Afzfzony lova ni!

KEGNÉ. Mi buta ember lehet ez itt a' szobámban? alég, ha az a' garázda Kotsis bé nem tsúfzott ide megint; mert az rézég mindenkor, mint a' pálinka moslékon hizott! de várj rá, tsak helyek-fel, azontúl a' Hohér kezébe adatlak.

BOR. Ahá! most veszem én észre, hogy mi fúrja ennek a' fejét! Az az ördögös fekete ember bízatta-fel a' hatlovas hintóval ötöt, és most ő kegyelme a' Kotsifsával vesződik: Egy kis múlatságot teszek magamnak, meg-látom, mennyire ment már a' dolog. Hát te szívem lelkem Hohérja! még-is az alomban vagy? nem tudod, hogy én Urad vagyok? és hogy dolog van a' ház körül? tán azt várad, hogy láb-fzíjjal emelleyelek ki az ágyból?

KEGNÉ. Mitsoda? az én Uram? kegyesdi, kegyesdi Férjem! hogy szenvedheted ezt a' motskot rajtam! hol vagy, hogy ide nem jösz? Bizonnyal ő megint arra az átkozott vadászatra ment!

BOR. Férjem? kegyesdi Férjem? mi a' Tatár ez? még ez engem Nemes emberré



telj végtére! — Rendes állapot! e' korig egy szurkos Várgáné volt, 's most egy szerbe Nagyságos Afzszony akar lenni!

KEGNÉ. Minden bizonynal oda ment! *(Boritzky gyertyával az ágyhoz megyen, és félre vonnya a' superlátot: a' Kegyesdiné szörnyen meg-ijed, midön magát a' Beta ruhájában láttya lenni)* Egeknek Ura! hol vagyok? pfi be útálatos büfzhötti rút szag ez itt! mi goromba valilag ágyi ruha ez? hát ez az undok pokrótz hol vette itt magát? Ébrent vagyok-e, vagy aluszom? mi manó hozott engem ide? — Hát ez mi gizen gúz ember itt előttem? Ifien ki tudgya! ezt én úgy nézem, mintha a' falu-béli rélzeges Vargánk vólna?

BOR. Meg-lehet. — Nem győzöm tsudálni a' dolgot! Nem vagyok mostani gyermek, de soha éltemben illy rendes állapotot nem hallottam, se nem láttam. — De ha a' láb-szijat kapom, majd meg-ismértetem veled az Uradat. Érted-e mit mondok?

KEGNÉ. Már ezt a' szemtelenséget nem türhetem! — 's te volnál, szeméten szedett, rongy-falat az én Uram? fel-akasztatlak femmire kellő! — Hát nem tudod, hogy én a' Nagyságos Afzszony vagyok? vald-ki mindgyárt

gonofz, mi ördögi praktika hozott engem' ide? mi mazzlagos itallal, 's kitsoda meritett illy tsúfos álomba engemet?

BOR. Álomba-e? a' tegnapi kortyok munkálódnak benne. — Tsak úgy van ám az, ha jámbor a' Férjfi, és az újjain által nézi, midön rendre üresgeti a' boros kantsókat a' Felesége!

KEGNÉ. Ez bizonynal a' gonofz Uram' Mestersége! — Katitza, Julis, Bortsa! hol vagytok ifentelenek, hogy ide nem jöttök?

BOR. Ha, ha, ha! most a' szoba-leányait hijá! valóban az a' Boszorkányos ember babonázta meg ötet.

KEGYNE. Ez ama boszorkányos embert emlegeti! itt valami fekszik a' dolog alatt! — Oh! mi otsmány rút öltözet ez rajtam? kötényem, szoknyám, tzipellöm, merő undókság! nints külömben, engem' valami pokol-béli mesterség hozott ide házomból! mi tévő legyek már? mi lefész még végtére belölem? (*Tehény-pásztor kürtöt fújnak ott kin*)

BOR. Hallod varjak eledele! hogy a' tehény páztor-is fújja már a' kürtit? vaka-ródgy-fel ezentől, és fogj valami dologhoz. — Ím' a' rokka már régen várakozik reád.

KEGYNE. Mit? hát tsak nem ismérsz engem' szemtelen rút ember?



BOR. Én tégedet? ismérlek ugyan én, és igen-is ismérlek, 's fogadom, hogy te-is meg fogsz engem' ezentől ismérni, tsak várj egy kevés ideig!

KEGNE. Én Kegyesdi Pál' Hites-tárfa, és Nemes személy vagyok. De te tsak a' Falum szeméttye vagy, az-is vóltál, az-is maradsz mind örökön öröké.

BOR. — Amen! — El-találtad szarva között a' tölgyét. De hallod-e mefzfe vagy te attól, azért bár annak az ördög lova fiának a' szaván el-ne indulnál, 's magadból boldot ne tennél, mert az téged' tsak ámit, 's azt veszed egyszer észre, hogy jégre vitt, 's nyakadat szegte valahol. — Dejzen, ha Kegyesdiné az én Feleségem vóina, más esztrengára fognám én őtet! addig láb-szíjaznám, még minden gonofzságát le nem tenné.

KEGNE. Már ezt nem türhetem tovább. — Várj tsak botskor bör ortzáju kutya, várj! meg-tanítlak mindgyár — (*Valami kezibe akad: ágyat, ruhát mint Boritzky után hagyigál*)

BOR. Hogy hogy lehet ez? — még én ettől, miolta vele vagyok, tsak egy roszsz szót se hallottám, 's most egyszerre — jöszte édes láb-szíjam, mutasd-meg mit tudsz eggy

Afzfzonyon orvosolni. — Ide gonofz pára —
(*meg-lábfzijazza*)

KEGNE. Gyilkos, Gyilkos, jaj! ezen-
től meg-öl a' Gyilkos!

BOR. Afzfzony! haggy-fel ezekkel, és
menny a' rokkádra, mert, ha elő-foglak még
egyfszer, úgy el-váglak, mint a' fzekeres lo-
vat. — Hiszen, reád ért ma a' natragulya.
— Ne, fogd a' rokkádat! (*Kegyediné a'
rokkát el-hagyította, 's azért egynehány utést
kap*) Hát még te —

KEGYN. Ne bánts, ne bánts kérlek,
örömeft tselekszem mindent, tsak ne bánts
többé!

BOR. Már azt véltem, hogy jó útra sem
hozhatlak immár. Afzfzony! (*furtsán fenye-
geti*)

KEGYN. Mit dolgozzam tehat?

BOR. Itt a' rokkád ni, — emeld-fel, és
fonny rajta.

KEGYN. Úgy, de én nem tudok fonni.

BOR. Nem tudsz fonni? a' láb-szój Me-
f fert kell ismét elő-vennem. (*meg-láb-szójazza*)

KEGYN. Fonyok már, fonyok! —

BOR. No, fogj hozzá hát, varjak ele-
dele, és fonny gyorsan, hogy a' mit tegnap
el-múlattunk, ma helyre hozhassuk, én-is dol-



gomhoz látok. (*öszve-fzedi mű-szerét, és do-
loghoz fog, azomban kopogtat valaki*)

III. JELENÉS.

BORITZKY, KEGYESDINÉ, KA-
TITZA.

BOR. (*Kegyesdinéhez*)

NYISD-KI, Beta az ajtót, kopogtat va-
laki! —

KEGYN. (*meg-nyitva az ajtót, ma-
gában*) Egek! mit látok? a' Szoba-leányom
jött ide. Talám ki-tauúloom ettől állapotom
létét. —

BOR. No, mi hír Katitza? hamar fel-
keltél te máрма! nem ijedtél-meg az árnyé-
koddól?

KAT. Tsak azért jöttem illy jókor ide,
hogy láthassam, ha kéz-e már a' tzipellöm
mert ha fel-ébred egyszer az Afzfzonyunk már
akkor az ördög-is szabadon jár a' háznál!
nem-is javasólnám azomban, hogy tsak a'
küzföben merjen-is ki-lépni valaki közülünk.

BOR. Még tegnap el-készült, haza-is
küldöttem volna a' Feleségem által, de hogy
igazán meg-vallyam, az az Ördögök' meste-
re, az Alakofi volt nála. Tudgya a' Lutzi-

fer, mit tsinált néki, mintha ki-fitzamodott volna az efze, úgy efszelösködik az ólta. De szerentsémre már lassan lassan okosodik.

KEGYN. Most veszem én észre, hogy ki legyen a' veszedelmem szerzője!

KAT. Még tegnap akarám vala tudakozni, de az Afzfzonyunk, veszett volna oda! haza jövetelével egészen ki-ütötte a' fejemből. —

BOR. Hát még se tsillapodott-le az a' fergeteg?

KAT. Oh! de hogy tsillapodott, édes Boritzkym. De mint a' kölke veszett vadkan, úgy dühösködött még vatsora után-is.

KEGYN. (*magában*) Már ezt lehetetlen el-szenvednem!

KAT. Egész pokol most az a' mi házunk! Ha másba nem kaphat; ez árnyékával is pörbe száll; azomban üzi, hajttya, tépi, szaggattya, a' kit tsak elől, utól talál. Mintha az ördögök szántanának rajta, úgy dúl, fül mindenkor, már maradáfunk fints miatta a' háznál.

BOR. Hát a' Nagyságos Úr mit mond ezekre?

KAT. Mit mondana szegény? hallgat, s nyeli a' boszfszúságot. Nem-is javasolnám



néki, hogy szembe szálljon véle, mert a minémü dühödött természettel bír, tám keresztül járna még a' lelkin-is szegénykének.

KEGYN. Már nem türhetem tovább! (*Katitzához*) Hát nem ismerl^z engem' tzafrinká te?

KAT. Mi lelte a' Feleséged Boritzky?

KEGYN. Mitsoda? én az ő Felesége? mintha nem ismérne a' ki-tsapni való! — Ne, hogy meg-ismérjed, ki legyek! (*hátra veri*)

KAT. Ne hagy Boritzky, ne hagy!

BOR. Meg-bolondúltál-e, vagy mi? roszszúl megy a' dolog, segítnem kell rajta. (*felugrik méhelyéről, és a' Kegyesdinét, Kegyesdiné pedig Katitzát veri*)

KAT. Oda vagyok! meg-öl a' gonosz Lélek!

KEGYN. Oda vagyok! jaj meg-öl a' gonosz Lélek!

BOR. Magam-is azt akarom kutya pára! — Ide borúilly mindgyárt térdre!

KEGYN. Mit? én térdre borúillyak?

BOR. Térdre, ha mondom; 's kövesd-meg ötet ezentől, különben —

KAT. (*Kegyesdinéhez*) Vallyon mit véttem én néked, hogy te illy motskoffan bánál velem?

BOR. Ezentől ess térdre, mert látod ezt a' szíjjat? majd addig váglak vele, míg lelket találok benned. — Térdre ezentől, ha parantsolom!

KEGYN. Oh Egek! mitsoda rút alacsonyosság már ez?

BOR. Oh Egek! mitsoda rút nyakasság már ez! — Mond-meg, útalatos állat! akar-e szavamra hajlani, vagy sem? — Térdre ide mindgyárt! —

KEGYN. Nem tselekszem, nem tselekszem, ha az Egek reám omlanak-is!

KAT. (*Boritzkyhoz*) Engedgy-meg néki, kérlek, hisz' látod, hogy ezén kívül van a' szegény.

BOR. Nem engedek, nem, mert férjfi hatalmam, és betsületem nem szenvedhet tsorbát.

KEGYN. Mi tévő legyek már fo ha sem tudom: a' nagy boszszúság miatt alig bírhatom magamat.

BOR. (*térdre ejti Kegyesdinét*) Magam leszek hóhérod, gonosz Nátzió! — mond mindgyárt utánam: „Katitza Leány Afzszony —

KEGYN. „Leány Afzszony“ Oh! mit nem kell még végtére szenvednem!



BOR. Oh! mit nem kell még végtére meg-érem! odább a' követéssel! „Katitza Leány Afzfzony” —

KEGYN. Eggy, illy nemből-való Afzfzonyságot illy motsokkal illetni?

BOR. Mond utánnam: „Eggy, illy nemből való Leányszót olly motsokkal illetni!

KAT. Haggy békét neki, Boritzky! ime én meg-botsájtok néki.

BOR. Nem, nem érdemli-meg az átkozott! ha részeg volnék, nem tsudálnám gonofzságát, mert tsak azt gondolnám, hogy mámoros fővel vagyok; de mondhatom, hogy még ma tsak szinét se láttam se bornak, se pálénkának.

KAT. Isten hozzád Boritzky! haza kell fietnem.

BOR. Már a' dolognak a' végét tsak meg-várhattad volna! — (azon közben, míg ő a' Szoba-Leányt az ajtóig kíséri, a' Kegyesdiné el-akar illántani) Hová ördögök lova, hová? majd dologhoz látfsz, ha elő-foglak! Ide a' rokkára mindgyárt! Nézze az ember a' drágalátos nagy Afzfzonyt!

KEGYN. Mi tévő legyek már? oh én boldogtalan! a' nagy keferűség miatt tsak
nem

nem ki-adom már a' lelkeimet! (ezeket magában)

IV. JELENÉS.

BORITZKY, KEGYESDINÉ.

BOR.

HÁT már te, pokol tötélékje! csak nem akarsz, látom, jó lenni? Nézd az ökleimet? még ezeket bírom, el-hiteds magaddal, hogy mind addig tagolliak, míg, vagy jobb útra nem hozlak, vagy izzé porrá nem töröm minden tsonttyaidat! — Ne ojtsd-el ezt a' gyertyát, már elég világos az idő. (*Kegyesdiné el-fújja a' gyertya világot, 's rokkára üll, Boritzky pedig méhelyére megy, és dolgához lát*) Hogy hogy vagyon ez? nekem ma a' munka sem úgy megy, mint kellene! úgy tetfzik, mintha még valami híján volnék? Noszfa csak Feleségem! egy üveg van ott az ágy láb mellett, hozd ide frissen! (*Kegyesdiné egy pálénkás üveget hoz néki, Boritzky el-éjt valamit, 's azomban, míg ez azt fel-emelné; amaz fogja hirtelen a' tálat, mellyben a' méhelyen viz szokott lenni, 's ennek fejére önti, fel-dönti a' méhelyt, 's el-szalad*)

Z



BOR. (*magán*) Ennye, hogy a' Hóhér el-nem törte a' kezedet! Piha! hiízen rút dolog már ez! inkább a' süvegembe motskoltak volna! sem hogy mint e' történt itt rajtam? Tsak így van az, midön enged a' Férjfi az Afzszonynak, ha leg-szelídebb volt-is, azon-tól eleven ördöggé válik! — De hová lett már a' Lutzifer onokája? minden bizonnal a' Kastélyba szaladt, hogy pokolbéli társáival tzimborálhasson. — De várj rá, vízfza térítlek! (*el-megyén*)

V. JELENÉS.

(*Kegyedí kastélyában a' Nagyságos Afzszonynak szobája. Beta szép vetett nyoszolyában fekszik*)

B E T A (*magánosan*)

OH! bár tsak fel-ne ébredtem volna még egy kis korig! soha életemben illy gyönyörű szép álmot nem láttam, mint mostani aluvásomban! Úgy tartom, mintha Paraditsomban lettem volna, és egy ékes nyoszolyában merő violák, és rózsák közt nyugottam volna! — De hol vagyok én most? Boldog Isten! melly kellemetes itt minden körülöttem! A' virágzó kertek gyönyörüsége se szebb már ennél! Ágy-

e ez vallyon, vagy mitsoda? be gyenge mindenütt, mintha tsupa tafotából volna! — Hát ezek mitsoda szépségek itt rajtam? — Oh jej! még a' szoknyám-is fejenből vagyon! — hogy jutottam én ehhez? Úr Isten! ébren vagyok-e, vagy még most-is aluszom? — Be drága szép öltözet ez rajtam! — Hát ez a' szép tükör? ezek a' szép székek? ennye be tsinofak itt még a' falak-is! minden bizonynal én Mennyországban vagyok, mert hogy'-is jutottam volna én illy tsuda szép drágaságokhoz? — Hát itt mi rezzeg a' füleim körül? — Függek! — Oh jej! még függőim-is vannak! — Már ezt a' tükörben kell meg-látnom! (a' tükörhez szalad, és el-rémül) Uram! ne hagy-el! mit látok? — Én vagyok-e itt, vagy más valaki? valósággal én vagyok! a' szavam járása, sőt minden mozdolásim-is azt mutattyák, hogy szakasztott én vagyok! — de ki jön ide most? — Óh! hová rejtsem hirtelenséggel magamat? — Az ágyra fekszem, 's aluvá teszem magamat.



VI. JELENÉS.

B E T A (az ágyban) J U L I S.

J U L. (magában)

NÓ, jaj lefzsz ma nekem! Ezek az ármányofok reám tufzkolták, hogy a' Nagyságos Afzszonyt én költeném-fel máрма. Sok illy Afzszonyságot ismértem már, miolta szolgálok, de még ennél adáfszabbat tsak nem látam; mert, ha el-kezdi egyfzer, három nap fe tudgya végét szakasztani a' zsemkelődésnek. Tudom, első köfzöntéffel-is egynehány lotyó, vagy tzafrinka nevet reám fog majd aggatni! de mit teszek véle? ha szolgálni akarok, el-kell szenvednem. *(láb-hegyen a' tükörhöz megy, 's azt le-porozván fel-fedi a' Toeletta afztalt, 's annak minden kézüzletét el-intézi)* Uram fegélly! — Nagyságos Afzszonyom! Nagyságos Afzszonyom!

B E T. Ó! vallyon ki van itt?

J U L. Én vagyok Nagyságos Afzszonyom a' Julis.

B E T. Hát mit akarsz édes Juliskám?

J U L. (magában) Édes Juliskám! — Ez szép nevezet magában. Mind ekkorig tsak lotyó, vagy szajha voltam előtte, 's most édes Juliskám? A' kezdete nem rosfsz! *(Betához)*

Mitsodás fizinü, vagy kézfületü ruhát parantsoll Nagyságod, hogy elő-készítettsek?

BET. (*magában*) Mit? mitsoda fizinü ruhát parantsol? mit akar ez vallyon ezekkel? — Már én valóban ébrent élfzfel vagyok, jut-is emlékezetembe, hogy mind ezeket nékem előre meg-jövendölte az az ember.

JUL. Szóllott valamit Nagyságod?

BET. Igen-is, Tubám! Tsak azt a' ruhát készítsd-elő, — vagy tsak, had maradjon ez rajtam.

JUL. Mi tsudát látok én? — Hát maga öltözködött-fel Nagyságod?

BET. Én-e? igen, igen, magam: még korán akarék vala sétálni menni, 's azért nem kívántam fenkinek alkalmatlankodni.

JUL. Meg-nem foghatom a' dolgot! legalább tsak főkötöt-is hát mást tetessen-fel Nagyságod.

BET. Ó! ne fárazd, Lelkem! annyit magadat!

JUL. (*magában*) Ne fárazd magadat? 's Lelkem? ez talám még most-is álmodozik?

BET. (*magában*) Oh! ha tsak reám ne ismérne, ha majd fel-kelek! de bátorkodnom kell.



JUL. Ide a' kezét, Nagyságos Afzónyom! majd fejték.

BET. Nem Édesem, nem! magam-is felkelhetek.

JUL. (*magában*) Édesem! magam-is felkelhetek! már ezt fel-nem érem eszemmel.

VII. JELENÉS.

KATITZA, és a' VOLTAK.

(*Beta a' tükörben nézegeti magát, és a' Toelettán lévő készületeket rendre vizsgálja. Katitza más részről.*)

KAT.

MONDOK! Julis te! Fel-kelt e már a' Nagyságos Afzóny?

JUL. Fel ugyan, de nem hinnéd, melly jámborúl megy itt most minden. Én tsak nem el-olvadok örömben.

KAT. El-híszem! talám, hogy szerenstéfen el-repült, és nem érte fejedet a' tzipellő. —

JUL. Sőt olly barátságos, hogy magad-is majd el-hílsz belé. — Eredgy tsak szólítsd-meg ötet.

KAT. Te, mint észre veszem, tsak örömdet akarod rajtam nevelni, és azt várod,

hogy piros lév borítsa ortzámat. — Nagyságos Afzfzony! —

B E T. No, mi kell Édefem? (*meg-látván Katitzát, magában*) Ó Egek! ismét egy Szoba Leány! — Hát ez kitsodá, 's mi jót akar itt?

J U L. A' Katitza, Nagyságos Afzfzony!

B E T. Ó lelkem atta! hát té-is itt vagy? mi jó hírt hoztál nekem?

K A T. Semmit Nagyságos Afzfzonyom! tsak azt akarám tudakozni, hogy mit parantsol Nagyságod, hogy ma munkába vegyek?

B E T. Munkába-e?

K A T. A' melyre-valót készítség-e-el előbb, vagy a' mufelin szoknyát fodrozzam végig.

B E T. Igen, igen, tsak fodrozd végig, a' melyre valót-is el-készítheted. Sőt hagy békét ma mindennek.

K A T. (*magában*) Mi tsuda' történet ez! ébren vagyunk-e mi, vagy álmodunk mindnyájan? Soha biz' illy hirtelen változást tsak hallani-is!

J U L. Há így mendegél a' dolog, azt se tudom majd, mit gondollyak.



K A T. Mi tetszik Nágyságodnak? búbot akar-e fel-tenni, vagy újmodi magyar főkö-töt? — Már a' Tsukoládé-is kéfzen van.

B E T. (*magában*) Ó jej! hát az mi kutyá mája lehet? (*Katitzához*) Tsak a' tsukoládát, igen a' tsukoládát akarom fel-tenni.

K A T. (*magában*) A' tsukó-ládát fel-tenni? ennek nyilván meg-botlott a' nyelve. (*Betához*) Már a' tüztől-is el-vettem, ha parantsollya Nagyságod, a' Szolga bé-hozhat egy tséfével.

B E T. A' mint akarod, Lelkem! nem bánom — vagy tsak, hadd legyen, most nints reá szükségem.

K A T. El-teszem hát e' képpen.

B E T. Jól lefzsz, Lelkem! jól! de valamellyitek itt maradgyon, hogy magam egyedül ne legyek. (*Katitza el-mentében szembe akad a' szakáttsal*)

VIII. JELENÉS.

SZAKATS, és a' VÖLTTAK.

S Z A K.

EN most éppen úgy vagyok, mint a' kit akasztani vífznek! Bár tsak azt-ne kellene tudakoznom, hogy mit kellessék főznöm —

K A T. Mitsodát? de el-hűlfz majd belé, annyira meg-változott! (*el-megy*)

S Z A K. Igen bizony, ha egynehány akasztó-fát, vagy pof-levet tsapdos a' nyakam közé! — irtózom, ha közel kell-is hozzá járúnom.

B E T. (*magában*) Hát ennek mi kell? ez a' Szakáts, a' mint látom! a' tekintete nem mutat rozfszat! — (*a' Szakátskoz*) Jó reggelt Szakáts Uram, jó reggelt!

S Z A K. (*magában*) Jó reggelt Szakáts Uram! — mit jelent ez vallyon?

B E T. Ó lelkem, kintsem! be jólkor jöttél ide! el-hidd, olly éhes vagyok, hogy a' szemeimmel-is alig látok? Tselekedd velem azt a' jót, hozz nekem egy szegletke fajtót, meg' egy darab kenyeret.

S Z A K. (*magában*) Be rendes dolog! Eddig az Ördögök' kotyvasztója mi voltam, 's most egyszersmind lelke, kintse lettem! — (*Betához*) Talám tsak tréfálodik Nagyságod, hogy olly vékony fölöstökömöt kíván magának? parantollyon velem Nagyságod, ha tetfzik, ezentől egy tyúkfival bélétt gyenge leveft kézfítek Nagyságodnak, vagy ha inkább tetfzene, a' tegnapi borjú tzímerből melegítek-fel egynehány szeletet.



BET. Az-is Galambom! az-is, tsak legyen, akár mi leszfz, mint szívésen vezsem.

SZAK. (*magában*) Vallyon mi az oka, hogy ez ma olly nagy kegyességgel vagyon hozzám? tsak nem el-bolondít a' fok szép szóval. (*Betához*) Nagyságos Afzfzonyom! a' tegnapi szardellival béllett kappanból-is van még egy darab.

BET. Pfüj! a' neve - is motskos! nem kell, nem kell!

SZAK. Semmi az Nagyságos Afzfzonyom! találkozik más-is, tsak parantsollyon Nagyságod, | kézfzen vagyok mindenkor szolgálattyára.†

BET. No tsak kézfíts hát, a' mit akarfz, én szívésen vezzek, akár mit-is tőled, tsak ne fárazd magad' többről többre miattam.

SZAK. He, he, he! még ezt soha életben eggy Uraság nekem nem mondotta; — Nagyságod ma felettébb nagy kegyességgel bír, talám tsak tréfál velem Nagyságod? — Ezentől itt termék.



IX. JELENÉS.

KÜLTÁR, és a' VÓLTAK.

SZAKÁTS.

(*El-mentében a' Kultsárhoz*)

KEZED' ide, Barátom!

KÚL. A' kezemet-e?

SZAK. A' kezedet, ha mondom!

KÚL. Ne! —

SZAK. Tsak úgy, hogy a' Nagyságos Afzifonyunkat majd meg sem isméred, annyira meg-változott: olly jámbor, olly kellemetes, mint a' zápor eső után a' leg-fényeslebb szép nap.

KÚL. Már én azt a' Katitzától-is hallottam, de felét sem hihettem, annyit fetsegett előttem. Láffuk hát mi van a' dologban. (*A' Szakáts el-mégyen*)

JUL. A' Kúlsár van itt Nagyságos Afzifonyom, ha méltóztatik valamit parantsolni véle.

BET. A' Kúlsár? O! Lelkem tokja, Édes Kúlsárom! nem kaphatnék én valami inni-valót, ha majd a' fölőstökömöm ide érkezik?

KÚL. (*magában*) Ugyan fura dolog ez! Tegnap Ifientől el-rugaszkodott, Gaz Ember



mi voltam előtte, 's máma lelke tokja vagyok: Ki ne bámúlna már ezen? (*Betához*) Mi tetszik Nagyságodnak? van Budai, Szekszárdi, Tzétényi Somlai, Ménesi, Tokai boris a' pintzében tsak parantsollyon Nagyságod.

BET. (*magában*) Oh jéj! melly tsudálatos nevek ezek! — de azon kell lennem, hogy el-ne árullyam magamat. (*A' Külésárhoz*) Jól van, Angyalom, jól! tsak hozz, a' mellyik neked inkább tetszik.

KÚL. (*El-mentében*) Jól van Angyalom, jól, tsak hozz, a' mellyik neked inkább tetszik!

X. JELENÉS.

KOTSIS, és a' VOLTAK.

KOTSIS.

(*Bé-jöttében*)

EZEK, vagy mind meg-bolondúltak, vagy egyiknek lints efze! Azt beszélik ott kín, hogy a' Nagyságos Afzfzonyunk egyfzeribe meg jámborúlt, és hogy a' Szakáts fzive lelke lett, a' többi pedig ki galambja, ki Angyala néki! Rendes állapot. — Vallyon, ha ez igaz, hát én belölem bor-ízákból mi szentet fog ma faragni.

JÚL. Nagyságos Afzszonyom! a' Kotsis jött ide! 's parantsolatot vár Nagyságodtól!

BET. (*magában*) Oh jéj! még Kotfisom-is vagyok! — No! mi kell jó Barátom?

KOT. Ha, ha, ha! tsak azt akarnám örömeft tudni, ha nem fog-e ma Nagyságod Kotfin vala hová menni, vagy mellyikben kíván ki-menni: az üveges hintóban-e, Tsézában, avagy a' Faetonban, hogy tudhassam elő-kézfíteni.

BET. Már ez szép állapot! — — Mind egyikben Édes Kotfisom, mind egyikben, — vagy-is-akarám mondani, tsak az üveges hintóban, ha kedved tarttya.

KOT. (*magában*) Édes Kotfisom! ha kedved tarttya! — Egek harmatozzatok, 's teremtetek több illy jó Afzszonyt e' világra!

BET. Vallyon, Tfillagom! nem láthatnám-e azt az üveges hintót előbb?

KOT. Miért nem Nagyságos Afzszonyom! ha parantsollya, ezentől ki-húzó az Udvarra, tsak tésék a' hátülsó szobába menni, onnét szépen meg-íchet az ablakon által-is látni. De meg ne ütközzön Nagyságod, ha poros találna lenni; ezentől le-verem róla. Hozza tsak Julis a' Kotfi-szín Kúltstát, ott függ valahol a' többi Kúlttok között,

B E T. Eredgy Juliskaín eredgy, hadd láthassam mentõl elõbb a' hintót. (*Julis, és a' Kotfis el-mennek*) Oh jéj! mikor nekem még üveges hintóm-is van, no!

XI. JELENÉS.

B E T A (magánosan).

ALIG hihetem még most-is, hogy ébrent ézfszel legyek! — Melly fok szép Tseléd forog itt körülöttem! — És tsak nem magán kívül van örömében, hogy szolgálatat tehet mellettem. Oh! be kevés Úri méltóság tudgya' drága szép szerentséjét meg-betsülni! — — Az a' Tudákos Ember az, mert nekem tsak az forog most eszemben; Ugyan Ember ám az a' talpán. Mikor Annak minden szava bé-tellyefedet! a' mint meg-jövendõlte. Kimerné most tsak gondolni-is felõlem, hogy én valaha Boritzky Felesége voltam? tsak használ az Embernek a' kegyes jó indulat! ha már én tegnap ama' Tudós Emberhez jó szívet nem mutattam volna, most holmi foltos toldalékokban, ezer meg ezer nyomorúságok közt az Orsón koptatnám az újjaimat. De én hát úgy állok itt, mint valami Tárítuppos Gyöngy alak. — Merõ felyemben, és Nagy-

ságos Afzfzony névvel. — De majd el-is felejttem a' hintómat meg-nézni; a' hintóm, a' hintóm! (*El-mégyen*).

XII. JELENÉS.

KEGYESDI, KULTSAR, SZAKATS,
JULIS, KATITZA.

KÚLTSÁR.

NINIS különben Nagyságos Uram! Ez olly ritka történet, mellyet mi tsudálni sem győzünk.

JÚL. Olly kegyes, olly szeretetre méltó; — hogy képzelni sem tudná magának Nagyságod.

KAT. Most mi egyfzer'smind jókká, 's lelke kintseivé lettünk; — o, melly meg-betsülhetetlen drága Uraság ez!

SZAK. Már itt / se Lotyó; se Gaz, se Gonosz Ember nints többé közlünk.

KEGY. Mi dolog? néktek el-ment, a' mint látom az eszetek! Mi történt, mondgyátok-ki szaporán?

KÚL. Ó, Nagyságos Uram! az egész házunk meg-fordúlt. Olly tele vagyunk örömmel, hogy alég bírhattuk vig kedvünket!



Nem hiszem, hogy boldogabb Ember lehetne nálunknál a' föld hátán.

JÚL. Oh, Nagyságos Uram! Öröömöm fe mondhatom. — A' mi Nagyságos Afzfzönyünk! —

KEGY. Mi dolog, talán meg-halálozott?

KÚL. Távoztafsák ezt az Egek! söt ép egétségben van, és jobbnál jobb indúlatot mutat. —

SZAK. Olly fzeléd, olly kegyes!

KAT. Merő szeretet, és jóság még a' tekintete-is.

KEGY. Bizony Örvendek ha igaz; de hogy hitelt adhallak szavaitoknak, magam meg-visgálok a' dolgot.

KÚL. Njnts más képpen, Nagyságos Uram, bár maga visgállya-meg; tapafztalni fogja, hogy igazat tart a' mit mondunk. }

KEGY. 'S hol vagyon ő tehát?

JÚL Nem leszsz meszsze, tsak imént vólt itt, Nagyságos Uram!

KEGY. Fel kell keresnem. — Talán az ebédlő szobában lészzen. (*El-mennek*)



XIII. JELENÉS.

B E T A.

(Magánosan, az oldal szobából jön)

OH! be gyönyörű szép az a' hintó, a' Lelkem atta! Ugyan Gazdag egy Afzfzony vagyok ám én most! — De lassan csak, nekem úgy tetszik, az a' Tudós Ember fejemre hagyta, hogy vigyázzak, ne talán el-áruljam magamat, és rosz vége szakadgyon Úri Afzfzonyságomnak. Külömben - is már egynehányszor meg-pirúlt az Orzám, de nem tsuda, mert szokatlan még minden előttem. Ofztán patvar tudgya, melly fok bolondsággal nem élnek az Úri házoknál! azt tselekszik velem, a' mi nekik tetszik. Előbb-is ottben nem tom mit tűzött rajtam a' Szoba-Leány. Megis tekéntem egybe a' tükörben. — — Hi, hi, hi, hi! be drágalátos az egélsz állásom. Én ugyan közel se vagyok már az, a' ki eddig voltam. — De hát ha ez a' tükör engem' csak tsalogat; mert nekem-is vólt egy darabka otthon, de az fokkal máskép' adá minden tekintetemet elől. Külömben-is azt halloom, hogy a' Fő Afzizonyoknál nagyon hízelkedik, és a' rútat-is széppé teszi a' tükör. Nálunk a' bomlott, csak azt mutattya, a' mit

A a



a' természet reánk fűzött. — Egek! kit látok? ki lehet ez vallyon?

XIV. JELENÉS.

BETA, KEGYESDI, KATITZA.

KATITZA.

IM' hol, a' kit keresünk! Nagyságos Asz-
szonyom! Ím' Nagy érdemű Férje, már ré-
gen óhajttya Nagyságodnak személyét. —

BET. (*magában*) Ó, Tzutám atta!
hát ez a' szép Ember az én Férjem?

KEGY. Ó, Kintsem, 's mindenem! alig-
lan bírom már nagy örömömet; — mondha-
tom, az egész Házom meg-újult hirtelen vál-
tozáfodon.

BET. (*Fel-háborodott elmével*) Én ked-
ves Uram? Én okozhattam újulást Uri Házá-
nak? ezt ugyan különösen szeretem! akar-
nám-is, hogy örvendezzen inkább, hogy sem
mint sírátkozzon rajtam a' Tseléd. De —

KEGY, Igen jelesen. Mondhatom - is
igazán, hogy fokban fokot adnának, ha illy
boldogságra szert tehetnének. Oh! be sze-
rentsés karba fogok én lenni, ha te Édesem!
állandó lélsz ezen szándekodban!

BET. 'S mért nem lennék? kivált, ha látom, hogy kiki azon iparkodik, mint tölt-hesse kedvemet?

KEGY. De vald - meg Édes Angyalom: el-intézett akaratom-e ez? vagy tsak —

BET. Esküszöm a' Nagy Istenre, sőt, hogy hitele légyen szavaimnak, ím' le-borúl-va esküszöm — (*Térdre akar esni*)

KEGY. Mit tsinálsz kintsem? ezt én nem kívánom tőled: meg-elégízem már szavaiddal-is. — O! Lelkemnek fele, Édesfégyes Tár-fam! be ki nagy öröm fogá-el szívemet, tsak halván-is ezeket kegyes ajakidból.

BET. Ó! mindenek felett szeretett drá-ga jó Férfú! (*magában*) Be kellemetes még az illattya-is a' lelkem attának. — Ugyan öröm, víg, jó napokat kezdek én itt most él-ni! — Tarts-meg, oh Égek' Ura! ezemen, és ne engedd, hogy ezen gyönyörűségimből ki-hülhessek valaha! (*Kegyesdihez*) Szerel-mem, 's tellyes minden reményem! hogy soha ne kételkedgyél jövendő hűségemben, ím' ez egy szívemet, mint szavaimnak hív tolmát-tsát által adom zálogúl. Ez legyen meg-eggyezéfünknek mindenkori igaz jelensége.

KEGY. Oh! meg - betsülhetetlen drága jó Lélek! jer fogjad édesded öleléfemet. —



És méglen több jelét adhatom, ez légyen addig-is hozzád vonzó szeretetemnek bizony-sága! — Oh! (*magában*) melly könnyen meg-engesztelődik szívünk, ha Annak jobbra változását láttyuk, kit a' szoroffabb szeretet egybe-kaptsolt velünk! (*Betához*) Mit szól-lasz, Édesem! meg-elégfzel-e ezzel?

BET. Elégségefen! Tsak ez oggyet kérem, hogy tarts-meg jó kedvedben, és ez után-is, mint eddig, nevezz a' te Kegyefed-nek.

KEGY. Ó! egyetlen egy gyönyörüsé-gem! semmi e' kerék földön nintsen, a' mit szívessebben mévellyek; mert nints-is senki, a' kit én vagy kedvelni, vagy betsülni tud-nék nagyobbra. De hogy ezt tapasztalva tud-hassad inkább, egyy kedves kis ajándékom van, ezt te fogod ma el-nyerni. Ha tetszik, mennyünk érte Édesem!

BET. Én ajándékot?

KEGY. Ajándékot igen - is, már régen számodra tartom, tsak azt várám óhajtvá, hogy kegyes szelédségedet láthassam men-nyünk. (*El-mentekben*).

BET. (*Nagy örömmel a' Nézőkhez*) Oh jéj! még ajándékot-is nyerek.

III. FELVONÁS.

(Kegyesdi Háza.)

I. JELENÉS.

KULTSÁR, KEGYESDINÉ.

KULTSÁR.

MIT? még te itt alkalmatlankodni merész? K vagy te tehát?

KEGYEN. A' há, hogy a' varjok ki nem állak a' szemeidet! hát nem látod, ki legyek? nem tudod, hogy én vagyok a' parantsoló Afzszonyod? Gonosz Lélek! még a' Házomtól akar el-tíltani!

KUL. Takarodgy, mert ezentül ki-vetlek az ajtón. Útálatos Fergeteg! még parantsoló Afzszonyomnak meri magát mondani.

KEGYEN. Ne szemtelen Kutya, (*Nyakon üti*) Tudgyad, hogy ki legyek ez után.

KUL. Ennye, (hogy a' fene meg nem eméltette a' kezedet!) ki innét ezentől tuskoborra való! (*karján ragadgya, 's ki akarja vetni*).



K E G Y N. Gyilkos, Gyilkos; fegélye-
tek!

II. JELENÉS.

K E G Y E S D I, B E T A, és a' **V Ó L T T A K.**

K E G Y E S D I.

MI zenebona ez itt a' Háznál?

K Ú L. Ez az esze-bódúlt Afzszony, Nagy-
ságos Uram, azt mondgya, hogy ő itt a' pa-
rantsoló Afzszony! és hogy a' Kastély-is az
övé legyen, és mi az ő Tselédgyei. Űzi,
veri a' Ház' népét, és mint a' zabolátlan ló,
úgy hángolódik itt köztünk.

B E T. (*Véletlenül Kegyesdinére tekint-
ve*) Egek ne hadgyatok! mi dolog ez? (*Fél-
re vonnya magát*).

K E G Y. Szegény nyavalásnak, talán
meg-bomlott az esze. Te, a' mint látom,
utadat vesztetted jó Afzszony, merf' én tége-
det soha semláttalak a' Házomnál.

K E G Y N. Hát te sem akarsz reám ismér-
ni, vesztetnek szerzője? Nem vagyok én a'
te Hitvesed? Szólly, ha szólni tudsz.

K E G Y. Nem vagyok szegény, nem, tsak
légy tsendes elmével. — Mond-meg, hová
való vagy, talán fegethetek rajtad.

K E G Y N. Oh Gonosz Féreg! ide való vagyok a' Kastélyba, mintha nem tudnád. — Tsak kevés ideje, hogy valami bubájos ördöngöfség által vitettem-ki innét.

K E G Y. Mi? bubájos ördöngöfség által? bolondság a' beszéded. — Kúlsár, mennyi lietséggel, és hozafs ide egy Borbélyt, eret kell rajta vágatni.

K E G Y N. Mit? nekem Borbélyt? jöjjön bár, de azontúl ki-körmölöm veled együtt a' szemét.

K E G Y. Már itt, látom, erővel kell a' dologhoz fognunk.

B E T. (*Rejtezkedni kívánván, magában szól*) A' nagy szorúltság miatt, azt se tudom hol vagyok. Ez az Aszfzony vagy az én személyem' viseli, vagy én az övét. Mintha szakasztott!magamat látnám, oly hasonlónak nézem ötet hozzám. Oh! bár az én kedves Boritzkimnál volnék most inkább.

K E G Y N. (*Észre véven Betát*) Egeknek szent Ura! mit látok? Ez a' személy az én tsupádon-tsupa képeimet viseli! meilyben tsak tegnap tündöklöttem vala. Oda vagyok egészen!



KEGY. Szegény boldogtalan Afzszony!
— Mi lelt hallyam bajodat? im' kélsz vagyok
segedelmedre, tsak tudgyam kivánságodat.

KEGYN. Félre innét, hadd lássam ma-
gam' a' tükörben. (*A tükörhez megyen*) Oda
vagyok tetétől talpig! már magamat sem is-
mérem; — kétségbe kell esnem.

KEGY. Már látom, magamnak kell va-
lakiért mennem. (*Betához*) Ne fély Édes
Gyermekem, ezentől itt leszek. (*Azomban,
hogy el akar menni, itt érkezik Boritzky*).

III. JELENÉS.

BORITZKY, és a' VÓLT TAK.

KEGYESDINÉ.

JAJ nekem! itt van az Ördögök' lasnakja,
melly Annyira el-gyötrött, hogy sem erő,
sem Lélek már bennem.

BOR. Itt vagy Gonofz Lélek! látod e'
lábfejűjat?

BET. Oh talán engem' akarisz Édes Bo-
ritzky meg-vernü?

KEGY. De már abból ugyan semmi sem,
leszsz. (*Boritzkyhoz*) Hát a' te Feleséged
ez, Barátom?

BOR. Az vólna ám, ha jó vólna; de engedgyen-meg Nagyságod néki, mert úgy-is elég bajom van véle. Tegnap este, nem tudom, mi boszorkány Emberrel ivott egygyet, hihető az adott-be néki valamit, 's azótátúl fogva kibotlott mindea józan eszéből. † Azt vitattya a' bolond, hogy ő légyen e' Kastély-nak az Aszfzonya; de meg-kastélyozom őtet, hogy holta után-is eszébe jut neki.

KEGY. Ne bántsd a' nyavaláft, talán orvofságát talállyuk, és eszére hozhattyuk még őtet.

BOR. Szíves édes örömeft! ha Nagyságodnak tetszik, mindgyárt itt szeme láttára hozzá fogok az orvosláshoz. — — No te Ördögök' lantornája! látod ezt a' kezemben? (*A' láb-sziját mérgefen tsóvállya*)

BET. Oh tsák engem' ne verj-meg Édes Boritzkym!

KEGY. Mit beszélsz, kérlek? — oh talán már ezt-is valami maszlagos bolondság kerülgeti! (*Boritzkihoz*) Vidd-el, Barátom, a' Feleségedet, mert nem akarnám, hogy valami ragadgyon-el róla Hitvesemre.

KEGYN. Oh! mire jut még boldogtalan fejem! — Be méltán szenvedem érdemlett büntetésemet!



BOR. Ne ne morogj hát Kutya pára! ha végig tántzoltatom a' láb szíjat a' hátodon.

BET. Soha nem tudom, mi lehet: egészen homályba borúlnak a' szemeim.

KEGY. Jöfzte, nyugodd-ki magadat édesem! (*Az ajtóig vezeti*) Nints itt valaki? (*kéjön egy Szoba-Leány*) Adgy a' Nagyságos Afzfzonymnak egy pohár frífs vizet: és fektesd-le valamellyik ágyba: én azontúl ott termek. (*Boritzkihoz*) Te pedig, Barátom! Vidd-haza a' Feleségedet, és lássad, hogy észre hozhasd ötet.

BOR. Dejfszen észre hozza majd ötet a' láb-szíj, tsak jóra ne hajullyon. Kérem mind az által Nagyságodat, ne vegye rofsz néven, hogy ez a' Gonofs itt annyi alkalmatlanságot szerzett. Fogadom, hogy a' küszöbére sem teként többet ez Úri Háznak.

KEGYN. Oh vallyon, mi leszfz még végtére belölem! (*Boritzky, és Kegyesdine' el-mennek*)

KEGY. Szegény Afzfzony! szinte megéfett rajta a' szívem. Boldog Isten! melly fok vizontagságok közé vagyunk mi halandók kitével!

IV. JELENÉS.

E G Y S Z O L G A, K E G Y E S D I.

S Z O L.

NAGYSÁGOS Uram! az a' Tudákos ember, ki tegnap itt vólt, alázatos engedelmet kér, hogy szólhaffon Nagyságoddal, azt mondgya igen fontos dolgot fog Nagyságod elejbe terjeszteni.

K E G Y. Hadd, jöjjön - bé. Vallyon mi jó hirt hoz ez most nékem?

V. JELENÉS.

A L A K O S I, K E G Y E S D I.

A L A K.

ELŐRE-IS alázatosan esedezem, és kérem Nagyságodat; engedgyen-meg vakmerő tselekedetemnek, mellyet tsupán tsak boszúságból bátorkodtam el-követni. De reménylem, nem kis hasznára fog Nagyságodnak szolgálni.

K E G Y. Mi lehet hát az, hadd, hallom.

A L A K. Én a' Nagyságod' Hitves Tárján, minthogy tegnap olly vastagon bánt velem, egy kis boszúmat töltém vala ki. Azt én egy kevés időre a' Boritzky Vargának Fele-



ségivé váltóztattam által, annak Feleségét pedig Nagyságod Hitvesének Személyébe öltöttem.

K E G. Szent Isten! mit hallok?

A L A K. Nints különben. Én azt ugyan el-nézhettem volna, de — —

K E G. Oh! miért nem tselekedted tehát? Boldog Isten! hát tsak illy' rövid ideig tartott ezen kis boldogságom? és ezután ismét ama' fzerentsétlen napokra szorúlok?

A L A K. Legyen nyugott elmével Nagyságod, teilyes reménységem van, hogy javára fog Nagyságodnak az egész dolog fordúlni.

K E G. Oh! dehogy bízhatom én abban!

A L A K. Ezen rövid idő alatt a' Boritzky ötet, nagyon meg-alázta: van-is bizodal-mam, hogy ez után nem fog az ösztön ellen rúgódozni, sem engedetlen, sem pör-patvar-kodó lenni.

K E G. Merő lehetetlenség!

A L A K. Ne kételkedgyen Nagyságod, mert már-is amint élzre vettem, nem kis je-lét adta meg-jobbulásának: bánnya, söt útal-lya-is már előbbi tselekedeteit. — Azomban, ha kívánnya Nagyságod, mind a' két részt maga létében hagyhatom.

K E G. Azt éppen nem; mert tudván mind ezeket, gonofzt tselekedni nem akarok. Bátor mint leszfz-is jövendő dolgom, nem törődöm vele, tsak lelkemet ne sértsem. Azért' Barátom! tsak vedd-elő tudományodat, és mesterkéld vízfza mind egyyiknek személyét.

A L A K. Meg-léfszen. Hílszem azomban, hogy e mái napot a' leg-szerentsésslebb napjai közé számlállya Nagyságod.

K E G. Adnák a' jó Egek! — De nem tudom, mi nyughatatlanság szállya szívemet, tsak nem —

A L A K. Legyen tsendes elmével Nagyságod. Máma, hogy hajnal kezde lenni, ama' Vargának motskos ágyába fektetém va-la ötet, 's az időtől fogva, szüntelen fenéték alatt vólt. Erre nézve, bizodalma lehet Nagyságodnak, hogy jó foganattyát lássa a' Varga fenétéknek. Most nekem más utam van. Legyen vig kedvvel Nagyságod. (*El-mégyen*)

K E G. De úgy legyen ám: mert külömben nem tudom, hogy fogunk meg-eggyezni.





VI. JELENÉS.

KEGYESDI, BORITZKY.

KEG.

NO, hol a' Feleséged, Boritzky? mit tsinál a' nyomorúlt?

BOR. Tsak egy lépésnyire se mehettem vele: tudgya a' manó, mi lelte ötet, mintha oda fzegezték volna, úgy fekszik az ajtó előtt. Kérem azért Nagyságodat, engedgyen-meg néki. Már tsak azt véltem, hogy örökre elpatkol; mert hogy ki-vezetém vala a' palotából, egybe le-roggyant, és úgy el-ájúlt, hogy magához se tért volna, ha tsak jól meg nem eggyebugyáltam volna, és eggyet kettőt nem tekerítettem volna keservefen az órrán.

KEG. Engedd, hagy jöjjön-be a' nyomorúlt!

BOR. Hej! Afzfzony! hallod-e? be ide!



VII. JELENÉS.

KULTSAR, és a' VOLTAK.

(*A Kultsár be-vezeti a' Kegyesdinét, és Gyertya lévén a' kezében, azt eleibe tartja, hogy szemébe nézhesse*)

KULT.

NO, hányadán van a' Világ? (*meg-isméri őtet*) Mi dolog? Egeknek Ura! hisz' ez a' mi Nagyságos Afzfonyunk!

BOR. Bolondok' Ispánnya! már te-is Nagyságos Afzfonyt tsinálsz belőle? ő-is engem' előbb Nagyságos Urrá akart tenni. (*Szemébe tekint*) De mi tüzes lántz ez? valóban ő az. Kutya szette-vette! hogyan van ez?

KUL. Már azt én előre is meg-gondoltam, hogy amaz nekünk igen-is nagyon jó volna. No jaj neked szegény fejem! eddig tsak süveggel veregettek, de ezután, tudom, a' viz-hordó rúdat fenik majd hozzád!

KEGN. (*Férjéhez*) Ah! tehát tsak nem akarsz magadénak ismérni? ugyan e' körig méltán szenvedtem mindeneket, meg-is ismértem egyenes szívvel, hogy nyomos okokból tagadtad-meg iméntis személyemet; de ha azt is meg-vallom, hogy érdemem szerént estek



mindenek, és hogy életem egész folytában könyvezett fzemekkel fogok fájlolva visszamemlékezni rendetlen tselekedetimre; nemde meg-lágyúl szíved, és meg-engedsz hibáimnak? ha pedig még annyira vihet a' jóság, hogy visszafogadod bánkodó Társadat, ime fogadást teszek, hogy életem tellyes napjaiban a' léfzen főbb gondom, hogy mindenkoron hozzád, és egyebekhez is jó akarattal, fzelid, és kegyes indulattal viseltessém.

K e G. Igen szíves örömmel! és ha jó Lélekből származik ezen fel-tételed, mind engem' fogsz boldoggá, mind magadat szerencsésé tenni.

B o R. Mi patvar dolog ez? Nagyságod, mint látom, meg akar engem' feleségteleníteni. Ez, Uram! nem igen jó úton fog menni. Ha valami tsámpás, vagy tsöpörödött rút vén Afzfony vólna, szót se tennék érte; de —



VIII. JELENÉS.

KATITZA, JULIS, és a' VOLTAK.

KATITZA.

Ó NAGYSÁGOS Uram! be rettenetes dolog történt itt a' Háznál, tsak nem el-réimitett bennünket.

KEG. Mi lehet, mond-ki szaporán?

KAT. A' Nagyságos Afzfzöny olly nagy ájulásba esett, hogy a' Lelket-is alig érezénk vala már benne.

BOR. Megint eggy ájulás? mi fog még ebből a' fok ájulásból következni? Nem tudátok a' lábziíjamat orvoslására hívni!

JUL. És minek utánna magához jött, egéízen a' mi Vargánénkhoz lett hasonló.

KEGY. Tsudálatos dolog!

BOR. Az én Feleségemhez? soha illy sültt bolondságot tsak hallani is. Ha, ha, ha!

KAT. *(Éízfze vévén a' Nagyságos Afzfzonyt)* Egeknek Lakosi! mi dolog? híízen nám itt áll a' mi Nagyságos Afzfzonyunk!

KEGYN. Ne féílyetek Gyermekeim! jobb dolgotok lesíízf ezután! Ha éílni fogok, az lesíízf éííő gondom, hogy boldog állapotra emelleyek benneteket.

B b



K E G. Már én az egész dolgot ki-tanúltam, hogy miben légyen, azért ti most csak mennyetek, és hozafátok ide a' Muzsikuskokat. Akarom, hogy ez a' nap mind nékem mind néktek emlékeztető öröm napotok légyen. Hivafátok ide jó akaróitokat, és a' szomszédokat-is egygetemben! (*A Szoba-Leányok el-mennek*)

IX. JELENÉS.

B E T A, és a' **V O L T A K.**

B O R I T.

MIND jól van ez, mind; de úgy tetszik, hogy még hátra van a' dolog bekkenyöje; mert Nagyságod ezt, (*Kegyesdinére mutat*) látom, már magáénak isméri, amaz pedig, hallom, más bőrbe öltözködött. Hát én már hol veszek Feleséget magamnak? — De lassan csak itt erkezik egy valaki: Ez, mintha az én Betám volna. úgy tűnik szemembe.

B E T. (*Nagy álmélkodással*) Úr Isten! én még most se tudom, hányadán vagyok! egyszerűre homályba borúlt minden előttem. Se nem láttam, se nem hallottam, a' fejem még most-is el-van kábúlva, és mintha az egész ház kerengene velem, úgy tetszik: így ugyan.

még soha életemben nem voltam. (*Szemébe tekint az Ūra*) Hát te is itt vagy Boritzky?

BOR. Itt ugyan. De te vagy-e, vagy csak az az árnyékod játszik előttem? ez a drága ruha ugyan másra mutat, de az ábrázatod, olly hasonló hozzád, mind két tsepp viz egymáshoz.

KEG. A' te Feleséged ez, ne-is kételkedgy, és ha mondani merem, egy szeretetre méltó, drága jó Afzfzonyság.

BET. Én vagyok az, én, bátor egy kevés időre Nagy Afzfzonnyá tett-is az a' Boszorkányok' mestere. †

BOR. Tehát csak tetszene neked ez az állapot? — Ej, ej, Nagyságos Uram! ez engem egy kevesé meg-akaszt, úgy tetszik, mintha a' homlokom emelkedne, (*Az újaival a' fején szarvakát figuráz*) és valami ki akar ná rajta magát ütni.

KEGY. Az iránt te tsendes elmével lehetsz; eggy ölelésen kívül —

BOR. Elég, elég Nagyságos Uram! Elhiszem inkább, csak ne szóllyon többet. Ám én olly természetel bírok, hogy a' mi engem nem éget, azt nem fújdogálom. Mert a' ki mindent akar tudni, többet-is hall néha, mintsem inye, kedve szeretné. †



Betám, és ha még el nem felejtetted, tzipants vagy eggyet-is reám, sőt nem akarom, kár volna ezt az ékes ruhát meg-fzenyefíteni! El-hidd, olly szép vagy benne, mintha tsupán tsak reá termettél volna. —

B E T. Jöszte édes Boritzkym! ne szánnyuk a' ruhát, úgy-is ki-vetkőztetnek belőle, mind eggy azért, ha motsok efik-is rajta.

K E G Y. Ne fély jó Afzszony, dehogy vetkőztetnek. Tudom, a' Hitves Tárdom-is reá áll, hogy azt ezen történetnek emlékeztére magadon tarthassad.

K E G Y N. Szíves örömeft, sőt még többet-is kerefek hozzá, hogy eggy ünneplő ruhád lehessen.

B E T. ojjéj, bezzeg lesz szép ruhám. De illik-is ám reám: nem de Boritzky?

B O R. Illik ugyan, tsak az kár benne, hogy nem tégedet illet, mert ha az Afzszonyok mód nélkül tzifrák, a' Férjeket tsak úgy tarttyák a' háznál, mint valami Udvari boldogyokat.

K E G Y. Attól Barátom! ne féltsd a' Feleségedet, mert én őtet okoslabbnak nézem, fem hogy ő azt el-kövesse rajtad, tsak te eszen banny vele.

BOR. O! Nagyságos Uram! nem hinné, melly finom ézfzel bír az én láb-szíjam. — De holla, majd el-is felejtettem a' Nagyságos Afzfzonytól botsánatot kérni. Vétettem ugyan, de meg-enged, reménylem, hogy ezen finom ézfzel olly szorosian forgolódtam Nagyságod körül.

KEGN. Ah! ne-is emlegesd azt kérlek! — Adfza Édesem! (*Férjét szólíttya*) az er-fzényedet. — Fogjad Boritzky, ezt azért a' nyak tsapásért adom, mellyet rajtad felejtet-tem. —

BOR. Ó! Nagyságos Afzfzonyom, ha minden artzúl tsapásért illy bőven meg-fizet, tehát én több alkalmatofságot-is ki kérek mag-gamnak. — (*magában*) De ha ezt tudtam volna előbb, többre-is okot adtam volna né-ki. — De mi bajom most-is? annyi a' pén-zem, mint a' pelyva. Tsak jó mondá azt az én Betám, hogy nagy Úr leszfz belőlem. Már én ezután félre teszem a' Vargaságot, és Ura-sággal élek. Úgy de, hát ha azt egyszer el-köliöm? Mi leszfz ofztán belőlem? Ej Bo-ritzky, maradj te inkább a' kapta mellett, jobb leszfz az neked.

KEGY. Helyesen mondod, Barátom! jobb, ha bőrt véz magadnak, és szorgoslan



üzöd mesterségedet, úgy hamarább várhatod boldogulásodat.

B O N T Újjú, hu, hu, most én valamennyi faru tapasztó van a' Világon, minnyajának Királya vagyok! — Ime, Betá! kezeimet adom, hogy ezután, ha tsak a' szükség nem kényszerít, egy kis-újjal sem bántlak többé. (*A' Játék-szín megett öröm jelenségek, és a' hangó-fáknek eggyeztetései hallatnak*)

K G Y. Mi dolog az ottkin?

X. JELENÉS.

A' VÓLTAK, KULTSÁR, és a' SZOLGA-REND.

KULTSÁR.

NAGYSÁGOS Uram! a' Házi Tseléd egy kis mulatságot akar indítani, 's mint hogy Nagyságtok kegyesen megengedték; ezt a' napot vígan kívánnyák él-tölteni, azért tudakozzák: —

K E G Y N Úgy vélném, Édesem! jó volna, ha ide parantsolnánk őket? Szeretném-is ha alkalmatosságom adatna, hogy a' kiket szoros tetteim által el-idegenyítettem, azokat most magamhoz édesíthetném.

K E G Y. Örömeft reá hajlok ; tudod kü-
lömben-is, hogy mindenkor szereztem, ha a'
Tseléd vígan forgolódtt körülöttem (a' *Kul-
tsárhoz*) Had jöjjenek hát be.

B O R. Így illik. ni! már ezt magam- is
helyben hagyom: kivált még, ha boros kan-
sóok-is forognak majd köztünk. — No édes
eszem! tsak bútsúzz ám el tőlem, mert eb-
legyek, márma úgy ki-öntlek, mint ürgét a'
lyukából. — Nemde Nagyságos Uram! én
leszek itt ma a' Sereg' vezére?

K E G Y. Kétség kívül. |

XI. JELENÉS.

A' V O L T T A K.

(*A Szolgák a' Leányokkal érkeznek. A Kul-
tsár a' Vak Sandival az ajtó küszöbében
huzakodik; és bottyát ki-kapja kezéből*)

V A K S A N D I.

A' B O T O M', a' botomat adgyátok ide,
mert, ha ölzve-szaggattok, sem megyek-be
veletek, tám azt akarjátok, hogy a' fejemen
törjék-el ismét a' hegedümet?

S Z A K. Legyen eszed, kérlek, a' mi
Nagyságos Afzszonyunk most olly kegyes, olly
jó, mint a' jó lépes méz.



VAK SAN. Hidgyen a' Zsidó néki! —
Tsak akkor lefsz ő jó, mikor — —

SZAK. (*bé-fogja a' száját, hogy ne szólhasson*) Hallgass az Istenért, itt áll a' Nagyságos Afzfony.

KEGYN. Légy tsendes szívvel jó ember, inkább meg-követlek, és holtodig egy darab kenyeret-is rendelek.

VAK SAN. Már az más Nagyságos Afzfonyom; Igy az előbbi ütésekről is meg feletkezem.

BOR. No ne hálakodgy annyit, hanem fogd a' hegedűdet, és vonny nekünk egyet, már a' lábaink-is vízketnek a' tántzra. — De lassan; úgy tetszik, tanátsoffabb volna, ha egygyet, kettőt hörpente nének, mert szólni sem tudok már, úgy ki száradt a' torkom.

VAK SAN. Adgyatok hát egy kantsó bort, hadd kenem-meg a' vonómat.

KEGYN. Nyújtsatok bort a' Szegénynek, hadd igyék egyet.

KOIS. Ő keme gyantával-is meg-kenheti a' vonóját, ahhoz se sör, se bor nem kívántatik.

VAK SAN. Úgy az Anyád kényát! — Add ide, hol van? (*kezével tapogatódik a' kantsó után*)

KUL. Mit itéltek, Barátim! nem jó volna, ha mi most öszve-fogódzanánk, és ő Nagyságok' engedelmeből, egy öröm tántzot járnánk-el előbb, azután az ital-is majd jobb ízűen esne.

KEGYN. A' mint kedvetek tarttya, úgy tselekedgyetek, Fiam! (a' Férjéhez) Jöszte Szerelmefem! hogy jelen létünkkel akadályokra ne legyünk. A' mulatság szabadságot kíván. —

KEGY. Oh! be boldog állapot, midőn illy szerentsés napra fel-virradhat az ember! Vigán tehát Fiaim! (mindnyájan egybe-fogodzván kerékben, annak rendi szerént, öszve öszve fonódva tántzolnak egy kis korig, osztán a' tántz közt két felé oszolván)

MIND. Éllyen a' Nagyságos Úr! Éllyen a' Nagyságos Afzszony! Éllyenek mind ketten szerentsésen! (Kegyesdi, Kegyesdiné el)

BOR. Most látom én, melly hasznos foganattya volt az én láb-szíjjamnak. — Tsak jó Házi Orvosság ez!

BET. Hadgy békét most ennek, egyéb vígságot kíván e' vígságos nap magának. — Jöszte inkább, 's tántzolly velem egyget.



BOR. Tsak te rakjad, és ne nézz én reám; nekem most másra vagyok gondom. *(magában)* Majd biz' én azzal vesztegetem az időt. Mig ezek itt tántzolnak, addig én egy két korttyal többet hörpenthetek. Illy alkalmatosságra nem egy hamar kaphat az ember!

KOTS. Rajta tehát Sandi, húzz nekünk egygyet. Eb ellette helyén, ne kéméld a' húrodat.

VAK SAN. Hozzám fe szólly, ha tsak kantsó borral nem jeiented magadat.

KOTS. Ennye, bomollyon-meg a' tor- kod, hiszen tsak most ivál nám egygyet.

VAK SAN. Tsak te bort hozz, és ne befzélly: egygy ital nekem a' záp fogamra-is kevés.

KUL. Lassan Uraim, lassan. Egy gondolat jött eszembe: való ugyan, hogy ő Nagyságok helyt engedtek az itt való mulatásra; de talám tanátsoflabb volna, ha mi innét az én szobámba mennénk, elég tágos, ott bátrabban vígadhatnánk; mert meg-vallom, nem örömeft látnám, ha tombúláfunk által a' Nagyságos Afzfzonynak fel-bomlana jó kedve.

MIND. Jó léfzen, jó léfzen.

BOR. Mennyünk tehát. (*a' Nézőkhez*)

Ti pedig azomban, ha jó hasznát láttátok a' Házi Orvosságnak, élyetek szerentsével, és tapfolyatok.

VÉGE A' NEGYEDIK KÖTETNEK.

Tetemesb hibák a' Formentérai Remetében.

- A' 84. oldal. a' negyedik vers utánz tedd ötödik vers gyanánt: Egymásra zibognak.*
- A' 100. old. 18. sor. — 101. old. 11. és 25. sorokban. — 136. old. 11. sor. a' metrum meg-kívánnya, bogy ezen szó: leányka a' szokott metathesis, és syncope által meg-üvéidítessen: lyánka. Úgy szinte a' 158. oldal a' 14. sorban a' metrum miatt, halavány helyett olvasd: halvány.*
- A' 126. old. 3. sor. olvasd: Vagy talán, betsülettel szólván, Spion-fizolgálatot tettél?*
- A' 144. old. 1. sor. ezen szótúl fogva: El-tsábította, ugyan-azon szóig, melly a' harmadik sorban áll, az egész beszédet ki kell bagyni.*
- A' 176. old. a' 6 sor. olvasd: meg-foszthattam volna.*
- A' 187. old. 17. sor. olvasd: Ipamnak.*

